

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντί

Περίοδος Β'
Τεύχος 847
Παρασκευή
15 Ιουλίου 2005
Τιμή: 4 Ευρώ

ISSN 1108-9822

28

9 771108 982000

0

- Τρομοκρατία και τρομοϋστερία
- Ο αντιδιαπλεκόμενος Γιώργος
- Η Νέα Δημοκρατία παίρνει ενδεικτικό
- Ο Κιολεΐδης στις προμήθειες
- Ο Τύπος της Δεξιάς
- Ακούσια νοσηλεία και ανθρώπινα δικαιώματα
- Το ταξίδι του «Ματαρόα»
- Σρεμπρένιτσα

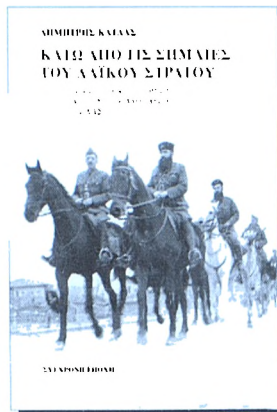

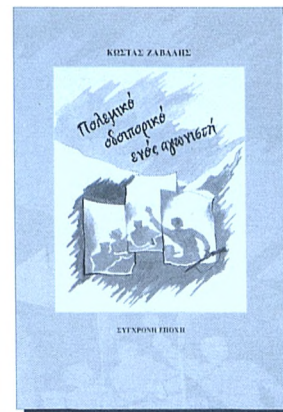
Κ. Καραμαννίου
ΤΑ «ΠΕΤΡΙΝΑ» ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ

Α. Σκαμπανιάς
Ο ΥΠΑΣΠΙΣΤΗΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ
ΣΑΡΑΦΗ ΘΥΜΑΤΑΙ ΚΑΙ ΓΡΑΦΕΙ

Δ. Κάλας
ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΤΙΣ ΣΗΜΑΙΕΣ
ΤΟΥ ΛΑΪΚΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ

Κ. Ζήφαλης
ΠΟΛΕΜΙΚΟ ΟΔΟΠΟΡΙΚΟ
ΕΝΟΣ ΑΓΩΝΙΣΤΗ

Θ. Κολοζοτρονή-Φαλές
ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

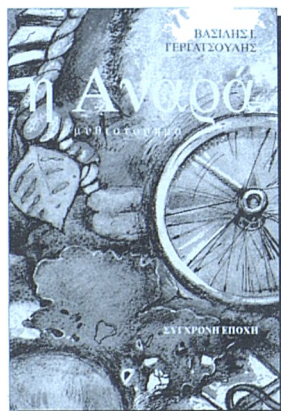
17ο ΣΥΝΕΔΡΙΟ του ΚΚΕ
υποκοιμένα

Μ. Ιωάννου
Η ΒΑΛΙΤΣΑ ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΗ ΠΙΚΡΟΓΙΩΡΓΗ

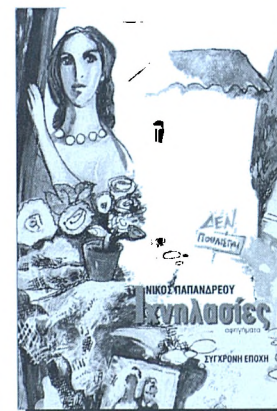
Μ. Ιωαννίδου
ΌΣΑ ΔΕ ΣΒΗΝΕΙ Ο ΧΡΟΝΟΣ

Β. Ι. Γεωργασούλης
Η ΑΝΑΡΑ

Τ. Αυγερινός
Η ΜΕΓΑΛΗ ΝΥΧΤΑ

Ν. Παπανδρέου
ΙΧΝΗΛΑΣΙΕΣ

Κ. Γκέλμπεση-Γκιούνη
ΤΕΛΙΚΑ, Ο ΕΡΩΤΑΣ
ΕΙΝΑΙ ΚΕΡΑΥΝΟΒΟΛΟΣ

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Σόλωνος 130, 106 81 Αθήνα, Τηλ.: 2103820835, 2103823649, Fax: 2103813354, <http://www.sep.gr>, e-mail: info@sep.gr

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Μαυροκορδάτου 3, Τηλ.: 2103829835, 2103808132, Fax: 2103829814

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ: 1. Αθήνα, Μαυροκορδάτου 3, Τηλ.: 2103829835, 2103808132. 2. Θεσσαλονίκη, Πλάτωνος 7, Τηλ.: 2310283810.

3. Γιάννενα, 28ης Οκτωβρίου 19, Τηλ.: 2651038090.

Περίοδος Β' • Έτος 32ο • Τεύχος 847

Παρασκευή 15 Ιουλίου 2005

Τιμή τεύχους: 4 ευρώ

ANTI - ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Κωδικός εντύπου για τα ΕΛΤΑ: 1045

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

Τηλ. 210 7232713 - 210 7232819

Fax: 210 7226107

ANTI ON-LINE: <http://www.anti.gr>

e-mail: chrprou@otenet.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Γ. Παπουτσάκης

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Παναγιώτης Τσάρας

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Νεφέλη Παπουτσάκη

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ: Τασία Ρούμπου

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.

Λεύκης 134, Κρουονέρι, τηλ. 210 6297600

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

Ετήσια συνδρομή: 26 τεύχη, **Εξάμηνη:** 13 τεύχη

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξ.μ. 39 ευρώ, Ετήσια 78 ευρώ,

Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 200 ευρώ

Φοιτητική ετήσια: 70 ευρώ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:

Εξ.μ.: 74 ευρώ, Ετήσια: 148 ευρώ,

ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:

Εξ.μ. 80 δολ. ΗΠΑ, Ετήσια 160 δολ. ΗΠΑ

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: 6 ευρώ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία

της Αθήνας: Περιοδικό ANTI,

για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Κέντρο του Βιβλίου - Α. Πουλουκτσή και Σία Ε.Ε.

Λαοσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. 2310 237463

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

• ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ: Ο «άγνωστος» πόλεμος	4
• Κώστας Κουφογιώργος: Γελοιογραφία	5
• ΑΝΤΗΝΩΡ: «Κανένας ευρωπαίος στρατιώτης έξω από την ήπειρό μας!»	6
• ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ	8
• E-mail από τον Απόστολο Διαμαντή	14
• Στρατής Μοσχονήσιος: Τρομοκρατία και τρομοϋστερία	15
• Μάνος Στεφανίδης: Η Νέα Δημοκρατία παίρνει ενδεικτικό	18
• Αγαθή Κριστίν: Όταν ο Γιώργος εμφανίζεται αντιδιαπλεκόμενος και ο Κώστας αμύνεται	20
• Παναγιώτης Λαφαζάνης: Να αντιταχθούμε στο νέο εργασιακό μεσαίωνα	22
• Ρεπόρτερ: Η περίεργη άνοδος του κ. Κιολεΐδη στις προμήθειες	24
• Βασίλης Ζήσης: Ποιος σκοτώνει τους εκδότες της Δεξιάς;	26
• Κώστας Δέδες: Γεωστρατηγικά «παιχνίδια» στο ενεργειακό γίγνεσθαι	28
• ΚΟΣΜΟΔΡΟΜΙΟ	30
• Τάκης Διαμαντής: Οι κάλπες ξανάφεραν τον Σαλί Μπερίσα	32
• Μύρνα Νικολαΐδου: Να συμφιλιωθούν με την ιστορία τους καλούνται Σέρβοι και Κροάτες	34
• Μπουκέτ Ουζονέρε: Μπορούμε να ζήσουμε ειρηνικά	36
• Γιώργος Καλπαδάκης: Οι υπότροφοι του '45	38
• Δ.Ι. Πάλλης: Ακούσια νοσηλεία και ανθρώπινα δικαιώματα	44
• Α. Ψάλτης: Α, ρε Λάμπρο, παπα-Λάμπρο!	46
• ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	47
• Δημήτρης Χαρίτος: Γαλλική υπεροχή!	49
• Δημήτρης Χαρίτος: Πανόραμα της απόγνωσης αλλά και της ελπίδας	50
• Γρηγόρης Ιωαννίδης: Παράσταση δύο σε ένα	52
• Conor Hanratty: Τι είδε ένας Ιρλανδός	53
• Δημήτρης Φιλιππίδης: Επιστροφές δεν γίνονται	54
• Δημήτρης Φιλιππίδης: Νοσοκομείο	56
• Μάνος Στεφανίδης: Σύγκρουση ίσον τέχνη	57
• Χάρης Σαββόπουλος: Η 51η Μπιενάλε	58
• Όλγα Ι. Φωτακοπούλου: Διεθνές Φεστιβάλ Χορού Καλαμάτας	61
• ΒΙΒΛΙΟ	62
• Συλλογή	66

Εξώφυλλο: Γεωργοπάλης

Ο «ΑΓΝΩΣΤΟΣ» ΠΟΛΕΜΟΣ

ΟΔΥΝΗ, φυσικά, για τον χαμό, ξανά, τόσων ανθρώπων, για τη βία που δεν γνωρίζει όρια. Θα ήταν όμως λάθος να μείνουμε μόνο στ' αναθέματα και στην περαιτέρω σκλήρυνση των ήδη σκληρότατων αντιτρομοκρατικών μέτρων. Να μην ψάξουμε, δηλαδή, τ' αληθινά αίτια και να μη διαβάσουμε τη σημειολογία των συγκεκριμένων ενεργειών. Ένα είναι βέβαιο: Ότι ένας «άγνωστος» πόλεμος μαίνεται εδώ και πολύ καιρό σ' ολόκληρο τον πλανήτη. Και βέβαια κάποιοι τον έχουν ξεκινήσει. Από το Βιετνάμ στην Αγκόλα, από τη Χιλή στο Αφγανιστάν και από την Τσετσενία στο Ιράκ κάποιοι έχουν την ευθύνη.

Η ΑΛ-ΚΑΪΝΤΑ είναι δικό τους δημιούργημα, εν πολλοίς προβλεπόμενο. Η αλ-Κάιντα τους ήταν απαραίτητη κάποτε και είναι πρόδηλο ότι τη χρειάζονται ακόμα. Γι' αυτό είναι προκλητικά τα δάκρυα του Μπλερ. Όπως είναι πιο επικίνδυνη η «οργή» του Μπους από όποια αντίποινα του ισλαμικού φονταμενταλισμού. Ο Χάντιγκτον, ακόμα μια φορά, δεν δικαιώνεται. Τι μέλλει, λοιπόν, γενέσθαι; ΤΕΛΟΣ, ΤΩΡΑ, ΣΤΗΝ ΚΑΤΟΧΗ ΤΟΥ ΙΡΑΚ. Αποχώρηση, τώρα, των Αμερικανών και των συμμάχων τους. Λύση, τώρα, του Παλαιστινιακού. Με ισότιμη συμμετοχή όλων των εμπλεκομένων. Αλλιώς, η «τρομοκρατία» θα γιγαντώνεται. Εφόσον κανένας αντιτρομοκρατικός μηχανισμός δεν μπορεί ν' αναχαιτίσει την ανθρώπινη βόμβα. Η ανθρώπινη βόμβα κυκλοφορεί μέσα στο μετρό της Μητρόπολης: Είναι όσοι προσβάλλονται από την αλαζονεία και την υποκριτική σκληρότητα εκείνων που ελέγχουν τον πλανήτη. Όσο υπάρχουν άνθρωποι, που έλεγε και η παλιά χολιγουντιανή ταινία, τα Πεντάγωνα θα πλήττονται παρά την ασύλληπτη για τον κοινό νου τεχνολογική τους θωράκιση.

Η ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ, άρα, αντιμετωπίζεται με πολιτικές κατευνασμού και ειρήνης, κι όχι με μεγαλύτερη αστυνόμευση και με σκληρότερα μέτρα. Το χτύπημα στο Λονδίνο, την καλύτερα φρουρούμενη πόλη του κόσμου, το απέδειξε. Η συμμαχία Μπους-Μπλερ ήταν ο στόχος και όχι το Πίμπλικο ή το Κινγκς Κρος. Μόνο οι τυφλοί δεν το βλέπουν. Ή οι έχοντες σκοτεινά συμφέροντα. Και μάλιστα την επαύριο της συνάντησης του G8. Και βέβαια της ανάληψης των Ολυμπιακών Αγώνων από το Λονδίνο.

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ λοιπόν πρέπει ν' αντιμετωπισθεί. Ο Τετράδης ως «Καιρός», στην *Ελευθεροτυπία*, το διατύπωσε σωστά: *Σφαγή αθώων σε χώρες ενόχων*. Μόνο που η αθωότητα είναι σχετική. Όλοι είμαστε ένοχοι για τις καθημερινές εκατόμβες στο Ιράκ. Με την έννοια ότι εμείς, δηλαδή το πλήθος που κινείται στα μετρό της Νέας Υόρκης, του Λονδίνου ή της Ρώμης, εκλέξαμε και μάλιστα δις τον Μπους, τον Μπλερ και μάλλον θα επανεκλέξουμε τον Μπερλουσκόνι. Ο πλανήτης είναι πλέον ενοποιημένος, παρά τα σύνορα ανάμεσα σε μια ευημερούσα μικρή μειοψηφία και τη λιμοκτονούσα πλειοψηφία.

ΜΟΝΟ ΟΙ ΤΥΦΛΟΙ δεν το βλέπουν. Ή οι έχοντες σκοτεινά συμφέροντα. Λόγου χάρη, η λαϊκή δυσάρεσκα εμποδίζει την αμερικανική ηγεσία να υπογράψει τη συνθήκη του Κιότο. Το μικροσυμφέρον του μικροαστού βιοτέχνη, που ρυπαίνει, στο ποσοστό που του αναλογεί, το περιβάλλον, είναι αυτό που χαλυβδώνει τον Μπους τον Δεύτερο. Άρα, σ' αυτόν τον «άγνωστο» πόλεμο αθώοι δεν υπάρχουν. Απλώς υπάρχουν μεγάλες, μικρομέγαλες και πιο μικρές ευθύνες.

ΤΟ ΠΑΡΗΓΟΡΟ πάλι είναι η συνειδητοποίηση των ευρέων μαζών. Όλων αυτών των εκατομμυρίων που πλαισιώνουν τις εκδηλώσεις του Παγκόσμιου Φόρουμ, που παρακολουθούν τις συναυλίες διαμαρτυρίας, που αντιτίθενται ενεργά στο βρόμικο πόλεμο των πετρελαίων του Ιράκ. Αυτό το πλήθος, απέναντι στο δολοφονικό δίδυμο των Μπους-Μπλερ, είναι και η μόνη μας ελπίδα για να καμφθεί ο ισλαμικός φονταμενταλισμός. Για να εξαλειφθούν οι αιτίες που τον προκαλούν.

ΥΓ. Οι Άγγλοι, αν και πανικοβλημένοι, αντιδρούν σαν Άγγλοι. Την επομένη του μακελειού, η *Daily Express* έγραφε στον τίτλο της: «Britons will not be defeated» (Οι Βρετανοί δεν θα νικηθούν). Το θέμα είναι πού: στην Κασπία, στην Ινδία, στη Μεσοποταμία, στην Αίγυπτο ή στις εκστρατείες του ταγματάρχη Λώρενς, του επιλεγόμενου «Αραβικού»; Στο City πάντως ηττήθηκαν. Ή, καλύτερα, ηττήθηκε η πολιτική τους. Από ανθρώπους που δεν το περίμεναν: Από βρετανούς πολίτες.

«Κανένας ευρωπαίος στρατιώτης έξω από την ήπειρό μας!»

ΤΟ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΚΟ χτύπημα στο Λονδίνο, με τα αναπάντητα ακόμα ερωτήματά του, εξακολουθεί ν' απασχολεί τον ευρωπαϊκό (και ελληνικό) Τύπο: Πόσες μέρες θα χρειασθούν ακόμα, για ν' ανασυρθούν τα στοιβαγμένα «το ένα πάνω στο άλλο»-πτώματα από το βαγόνι-φέρετρο του μετρό; Με τους δράστες στον ρόλο του βομβιστή-καμικάζι (άρα πολτοποιημένους), υπάρχει περίπτωση να συλληφθούν οι οργανωτές του εγκλήματος; Ποια η «υφή» των νέων αντιτρομοκρατικών νόμων που θα καταθέσει ο Τόνι Μπλερ και ποια τα «κενά» των βρετανικών μυστικών υπηρεσιών;

ΠΛΑΪ στα ερωτήματα, η διαφορετικότητα των εκτιμήσεων ως προς το *δέον* – ως προς το *πώς*, δηλαδή, πρέπει ν' αντιμετωπισθεί το τρομοκρατικό φαινόμενο: Είναι θέμα αστυνομικών, κυρίως, μέτρων, όπως διατείνονται οι θεωρητικοί των επεμβάσεων και του πολέμου ή, μήπως, άλλων πολιτικών; Και η Ελλάδα, η κυβέρνηση, τα κόμματα *πώς* πρέπει, άραγε, να τοποθετηθούν; Στο πλευρό των Μπους και Μπλερ, για τη διεύρυνση του κύκλου αίματος και

τη συνέχιση της ξένης κατοχής στο Ιράκ ή, αντιθέτως, στο πλευρό του ειρηνικού-αντιπολεμικού κινήματος, μια και ο πόλεμος όχι μόνο δεν κατέστειλε, αλλά ενίσχυσε –επέτεινε– την τρομοκρατία;

ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ της διαφορετικότητας αυτής, δεν λείπουν οι σχολιαστές εκείνοι που, στεντορεία τη φωνή, υπογραμμίζουν ότι το χτύπημα στο Λονδίνο «δεν έχει –ούτε μπορούσε να έχει– οποιαδήποτε σχέση με το αντιπολεμικό ή αντιμπερλιαστικό κίνημα της εποχής μας». Ανάλογη, συνεπώς, πρέπει να είναι και η τοποθέτησή μας. Άλλοι πάλι, ή οι ίδιοι σχολιαστές εκτιμούν ότι η Ευρώπη, τούτη την ώρα, είναι ένα εξαιρετικά ευνοϊκό πεδίο, για συγκέντρωση δυνάμεων που θα μπορούσαν να επηρεάσουν την πολιτική της. Επί παραδείγματι, κάτω από το σύνθημα «Κανένας ευρωπαίος στρατιώτης έξω από την ήπειρό μας» –σημειώνει, χαρκτηριστικά, ο Παύλος Κλαυδιανός στην *Κυριακάτικη Αυγή*– θα μπορούσε ν' αναπτυχθεί ένα γιγαντιαίο κίνημα, ικανό να προωθήσει «κυβερνητικές αποφάσεις, που θ' απομονώνουν τις

ΗΠΑ και θα ενισχύουν τις δυνάμεις αντίστασης του Τρίτου Κόσμου, ιδίως της Ασίας».

ΠΡΩΤΙΣΤΩΣ Η «ΔΥΣΗ» ΝΑ ΠΑΡΑΜΕΙΝΕΙ ΦΙΛΟΠΟΛΕΜΗ!...

ΦΥΣΙΚΑ, υπάρχει και ο αντίλογος των όπου γης απολογητών της αμερικανικής πολιτικής: Όλα αυτά που γράφετε –μας προσάπτουν!– ότι τάχα μου η τρομοκρατία συνδέεται με το Παλαιστινιακό ή την αμερικανική επέμβαση στο Ιράκ ή την εκμετάλλευση των φτωχών του Τρίτου Κόσμου, κ.λπ., αποτελούν ανοησίες που εκφράζουν απλώς τον «αντιδυτικισμό» σας... Απόδειξη: Οι ισλαμιστές, που βάζουν βόμβες στο Ουζμπεκιστάν ή στο Πακιστάν, «ποσώς ενδιαφέρονται για το Παλαιστινιακό», ενώ οι δεκάδες άμαχοι που χάνουν, σήμερα, καθημερινά τη ζωή τους, στο Ιράκ ή το Αφγανιστάν, την χάνουν όχι από τους... Αμερικανούς, αλλά από φανατικούς μουσουλμάνους. Συμπέρασμα: Οι ακραίοι ισλαμιστές «μισούν τη "Δύση" όχι γι' αυτά που κάνει, αλλά γι' αυτό που είναι». [Από ένα σημείο και πέρα, αποφεύγονται λέξεις όπως: Μπους, ΗΠΑ, αεροπορικοί βομβαρδισμοί, B-52, φυλακές, βασανιστήρια, κ.ά.]. Συνεπώς, το μόνο που έχει να κάνει η «Δύση» είναι να διακηρύξει ότι παραμένει απτόητη στην, ως τώρα, φιλοπόλεμη, αμερικανική πολιτική. Και ο νοών νοεΐτω!

ΤΟ ΑΤΥΧΗΜΑ για τους απολογητές αυτούς βρίσκεται στο ότι: α) υποτιμούν τη νοημοσύνη του απλού Έλληνα πολί-

Γραφτείτε συνδρομητές στο *Αντί*

Το *Αντί* κυκλοφορεί από τη Μεταπολίτευση, συνεχίζοντας μιαν ιστορία που άρχισε μέσα στη δικτατορία. Στα τεύχη του καταγράφεται η πολιτική και πολιτιστική ζωή της χώρας.

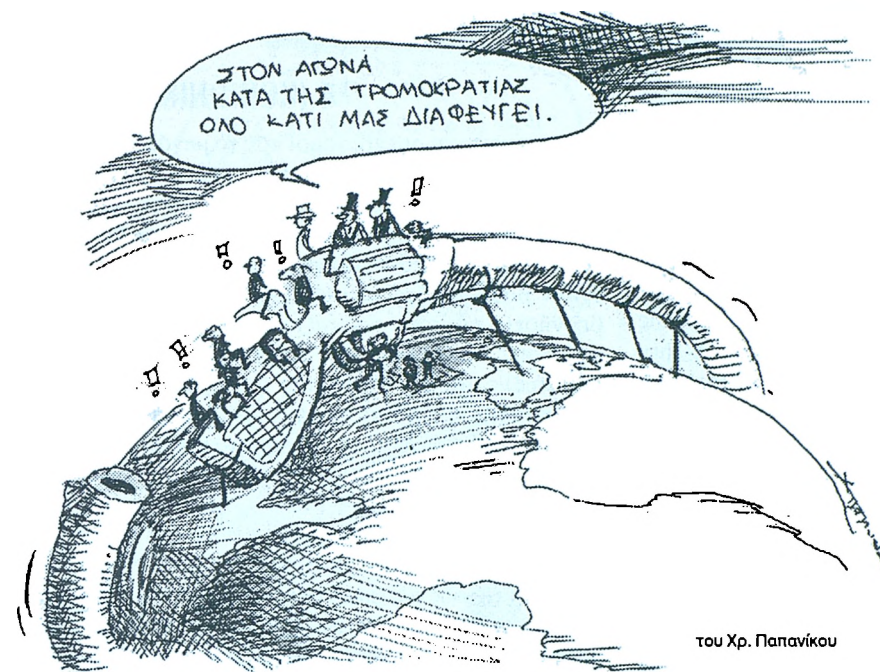
Γραφτείτε συνδρομητές στο *Αντί*
για να εξασφαλίσετε τη συνεχή και αντικειμενική ενημέρωσή σας.

τη, β) είναι μέλη του ελληνικού κοινοβουλίου, «συνεργαζόμενοι» με ένα σοσιαλιστικό, κατά τις διακηρύξεις του, πολιτικό κόμμα, και γ) το παίζουν πιο Αμερικανοί, απ' ό,τι ο ίδιος ο Τόνι Μπλερ. Απόδειξη: Ο βρετανός πρωθυπουργός δεν είχε πρόβλημα να δεχθεί ή, έστω, να δηλώσει ότι: *Η στέρηση, η φτώχεια, η έλλειψη δημοκρατίας και το πρόβλημα στη Μέση Ανατολή είναι από τις βαθύτερες αιτίες που πυροδοτούν την τρομοκρατική δράση*. Θα πείτε: Από λόγια, άλλο τίποτε ο Μπλερ. Σωστά! Άλλωστε ακόμα ψάχνει να βρει τα «όπλα μαζικής καταστροφής» που είχε αποθηκεύσει ο Σαντάμ Χουσεϊν, προφανώς για ν' αφανίσει από προσώπου γης το Ηνωμένο Βασίλειο, τις ΗΠΑ και σύσσωμο τον κόσμο του έχουν και του πολιτισμού. Κατά τα άλλα: Φυσικά, με τον όρο «Μέση Ανατολή», Ο Τόνι Μπλερ υπαινίσσεται όποιους θέλει: Ακόμα και τους Σαουδάραβες μεγιστάνες των πετρελαίων!

ΕΓΩ ΔΙΑΛΕΓΟΜΑΙ, ΕΣΥ ΔΙΑΛΕΓΕΣΑΙ – ΤΕΛΙΚΑ, ΟΥΔΕΙΣ ΔΙΑΛΕΓΕΤΑΙ...

ΠΕΡΑ ΑΠΟ την τρομοκρατία, όμως, υπάρχει και ελληνική εσωτερική ζωή. Ήδη το εργασιακό εξακολουθεί ν' αντιπαραθέτει ΓΣΕΕ και Υπουργείο Απασχόλησης, με την ηγεσία της Γενικής Συνομοσπονδίας να διαμηνύει στον υπουργό Π. Παναγιωτόπουλο ότι, «όπως δεν υπήρξε πρώτος ή δεύτερος γύρος προσχηματικού διαλόγου, άλλο τόσο δεν θα υπάρξει και τρίτος»... Πλην, ο επικεφαλής της ΔΑΚΕ, και γ.γ. της ΓΣΕΕ, Κ. Πουπακίς, αισθάνθηκε την ανάγκη να θυμίσει ότι, επί εποχής ΠΑΣΟΚ, «οι αριστερές παρατάξεις (ποιες, συγκεκριμένα;) συμμετείχαν διθυραμβικά στον προσχηματικό διάλογο Γιαννίτση». Και η ζωή τραβά την ανηφόρα!

ΣΤΟ ΜΕΤΑΞΥ, κανείς δεν φαίνεται ν' ανησυχεί για τη διαρκή υποχώρηση της βιομηχανικής παραγωγής (με σοβαρή τεχνολογική καθυστέρηση) ή για το γεγονός ότι η ελληνική οικονομία εξελίσσεται ταχύτατα σε «οικονομία υπηρεσιών». Αλλά και η απορρόφηση κοινοτικών πόρων (από το Κοινοτικό

Πλαίσιο Στήριξης), για έργα πληροφωρικής, παραμένει καθηλωμένη σε ιδιαίτερα χαμηλά επίπεδα.

Παρά ταύτα, ο υπουργός Οικονομικών Γ. Αλογοσκούφης φέρεται αισιοδοξών για την πορεία της οικονομίας, κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2005. Όπως είναι γνωστό, ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ, στο πρώτο εξάμηνο του έτους, διαμορφώθηκε περί το 3,5% και ελπίζεται –κατά την εκτίμηση του ίδιου υπουργού– ότι «η συνέχεια θα είναι ενθαρρυντική».

ΣΤΗΝ ΑΓΚΥΡΑ, ΕΝΑΣ ΑΛΛΟΣ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ ΨΤΕΡΑ ΑΠΟ 46 ΕΤΗ...

... ΚΑΙ ΕΝΩ συνεχίζονται, ως συνήθως, οι παραβάσεις και παραβιάσεις του ελληνικού εναέριου χώρου, από τουρκικά μαχητικά, Αθήνα και Άγκυρα αναζητούν την καταλληλότερη ημερομηνία (κάπου μεταξύ 21 και 23 Αυγούστου) για την επίσκεψη του πρωθυπουργού Κ. Καραμανλή στην Άγκυρα. [Θα είναι η πρώτη επίσημη επίσκεψη έλληνα πρωθυπουργού στην τουρκική πρωτεύουσα, ύστερα από το σωτήριο έτος 1959. Επισκέπτης, τότε, ο Κωνσταντίνος Καραμανλής].

Η ΕΠΙΣΚΕΨΗ πραγματοποιείται ενώ συμπληρώνονται 31 χρόνια από την επιδρομή του Αττίλα στην Κύπρο, με

την Άγκυρα επειγόμενη να ξεπεράσει το αρνητικό κλίμα που έχει διαμορφωθεί, σε βάρος της, μετά το γαλλικό και ολλανδικό «όχι» στο Ευρωσύνταγμα. Ο Ερντογάν μπορεί να εκτιμά την ελληνική «θέση» στο θέμα του ευρωπαϊκού προσανατολισμού της Τουρκίας, αλλά –επί του παρόντος– δεν φέρεται διατεθειμένος για οποιεσδήποτε «υποχωρήσεις» στο Αιγαίο ή στην Κύπρο. Πάντως, η Άγκυρα έχει αρχίσει να συνειδητοποιεί ότι «ένταξη» δεν πρόκειται να δει –ούτε μετά 10 ή 15 χρόνια– χωρίς προσαρμογές στο κοινοτικό κεκτημένο, χωρίς αναγνώριση της Κυπριακής Δημοκρατίας και, φυσικά, χωρίς ρύθμιση των συνοριακών διαφορών της (Αιγαίο, casus belli, κ.λπ.) με την Ελλάδα.

ΤΟ «ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ» αυτό δεν μπορεί να κλείσει χωρίς αναφορά στην τελευταία αμερικανική πρόκληση, σε βάρος της Ελλάδας. Η Ουάσινγκτον αρνείται να δεχτεί τη διαπίστευση του πρέσβη Αλέξανδρου Μαλλιά, επικαλούμενη την αντιδικτατορική του στάση. Είναι δυνατόν; Ναι, επί Μπους όλα είναι δυνατά: Να θεωρείται... αντιαμερικανισμός ακόμα και η αντίστασή σου στη συμμορία της 21ης Απριλίου.

ΑΝΤΗΝΩΡ

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Αμέσως μετά το χτύπημα στο Λονδίνο, όλα τα μωρά στην πίστα – συγγνώμη, στο γυαλί, στην Ελλάδα.
- Πραγματικό ρεσιτάλ όμως έδωσε ο πολύς Michel.
- Ξέρετε ο τ. γραμματικός του «κινήματος», που επί επαράτου οκταετίας πήγε στις ΗΠΑ και δάκρυσε κοιτάζοντας το άγαλμα της Ελευθερίας.
- Σοβαροφανής, με κουστουμιά «εισαγόμενη», γραβατίνι –κατακαλόκαιρο–, φρεσκοκουρεμένος και κόντρα ξύρισμα, μίλησε για την αναγκαιότητα νέων μέτρων που πρέπει να ληφθούν από την ΕΕ.
- Στο ίδιο πνεύμα και άλλα τηλεοπτικά λουλούδια, που εντελώς συμπτωματικά δεν θυμήθηκαν τα καθημερινά θύματα στο Ιράκ και την Παλαιστίνη και κυρίως ότι τα φαινόμενα αυτά ανθούν εξαιτίας της πολιτικής των ΗΠΑ και των εταίρων της, σε βάρος συγκεκριμένων χωρών.
- Εκεί οι ζωές κοστολογούνται διαφορετικά...
- Άλλη μια φάρσα από την περιπλανώμενη συμμορία του G8.
- Κατέληξαν πάλι σε ευχολόγια και κάτι ψίχουλα που θα χαρίσουν στις αφρικανικές χώρες που τις έχουν λεηλατήσει εδώ και χρόνια.

Ο (ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ) ΕΦΙΑΛΤΗΣ ΕΙΝΑΙ ΕΔΩ

Οι πιέσεις και οι εκβιασμοί που το μεγάλο κεφάλαιο ασκεί προς όλες τις κυβερνήσεις, προκειμένου να εξασφαλίζει την άνετη λειτουργία του, με στόχο κυρίως τη μεγαλύτερη δυνατή και βεβαίως ανεξέλεγκτη κερδοφορία του, έχουν βαθιές ρίζες και καταβολές. Και οι κυβερνήσεις πάντοτε φρόντιζαν να ικανοποιούν τις όποιες απαιτήσεις του. Τάχα προς χάρη της ανάπτυξης και της ευημερίας του κράτους και κατ' επέκταση, υποτίθεται, του λαού. Ο οποίος όμως κάθε φορά πλήρωνε τελικά το κόστος της επιδιωκόμενης ανάπτυξης και μόνον αυτής, γιατί η ευημερία εξακολουθεί να παραμένει ζητούμενο, καθώς οι πολίτες υποχρεώνονται στο όνομά της να δανειζονται και να υποθηκεύουν τη ζωή τη δική τους αλλά και των παιδιών τους.

Αυτό που εξελίσσεται ωστόσο εδώ και μερικές εβδομάδες, με τις μεθοδεύσεις της κυβέρνησης της ΝΔ, αποτελεί ουσιαστικά επιστροφή σε

έναν πραγματικό μεσαίωνα, σε έναν κοινωνικό εφιάλτη. Και μάλιστα με την απόλυτη συναίνεση του ΠΑΣΟΚ (παρά τις όποιες αντιπολιτευτικές κραυγές του) και βεβαίως με την πλήρη κάλυψη των Βρυξελλών, που βρήκαν στην Ελλάδα ένα καλό παράδειγμα προς μίμηση, για τις ανάγκες μιας αποτυχημένης έτσι κι αλλιώς αναπτυξιακής πολιτικής, η οποία βουλιάζει όλο και περισσότερο, όχι μόνο την Ελλάδα αλλά και ολόκληρο τον κόσμο, στο έλεος της φτώχειας και της ανασφάλειας.

Ένας εφιάλτης, στον οποίο οι πολίτες, οι εργαζόμενοι, χάνουν πλέον κάθε δικαίωμα, στην εργασία, στην ασφάλιση, στον ελεύθερο χρόνο, στην ίδια τη ζωή, και μετατρέπονται σε απρόσωπη μάζα, έρμαιο στις διαθέσεις και στις ανάγκες των πλουτοκρατών και των πολιτικών που τους υπηρετούν.

Τ.Κ.Δ.

ΣΩΤΗΡΕΣ!

Το σύνταγμά μας καταρρακώθηκε μετά την οριστική απόφαση των Βρυξελλών για τον βασικό μέτοχο, θρηνούν τα τσιράκια της επικοινωνίας και της στρατηγικής των συμφωρών. Η υψηλή σύλληψη του Ευάγγελου Βενιζέλου, η οποία ενσωματώθηκε στην πρόσφατη συνταγματική αναθεώρηση και εγκρίθηκε από τους πάντες, εξέπνευσε άδοξα τις προάλλες σε κάποιο κοινοτικό γραφείο. Sic transit gloria mundi. Μαζί εξέπνευσαν και ο πασοκικός νόμος περί βασικού μετόχου και ο νεοδημοκρατικός, ο άτεγκτος του 1%. Η Παυλοπούλεια σύλληψη δηλαδή. Πώς το λέει η γερμανική παροιμία; *Drei Professoren, Vaterland verloren*. Αν μάλιστα είναι και συνταγματολόγοι, φτάνουνε μόνο δύο!

Τζιμ Μπούκης

ΜΑΛΙΑΚΟΣ

Ατέλειωτος ο κύκλος του αίματος στο γνωστό πέταλο του Μαλιακού κόλπου στη Φθιώτιδα, όπου από το 2000 έως σήμερα 126 άτομα βρήκαν το θάνατο και 399 τραυματίστηκαν στα τροχαία δυστυχήματα που σημειώθηκαν. Άλλα 9 άτομα έχασαν τη ζωή τους το περασμένο Σαββατοκύριακο και πιθανώς να θρηνησουμε και άλλα θύματα έως το 2008, οπότε αναμένεται να ολοκληρωθούν τα έργα σύμφωνα με δηλώσεις Σουφλιά. Η ουσία είναι ότι συνεχώς παρατηρούνται μεταθέσεις στις ημερομηνίες για την έναρξη των έργων αλλά και στη δημοπράτηση στο ενδιάμεσο κομμάτι από Σκάρφεια-Θερμο-

πύλες. Για χρόνια καθυστερεί η ολοκλήρωση του έργου, καθώς οι περισσότερες μελέτες διακρίνονται για ατέλειες ενώ από την άλλη πλευρά υπήρξαν και προσφυγές στο Συμβούλιο της Επικρατείας. Άλλη αιτία καθυστέρησης ήταν και το γεγονός ότι για χρόνια δινόταν ιδιαίτερο βάρος στο κατά πόσο θα προχωρούσε το έργο για τη ζεύξη του Μαλιακού ή για την υπαγωγή του έργου στους συγχρηματοδοτούμενους οδικούς άξονες. Τι άλλο μας μένει από το ν' αναμένουμε κατά πόσο θα τηρηθούν τα χρονοδιαγράμματα, για τα οποία ακούσαμε για άλλη μια φορά υποσχέσεις;

ΣΩ.ΛΕ

ΚΑΝΕ ΜΙΑ ΕΥΧΗ

Με φωνάζουνε τζίνι, το τζίνι, γιατί σε όλα είμαι μέσα, είμαι μέσα, έλεγε το παλιό τραγουδάκι της ελληνικής ποπ, χωρίς να εμπνέεται από τον Βύρωνα Πολύδωρα φυσικά. Να που το τζίνι θυμήθηκε ο λαλίστατος Βύρων στη Βουλή λέγοντας ότι «Ταύτιση λόγων και έργων υπάρχει μόνο στα τζίνια. Στην πολιτική και στη ζωή υπάρχει απόσταση ανάμεσα σε λόγια και έργα». Μόνο που οι ψηφοφόροι όταν ψήφιζαν τη ΝΔ δεν ζητούσαν από αυτή να πραγματοποιήσει δύο, τρεις ή περισσότερες ευχές αλλά να φανεί συνεπής με όσα διακήρυττε προεκλογικά.

Σως

του Δημήτρη Πετσάκη

ΧΑΜΟΣ

Οι μιλάνε για καθίζηση της οικονομίας –και εννοούμε τους δείκτες– ενάμιση χρόνο μετά τη νέα κυβέρνηση. Υστέρηση εσόδων, αύξηση του εξωτερικού δανει-

σμού και των δημοσιονομικών ελλειμμάτων, κάμψη των αποκρατικοποιήσεων και των επενδύσεων, ανησυχητική στασιμότητα. Ό,τι κι αν πούμε η νεοφιλελεύθερη συνταγή

ξεπερνάει ακόμη και τον εκσυγχρονισμό στα καλύτερά του! Ευτυχώς πάντως που υπάρχουν ακόμη καλές προθέσεις.

Μ.Σ.

ΤΑ ΕΥΑΙΣΘΗΤΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΟΙ ΒΑΣΕΙΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΤΩΝ ΗΠΑ

Τώρα οι Ευρωπαίοι μπορούν να κοιμούνται ήσυχοι. Ο αντιπρόεδρος της Κομισιόν Φράνκο Φρατίνι, μετά από παρέμβαση του ευρωβουλευτή του ΠΑΣΟΚ Σταύρου Λαμπρινίδη, «δεσμεύτηκε» ότι «ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα των ευρωπαίων πολιτών δεν θα χρησιμοποιούνται από τις αμερικανικές αρχές για τον έλεγχο ευρωπαίων επιβατών στις εσωτερικές πτήσεις των ΗΠΑ». Δηλαδή, το πρόβλημα είναι αν θα χρησιμοποιούνται και στις εσωτερικές πτήσεις ή ότι οι Αμερικανοί υποχρεώνουν τους Ευρωπαίους να καταθέτουν τα προσωπικά δεδομένα τους στις αρχές των ΗΠΑ εάν θέλουν να ταξιδέψουν στη χώρα;

Αλήθεια όμως, τι γίνεται με τις βάσεις δεδομένων που έχουν φτιάξει οι Αμερικανοί για ευρωπαίους –και έλληνες– πολίτες, καθώς και τις λίστες με υπόπτους τρομοκράτες; Κάποιους Έλληνες μάλιστα, ως γνωστόν, την περίοδο της τρομοκρατίας στη χώρα μας –με αφορμή τη

17N–, τους είχαν σταματήσει στα αεροδρόμια των ΗΠΑ για «φιλικές συζητήσεις».

Ο κ. Λαμπρινίδης λοιπόν έθεσε το θέμα στις Βρυξέλλες, αλλά δεν φαίνεται να έλαβε απαντήσεις. Ο ίδιος κάλεσε την Κομισιόν να ζητήσει από τις αμερικανικές αρχές σαφείς απαντήσεις στα εξής:

1. Πόσες λίστες «απαγορευμένων επιβατών» υπάρχουν στις ΗΠΑ και πώς αποφεύγονται πολλαπλές και λανθασμένες αναγνωρίσεις;
2. Ποιοι και με ποια κριτήρια βάζουν ονόματα στις λίστες αυτές;
3. Πόσο ασφαλή είναι τα ονόματα και τα στοιχεία από αθέμιτη πρόσβαση και χρήση;
4. Πόσο αποτελεσματικές είναι πράγματι οι λίστες για τον εντοπισμό τρομοκρατών;
5. Πώς μπορεί ένας ευρωπαίος πολίτης να αποκτήσει πρόσβαση και να διορθώσει τα στοιχεία του ή να κάνει προσφυγή σε περίπτωση άδικου αποκλεισμού του;

Π.Π.

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

• Η σύνοδος στη Σκωτία σκιάστηκε από τις βόμβες στο Λονδίνο κι έτσι –νομίζουν πως– ξεμπερδέψαν με το ζήτημα της φτώχειας και της εξαθλίωσης στον Τρίτο Κόσμο.

• Όσο για τα δικά μας; • Μία ή άλλη. • Όπως λέει και το τραγουδάκι «στο ίδιο έργο θεατές».

• Με πρωταγωνιστές τους εταίρους του δικοματισμού, να διαγκωνίζονται στην κοινοτοπία και τη γελοιότητα.

• Ο Giorgos προσπαθεί ν' αλλάξει προφίλ –μάλλον έτσι του είπαν οι συμβουλάτοři του– προς το πιο επαναστατικό.

• Μέχρι να του δώσουν όμως τα σκονάκια... χάνει επεισόδια.

• Χαμός με την ελαστικοποίηση του ωραρίου κι αυτός απών.

• Διπλασιασμός στην τιμή του πετρελαίου και περίμεναν τους

«ειδικούς» να εισηγηθούν αυτά που γνωρίζουν και οι πρωτοετείς της Βιομηχανικής.

• Σκανδαλώδεις επιλογές στον Άρειο Πάγο κι αυτοί περίμεναν με SMS τα βιογραφικά των δικαστικών.

• Κι από την άλλη, 2-3 λεβέντες και λεβέντισσες να παίρνουν σβάρνα τα κανάλια, σαν παραφουσκωμένοι διάνοι, για να μας θυμίζουν τι καλά που έκανε ο ελληνικός λαός και τους έστειλε στην κερκίδα.

ΜΟΛΥΒΙΣ

- Κριτική –ναι, σωστά διαβάσατε– από τον Giorgos σε στελέχη που ομιλούν εκτός γραμμής.
- Ουδείς υπολογίζει την παιδική του χαρά και με το δίκιο του συχνά πυκνά αναρωτιέται ποιος είναι πρόεδρος του μαγαζιού.
- Η μαμά επιμένει πως είναι αυτός.
- Όμως οι πρόεδροι, πρόεδρε, ακόμα και στο ποδόσφαιρο, όταν κάποιος δεν τους κάνει, του δείχνουν πόρτα.
- Καλό το σλόγκαν «άλλαξέ τα όλα», αλλά πολύ δύσκολα μπορείς να το εφαρμόσεις.
- Πολλά τα λαμόγια στο μαγαζί σου και ξέρουν άριστα τα τερτίπια της πολιτικής.
- Κριτική στις χαριστικές συμβάσεις στο μεγαλοσχήμονα κ. Κρόκο για το στοίχημα από βουλευτή του ΠΑΣΟΚ!
- Το θέατρο του παραλόγου.
- Όχι άλλο κάρβουνο, η μηχανή θα σπάσει...
- Οι διαπλεκόμενοι ΜΜΕδες κάνουν ό,τι μπορούν για τον Giorgos, αλλά δεν τους βγαίνει κι ο εκνευρισμός τους είναι φανερός.
- Κάτι σαν τα ποσοστά του Μικρουτσίκειου Dream Show τα ποσοστά του.
- Δίδυμο της συμφοράς αποκαλεί η απογευματινή του Συγκροτήματος τους Καραμανλή-Αλογοσκούφη.
- Ενώ το δίδυμο Σημίτη-Χριστοδουλάκη;
- Χλιδή!

Η ΦΥΣΙΣ ΗΣΥΧΑΖΕΙ, Ο ΜΑΝΑΤΖΕΡ-ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΠΟΤΕ!

Το πρωί της Παρασκευής 1/7, ο Δήμος Αμαρουσίου άρχισε εντελώς παράνομα να περιφράζει έκταση του Κληροδοτήματος Συγγρού επί της Λ. Κηφισίας, απέναντι ακριβώς από το Δάσος, το οποίο χρησιμοποιείται σήμερα ως πάρκινγκ, για να διοργανώσει εκεί (δίπλα στο θόρυβο και τα καυσάεργια) τις θερινές του εκδηλώσεις. Η επίμαχη έκταση (4 στρέμματα επί της Κηφισίας) διεκδικείται από τον Δήμο εδώ και χρόνια χωρίς η υπόθεση να έχει τελεσιδικήσει. Παρ' όλα αυτά, τίποτα δεν εμπόδισε τον Δήμαρχο κ. Τζανίκο (ο οποίος είναι και μέλος του ΔΣ του Ινστιτού-

του Γεωπονικών Επιστημών που έχει την ευθύνη της διαχείρισης του Κληροδοτήματος Συγγρού και με το οποίο αντιδικεί!) να προχωρήσει στην περιφράξη του χώρου.

Εντελώς... τυχαία, τέσσερις μόλις μέρες πριν είχε παραιτηθεί από τη θέση του ο Πρόεδρος του Ι.Γ.Ε., Πέτρος Πολίτης, ο οποίος δεν έχει ακόμα αντικατασταθεί (οι κακές γλώσσες λένε ότι στην παραίτησή του «μέτρησε» και η δράση του κυρίου Τζανίκου σε σχέση με το Δάσος Συγγρού). Πριν αλέκτορα φωνήσαι τρεις λοιπόν –ή μάλλον τετράκις– ο Δήμος Αμαρουσίου βρήκε ευκαιρία και προχώρη-

σε στην περιφράξη του χώρου.

Όμως έχουν γνώσιν οι φύλακες, εν προκειμένω οι κάτοικοι της περιοχής. Έτσι, η νέα αυτή παρανομία του Δήμου έγινε εγκαίρως γνωστή με αποτέλεσμα να διακοπουν τα σχέδια από την αστυνομία. Έμεινε όμως η περιφράξη...

Οι τακτικές του είδους είναι γνωστές. Σε περιόδους διακοπών, γιορτών κ.λπ., που η φύσις ησυχάζει και ο λαός κάνει τις διακοπές του, οι Τζανίκοι, βηματάκι βηματάκι, δρουν. Πρώτα ένας καθαρισμός, μετά μια περιφράξη και πάει λέγοντας...

Φλόγα

ΩΡΑΡΙΟ

Τέρμα αυτά που ξέραμε περί οχτώωρης εργασίας, διακομμένου ωραρίου και μεσημεριανού ύπνου. Τώρα θα ξεχάσουμε και το δικαίωμα στη νυχτερινή κατάκλιση, αφού θα μαςβάλουν να δουλεύουμε σε συνθήκες εξαντλητικού ωραρίου. Ο δε υφυπουργός Εμπορίου κ. Παπαθανασίου μας καθησύχασε, διότι δεν πρόκειται για απελευθέρωση αλλά για επέκταση του ωραρίου! Το πιο ατράνταχτο επιχείρημα του κ. Παπαθανασίου είναι ότι την επέκταση του ωραρίου τη ζητάει ο κόσμος (sic). Τόσα και τόσα έχουν κάνει που «ζητάει» ο κόσμος, σ' αυτό τώρα θα κολλήσουνε; Σως

ΤΟ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟ ΠΛΙΑΤΣΙΚΟ ΣΤΗ ΣΥΡΟ

Στην εφημερίδα Αρχιπέλαγος της Σύρου, την Παρασκευή 24 Ιουνίου 2005, φιλοξενήθηκε άρθρο του Ανδρέα Τζίνη που αναφέρεται στο διάλογο μεταξύ του Δημάρχου Σύρου και του αρχιτέκτονα Μάριου Κατζουρού στα κείμενά τους που δημοσιεύτηκαν στο τχ. 845 του Αντί. Αναδημοσιεύουμε ένα απόσπασμα:

«Αν κανείς διαβάσει τα δύο κείμενα και επί της ουσίας τον προβλήματος και των αντιθέτων απόψεων που το καθένα εκφράζει, δεν είναι δύσκολο να συμπεράνει ότι, δυστυχώς, έχει άδικο ο κ. Δήμαρχος. Και αυτό οφείλεται στην ουσία του προβλήματος, στο ότι δηλαδή, δυστυχώς, δεν

υπάρχει νόμιμο, εγκεκριμένο και σε ισχύ ρυμοτομικό σχέδιο, σχέδιο πόλης για την πρωτεύουσα των Κυκλάδων, η οποία θα έπρεπε, όπου αποκτά νέα κτήρια ή ορόφους, να υπακούει, μιας κι είναι παραδοσιακός οικισμός προ 1923, στην αντίστοιχη νομοθεσία. Άρα οι νόμοι, διατάγματα είναι προ του '23, αλλά βάσει αυτών εξελίσσεται πολεοδομικά η Ερμούπολη. Συνεπώς, αυτή η «ανάπτυξη» είναι παράνομη. Και βέβαια επειδή είναι παράνομη γίνεται έτσι. Ακόμα οι εκάστοτε κυβερνήσεις δεν παρεμβαίνουν υπέρ της νομιμότητας. Αυτά, δυστυχώς, ένας Ερμούπολίτης θα συμπεράνει, αν διαβάσει τ' ανωτέρω στο Αντί.»

ΠΟΛΥ(Ν)ΤΡΟΠΟΣ

Έχει βέβαια πολύ ενδιαφέρον ν' ακούσει κανείς τι λέει ο πολύτροπος ανήρ μετά την ακύρωση του νόμου περί βασικού μετόχου της ΝΔ, που προεκτείνει τον νόμο του ΠΑΣΟΚ που εφαρμόζει τη συνταγματική επιταγή που ενεπνεύσθη μασώντας φύλλα δάφνης και σελίδες των κοινοτικών αποφάσεων ο Θεσσαλονικάρχης καθηγητής του Συνταγματικού Δικαίου και το αηδόνι της Βουλής των Ελλήνων. Τι να πει; Σιγά μη στρεφόταν κατά του εαυτού του. Ένας Βενιζέλος έχει πάντα μια απάντηση. Ένας Βενιζέλος δεν θα είναι ποτέ αδύνατος από επιχειρήματα. Αδύνατον!

Τζιμ Μπούκης

ΕΒΕΡΤ

Ποιος να το 'λεγε! Πως τη μόνη αντιπολίτευση στην κυβέρνηση θα την κάνει ο Έβερετ. Ο οποίος, στο όνομα της λαϊκής Δεξιάς, επιχειρεί να καταγγείλει διαπλεκόμενους και διαπλεκόμενα, τράπεζες και χρηματιστήρια, κρατώντας αποστάσεις απ' όλους. Αρκεί βεβαίως να μην εμπλέκεται το Ίδρυμα Βουδούρη, ο κ. Σαραντόπουλος, ο κ. Κοπελούζος, ο κουμπάρος κ. Λιακουνάκος και οι λοιποί συγγενείς. Και βέβαια να πληττείται ο Μητσοτάκης και το σόι του και ο πρώην πεφιλημένος αναδεξιμιός Κωστάκης και νυν εχθρός. Άβυσσος η ψυχή των νέων μας σωτήρων, όπως εξάλλου και των παλαιών. Τζιμ Μπούκης

ΤΟΥΣ ΠΕΙΡΑΞΕ Ο ΑΥΤΙΣΜΟΣ!

Το γεγονός ότι το ΠΑΣΟΚ επιδιώκει με κάθε τρόπο να προσελκύσει τη συνεργασία της Αριστεράς και δι' αυτής να εξασφαλίσει τα εύσημα προοδευτισμού που χρειάζεται έναντι της κοινής γνώμης, είναι αναμφισβήτητο. Μάλιστα το ενδιαφέρον του εντοπίζεται κυρίως στον Συνασπισμό, τον οποίο θεωρεί πιο εύαλωτο από το σκληροτράχηλο και άκαμπο ΚΚΕ.

Και δεν είναι μόνον οι «κορόνες» και κάθε μορφής προσκλήσεις που απευθύνουν σε κάθε ευκαιρία ο Γιωργάκης και οι διάφοροι «παραθυράκιαδες», ήγουν ηγετικά στελέχη

της «προοδευτικής παρατάξης», είναι και τα διάφορα παπαγαλάκια που, εκφράζοντας την πλήρη απογοήτευση των Πασόκων από την έλλειψη αθρόας ανταπόκρισης των στελεχών και οπαδών της Αριστεράς στα κελύσματα τους, επιδίδονται σε βρόμιμες επιθέσεις, πίσω από περισπούδαστες «δημοσιογραφικές αναλύσεις».

Τελευταίο, ένα δημοσίευμα του Ι.Κ. Πρετεντέρη στο Βήμα, που επιτίθεται κυρίως στον πρόεδρο του Συνασπισμού Αλέκο Αλαβάνο, μεταξυ των άλλων και για μια αποστογή πρόσφατης ομιλίας του στη

Βουλή, στην οποία κατηγορήσε και τα δυο μεγάλα κόμματα για «αυτισμό». Μια επίθεση με κατάληξη τη διαπίστωση ότι αφού ο πρόεδρος του ΣΥΝ «έβρισε» και τα δυο κόμματα, σημαίνει ότι «χαϊδεύει» τη ΝΔ, επιδεικνύοντας επιεικότερη μεταχείριση στον Κ. Καραμανλή, έναντι του οποίου κινείται «στα όρια της προσωπικής συμπάθειας».

Δεν χρειάζεται ιδιαίτερη ευφυΐα για ν' αντιληφθεί κανείς ότι για ορισμένους Πασόκους ισχύει αυτό που λέει ο λαός: Όσα δεν φτάνει η αλεπού, τα κάνει κρεμαστάρια...

Τ.Κ.Δ.

ΠΑΡΑΔΟΣΗ

Η ουσία πάντως είναι ότι μας τρόμπαραν αρκούντως με τη διαπλοκή και την πάταξη της και οι μεν και οι δε. Οι σιαμαίοι της πολιτικής ενός ρεζιλίκου θεάτρου σκιών. Το αποκορύφωμα του οποίου είναι ο Γιωργάκης να καταφέρεται ονομαστικά εναντίον Μπόμπολα και Κόκκαλη, προς τους οποίους η κυβέρνηση Σημίτη είχε δώσει τα πάντα. Από Αττική Οδό ως γήπεδο Καραϊσκάκη. Και ο Κώστακης στο πλαίσιο μιας Realpolitik να κάνει άνοιγμα στους τέως προαγωγούς-ναβατζίδες, εκχωρώντας ξανά στον κυρ-Σωκράτη τον εθνοτζόγο και στον κυρ-Χρήστο όλα τα πολιτιστικά. Θα μου πείτε, έτσι λέει ο νόμος και η παράδοση. Σωστό κι αυτό.

Τζιμ Μπούκης

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Μιλά ο συγγραφέας του κειμένου, γνωστό λιβανιστήρι του εκσυγχρονισμού για τα ληγμένα γιαούρτια που πρέπει να τους πετάξουν.

- Δεν διευκρινίζει όμως αν θα προέρχονται από τις παρτίδες του πράσινου γιαουρτά. Που ο διευθύνων σύμβουλός του ήταν υποψήφιος του ΠΑΣΟΚ στη Β' Αθηνών.

- Giorgos, ή θα κάνει ριζική ανανέωση στην ομάδα ή θα παραμένει δέσμιος των διαπλεκόμενων και των τοποτηρητών τους στο κίνημα.

- Διαλέγεις και παίρνεις.

- Κατακεράυνωσε τη ΝΔ ο Άκης στη Θεσσαλονίκη για το εργασιακό, αλλά οι συνδικαλιστές του Εργατικού Κέντρου του τα «έχωσαν», επειδή το ΠΑΣΟΚ ήταν αυτό που άνοιξε την κερκόπορτα.

- Κι ο Άκης κάνοντας «αυτοκριτική» αναγνώρισε τα λάθη του κινήματος!

- Ο Ανδριανόπουλος κάρφωσε τον Ρέππα γιατί με το δικό του νόμο έδωσε στους τραπεζίτες τη δυνατότητα να μετακυλίσουν τα δικά τους χρέη στο δημόσιο.

- Το απόλυτο αλαλούμ στο μαγαζί.

- Δε θα κάτσει με σταυρωμένα χέρια ο πρόεδρος της ΓΣΕΕ για το εργασιακό, όπως είπε.

- Καλά, η οκταετής αγκύλωση που είχε, του πέρασε;

- Περαιστικά, πρόεδρε!

του Δημήτρη Πετσινίδη

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Σοσιαλισμός σημαίνει εφοπλισμός, απεφάνθη ο θεωρητικός των θυρωρών κ. Κασιφάρας σε εκδήλωση των εφοπλιστών με την παρουσία του Giorgos στον Πειραιά.
- Σοσιαλεφοπλισμός λοιπόν με ξένα πληρώματα, με ανασφάλιστα πληρώματα και ναυπήγηση των πλοίων σε χώρες του εξωτερικού.
- Όσο ζεις μαθαίνεις.
- Από δω το είχαν, από κει το πήγαν οι συναγωνιστές του ΣΥΝ, αποφάσισαν –και πάλι– να κατέλθουν αυτόνομα στις δημοτικές εκλογές στους τρεις μεγάλους δήμους και στις λοιπές περιοχές να αποφασίσουν οι «τοπικές κοινωνίες».
- Πολυθρόνες, γιατί χανόμαστε! Ή μάλλον χάνονται.
- Όπως και τα επιμίσθια βεβαίως βεβαίως.
 - Το καλύτερο το αφήσαμε για το τέλος.
- Πώς βλέπει τη ΝΔ και το ΠΑΣΟΚ ο συνθέτης Κραουνάκης (σ.σ. συνέντευξη στο Βήμα).
- Η κυβέρνηση πήρε το μαγαζί (από το ΠΑΣΟΚ) με πολύ κατεβασμένο ποσοστό κέρδους. Ή διαφορετικά, την ώρα που παραδόθηκε το μπουρδέλο, οι πουτάνες ήταν πολύ κουρασμένες και οι νταβατζήδες φευγάτοι...

N. Μολ

ΑΠΟ ΠΟΙΟΝ ΜΑΘΑΙΝΕΙ ΚΑΝΕΙΣ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ;

«Του κάνεις μια ερώτηση για οτιδήποτε και... πάμε φύγαμε! Τις απαντήσεις τις ξέρει απ' τα πριν κι ας μην ξέρει τις ερωτήσεις...»

Ποια εντυπωσιακή προσωπικότητα συγκεντρώνει τα παραπάνω προσόντα, σύμφωνα τουλάχιστον με την την εφημερίδα *Εμπρός* της Λέσβου;

Ο Δημήτρης Βουνάτσος! Ο οποίος «σπάει τη σιωπή του» και (τι δε) λέει στην εφημερίδα:

Για τον ευρωβουλευτή πια, Σηφουνάκη έχει να πει τα καλύτερα, επικαλούμενος δημοσίευμα της εφημερίδας *Το Πρώτο Θέμα*: «...τις ελάχιστες φορές που βρίσκεται στις Βρυξέλλες ή στο Στρασβούργο επισκέπτεται περισσότερο τα... γκουρμέ εστιατόρια. Πολλοί μιλούν για κραυγαλέο ρουσφέτι του αρχηγού σ' ένα φίλο και τίποτα παραπάνω».

Τα πιο καλά τα είπε όμως για την εικονοματία ΠΑΣΟΚ: «Τον είχα εκφράσει (τον νυν υπουργό Αιγαίου της ΝΔ) ότι τουλάχιστον ύστερα από ένα χρόνο θα διαφαινονταν θετικές προοπτικές. Τούτο δεν έγινε και φυσικά δεν θα ήταν εύκολο να γίνει ύστερα από 20 χρόνια στάσιμης κατάστασης!»

«Ο προκατόχος του κ. Σηφουνάκης, το όραμά του κόμματός

μας για το εθνικής σημασίας Υπουργείο Αιγαίου το είχε μετατρέψει σε... εμποροζωπανηγύρι».

Όσο για τον αρχηγό του κόμματός του, δήλωσε πως θεωρεί «δυσβάσταχτο το βάρος γι' αυτόν. Η κίνηση Σημίτη ήταν πράξη λιποταξίας». Και το στηρίζει αυτό σε πολεμικές πρακτικές: «Κανείς τους επιτέλους δεν ήξερε ότι δεν αλλάζεις στρατηγό στη μέση του πολέμου, ούτε αλόγα στη μέση του ποταμού;»

Ο θυμόσοφος λαός όμως λέει και κάτι άλλο: από τρελό κι από παιδί μαθαίνει την αλήθεια. Ο κύριος Βουνάτσος είναι προφανώς το δεύτερο, δηλαδή παιδί, αφού όπως δήλωσε στην ίδια συνέντευξη: «Θα φύγω όταν... ξεμωραθώ». Και ως γνωστόν ξεμωραίνονται μόνον οι γέροι, όχι τα παιδιά.

Φλόγα

ΚΥΡΙΕ ΠΡΟΕΔΡΕ!

Ανησυχώ πολύ, Πρόεδρε. Η κρατική τηλεόραση βγάζει «πρώτο θέμα» τον Κόκκαλη να δηλώνει ότι στηρίζει αναφανδόν την κυβέρνηση στο θέμα του ΟΠΑΠ. Ο Σουφλιάς διορίζει τη γυναίκα του Κύρτσου σε περίοπτη θέση. Η εφημερίδα του τελευταίου σπάει ρεκόρ στην είσπραξη κρατικής διαφήμισης. Ο Μυτηλιναίος παίρνει απευθείας αναθέσεις για επιπλέον «Χάμερ» του Στρατού. Το πρόβλημα μ' αυτά ήταν να μην παίρνει τις συμβάσεις ο Συγγελίδης; Ο «βασιικός μέτοχος» δηλώνει ότι «αυτοί εδώ μου κοστίζουν λιγότερο». Ο Λαμπράκης τα ρίχνει καθημερινά στον Γιωργάκη και μας ανοίγει τον δρόμο. Μέχρι και ο Μητσotάκης μάς στηρίζει, ενώ το νέο γήπεδο του «Παναθηναϊκού» έχει καταντήσει γεφύρι της Άρτας και ούτε στα «οκτώ» της υποψηφιότητας για το Ευρωπαϊκό Κύπελλο δεν το έβαλαν. Μήπως λοιπόν παρακαθίσαμε πάνω στο «σύστημα ΠΑΣΟΚ» και πάθουμε καμιά ζημιά; Π.Π.

ΑΧ ΒΡΕ ΚΩΣΤΑΚΗ!

ΠΑΜΕ ΣΤΟΙΧΗΜΑ; Δεν θα ξαναδούμε δημοσιεύματα για τις ιατρικές σπουδές της Νατάσας. Ρ.Α.

ΑΦΡΙΚΗ ΑΝΤΙΟ

Ο μισός πληθυσμός του πλανήτη ζει με μισθό 2 δολάρια την ημέρα και τα δύο τρίτα κάτω απ' το όριο της φτώχειας. Απ' την άλλη διερωτώνται οι ιεράκες του Πενταγώνου και η Κοντολιζα τους γιατί τους μισεί ο πλανήτης. Τώρα μάλιστα που η σύνοδος των G8 θα διπλασιάσει ως το 2012 τη βοήθεια προς την Αφρική από τα 25 δισ. δολάρια στα 50 δισ. Οι γαλαντόμοι. Αφού ως αποικιοκράτες απομύησαν τη μαύρη ήπειρο τόσο από πλευράς ανθρωπίνου δυναμικού όσο και από πλευράς πλουτοπαραγωγικών πηγών, έρχονται τώρα ως ελεήμονες Φαρισαίοι. Εντωμεταξύ θερίζει το Αids και η πείνα.

Τουλάχιστον ο μαύρος πληθυσμός των ΗΠΑ θα μπορούσε να πιέσει περισσότερο την κυβέρνηση των λευκών υπέρ των εκεί αδελφών τους. Εκτός κι αν έχουν λησμονήσει τα σκλαβοπάζαρα και τις καραβιές των δούλων από τα δυτικά παράλια της Αφρικής προς τη νέα ήπειρο. Από αυτή την τρομακτική γενοκτονία και τον βίαιο εξανδραποδισμό δεν μας χωρίζουν παρά διακόσια χρόνια. Κατά τ' άλλα οι ισχυροί του πλανήτη δεν έχουν μόνο θράσος αλλά και αλτσοχάιμερ σε σχέση με την πρόσφατη ιστορία της Δύσης...

Μ.Σ.

ΜΠΕΡΤΟΔΟΥΛΟΙ

Τα Νέα της 9-10 Ιουλίου κάνουν οξύτατη κριτική στην κυβέρνηση της ΝΔ. Ως εδώ καλά. Μόνο που πλάι στην απαξίωση του Καραμανλή φιλοξενούνται άρθρα εγκωμιαστικά για τη Ντόρα. Φερ' ειπείν το πόσο καλή θα είναι στο ΥΠΕΞ σε σχέση με τον υποτονικό Μολυβιάτη, που του καταλογίζουν ακινησία. Δημοσιογραφία και μελλοντολογία από κοινού, από ρεπόρτερ που ρίχνει και τα χαρτιά! Επίσης σ' ένα άρθρο για τα φαβορί των κομμάτων και τα ποσοστά δημοφιλίας τους αιδημόνως αποσιωπάται η σύγκριση σήμερα του πρωθυπουργού και της δημάρχου. Αντίθετα, η φωτό της παίζει τουλάχιστον τρεις φορές. Για να μην την ξεχάσουμε.

Αλήθεια έχει επιτύχει η Ντόρα στο Δήμο; Μήπως εκεί υπάρχει η αληθινή ακινησία δίπλα στο στρατό των «ημετέρων»; Βλέπετε, το Λαμπρακείο και το Μητσοτακείο συνδέονται με κολαγικές παλαιότητες. Από την εποχή της Αποστασίας ακόμη...

Σία Τσαχπινόγλου

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ

Ασφαλώς και προκαλεί εύλογη απορία το γεγονός ότι μόνο το 50% από το 1.000.000 συνολικά των μεταναστών που ζούνε στην Ελλάδα συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις για νομιμοποίηση. Να όμως που με παρέμβασή της η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΟΚΕ) ζητά τη ριζική βελτίωση του νομοσχεδίου για την μεταναστευτική πολιτική. Η ΟΚΕ διαφωνεί με τις διαδικασίες κρίσης της προσωπικότητας του μετανάστη, θεωρώντας ακόμη ότι το νομοσχέδιο Παυλόπουλου αφήνει ακάλυπτο μεγάλο αριθμό μεταναστών οι οποίοι δεν διαθέτουν θεώρηση εισόδου.

Σως

ΟΙ ΒΑΘΙΕΣ ΕΠΙΘΥΜΙΕΣ

Οι φίλοι και σύμμαχοί μας Αμερικανοί δεν εγκρίνουν το διορισμό του διπλωμάτη κ. Μαλλιά ως έλληνα πρέσβη στην Ουάσινγκτον. Ο λόγος, όπως τουλάχιστον διέρρευσε, είναι η αντιδικτατορική δράση του κ. Μαλλιά όταν σπούδαζε νέος φοιτητής στην Ελβετία.

Βγαίνει έτσι στην επιφάνεια άλλη μια φορά η ανάμιξη των Αμερικανών στην εγκαθίδρυση της δικτατορίας στην Ελλάδα. Και ως είχε ζητήσει «συγγνώμη» ο τώως πρόεδρος Κλίντον κατά την επεισοδική επίσκεψή του στη Ελλάδα. Σχέσεις και ενοχές δεν ξεπερνιούνται, αφού η «πολιτική φιλοσοφία» που εμπνέει τον ηγετικό πυρήνα των ΗΠΑ είναι η θέληση να ελέγχουν με οποιονδήποτε τρόπο, όλες τις κυβερνήσεις σε όλα τα μήκη και πλάτη της Γης.

Π.Κ.

Ο Σαββόπουλος σε μια ακόμη ιδεολογική του υπόκληση.

Η ΧΥΤΡΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Πράσινοι και γαλάζιοι... δακοκτόνοι!

Στα ύψη, διατείνεται η εφημερίδα **Εμπρός** της Λέσβου ότι είναι το πολιτικό θερμόμετρο «λόγω δακοκτονίας», αφού:

«Σε μείζον ζήτημα για τα πολιτικά πράγματα της Λέσβου εξελίχθηκε (για μια ακόμη φορά) η τοποθέτηση των αρχιεργατών της δακοκτονίας. Τούτο δείχνει η απόφαση της Νομαρχιακής Επιτροπής του ΠΑΣΟΚ να εκδώσει ανακοίνωση για το ζήτημα, κάτι που συμβαίνει πολύ σπάνια τους τελευταίους 15 μήνες. [...] οι κ. Ζούρος και Γιατζόγλου υπογράμμισαν ότι είναι άδικο να τοποθετούνται μακρινά από τα χωριά που κατοικούν οι αρχιεργάτες, ιδιαίτερα μάλιστα όταν είναι πρώτοι στη λίστα. Οι δυο εκπρόσωποι της αντιπολίτευσης στη Νομαρχιακή Επιτροπή, όταν είδαν ότι δεν πείθεται η πλειοψηφία, αποχώρησαν, καταγγέλλοντας την διαδικασία!».

Για τους... συμφορείς της Παμβώτιδας λίμνης γίνεται λόγος στη στήλη «Εικόνες» της εφημερίδας **Έκδοση** από την 'Ηπειρο, υπό τον τίτλο «Η λίμνη των... στεναγμών»:

«Δυστυχώς οι πολλοί σώγαμπροι στα εν Ιωαννίνους δρώμενα αφιχθέντες άρτι ή προ ετών, κατέλαβαν υψηλές θέσεις και με τη βοήθεια κομματικών μηχανισμών εξελέγησαν σε υψηλά αξιώματα στον βωμό του κερδώςου Ερμή θυσίασαν και το πάλοι ποτέ στο λίδι της πόλεως και της ευρύτερης περιοχής, τη λίμνη των Ιωαννίνων, την ονομαστή Παμβώτιδα. [...] Ποιος ασχολείται σήμερα με οικοσυστήματα, με περιβαλλοντολογικές ευαισθησίες, με τη μητέρα φύση που επί αιώνες και χιλιετίες «έκτισε» και δημιούργησε ό,τι οι κύριοι αυτοί «αβρόχοις ποσί» και εν μια νυκτί δεν συγκινούνται αν καταστραφούν τα πάντα. [...] η λίμνη μπορεί να δολοφονείται, όμως θα εξυπηρετούνται με τα υδροπλάνα εβδομαδιαίως περίπου τριάντα με σαράντα άτομα (;), τακτικοί θαμώνες,

οι περισσότεροι εξ αυτών, του καζίνο της Κέρκυρας, οι οποίοι πρέπει οπωσδήποτε να δίνουν το παρόν στο πολιτιστικό αυτό κέντρο για να προωθείται η οικονομία της χώρας και να ανελίσσεται διαχρονικά, εφόσον το χρηματιστήριο δεν τυγχάνει πλέον ουδεμίας υπολήψεως».

«Όταν συμπληρώσαμε τα 70 χρόνια, δεν είχα χρήματα για να κάνω μια γιορτή. Το ίδιο φοβάμαι μήπως συμβεί όταν θα συμπληρώσουμε 75 χρόνια. Έτσι, αντί για μεγάλες και επίσημες εκδηλώσεις, γιορτάζουμε τα 73 χρόνια. Με μια χειρονομία που πιστεύω πως λείπει από τη ζωή μας. [...] είναι μια καθαρά συμβολική χειρονομία: όλο τον Ιούνιο από τις 10 το πρωί ως τις 12 το μεσημέρι μοιράζουμε τριαντάφυλλα στους περαστικούς, για να γνωρίσουν και να αγαπήσουν τα λουλούδια, όπως ακριβώς έκανε κι ο πατέρας μου πριν από 73 χρόνια». Από την εφημερίδα **Εμπρός** της Λέσβου μαθαίνουμε για την... ανθηρή πρωτοβουλία ενός πολυβραβευμένου πανευρωπαϊκά ανθοδέτη και ανθοπώλη, του Νίκου Κάραλη, για την επέτειο της οικογενειακής επιχείρησης.

Από τη **Φωνή της Νισύρου**, με τον τίτλο «Προβληματική συγκοινωνία»:

«Για πρώτη φορά στην ιστορία των τελευταίων τριάντα-σαράντα ετών το νησί μας έχει αποκοπεί από τα γύρω νησιά εξαιτίας της έλλειψης ενδοδωδεκανησιακής συγκοινωνίας. Πράγματι κατά τη δημοπρασία που έγινε προσφάτως για τη γραμμή αυτή δεν παρουσιάστηκε κανείς ενδιαφερόμενος με αποτέλεσμα να μείνουμε χωρίς πλοίο σύνδεσης με τα γύρω νησιά και τη Ρόδο. Μοναδική επαφή με τον έξω κόσμο έχει το νησί με την καθημερινή σύνδεση με την Κω και την εβδομαδιαία από τον Πειραιά που καταλήγει στη Ρόδο. Δυστυχώς η απομόνωση αυτή δε βοηθά την ανάπτυξη του νησιού και αποθαρρύνει οποιαδήποτε ατομική προσπάθεια».

ΜΑΣΚΑ

«Το τοπίο είναι ένα πρόσωπο» λέει η Μαρίνα Βλαντή στο φιλμ του Ζαν Λυκ Γκοντάρ *Δυο τρια πράγματα που ξέρω γι' αυτήν*. Την είδα προσφάτως αυτή την ταινία του 1967 και φυσικά θυμήθηκα την τρομερή τηλεοπτική εικόνα από το Λονδίνο που τράβηξε ένας αρμένης, νομίζω, φωτογράφος: μια γυναίκα που φοράει άσπρη μάσκα και την στηρίζει ένας τρομοκρατημένος άντρας. Εάν η Μαρίνα Βλαντή έχει δίκιο, τότε το σύγχρονο τοπίο μας, αγαπητοί μου, είναι κάπως έτσι. Άσπρο σαν το πανί, που έλεγε και η γιαγιά μου.

ΤΣΩΡΤΣΙΑ

Ξαναγυρίσαμε έτσι βαθμωδόν στο προπολεμικό κλίμα, καθώς από τα δελτία ειδήσεων ερχόμαστε σε επαφή με την παραδοσιακή αγγλική πολεμική ορολογία: «θα νικήσουμε τον εχθρό», «δεν θα αλλάξουμε τη ζωή μας», «δεν θα μας κάμψουν».

1940

Και επειδή εκ παραδόσεως θαυμάζω την αγγλική ψυχραιμία και γενναιότητα, θα πρέπει να προσθέσω ως εικόνα και την αγγλίδα γιαγιά η οποία, ερωτηθείσα από τον τηλεοπτικό ρεπόρτερ στο Ελ. Βενιζέλος για τις βόμβες στο Λονδίνο, απάντησε μέσ' στην καλή χαρά: «οι Άγγλοι θα νικήσουν»! Η μόνη διαφορά με το 1940 είναι πως σήμερα δεν επιτίθεται στο Λονδίνο τακτικός στρατός, αλλά αόρατοι άνθρωποι, που θέλουν να εκδικηθούν για την αγγλική επέμβαση στο Ιράκ. Με χαμένο λοιπόν το ηθικό τάιμινγκ, δεν ξέρω κατά πόσον η αγγλική γενναιότητα θα έχει ορατό αποτέλεσμα.

ΑΘΗΝΑ

Παρά ταύτα η απόσταση νοστορπίας που μας χωρίζει από τους Άγγλους είναι χαώδης. Φαντάζεστε να είχε συμβεί -χτύπα ξύλο- κάτι τέτοιο στην Αθήνα; Θα υπήρχε έστω και ένας Αθηναίος που θάλεγε στην τηλεόραση γεμάτος χαρά, *θα νικήσουμε τον εχθρό*; Αμφιβάλλω βασιμώς. Χριστοποαναγίες εναντίον της κυβερνήσεως θα έριχνε και εναντίον της πολιτικής της. Έτσι είμαστε οι Έλληνες όμως. Δεν έχουμε σε καμία εκτίμηση το κράτος. Εκτιμούμε μόνον την οικογένειά μας και τους συγγενείς μας.

ΛΙΜΝΗ ΠΛΑΣΤΗΡΑ

Και εξ αυτού του λόγου καθόλου δεν μας θορυβεί ο παγκόσμιος χαμός με την τρομοκρατία. Την ώρα που οι χαζοί Ευρωπαίοι λαμβάνουν έντρομοι μέτρα, οι δικοί μας βουλευτές πού λέτε να βρίσκονται; Στη Λίμνη Πλαστήρα! Διότι εκεί το τοπίο είναι λένε μαγευτικό. Κάθονται λοιπόν μπροστά στη λίμνη και τραγουδούν. Ναι, δεν αστειεύομαι καθόλου. Το είδα στην τηλεόραση.

POKER

Μαζεύτηκαν εκεί τις προάλλες οι βουλευτές μας, κάλεσαν και τα κανάλια και έδωσαν μουσική παράσταση! Τώρα θα μου πείτε, από πού κι ως πού οι βουλευτές δίνουν συναυλίες; Δεν σας καταλαβαίνω καθόλου. Εδώ δίνει συναυλίες ο κάθε απίθανος, επειδή απλώς και μόνον δηλώνει ρόκερ, δεν θα δώσει συναυλία η Έλσα Παπαδημητρίου με τον Γεωργιάδη; Εδώ παίζει ο Νταλάρας τραγωδία και θα δειλιάσει ο Κίμων Κουλούρης να τραγουδήσει κάτι τρυφερό;

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Έπειτα είναι κι αυτή η Λίμνη Πλαστήρα, η οποία όσο νάναι εμπνέει. Εγώ έτσι και πάω στη Λίμνη Πλαστήρα, μπορώ να γίνω κορυφαίος στη Λυσιστράτη και να σκίσω την Κονιόρδου. Είναι το μέρος τέτοιο. Ειδυλλιακό.

Μου δημιουργεί μια ψυχολογία ευαίσθητη.

ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Το μόνο που με ανησυχεί μ' αυτές τις μουσικές δραστηριότητες των βουλευτών είναι μην τυχόν και παραμελήσουν το έργο τους και απουσιάζουν από το κοινοβούλιο. Διότι όσο νάναι, μέχρι να βρεθεί το συγκρότημα των βουλευτών χρειάζονται πρόβες.

ΡΕΠΕΡΤΟΡΙΟ

Αλλά είναι και το ρεπερτόριο που διάλεξαν. Μπήκαν αμέσως στα δύσκολα. Δεν επέλεξαν ας πούμε απλά τραγουδάκια του στυλ *Τάκα-τάκα-τα*, του Τέρη Χρυσού. Επέλεξαν Μίκη. Πράγμα που σημαίνει ότι μάλλον θα εγκαταλείψουν οριστικώς το κοινοβούλιο. Μέχρι να μάθεις το Κάντο Χενεράλ θέλεις χρόνια.

ΝΥΦΕΣ

Είδα κατά λάθος τις *Νύφες* του Βούλγαρη. Μελό άνευ προηγουμένου. Αφού, να φανταστείτε, υπάρχει μια σκηνή, όπου η πρωταγωνίστρια φιλιέται με έναν Αμερικάνο. Και τι νομίζετε ότι κάνει την ώρα του φιλιού; Λέει στίχους! Αυτό πρώτη φορά το βλέπω. Έχω κι εγώ φιλήσει μερικές φορές, αλλά καμία δεν μου είπε αρνάκι άσπρο και παχύ της μάνας του καμάρι. Μπράβο στον σεναριογράφο.

Τρομοκρατία και τρομοϋστερία:

Οι δυο όψεις του ίδιου νομίσματος

Μια τρομοκρατική ενέργεια –κάθε τρομοκρατική ενέργεια– είναι έτσι κι αλλιώς ένα τραγικό γεγονός. Αυτό ήταν και το μπαράζ των πολύνεκρων βομβιστικών επιθέσεων την περασμένη εβδομάδα στο Λονδίνο, όπως ήταν και οι αντίστοιχες τρομοκρατικές ενέργειες στη Μόσχα και στο Μπεσλάν, ή οι βομβιστικές ενέργειες πριν από ενάμιση χρόνο στη Μαδρίτη και κατόπιν στην Κωνσταντινούπολη. Και, φυσικά, όπως ήταν οι αεροπορικές επιθέσεις τον Σεπτέμβριο του 2001 στη Νέα Υόρκη και την Ουάσιγκτον. Γεγονότα όλα αυτά που γίνονται τραγικότερα, καθώς τα δεκάδες, εκατοντάδες ή και χιλιάδες θύματά τους είναι κυρίως αθώοι, άμαχοι άνδρες, γυναίκες και ακόμα παιδιά.

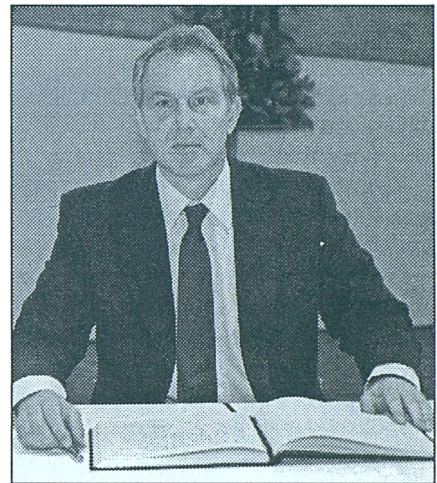
Αλλά και η απάντηση στις ενέργειες αυτές έχει τελικά το ίδιο και περισσότερο τραγικές συνέπειες, καθώς θύματά τους, σε μεγαλύτερους μάλιστα αριθμούς, είναι και πάλι αθώοι, άνδρες, γυναίκες και κυρίως παιδιά. Το είδαμε –και το βλέπουμε καθημερινά εδώ και τρία χρόνια– στο Ιράκ και το Αφγανιστάν, όπου το άπραγο κυνήγι των κακών τρομοκρατών μεταβάλλεται σε συλλογική τιμωρία ολόκληρων λαών· το έχουμε δει στην Τσετσενία αλλά και στα Βαλκάνια.

Αμέσως μετά τα χτυπήματα του Σεπτεμβρίου 2001, ο αμερικανός πρόεδρος Τζορτζ Μπους έβαλε στο στόχαστρό του τη διεθνή τρομοκρατία, ανακηρύσσοντας ως κύριο εκφραστή της την οργάνωση αλ-Κάιντα και εμπνευστή της τον Σαουδάραβα Οσάμα Μπιν Λάντεν, για να κηρύξει, στο όνομα του δυτικού «πολιτισμένου» κόσμου, την έναρξη μιας δικής του σταυροφορίας, που την ονόμασε «πόλεμο κατά της διε-

θνούς τρομοκρατίας». Έναν πόλεμο που εκδηλώθηκε κυρίως με την παράνομη εισβολή το 2002 στο Αφγανιστάν και ένα χρόνο αργότερα στο Ιράκ, και στον οποίο από την πρώτη στιγμή έσπευσε να συμπαραταχθεί ολόψυχα ο βρετανός πρωθυπουργός Τόνι Μπλερ, ακολουθούμενος από έναν αριθμό ευρωπαϊκών κυρίως κρατών, όπως η Ιταλία, η Δανία, η Πολωνία και άλλες –ακόμα και η ΠΓΔΜ έστειλε στρατιώτες της στο Ιράκ. Έναν πόλεμο όμως, ο οποίος, παρά τα ψέματα που χρησιμοποιήθηκαν προκειμένου να περιβληθεί με κάποιο μανδύα νομιμότητας, εξελίχθηκε σε μια άλλου είδους τρομοκρατία, που καταδυναστεύει τελικά ολόκληρο τον κόσμο, καθώς:

- Στα τέσσερα χρόνια που διαρκεί, δεν κατάφερε να εντοπίσει και να εξουδετερώσει τον Μπιν Λάντεν, ο οποίος έχει αναδειχθεί σε σύμβολο της οργανωμένης ισλαμικής τρομοκρατίας, ούτε και να εξαρθρώσει την περίφημη αλ-Κάιντα. Μια οργάνωση-φάντασμα πλέον, που έχει εξελιχθεί σε διεθνές δίκτυο, μέσα και πίσω από το οποίο κινούνται διάφορες αυτόνομες ομάδες, με διαφορετικά κίνητρα και στόχους η καθεμιά, με διασυνδέσεις και στελέχη διασκορπισμένα σε όλες τις χώρες της Δύσης, που διαθέτουν σύγχρονα μέσα επικοινωνίας και αποτελούν άμεσο κίνδυνο για κάθε χώρα που μπαίνει στο στόχαστρό τους.

- Επίσης, δεν κατάφερε να κάνει τον κόσμο ασφαλέστερο, όπως διακήρυσσε το 2001 ο Τζορτζ Μπους. Αντίθετα, έχει προκαλέσει μια δραματική αύξηση των αντιτιθέμενων στις δυτικές μεθοδεύσεις, οι οποίες στοχεύουν απλώς στην ικανοποίηση σχεδίων που έχουν να κάνουν με την παγκόσμια κυριαρχία και την εκμετάλλευση των ενεργειακών πό-

ρων, με αποτέλεσμα, κατ' επέκταση, τη δραματική επίσης αύξηση των τρομοκρατικών ενεργειών σε βάρος της Δύσης γενικώς, ιδιαιτέρως όμως εναντίον των χωρών –ακόμα και μουσουλμανικών– που με τον ένα ή τον άλλο τρόπο συνεργάζονται με τον αμερικανοβρετανικό άξονα (ήδη, μετά το Αφγανιστάν και κυρίως το Ιράκ, οι τρομοκρατικές επιθέσεις που αποδίδονται στην αλ-Κάιντα έχουν σχεδόν πενταπλασιασθεί).

- Από την άλλη πλευρά, ο φόβος των –πιθανών ή και φανταστικών ορισμένων φορές– τρομοκρατικών επιθέσεων έχει οδηγήσει σε μια διαρκώς εξαπλούμενη παγκοσμίως και εντεινόμενη τρομολαγνία, πίσω από την οποία καλύπτονται οι χειρότερες παραβιάσεις των συλλογικών δημοκρατικών ελευθεριών και ανθρωπίνων δικαιωμάτων που έχει γνωρίσει ποτέ η ανθρωπότητα στη σύγχρονη ιστορία της και μάλιστα από δυνάμεις που τάχα κόπτονται για τη δημοκρατία και την ελευθερία, καθώς στο όνομα του «πολέμου κατά της τρομοκρατίας» μεθοδεύονται όλο και αυστη-

ρότερα αστυνομικά και άλλα μέτρα που καθιστούν πιθανούς ύποπτους τρομοκράτες όλους τους πολίτες, όπου γης.

• Ταυτόχρονα, ο «πόλεμος κατά της τρομοκρατίας» και η καλλιεργούμενη τρομολαγνία έχουν ως φυσική συνέπεια την πρόκληση μιας εκτεταμένης ξеноφοβίας στις δυτικές χώρες και φυσικά την καλλιέργεια ενός επικίνδυνου αυξανόμενου φυλετικού και κυρίως θρησκευτικού μίσους ανάμεσα στη χριστιανική Δύση και στο Ισλάμ. Ένας μίσους που διογκώνεται συνεχώς, καθώς η Δύση, υπό την καθοδήγηση και τον πλήρη έλεγχο της Ουάσιγκτον, προχωρεί αλόγιστα στην απόλυτη υποταγή όλων των πανίσχυρων αστυνομικών και κυρίως στρατιωτικών μηχανισμών ασφάλειας που διαθέτει (με κύριο συστατικό το ΝΑΤΟ), αλλά και των άμεσα ή έμμεσα ελεγχόμενων διεθνών οργανισμών (περιλαμβανομένου του ΟΗΕ και των αρμόδιων υπηρεσιών του), σε μια αλαζονική προσπάθεια πλήρους επιβολής της κυριαρχίας του αυτοαποκαλούμενου «πολιτισμένου κόσμου», ενώ από την άλλη πλευρά οι πλούσιες σε φυσικούς πόρους αλλά πάντα υπανάπτυκτες περιοχές του πλανήτη οργανώνουν κι εκείνες την αντίστασή τους.

• Στον αντίποδα όλων αυτών, δεν

φαίνεται κανένα περιθώριο για την έστω και στοιχειώδη αντιμετώπιση ορισμένων κραυγαλέων αιτιών που προκαλούν την τρομοκρατία. Για παράδειγμα, η πολυδιαφημισμένη από την Ουάσιγκτον και το Λονδίνο προσπάθεια εξεύρεσης μιας αξιοπρεπούς λύσης στο παλαιστινιακό ζήτημα ακόμα καρκίνοβαται, τα χρέη των φτωχών χωρών, παρά τις ατέρμονες συζητήσεις που γίνονται και τις όποιες αποφάσεις λαμβάνονται, εξακολουθούν ν' αποτελούν πραγματικό βρόγχο για τους περισσότερους λαούς της Αφρικής, της Ασίας και της Λατινικής Αμερικής, ενώ οι προσπάθειες για κάποια συμφωνία στο θέμα της εγκληματικής μόλυνσης της ατμόσφαιρας και γενικότερα του περιβάλλοντος σκοντάφτει διαρκώς στην πεισματική άρνηση των ΗΠΑ να δεχτούν οποιοσδήποτε περιορισμούς.

Στο πλαίσιο όλων των παραπάνω, σημειώθηκαν οι πολλαπλές βομβιστικές επιθέσεις της περασμένης εβδομάδας στο Λονδίνο, με πολλές δεκάδες νεκρούς και εκατοντάδες τραυματίες, όπως πάντα αθώους άνδρες, γυναίκες και παιδιά, σπέρνοντας νέα κύματα τρόμου στην Ευρώπη αλλά και σ' ολόκληρο τον κόσμο. Και δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι ο βρετανός πρωθυπουργός, συντετριμμένος από το πένθος για

το αίμα που έβαψε τους δρόμους του Λονδίνου, έσπευσε να δηλώσει ενώπιον των «μεγάλων» ηγετών του κόσμου –του G8, που ήταν συγκεντρωμένοι στο Γκλεν Ιγκλς της Σκωτίας– ότι «η στέρηση, η φτώχεια, η έλλειψη δημοκρατίας και το πρόβλημα στη Μέση Ανατολή είναι από τις βαθύτερες αιτίες που πυροδοτούν την τρομοκρατική δράση» και ότι «οι επιθέσεις στο Λονδίνο αποδεικνύουν την αναγκαιότητα αντιμετώπισης αυτών των φαινομένων».

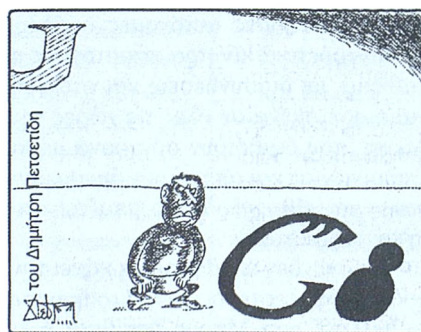
Παρ' όλα αυτά, ο ίδιος ο Μπλερ, σε αγαστή συμφωνία με τον Τζορτζ Μπους, μερικές ημέρες νωρίτερα, σε απάντηση στα αιτήματα για βοήθεια εκ μέρους των αφρικανικών χωρών πρότεινε ως αντίδοτο στη φτώχεια την... οικονομία της αγοράς. Ενώ οι βομβιστικές επιθέσεις στο Λονδίνο έδωσαν απλώς την ευκαιρία στους 8 «μεγάλους» να επαναβεβαιώσουν την αλληλεγγύη μεταξύ τους και ν' αποφασίσουν τη λήψη πρόσθετων, σκληρότερων μέτρων στον «πόλεμο κατά της τρομοκρατίας» – για τους φτωχούς του κόσμου περιορίστηκαν σε μια απόφαση που προβλέπει την ελάχιστη βοήθεια.

Καθώς όμως η ανθρωπότητα βουλιάζει όλο και περισσότερο στην οικονομική ύφεση, με τη φτώχεια ν' απλώνεται συνεχώς, απειλώντας ακόμα και

Παιχνίδια πριν και μετά τις

Την ώρα που οι «σκληροπυρηνικοί» της Κομισιόν και οι Αμερικανοί πιέζουν για την «ενίσχυση των μηχανισμών αντιμετώπισης της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, τη διεύρυνση των εξουσιών των δικαστικών και αστυνομικών αρχών, και την περαιτέρω χρήση νέων τεχνολογιών στις παρακολουθήσεις», νάσου και το μπαράζ των πολύνεκρων βομβιστικών επιθέσεων στο Λονδίνο. Κι αυτό ενώ οι Εγγλέζοι έχουν την προεδρία της ΕΕ.

Το ενδιαφέρον είναι ότι το τελευταίο διάστημα ο Ιταλός Επίτροπος για θέματα Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων Φράνκο Φρατίνι είχε αναπτύξει μεγάλη κινητικότητα προς αυτή την κατεύθυνση, ενώ σε πρόσφατες επαφές εκπροσώπων του Ευρωπαϊκού

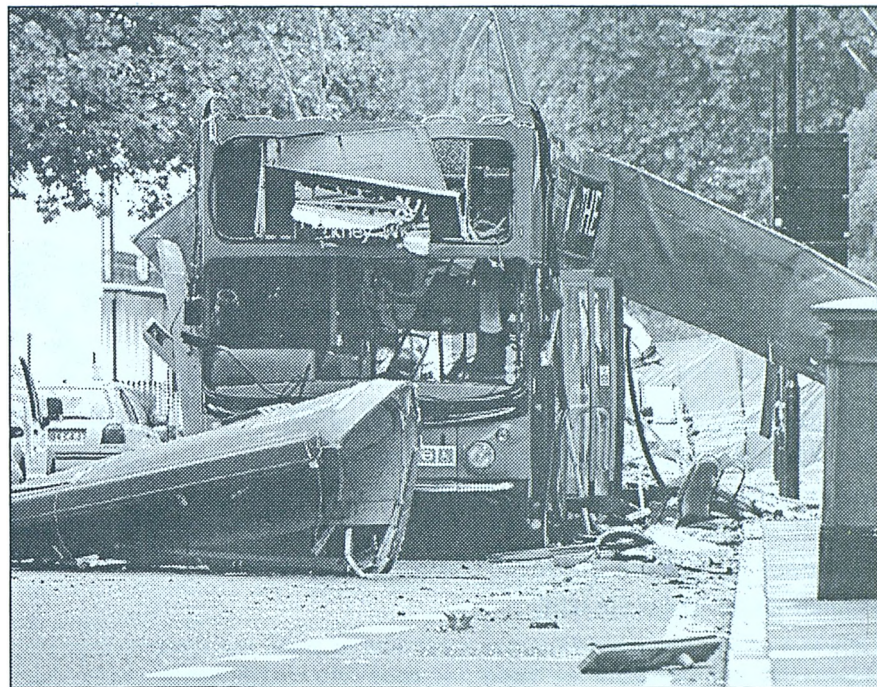
λίου και των ΗΠΑ, οι Αμερικανοί εμφανίστηκαν πολύ εκνευρισμένοι με τους Ευρωπαίους. Πολύ διπλωματικά μάλιστα τους είπαν ότι «έχουν σοβαρές αμφιβολίες κατά πόσον οι Ευρωπαίοι θέλουν να ασχοληθούν στα σοβαρά με την αντιμε-

τώπιση της τρομοκρατίας και την ενίσχυση των μηχανισμών ασφαλείας τους».

Προ δύο εβδομάδων πάντως, όταν βρέθηκε στις Βρυξέλλες κλιμάκιο από υψηλόβαθμα στελέχη της ΕΛΑΣ που έπαιξαν πρωταγωνιστικό ρόλο στην εξάρθρωση πυρήνων της 17N και στην ασφάλεια της Ολυμπιάδας, άκουσαν τον αντιπρόεδρο της Κομισιόν Φρατίνι να μιλάει για την ανάγκη δημιουργίας ενός «πανευρωπαϊκού συστήματος εσωτερικής ασφαλείας». Μάλιστα χαρακτήρισε «καλό υπόδειγμα» για κάτι τέτοιο το σύστημα ασφαλείας στην Ολυμπιάδα, αφήνοντας να εννοηθεί ότι καλό θα ήταν να γενικευθεί σε όλη την Ευρώπη. Να σημειωθεί πως ο στόχος της Κομισιόν είναι να δημιουργήσει έναν ενιαίο αστυνομικό-δικαστικό μηχανισμό σε όλη την ΕΕ, όπου οι αστυνο-

τους μέχρι πρότινος «βολεμένους» του πλανήτη, γίνεται φανερό ότι ο «πόλεμος» των Μπους-Μπλερ και των δορυφόρων τους οδηγεί με μαθηματική ακρίβεια σε μια παγκόσμια σύγκρουση. Μια σύγκρουση η οποία μέχρι αυτή τη στιγμή εκδηλώνεται με την τρομοκρατική δράση των φονταμενταλιστών ισλαμιστών· σύντομα όμως θα εκδηλωθούν και άλλες παρόμοιες δράσεις από περιοχές που μέχρι τώρα αναλώνονται σε εσωτερικές διαμάχες και ένοπλες συγκρούσεις, στην Αφρική, στην Ασία και στη Λατινική Αμερική, ενώ ταυτόχρονα διογκώνεται η λαϊκή δυσανεμία που οδηγεί σε μαζικές δυναμικές κινητοποιήσεις στις ίδιες τις χώρες της Δύσης.

Η μαύρη πραγματικότητα της ανατροφοδοτούμενης βίας και της βαρβαρότητας όμως, με όσα συνεπάγεται, δεν προβληματίζει απλώς αλλά και εξεγείρει τις προοδευτικές δυνάμεις του κόσμου. Και μόνη απάντηση στο επαπειλούμενο χάος δεν μπορεί να είναι παρά η κήρυξη μιας άλλης σταυροφορίας, μιας διαρκούς μάχης εναντίον των πραγματικών αιτιών που προκαλούν ακριβώς τα αυξανόμενα κύματα της τρομοκρατίας από τη μια και της τρομοϋστερίας από την άλλη. Στόχος της μάχης αυτής πρέπει να είναι η ανα-

τροπή των προσπαθειών για την πλήρη υποταγή και εκμετάλλευση ολόκληρου του πλανήτη, στο πλαίσιο μιας παγκοσμιοποιημένης οικονομίας σχεδιασμένης στα μέτρα μιας χούφτας ισχυρών. Οι βομβιστικές επιθέσεις στο Λονδίνο μπορούν ν' αποτελέσουν μια καλή αφορμή και αφετηρία για μια τέτοια

σταυροφορία, στην οποία όλες οι προοδευτικές και αριστερές δυνάμεις (μεταξύ τους και οι ελληνικές), χωρίς μεταξύ τους τριβές και διχογνωμίες, θα πρέπει να ενταχθούν. Οι καιροί γαρ ου μενετοί.

ΣΤΡΑΤΗΣ ΜΟΣΧΟΝΗΣΙΟΣ

επιθέσεις στο Λονδίνο

μίες θα ανταλλάσουν πληροφορίες τόσο για το θέμα της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος, όσο και για κάθε άλλο έγκλημα.

Κι αυτό είναι το λιγότερο. Διότι δεν είναι λίγοι εκείνοι οι οποίοι ζητούν να τοποθετηθούν παντού, στους δρόμους, τα κτήρια κ.λπ., νέες τεχνολογίες παρακολούθησης, ώστε να μετατραπεί όλη η Ευρώπη σε ένα απέραντο Λονδίνο. Εκεί, ως γνωστόν, δεν υπάρχει σημείο που να μην έχουν εγκατασταθεί κάμερες. Είναι ενδεικτικό ότι η ολλανδική αστυνομία σε έκθεσή της αναφέρει ότι «όπως στο Μεσαίωνα έκτιζαν τείχη γύρω από τις πόλεις για να τις προστατεύσουν, έτσι και σήμερα πρέπει να κτιστούν "ηλεκτρονικά τείχη" στην Ευρώπη, προκειμένου να καταγράφεται ποιος μπαίνει και ποιος βγαίνει».

Με αφορμή τέτοιου είδους απόψεις, αλλά και τρομοκρατικές επιθέσεις που έγιναν και άλλες που πιθανόν να εκδηλωθούν, ιδιαίτερα στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο πολλοί φοβούνται ότι και οι δημοκρατικοί θεσμοί της γηραιάς ηπείρου θα απειληθούν από το λόμπι των εταιρειών παραγωγής σύγχρονης τεχνολογίας ασφαλείας και των αστυνομιών που πλειοδοτούν στο θέμα της ενίσχυσης των μηχανισμών καταστολής.

Στις Βρυξέλλες εδώ και καιρό ακούγονται φωνές σύμφωνα με τις οποίες τα οποιαδήποτε επιπλέον μέτρα για την αντιμετώπιση των λεγόμενων σύγχρονων απειλών (τρομοκρατία, οργανωμένο έγκλημα, λαθρομετανάστευση) δεν θα πρέπει να καταστήσουν ανεξέλεγκτους τους κατασταλτικούς μηχανισμούς, να

βάλουν στο γύψο τα δημοκρατικά δικαιώματα και την ιδιωτική ζωή των πολιτών. Να δούμε όμως τώρα, μετά τις επιθέσεις στο Λονδίνο, αν θα πιάνουν τόπο αυτές οι απόψεις.

Μετά τις τελευταίες πολύνεκρες βομβιστικές ενέργειες, η Βρετανία, η οποία έχει την προεδρία στην ΕΕ, θεωρείται βέβαιον ότι θα ανεβάσει το θέμα της ενιαίας εσωτερικής ασφάλειας στην ατζέντα της Ένωσης. Και εάν μέχρι τώρα οι περισσότεροι συμφωνούσαν ότι «πρέπει να υπάρξει περιορισμός των ελευθεριών, όπως ο "Σταμάτης" κι ο "Γρηγόρης" στα φανάρια, για να διευκολυνθεί η κυκλοφορία και ν' αποτραπούν τα ατυχήματα», σήμερα, μετά τα χτυπήματα στο Λονδίνο, θα δεχθούν το «νεο-μεσαιωνικό ηλεκτρονικό τείχος» στην Ευρώπη; **Π.Π.**

Η Νέα Δημοκρατία παίρνει ενδεικτικό

του Μάνου Στεφανίδη

Τα σχολεία έκλεισαν και τα παιδιά πήραν τα ενδεικτικά τους. Μια μαθήτριά, η κυβέρνηση της ΝΔ, μετά από ενάμιση χρόνο σπουδών στην τάξη της εξουσίας δικαιούται να μάθει τις επιδόσεις της, συνολικά και για το κάθε μέλος της χωριστά, εφόσον το απολυτήριό της αργεί ακόμη. Έχουμε λοιπόν και λέμε:

Ποιος να το 'λεγε πως η κυβερνητική αλλαγή που προέκυψε μετά από την πασοκική λαιλαπα της περασμένης εικοσαετίας θα προβλημάτιζε τόσο γρήγορα ακόμη και τους πιο ενθουσιώδεις οπαδούς της! Στην παράταξη της πλειοψηφίας έχει στοιχειώσει η εικόνα του αρχηγού που λίγο πριν το πέναλτι πέφτει και σπάει το πόδι του. Άλλοι πάλι μιλάνε για το σύνδρομο Μητσοτάκη. Ένα πάντως είναι βέβαιο. Η αργυρμία ως προς την παραγωγή πολιτικού έργου και το χαμηλό επίπεδο του έμφυχου δυναμικού δεν προοιωνίζονται κάτι εξαιρετικό για το μέλλον. Και σίγουρα όχι για τις απαραίτητες ανατροπές που χρειάζεται ο τόπος.

Πρώτη γενική παρατήρηση: Η ΝΔ παρουσιάζεται ακόμη άτολμη και ελαφρώς παρωχημένη ως προς την καθολικότερη αντίληψη των προβλημάτων... Μοιάζει σαν να μην περιμένε την εξουσία, ενώ θα έπρεπε να είναι πανέτοιμη. Και στις σημερινές, πολυδιάσπατες συνθήκες αυτό ισοδυναμεί με έγκλημα. Η ΝΔ ακόμη δεν έχει αποφασίσει ποια είναι η τρόπιδά της, σε ποιες βασικές παραμέτρους θα στηριχθεί, πώς θα βγάλει τη χώρα από τα πολλαπλά αδιέξοδα, πώς θα μεθοδεύσει τη στρατηγική της. Η ΝΔ μετά από μια προεκλογι-

κή υπερσπατάλη υποσχέσεων τώρα βρίσκεται στη δυσάρεστη θέση να διαψεύδει τον πρόσφατο εαυτό της, τη φιλολαϊκή της εικόνα. Κι αυτό θ' αποτελέσει απαρχή μελλοντικών δεινών. Η κυβέρνηση έχει να κάνει μ' έναν κόσμο απογοητευμένο, που δεν διαθέτει περίσσεια αντοχών. Πόσο μάλλον που η ως τώρα εμπειρία του από την κυβερνητική μηχανή επικεντρώνεται στο εξής: *Ακολουθούμε παρόμοια πολιτική με τους προκατόχους μας, αλλά υποσχόμεθα χρηστότερη διαχείριση.* Στην πορεία βέβαια οι πάντες αντιλήφθηκαν πως το ζήτημα δεν είναι απλά ηθικό, αλλά απαιτεί και μια τεχνογνωσία όχι ευκαταφρόνητη.

ΔΕΙΔΗ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ

Να λοιπόν το πρώτο οφθαλμοφανές μειονέκτημα της κυβέρνησης. Το στελεχικό της δυναμικό είναι εξακολουθητικά ανεπαρκές και γκαφατζήδικο –Ρεγκούζας γαρ αντικατέστησε Κουλούρη!– και επιπλέον περιβάλλεται από συμβούλους της συμφοράς. Παράλληλα ήδη έχει στηθεί ο χρυσός κλωβός περί τον ούτως ή άλλως άπειρο πρωθυπουργό, ο οποίος σταδιακά αποκόβεται από τη ζώσα πραγματικότητα και εγκαθίσταται σ' έναν φαντασιακό ου-τόπο. Παρ' όλα αυτά ο Κώ-

στας Καραμανλής παραμένει το μεγάλο επικοινωνιακό ατού της παράταξής του. Ακόμη. Επ' αυτού βοηθάει τα μάλα ο τάλας αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης, ο οποίος κάνει ό,τι μπορεί αφενός για να εξασφαλίσει και δεύτερη τετραετία στον πορφυρογέννητο της Δεξιός και αφετέρου ν' αποδείξει ότι ΠΑΣΟΚ και ΝΔ είναι κατά βάθος δύο παραλλαγές της ίδιας εκσυγχρονιστικής, ήγουν νεοφιλελεύθερης, εκδοχής. Και ότι είναι μοιραίο ο ένας να μας σώζει από τον άλλο κατά τακτά χρονικά διαστήματα. Τουλάχιστον όσο δεν αναδύονται νέοι πολιτικοί σχηματισμοί κι όσο η Αριστερά δεν διεκδικεί με πειθώ το ρόλο που θα μπορούσε να παίξει.

Οι σύμβουλοι λοιπόν είναι το ένα πρόβλημα, η άγνοια και ο παλαιομοδισμός των υπουργών είναι το άλλο, η έλλειψη ενός σαφούς προγράμματος το τρίτο –θα μ' άρεσε να μιλήσω για το όραμα που μας υποσχέθηκαν, αλλά τέτοια ώρα τέτοια λόγια– και το τελευταίο είναι σαφώς οι στα-θε-ρές εσωτερικές συγκρούσεις μέσα σε κάθε υπουργείο. Ο υπουργός δεν μιλάει στον υφυπουργό, ο υφυπουργός στον γενικό γραμματέα κι όλοι μαζί στον Μείμαρκα. «Είμαστε μια χαρούμενη ατμόσφαιρα, είμαστε», που έλεγε κι ο Ηλιόπου-

λος. 'Η «είμαστε η επανίδρυση του κράτους, είμαστε», που λέει ένας άλλος κωμικός.

Απ' την άλλη, η επιλογή ακατάλληλων προσώπων για τις πλέον άσχετες θέσεις κατάντησε πλέον θεσμός: το σήμα κατατεθέν της ΝΔ. Έτσι λ.χ. μπορεί ένας θεολόγος να τεθεί επικεφαλής μαιευτηρίου και ένας εφοριακός σε μουσείο μοντέρνας τέχνης. Α, μόνο οι άνθρωποι του κ. Λαμπράκη δεν ενοχλούνται. Στη συγκεκριμένη περίπτωση το ΠΑΣΟΚ είναι εδώ. Και ο φιλότεχνος κ. Ταγματάρχης γίνεται αξιοκρατικά μέλος του ΕΜΣΤ, αλλά και παρουσιάζει ο πρόεδρος της συνδρομητικής τηλεόρασης καλλιτεχνική εκπομπή στην κρατική. Είναι, βλέπετε, και ο κ. Κώστας Σπυρόπουλος στη μέση, που διέθετε παλιότερα πλατφόρμα στη Νονα και οφείλει πράγματα στον προειρηθέντα κύριο. Έτσι το ρητό δικαιώνεται: Τα καλά παιδιά πάνε στον Παράδεισο, τα κακά πάνε παντού.

Αλλά αυτά είναι πταίσματα εμπρός στο Olympic Trophy και στη σύμβαση που υπέγραψε η ΕΡΤ με την Disney ύψους 27 εκατ. δολαρίων. Επ' αυτών επίκειται επερώτηση στη Βουλή, καθώς οι Πασόκοι περνάνε στην αντεπίθεση. Το βέβαιο είναι ένα: η ΝΔ ραγδαία αποδραματοποιεί το ηρωικό προφίλ της και επιλέγει πιο ρεαλιστικές πολιτικές, συνεργαζόμενη με τους πρώην νταβατζήδες. Ενδεικτικό είναι πως ο μόνος που την αντιπολιτεύεται σταθερά, όπως αντιπολιτεύεται ο Βενιζέλος ο Β' τον Γιωργάκη τον Β', είναι ο Έβερτ ο Α', τελευταίος των μοϊκανών της λαϊκής Δεξιάς. Ακόμη και ο Πετροδούκας, ο επιλεγόμενος Έβερτ Β', λειτουργεί μάλλον σαν γιάπη της Wall Street και συνέχεια του Αλογοσκούφη παρά ως ο διάδοχος μιας δευτεροκλασάτης, έστω, δυναστείας. Άσχετο: Στον επικείμενο και διαρκώς μετατιθέμενο ανασχηματισμό, φημολογείται ότι θα πάρουν θώκους οι βλαστοί άλλων δυναστειών Κ. Μητσοτάκης και Μ. Βαρβιτσιώτης. Δυν-αστείο...

Ο ΠΙΟ ΚΑΛΟΣ Ο ΜΑΘΗΤΗΣ

Ας δούμε όμως πιο συγκεκριμένα τις επιδόσεις των καινούργιων μαθητευό-

μενων μάγων, οι οποίοι πέρασαν γρήγορα από τη φάση του λυρικού ρομαντισμού στον πιο άγριο νατουραλισμό, ανταλλάσσοντας ασπασμούς με τον Οδ. Κυριακόπουλο και μυστικά τηλεφωνήματα με τον Γ. Μπόμπολα. Ποιος βασικός μέτοχος τώρα και ποια σκάνδαλα εξοπλισμών! Αυτά ήταν για τους αναγνώστες του *Αντί*.

Εξάλλου η ΝΔ ως μαθήτρια ήταν πάντοτε καλή στις εκθέσεις ιδεών. Στα μαθηματικά, τη γεωγραφία, τη φυσική συμπεριφορά και την αλημεία των εντυπώσεων μένει κάτω απ' τη βάση. Ελπίζω τουλάχιστον να μην ξεχάσει τις γνώσεις της ιστορίας, που εκ παραδόσεως οφείλει να γνωρίζει. Είπαμε, στον καιρό της ακρίβειας και της παγκοσμιοποίησης μετράει μόνο η γνώση του πιο ισοπεδωμένου παρόντος. Το παρελθόν αλλά και το μέλλον, ως έννοιες ασύμφορες, διαγράφονται.

Έχουμε λοιπόν και λέμε: Ο καλύτερος υπουργός της κυβέρνησης είναι ο Σάββας Τσιτουρίδης. Μακράν. Και η απουσία του παραπάνω από προφανής. Αντίθετα, απογοητευτικά σε τελική ανάλυση τα δυνατό χαρτιά της κυβέρνησης, ο Προκόπης και ο Νικήτας.

Βλέπετε, πρωτίστως τον λαϊκισμό τον χορτάσαμε. Πολιτική σημαίνει επίτευξη έργου κι όχι επικοινωνιακές γαλιφιές. Πες αλεύρι... Ο βασικός ένοχος του προγραμματισμού σας σε γυρεύει! Κι η ΕΕ, που πια δεν συγχωρεί τις ελληνικές πονηριές. Το κακό είναι πάλι πως η εξουσία δεν διαφθείρει απλώς, αλλά διασπείρει και το αλτσχάμερ. *Κανείς δεν θυμάται τίποτε!* Ο Πρωτόπαπας ή ο Σμπώκος δεν αποτελούν παράδειγμα για κανένα. Το στυλ του Τουρκμεντζόγλου δεν έχει συνετίσει κανέναν καινούργιο επιβήτορα του γκουβέρνου. Είναι σαν να ξαναβλέπουμε μια παλιά, πολυπαιγμένη ελληνική ταινία με τον Χατζηχρίστο στο ρόλο του Λαζόπουλου. Τέτοια απογοήτευση. Και ο πρωθυπουργός υπεράνω και ανεύθυνος.

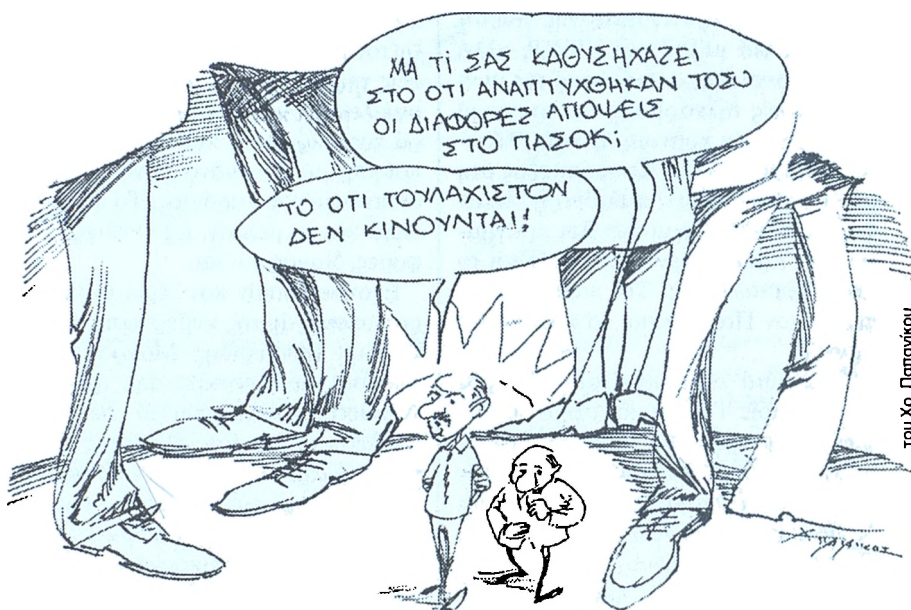
Έχουμε λοιπόν και λέμε. **Σουφλιάς:** Ησυχία, τάξις και ασφάλεια. Δεν κουνιέται φύλλο. Κατά τ' άλλα όλα θα γίνουν... κάποτε. **Βουλγαράκης:** Ησυχία, τάξις και ανασφάλεια. Η προώθηση των ημετέρων δεν είναι λύση. Πάντως ο υπουργός είναι ευφυής και έχει πρακτι-

κό νου. Πράγμα πολύ σπάνιο για την κυβέρνηση. **Λιάπης:** Ο κατάλληλος άνθρωπος στην κατάλληλη θέση. Συγκινητική η προσπάθειά του να βελτιώσει τις δημόσιες συγκοινωνίες. Απ' την άλλη εργάζεται πολύ. Κι αυτό πράγμα σπάνιο για την κυβέρνηση. **Γ. Αλογοσκούφης:** Έπεσε στα δύσκολα απαράσκευος. Στο υπουργείο τον φουντώνουν μέσα με τη μέρα οι business και το γρηγορόσημο. Αυτός πάλι αρκείται στο να παίρνει αποκλειστικά το υπουργικό ασανσέρ. Το πρώτο απ' τα τέσσερα του κτηρίου. Ως light εκδοχή του Χριστοδουλάκη δεν έχει πείσει ακόμη για τις ικανότητές του. Ενώ για τις αδυναμίες του... **Υπουργείο Πολιτισμού:** Το μικρό βατερώ του πρωθυπουργού. Ως μη έδει. Η κ. Φάνη πάντως ενεφάνη στην Κορέα. Κάτι είναι κι αυτό. **Γιάννης Παπαθανασίου:** Ένας Ανδριανόπουλος που δεν αυτομόλησε. Νωρίς ακόμη να κριθεί. Πάντως μου αρέσει που κυκλοφορεί με μηχανάκι στη Σόλωνος. **Π. Μολυβιάτης:** Έμπειρος, νηφάλιος, αλλά διεκπεραιωτής. Καλύτερος στο παρασκήνιο παρά στο προσκήνιο. Θα ήταν σφάλμα όμως τώρα η απομάκρυνσή του. Αγαπητέ Κωστάκη, ο Μπους δεν αστειεύεται και εσύ δεν έχεις άλλα περιθώρια υποχώρησης. Γι' αυτό όχι άλλοι «λυγμοί» στο ΥΠΕΞ. (Η Ντόρα πάλι, αυτό θα το ονόμαζε «ελιγμό»). **Δ. Σιούφας:** Από το είκοσι στο μηδέν και τούμπαλιν. Είναι ο υπουργός που μας ζαλίζει περισσότερο. **Μ. Γιαννάκου:** Ξεκίνησε εντυπωσιακά, συνεχίζει άτολμα απογοητεύοντας τους φίλους της. Μικρογραφία ολόκληρης της κυβέρνησης. Και στην Παιδεία δεν επιτρέπονται άλλες παιδιές. Με τα παιδιά μην παίζεις. Έλεος! **Σπ. Σπηλιωτόπουλος:** Εξακολουθούμε να έχουμε καλή γνώμη για έναν υπουργό που δεν έχει κανένα επικοινωνιακό χάρισμα. Καλύτερα! Είναι πολλά τα λεφτά, παιδιά! Κι όσο τον βαράνε τα συγκροτήματα, εμείς θα του παραστεκόμαστε. Μόνο που κι αυτός πρέπει ν' απαλλαγεί απ' την κλαδική αξιωματικών της ΝΔ. Η καταδίκη του ΠΑΣΟΚ δεν μπορεί να είναι ένα αντι-ΠΑΣΟΚ. **Φώλιας:** Ο υφυπουργός που εμφανίζεται κάθε Τετάρτη. **Μπασιάκος:** Η παρουσία του επιβάλλει την επιστροφή του Τσιτουρί-

δη. Αλλά και του Πολύδωρα ή του Άρη. Δεν έχει την πολυτέλεια ο Καραμανλής να μην αξιοποιεί αυτούς τους συνεργάτες του. **Δ. Αβραμόπουλος:** Κατάλληλος για το υπουργείο Τουρισμού, το οποίο στήνει εκ βάθρων. Αρκεί να μην μετακινηθεί αλλού. Προπάντων στο ΥΠΠΟ. **Θ. Ρουσόπουλος:** Περισσότερη δουλειά από τον υπουργό Επικρατείας είναι επιβεβλημένη. Που σημαίνει πως εκτός από τα τηλεφωνήματα της μικροπολιτικής επιβάλλεται και η παραγωγή θεσμικού έργου. Το ΕΣΡ και η ΕΡΤ επιβάλλεται να αναδιαρθρωθούν. Όπως επίσης δεν ευνοούν τη χώρα τα μικρομάγαζα που 'χουν στηθεί σ' όλο το κυβερνητικό σχήμα. **Παυλίδης:** Ήρεμη δύναμη. Μπορεί να γίνει καλύτερος. **Μ. Κεφαλογιάννης:** Ευχάριστη έκπληξη σ' ένα υπουργείο που είναι πολιτικά υποβαθμισμένο. Ο Καραμανλής μπορεί να ποντάρει σ' αυτόν. Είναι απ' τους λίγους που δεν ανέχονται κολακείες, γλείφτες και Πασόκους υποστηριζόμενους από αδράτες δυνάμεις. (Ακούτε, κ. Τατούλη;) Δεν είναι μικρό πράγμα να είσαι γιος του Κουντόκωστα! **Αν. Παπαληγούρας:** Σοβαρός πλην άτολμος. Μόνο που ο πολιτικός οφείλει ν' αναλαμβάνει την πολιτική ευθύνη. Αλλιώς, μια ακόμη κοινοβουλευτική δυναστεία βρίσκεται εν κινδύνω. Βλέπετε, ο κ. Παπαληγούρας είναι γιος του Παναγή και γαμβρός του Γ. Ράλλη. Ίσως τώρα καταλαβαίνετε γιατί μίλησα για παλαιομοδίτικη κυβέρνηση. Θα μπορούσε να την πει κανείς και κυβέρνηση των επιγόνων. Π.χ. ο κ. **Ταλιαδούρος**, υφυπουργός Παιδείας. Ή η απόδειξη ότι η ΝΔ δεν έχει φαντασία (εκτός από συμβούλους). Ο μπαμπάς του κ. Ταλιαδούρου είχε διατελέσει υφυπουργός Παιδείας. Στο ελληνικό κοινοβούλιο και τα υπουργεία είναι κληρονομικά. Για να μην αλλοιώνεται προφανώς η παράδοση. **Π. Παναγιωτόπουλος:** Από την εποχή που τάζε πίτσες τον Λεβέντη στον Antenna η σταδιοδρομία του είναι ιλιγγιώδης. Ονομάζεται και κόκκινος Πάνος επειδή είναι ηλιοκαμένος ή για να ξεχωρίζει από τον Καμμένο Πάνο. Άφησα για το τέλος τους φίλτατους **Β. Μιχαολιάκο**, **Γ. Γιακουμάτο**, **Δ. Ανδρεουλάκο** κι όποιον άλλο έχω ξεχάσει. Επίτηδες!

Όταν ο Γιώργος εμφανίζεται αντιδιαλεκτός και ο Κώστας αμύνεται

της Αγαθής Κριστίνας

Συνεχίζεται και θα κλιμακωθεί περισσότερο η αντιπαράθεση του ΠΑΣΟΚ με την κυβέρνηση για το «ποιος είναι περισσότερο διαλεκτός από τον άλλο», με αφορμή την εισαγωγή ελληνικών ομάδων στο «Πάμε Στοίχημα» του ΟΠΑΠ. Όλα άρχισαν στην προ ημερησίας διατάξεως συζήτηση στη Βουλή με θέμα τη δημόσια διοίκηση (28/6), όπου και συνέβη το απροσδόκητο. Σε μια απρόσμενη κίνησή του ο Γ. Παπανδρέου «τη βγήκε» εντελώς από τα δεξιά στον Κ. Καραμανλή και τον κάλεσε να πάρει προσωπικά θέση απέναντι στους διαλεκτούς και «να κατονομάσει επιτέλους πρόσωπα και πράγματα». Όταν οι βουλευτές της ΝΔ του επισήμαναν ότι ούτε εκείνος κατονομάζει, ο πρόεδρος του

ΠΑΣΟΚ αναφέρθηκε ονομαστικά στους επιχειρηματίες Μπόμπολα και Κόκκαλη και, απευθυνόμενος προσωπικά στον Κ. Καραμανλή, είπε: «Είτε είχατε κάνει λάθος και σκόπιμα διασύρατε πρόσωπα και κόμματα για την πολιτική τους, οπότε οφείλετε να ζητήσετε δημοσίως συγγνώμη και από το ΠΑΣΟΚ, είτε δεν είχατε κάνει λάθος και υπήρχε η διαπλοκή, αλλά έχετε κι εσείς πλήρως συμβιβασθεί με αυτήν».

Ο στόχος του αρχηγού του ΠΑΣΟΚ ήταν και διαφανής και αναμενόμενος: Θέλησε να στείλει ένα μήνυμα και να οριοθετήσει τις σχέσεις του με τα ονόματα «εξωθεσμικά κέντρα», που τον πιέζουν τελευταία προκειμένου να ασκήσει μια αποτελεσματικότερη γι' αυτά αντιπολίτευση, και παράλληλα να

αντιστρέφει την κακή εικόνα που εμφανίζει το κόμμα του έναντι της διαπλοκής. Έβαλε λοιπόν τη λεοντή του «αντιδιαπλεκόμενου» και την εκμεταλλεύεται. Εκείνο όμως που μας άφησε έκπληκτους ήταν ο αιφνιδιασμός του Κ. Καραμανλή και η οργισμένη και ως εκ τούτου καθόλου πειστική απάντησή του. Αντί να κατακεραυνώσει το «σύστημα ΠΑΣΟΚ» και τις διαπλοκές Σημίτη, αναλώθηκε σε μια πρόχειρη και αμφισβητούμενη καταγγελία των διώξεων δεξιών αξιωματούχων επί ΠΑΣΟΚ. Λες και είχε κανείς ανάγκη να του το επισημάνουν από το βήμα της Βουλής για να αντιληφθεί ότι επί είκοσι χρόνια αν δεν ήσουν ΠΑΣΟΚ σε έτρωγε φίδι κολοβό.

Η αντιπαράθεση συνεχίστηκε με έντονες εκατέρωθεν καταγγελίες περί διαπλοκής. Αυτό όμως που μας προβληματίζει έντονα είναι, πρώτον, ότι δεν βρέθηκε ακόμα ούτε ένας από τη ΝΔ για να βάλει το ΠΑΣΟΚ στη θέση του και, δεύτερον, η στάση ανοχής και αναμονής που κρατούν απέναντι στην αναβάθμιση Κόκκαλη στον ΟΠΑΠ οι μέχρι πρότινος φανατικοί πολέμιοι του «Κοκκαλιστάν». Για τη στάση της κυβέρνησης δεν έχουμε και πολλά ερωτήματα, όχι μόνο επειδή την είχαμε προβλέψει, αλλά και επειδή ο Κ. Καραμανλής δεν κάνει τίποτε περισσότερο και τίποτε λιγότερο απ' όσα δήλωνε προεκλογικά – για όσους βεβαίως ήταν σε θέση να αντιληφθούν τι πραγματικά εννοούσε. Ότι δηλαδή δεν πρόκειται να επιδοθεί σε κυνήγι μαγισσών και ότι δεν έχει προσωπικά με κανέναν, αλ-

λά ούτε και γραμμάτια προς εξόφληση.

Ό,τι κι αν λένε ορισμένοι, με τον βασικό μέτοχο ήξερε από την αρχή τι έκανε και ποιες θα ήταν οι αντιδράσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Γιατί αυτό που ήθελε να καταστήσει σαφές εξαρχής ήταν ότι οι κανόνες του παιχνιδιού άλλαξαν, αδιαμφισβήτητος αρχηγός του είναι πλέον εκείνος και ότι όποιος τολμήσει να κουνηθεί έχει τελειώσει. Αυτό δεν έγινε; Δεν νοιάστηκε ούτε για την τύχη φίλων δυνάμεων (βλ. περίπτωση Σαραντόπουλου) προκειμένου να περάσει αυτό που ήθελε.

Το ίδιο πράττει και στην περίπτωση του ΟΠΑΠ. Γιατί τι κάνει στην πραγματικότητα ο Καραμανλής στο θέμα αυτό, αν εξετάσει κανείς το παιχνίδι έξω από τα θολά νερά στα οποία ψαρεύει το ΠΑΣΟΚ; Βάζει τις ελληνικές ομάδες στο «Πάμε Στοίχημα» επειδή πρέπει να αυξήσει τα έσοδα του δεινοπαθούντος προϋπολογισμού και ταυτόχρονα δηλώνει ότι θα γίνει νέος διαγωνισμός το 2007, όταν θα λήξει η σύμβαση της Ιντραλόντ του Σ. Κόκκαλη, την οποία δεν μπορεί να πετάξει τώρα έξω με το έτσι θέλω. Κι αν κερδίσει η Ιντραλόντ το νέο διαγωνισμό, σφουρίζτε μου. Αυτό το έχει ήδη καταλάβει και ο ίδιος ο Κόκκαλης και από τη μια μεριά βγαίνει και λέει ότι στηρίζει πλήρως τον Καραμανλή κι από την άλλη βάζει άλλους να διαδίδουν ότι θα μεταφέρει την έδρα των επιχειρησών του στην Ανατολική Ευρώπη (πού αλλού;) και θα μείνουν άνεργοι οι αυτόχθονες εργαζόμενοί τους. Σε όλα αυτά προσθέστε και τις απειλές των ξένων

μεγάλων οίκων που συμπράττουν με τον Κόκκαλη και θα αντιληφθείτε πιθανώς ότι το παιχνίδι δεν είναι τόσο εύκολο στην πραγματικότητα όσο στα λόγια.

Υπάρχουν βεβαίως και κάποιες κακές γλώσσες που ισχυρίζονται άλλα. Ορισμένοι ισχυρίζονται, αίφνης, ότι οι δύο αρχηγοί τα έχουν βρει μεταξύ τους και κάνουν πάσες ο ένας στον άλλο. Κατονομάζοντας δηλαδή τους κ.κ. Μπόμπολα και Κόκκαλη, ο Γ. Παπανδρέου ήταν σαν να έλεγε στον Κ. Καραμανλή ότι εμείς θέλουμε να τους ξεφορτωθούμε, μπορείτε λοιπόν να τους κάνετε ό,τι θέλετε. Υπάρχουν βεβαίως και διαφοροποιήσεις από τη βασική αυτή γραμμή του αρχηγού. Όπως εκείνη πρώτην υφυπουργού που διακρίθηκε στο παρελθόν για το ανιδιοτελές πάθος του προς τον Ολυμπιακό και σήμερα μπαινοβγαίνει καθημερινά στα τηλεοπτικά παράθυρα. «Οι δικοί μας όροι για την Ιντραλόντ ήταν επαχθέστεροι των όρων που βάζει η κυβέρνηση Καραμανλή», μας είπε τις προάλλες. Και ήταν σα να έλεγε «τον αγοράζετε σε καλή τιμή, μην κάνετε και τους δύσκολους». Αλλά ίσως την αλήθεια να τη λέει ως συνήθως μια εικόνα αντί για χίλιες λέξεις. Όπως διαβάσαμε ο κ. Θ. Πάγκαλος πήγε τις προάλλες να επισκεφθεί τον προεδρο του Ολυμπιακού στην προσωπική σουίτα του στο στάδιο Καραϊσκάκη. Έκπληκτος όμως είδε τον Κόκκαλη να περιτριγυρίζεται από πέντε-έξι βουλευτές της ΝΔ. «Τι κάνετε εδώ εσείς;», τους είπε. Έλα ντε, τι έκαναν;

ΕΤΟΙΜΑΣΤΗΚΑΝ ΑΚΟΜΗ ΔΥΟ ΤΟΜΟΙ ΤΟΥ ANTI (2004)

Είναι έτοιμοι και διατίθενται από τα γραφεία του περιοδικού

(Δημοχάρους 60, Αθήνα 115 21)

δυσό ακόμα τόμοι του ANTI που συμπεριλαμβάνουν τα τεύχη

804 έως και 833 (Ξ)

και 821 έως και 833 (ΞΑ)

Θα βρείτε επίσης τους τόμους των προηγούμενων ετών

Να αντιταχθούμε στο νέο εργασιακό μεσαίωνα

του Παναγιώτη Λαφαζάνη

Οι πολιτικές των κυβερνήσεων, που διαδέχονται η μία την άλλη τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια, μοιάζουν με τον ίδιο πελώριο βράχο, ο οποίος κατρακυλά απερίσπαστος από την κορυφή ενός πανύψηλου βουνού. Όσο ο βράχος κατολισθαίνει τόσο συντρίβει τα πάντα στο διάβα του. Με τον ίδιο τρόπο οι πολιτικές των διαδοχικών κυβερνήσεων τα τελευταία χρόνια (ΠΑΣΟΚ και ΝΔ) καταστρέφουν και διαλύουν τις κοινωνικές, μισθολογικές και εργασιακές κατακτήσεις. Αυτό κάνει σήμερα με καλπάζουσα ταχύτητα η κυβέρνηση του κ. Κ. Καραμανλή, αναδεικνύοντας ένα **ακραίο και άγριο νεοφιλελεύθερο πρόσωπο**.

Οι ρυθμίσεις για την «εθελούσια έξοδο» 6.000 περίπου υπαλλήλων στον ΟΤΕ δεν έκαναν τίποτε άλλο από το να φορτώσουν στο Δημόσιο και στο ΤΑΠ-ΟΤΕ (και κατ' επέκταση στο ΙΚΑ, στο οποίο σύντομα θα ενταχθεί) το δυσβάστακτο

κόστος των αποχωρήσεων, ενώ συνοδεύθηκαν με την κατάργηση της πλήρους και σταθερής απασχόλησης για τους νεοπροσλαμβανόμενους (εκτός ΑΣΕΠ), οι οποίοι θα δουλεύουν κατ' αρχάς ως συμβασιούχοι 7μηνης διάρκειας και δοκιμασίας! Οι νέες ρυθμίσεις, ακολουθώντας τις πρακτικές διάλυσης των εργασιακών σχέσεων στο δημόσιο τομέα, που είχε ξεκινήσει το ΠΑΣΟΚ, είναι περίπου «**πιλότος**» για

ό,τι ακολουθήσει σ' όλες τις δημόσιες επιχειρήσεις, προκειμένου αυτές να ξεπουληθούν, απαλλαγμένες από «περιττά» εργασιακά βάρη, στα μεγάλα **ιδιωτικά συμφέροντα**.

Οι κυβερνητικές ρυθμίσεις, επίσης, για το **ασφαλιστικό των Τραπεζών** κινούνται στην ίδια και χειρότερη λογική. Η κυβέρνηση μέσα σε μια νύχτα χάρισε κυριολεκτικά στους τραπεζίτες πολλά δισ. ευρώ από ασφαλιστικές υποχρεώσεις που είχαν αναλάβει έναντι των εργαζομένων τους. Ταυτόχρονα, φόρτωσε αυτές τις υποχρεώσεις στις πλάτες του ΙΚΑ, ενώ σφαγίασε τις ασφαλιστικές και συνταξιοδοτικές κατακτήσεις των τραπεζοϋπαλλήλων, πρώτ' απ' όλα των νεότερων και αυτών που θα προσλαμβάνονται στο μέλλον.

Έχουμε ενώπιόν μας έναν ιδιότυπο **ρατσισμό** κατά των νεότερων εργαζομένων και ιδιαίτερα των γενιών που θα μπουν στο χώρο εργασίας στο μέλλον. Παλιότερα, οι συνθήκες εργασίας, αμοιβής και ασφάλισης από γενιά σε γενιά γνώριζαν μια σχετική, έστω και μικρή, βελτίωση. Οι παλιότεροι εργαζόμενοι παρέδιδαν κάτι καλύτερο και ανθρωπινότερο στους νεότερους. Εδώ και δεκαπέντε, τουλάχιστον, χρόνια τα πράγματα έχουν αντιστραφεί πλήρως. Οι κυβερνήσεις ετοιμάζουν για τις επερχόμενες νέες γενιές έναν **εργασιακό μεσαίωνα** και έναν **κοινωνικό καιάδα**.

Η κυβέρνηση προχωρά ακόμα σε μια νέα διεύρυνση του **ωραρίου των καταστημάτων**, ανοίγοντας το δρόμο για την πλήρη απελευθέρωσή του. Το μέτρο αυτό είναι φανερό ότι οδηγεί στην πλήρη εξουθένωση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, πρώτ' απ' όλα των οικογενειακών, ιδιαίτερα στην περιφέρεια, οι οποίες αδυνατούν να παρακολουθήσουν ένα τέτοιο ατελείωτο ωράριο, ενώ

Ο Παναγιώτης Λαφαζάνης είναι μέλος της ΠΓ και υπεύθυνος Οικονομικής και Κοινωνικής Πολιτικής του ΣΥΝ.

θα συμβάλει στην περαιτέρω διάλυση των εργασιακών σχέσεων των εμπορο-υπαλλήλων, μιας και θα υποχρεωθούν να δουλεύουν σε νέα εξοντωτικά ωράρια χωρίς πληρωμή υπερωριακής εργασίας. Οι εργαζόμενες γυναίκες, οι οποίες συνήθως δουλεύουν στο εμπόριο, θα είναι τα μεγάλα θύματα αυτών των απάνθρωπων ωραρίων. Οι μόνες ωφελημένες απ' αυτήν την εξέλιξη θα είναι οι **πολυεθνικές εμπορικές αλυσίδες**, που θα συγκεντρώσουν στα χέρια τους ένα ακόμα μεγαλύτερο μερίδιο της αγοράς και όχι, φυσικά, οι καταναλωτές, στους οποίους δεν λείπει τόσο ο χρόνος όσο το χρήμα για να ψωνίσουν, σε μια περίοδο μάλιστα λιτότητας και καλπάζουσας ακρίβειας.

Τα χειρότερα απ' όλα, βέβαια, είναι τα κυβερνητικά μέτρα με τα οποία πάει να καταργηθεί η «**κατάκτηση των κατακτήσεων**» των εργαζομένων, το ίδιο το **οκτάωρο**. Το δρόμο σ' αυτήν την κατεύθυνση άνοιξε η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, η οποία θεσμοθέτησε τη δυνατότητα, κατόπιν συμφωνίας με το αντίστοιχο σωματείο, να δουλεύουν οι εργαζόμενοι παραπάνω από οκτώ ώρες τη μέρα χωρίς να πληρώνονται, με αντίστοιχη μείωση του ημερήσιου χρόνου εργασίας, όταν η επιχείρηση θα έχει λιγότερες δουλειές! Επιχειρεί, τώρα, η κυβέρνηση της ΝΔ να δώσει τη χαριστική βολή: **επιτρέπει μονομερώς στους εργοδότες ν' αυξάνουν (διευθυντικό δικαίωμα) τις ώρες εργασίας, χωρίς να πληρώνουν υπερωρίες και διευθετώντας σε εξάμηνη βάση την αντίστοιχη μείωση του χρόνου εργα-**

σίας, που και αυτή δεν θα εφαρμόζεται στην πράξη. Ταυτόχρονα, η κυβέρνηση προχωρά σε δραστικό περιορισμό των υπερωριακών αμοιβών.

Οδεύουμε, έτσι, ολοταχώς σ' ένα νέο τύπο γενικευμένης μισθωτής εργασίας όπου ο/η εργαζόμενος/η θα είναι «**λάστιχο**» στα χέρια της εργοδοσίας. Θα δουλεύει όσο οι καπιταλιστές προκρίνουν, χωρίς **καμία κατοχύρωση**, χωρίς στην ουσία **ελεύθερο χρόνο**. Οδεύουμε σε εργαζόμενους/ες που θα έχουν **μόνο υποχρεώσεις** αλλά κανένα δικαίωμα, θα αμείβονται με μισθούς που θα προσεγγίζουν όλο και περισσότερο τα τριτοκοσμικά πρότυπα, ενώ θα προσδοκούν συντάξεις που θ' αναλογούν σε κοινωνιακό επίδομα. Αυτός είναι ο νέος κοινωνικός επιπάλληλος.

Τέλος, να σημειώσω με έμφαση και το νομοσχέδιο για τις **συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα** που προωθεί στα θερινά τμήματα η κυβέρνηση. Και το σημειώνω διότι με το στρατηγικού χαρακτήρα και αμφίβολης **συνταγματικότητας** αυτό νομοσχέδιο, αλλάζει ριζικά όλο το οικονομικοκοινωνικό τοπίο της χώρας, σε όφελος των μεγάλων καπιταλιστικών συμφερόντων.

ΠΙΟ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟ ΑΥΤΟ ΑΝΟΙΓΕΙ Ο ΔΡΟΜΟΣ:

- Για τη γενική **εκποίηση και παραχώρηση** όλων, σχεδόν, των δημόσιων υποδομών και υπηρεσιών (σχολεία, νοσοκομεία, κοινωνικές και δημοτικές υπηρεσίες, υποδομές κ.λπ.) **στα ιδιωτικά συμφέροντα** και μάλιστα με τους πλέον **χαριστικούς και σκανδα-**

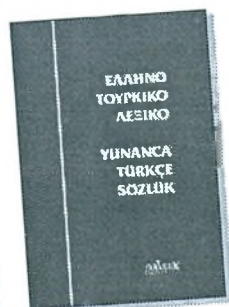
λώδεις όρους.

- Για τη **διάλυση** και ιδιωτικοποίηση του συνόλου, σχεδόν, του **Προγράμματος Δημόσιων Επενδύσεων**.
- Για μια **νέα δημοσιονομική πλαστογράφηση**, αφού ο έμμεσος δημόσιος δανεισμός, που πραγματικά θα αντιπροσωπεύει η συμμετοχή των ιδιωτών σε δημόσιες υποδομές και υπηρεσίες, δεν θα καταγράφεται στο δημόσιο χρέος.
- Για να επιβληθεί ένα **νέο καθεστώς έμμεσης φορολογίας και επιβάρυνσης των πολιτών**, οι οποίοι θα υποχρεωθούν να πληρώνουν «**διόδια**» για υπηρεσίες, που μέχρι σήμερα προσέφερε δωρεάν το δημόσιο.

Σήμερα όσο ποτέ χρειάζεται η γενική αφύπνιση των εργαζομένων. Η ανάπτυξη των πιο πλατιών ενωτικών ταξικών αγώνων του κόσμου της μισθωτής εργασίας. Αύριο θα είναι πολύ αργά! Οφείλουμε να οδηγήσουμε σε ήττα την κυβέρνηση της ΝΔ και τις πολιτικές της. Να οδηγήσουμε σε ήττα συνολικά το συναινετικό δικομματισμό (ΝΔ και ΠΑΣΟΚ), πριν ο δικομματισμός αποτελειώσει κοινωνικές κατακτήσεις και εργασιακά δικαιώματα δεκαετιών και αιώνων. Χρειάζεται ο κατακερματισμός των δυνάμεων της **Αριστεράς** να δώσει τη θέση του στη **κοινή δράση και τη συνεργασία τους**. Η **συνεργασία της Αριστεράς** είναι ο δικός μας μονόδρομος για μια προοδευτική και ανθρώπινη εναλλακτική λύση στο νεοφιλελεύθερο καπιταλισμό στην Ελλάδα και την Ευρώπη.

Δύο πολύτιμα λεξικά

Τα δύο έγκυρα λεξικά του Κέντρου Ανατολικών Γλωσσών και Πολιτισμού, Ελληνοτουρκικό και Τουρκοελληνικό, αποτελούν ένα μεγάλο έργο, πολύτιμο βοήθημα για όποιον ασχολείται με τις δύο γλώσσες.

ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Κάνιγγος 2, Αθήνα 106 82 (τηλ. 210. 3825821)

e-mail: faruktuncay@yahoo.com

Η περίεργη άνοδος του κ. Κιολεΐδη στις προμήθειες και μια οφειλόμενη απάντηση στο ΥΕΘΑ

του Ρεπόρτερ

Από το Γραφείο Τύπου του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας λάβαμε και δημοσιεύουμε μια επιστολή-απάντηση στο ρεπορτάζ του τεύχους 844 σχετικά με την απευθείας ανάθεση στον επιχειρηματία Ν. Κιολεΐδη μιας προμήθειας 55 ρυμουλκούμενων αρματοφόρων, τύπου ΝΚ 1000-76, αντί 13.723.782, 91 ευρώ. Το επίμαχο σημείο του ρεπορτάζ ήταν ότι το Ελεγκτικό Συνέδριο έκρινε άκυρη τη συγκεκριμένη προμήθεια επειδή το αιτιολογικό με το οποίο επιχειρήθηκε η ανάθεσή της (ότι δηλαδή ο κ. Κιολεΐδης είναι υποτίθεται «ο μοναδικός κατασκευαστής» του συγκεκριμένου οχήματος) δεν ευσταθεί.

Υπουργείο Εθνικής Άμυνας
Γραφείο Τύπου

Αθήνα, 27 Ιουνίου 2005

Προς: Εκδότη του περιοδικού Αντί

Πρόσφατα το περιοδικό σας, στο τεύχος της 3ης Ιουνίου 2005, δημοσίευσε άρθρο με τίτλο «Νέα Περίεργη Απευθείας Ανάθεση στο Υπουργείο Εθνικής Άμυνας». Επιθυμούμε να σας γνωρίσουμε προς χάριν της αλήθειας και της ορθής ενημέρωσης των αναγνωστών σας και της κοινής γνώμης γενικότερα, ότι τα αναφερόμενα στο άρθρο σχετικά με το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας, δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα την οποία ήταν εύκολο να διαπιστώσει ο συντάκτης σας αν είχε απευθυνθεί στο Υπουργείο μας.

Το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας ουδέποτε προέβη στην ανάθεση προμήθειας

αρματοφορέων έτσι όπως με έκπληξη διαβάσαμε στο σχετικό άρθρο σας. Αντιθέτως προς χάριν της διαφάνειας και της νομιμότητας, που αποτελούν κάθετη πολιτική επιλογή του Υπουργείου, ο σχετικός φάκελος πριν από την υπογραφή της σύμβασης στάλθηκε στο Ελεγκτικό Συνέδριο για να αποφανθεί για το νόμιμο της διαδικασίας που ακολούθησαν οι υπηρεσιακοί παράγοντες. Το τελευταίο απέρριψε κατά τον προληπτικό του έλεγχο την εν λόγω προμήθεια για τους λόγους που αυτό έκρινε, η οποία και προφανώς ουδέποτε ανατέθηκε.

Συνεπώς τα αναφερόμενα περί «εν κρυπτώ» ανάθεσης είναι ανακριβή και παρακαλούμε για την αποκατάσταση της αλήθειας.

Με εκτίμηση
Δημήτρης Κυριακόπουλος
Γραφείο Τύπου ΥΕΘΑ

Εβαλε λοιπόν ο υπουργός Άμυνας έναν γνωστό από άλλα δημοσιεύματα και εντόνως αμφιλεγόμενο στενό συνεργάτη του, τον κ. Δ. Κυριακόπουλο, να εμφανιστεί ως «Γραφείο Τύπου» και να στείλει μια επιστολή η οποία προσβάλλει τη νομο-

σύνη μας, καθώς μας περνάνε προφανώς για αφελείς. Ούτε λίγο ούτε πολύ η εν λόγω επιστολή ισχυρίζεται ότι το ΥΕΘΑ... «ουδέποτε προέβη στην ανάθεση προμήθειας αρματοφορέων» και στη συνέχεια ότι «ο σχετικός φάκελος πριν από την υπογραφή της σύμβασης

στάλθηκε στο Ελεγκτικό Συνέδριο για να αποφανθεί για το νόμιμο της διαδικασίας που ακολούθησαν οι υπηρεσιακοί παράγοντες».

Μας εμπαίζουν λοιπόν; Διότι πώς πήγε άραγε «ο σχετικός φάκελος» στο Ελεγκτικό Συνέδριο; Μόνος του; Έπese από τον ουρανό; Ή μήπως τον έστειλαν προηγουμένως οι μη αποκαλυπτόμενοι «υπηρεσιακοί παράγοντες» για να νομιμοποιήσουν «στο ντούκου» την έωλη αυτή προμήθεια; Στο Υπουργείο Άμυνας δεν συντάσσονται πρώτα οι σχετικοί φάκελοι πριν πάνε στο Ελεγκτικό Συνέδριο; Εκεί δεν γίνεται πρώτα ο έλεγχος της νομιμότητας και της αναγκαιότητας της συγκεκριμένης προμήθειας;

Η επιστολή του ΥΕΘΑ αποφεύγει επιμελώς να μπει στην ουσία του ρεπορτάζ του Αντί και ακολουθεί τη γνωστή τακτική του «άλλα λόγια ν' αγαπιόμαστε». Ερωτούμε λοιπόν ευθέως και περιμένουμε νέα απάντηση, λιγότερο προσβλητική και για τη δική μας τη νοημοσύνη και για κείνη του κ. ΥΕΘΑ. Παρουσιάζεται ή όχι ο κ. Κιολεΐδης ως φίλος του υπουργού Άμυνας στις «αρχμόδιες υπηρεσίες» του υπουργείου; Είναι αλήθεια ή δεν είναι ότι παλαιός συνεργάτης του κ. Σπηλιωτόπουλου (πρώην φανερός και νυν κρυφός) συνδέεται με κουμπαριά με στενό συγγενικό πρόσωπο του εν λόγω επιχειρηματία; Και αν δεν υπάρχει καμία σχέση με τον συγκεκριμένο επιχειρηματία, τότε γιατί το περιβάλλον του υπουργού και κάποιοι πολύ γνωστοί βουλευτές αναζητούσαν εναγωνίως τον συντάκτη του ρεπορτάζ στο Αντί; Για να τον κάνουν «ντα»; Ή μήπως για να βάλουν το Α2 να τον φακελώσει; Ούτε αυτό δεν μπορούν να κάνουν καλά, επειδή είναι ήδη και αμε-

τάκλητα φακελωμένος από το «σύστη-μα ΠΑΣΟΚ».

Η επιστολή του «Γραφείου Τύπου» του ΥΕΘΑ αποφεύγει εξίσου επιμελώς να αναφερθεί και σε μια άλλη περίεργη υπόθεση στην οποία αναφέρεται το ίδιο ρεπορτάζ του περιοδικού. Εκείνη της απευθείας ανάθεσης Αντισταθμιστικών Ωφελημάτων ύψους 5.928.000 στον κ. Κιολεΐδη στο πλαίσιο της σύμβασης της 3.2.2005 με τη γαλλική SAGEM S.A. για την προμήθεια των τηλεκατευθυνόμενων UAV'S.

Γιατί προτιμήθηκε και με ποιες διαδικασίες ο κ. Κιολεΐδης και για τη σύμβαση αυτή; Η απαντητική επιστολή του ΥΕΘΑ δεν μας διαφωτίζει καθόλου, φυσικά. Μας διαφωτίζει όμως αρκούτως μια άλλη επιστολή, που υπογράφεται από τον ίδιο τον κ. Κιολεΐδη αυτή τη φορά. Πρόκειται για επιστολή που εστάλη στις 6 Ιουλίου του 2004 στον κ. Jean Paul Cabot της SAGEM με θέμα την «ευρύτερη» συνεργασία της με τον κ. Κιολεΐδη στο χώρο των προμηθειών του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας.

Η επιστολή αυτή αρχίζει ως εξής: «Σε συνέχεια του ανωτέρω σχετικού (48969 της 25/1/2004) και ύστερα από πολλές έρευνες και συσκέψεις έχουμε τη χαρά να σας βεβαιώσουμε ότι μπορούμε να αναλάβουμε με πλήρη υπευθυνότητα τις ενέργειες που θα οδηγήσουν στην υλοποίηση των υφιστάμενων συμβατικών υποχρεώσεων μεταξύ και των δυο πλευρών (...) όπως και στην υπογραφή και εκτέλεση του "οφισόν" συμβολαίου». Στη συνέχεια και αφού ο κ. Κιολεΐδης παραθέσει αναλυτικό business plan για τη συνεργασία των δυο εταιρειών, η

επιστολή καταλήγει στο εξής καταπληκτικό:

«Η τιμή για όλα τα παραπάνω θα είναι 4 εκατομμύρια ευρώ, τα οποία βεβαίως καλύπτουν όλες τις extraneous δαπάνες για την επιτυχή έκβαση αυτού του εγχειρήματος».

«Γιάννης κερνάει, Γιάννης πίνει» δηλαδή. Ο κ. Κιολεΐδης εμφανίζεται να ζητά ένα τεράστιο ποσό από την SAGEM για να προωθήσει την υλοποίηση της συμβάσεώς της από το ΥΕΘΑ και όταν αυτό επιτευχθεί (άγνωστο πώς) το τελευταίο τον ανταμείβει με άλλα 6.000.000 ευρώ από τα αντισταθμιστικά. Ποιος είναι λοιπόν; Ο νέος... Λιακουνάκος; Τα αγγλικά μας εξάλλου δεν μας βοηθούν στην κατανόηση της ακριβούς σημασίας της λέξεως «extraneous». Σημαίνει «επιπλέον», «άσχετες», «μη άμεσα συνδεδεμένες», ή κάτι άλλο πιο αδιευκρίνιστο και σκοτεινό; Μήπως θα μπορούσε να μας διαφωτίσει σχετικά το Γραφείο Τύπου του ΥΕΘΑ, για να μάθουμε κι εμείς πού πήγαν αυτά τα 4.000.000 ευρώ;

Πριν από μερικά χρόνια οι επιχειρήσεις του κ. Κιολεΐδη προσπάθησαν να αναλάβουν από το ΥΕΘΑ του κ. Τσοχατζόπουλου τις θαλάσσιες μεταφορές της στρατιωτικής βοήθειας των ΗΠΑ προς την Ελλάδα. Για κακή τους τύχη όμως έπεσαν πάνω σε έναν πρώην διευθυντή της CIA που γνώριζε καλά τα αρχεία της Στάξι και είχε στη διάθεσή του αδιάσειστα στοιχεία για τη συνεργασία της και με τον Κιολεΐδη στο διεθνές λαθρεμπόριο όπλων. Ο κ. Κιολεΐδης κόπηκε αμέσως από την εν λόγω

προμήθεια και ήταν για πολλά χρόνια στα μαύρα κατάστιχα των σχετικών υπηρεσιών.

Αλλά, όπως είναι ευρέως γνωστό, η μνήμη των αμερικανών συμμάχων μας είναι ασθενική, όταν δεν είναι επιλεκτική. Πληροφορηθήκαμε έτσι ότι την περασμένη εβδομάδα η αναπληρώτρια υφυπουργός Άμυνας των ΗΠΑ, κυρία Suzanne Patrick, αρμόδια για θέματα Βιομηχανικής Πολιτικής, επισκέφθηκε μεταξύ άλλων και τις εγκαταστάσεις Κιολεΐδη στον Βόλο, όπου μάλιστα έγινε δεκτή μετά φανών και λαμπάδων. Προφανώς η κυρία Πάτρικ δεν γνώριζε το πλούσιο υλικό που έχουν στη διάθεσή τους οι υπηρεσίες της χώρας της για τις παλαιότερες δραστηριότητες του κ. Κιολεΐδη. Αλλά αυτό δεν είναι καν περίεργο. Το περίεργο είναι ότι πριν επισκεφθεί το Βόλο είχε συνάντηση εργασίας με τον Γενικό Γραμματέα του ΥΕΘΑ κ. Γεώργιο Ζορμπά που γνωρίζει εξίσου καλά τα χρονικά του Κιολεΐδη και της Στάξι. Θα μου πείτε ότι δεν θα ήταν πρέπον να ενημερώσει ο Γ. Ζορμπάς την αμερικανίδα υφυπουργό για το παρελθόν του κ. Κιολεΐδη. Το ερώτημα είναι αν ενημέρωσε σχετικά τον πολιτικό προϊστάμενό του, τον ΥΕΘΑ κ. Σπήλιο Σπηλιωτόπουλο, για να μην εκτίθεται.

Αλλά τι σας λέω τέτοιες μέρες για Στάξι και εμπόριο όπλων; Εδώ όλη η κυβέρνηση Καραμανλή ετοιμάζεται να ντυθεί στα κόκκινα του Ολυμπιακού, ενώ ο «Μπαϊρακτάρης» κοκκινίζει από το κακό του, στον Κιολεΐδη θα κολλήσουμε τώρα;

Σύμβαση Α. Ω. 17/02 με SAGEM S.A. από προμήθεια UAV'S - 3/2/2005

Προγράμματα Αντισταθμιστικών Ωφελημάτων	Εμπλεκόμενες Ελληνικές Εταιρείες	Ονομαστική Αξία (Euro)
Υποκατασκευαστικό έργο για φορητά	ΕΛΒΟ (Μυτιληναίος)	1.344.800
Κατασκευή κλωβών	ΚΙΟΛΕΪΔΗΣ	1.440.000
Κατασκευή εμπορευματοκιβωτίων για αεροσκάφη	ΚΙΟΛΕΪΔΗΣ	488.000
Κτηριακές Υποδομές	ΚΙΟΛΕΪΔΗΣ	2.000.000
Διάφορα υποκατασκευαστικά έργα	ΚΙΟΛΕΪΔΗΣ	2.000.000

Ποιος σκοτώνει τους εκδότες της Δεξιάς;

του Βασίλη Ζήση

Η είδηση αιφνιδίασε τα διάφορα «news room» την προπερασμένη Τετάρτη το απόγευμα: Η *Απογευματινή* κινδυνεύει να κλείσει· δεν υπάρχουν πλέον χρήματα για να συνεχισθεί ή έκδοση· θα γίνει στάση πληρωμών επ' αόριστον, αν δεν αποχωρήσουν εθελουσίως 60 από τους συντάκτες της· και ο ιδιοκτήτης της Κ. Σαραντόπουλος αναζητεί εναγωνίως αγοραστή. Στην πραγματικότητα, ο βασικός μέτοχος της εφημερίδας βρισκόταν σε αναζήτηση αγοραστή εδώ και πολλούς μήνες, καθώς παρά την αναδιοργάνωση που επιχειρήθηκε πέρυσι, τα χρέη της εφημερίδας προς τις τράπεζες και το συγκρότημα Αλαφούζου (όπου τυπώνεται) διογκώνονταν, ενώ η κυκλοφορία έπεφτε αργά αλλά σταθερά.

Οι αποκαλύψεις της *Απόγευματινής* για τα εκκλησιαστικά και δικαστικά κυκλώματα –σε συνδυασμό με τις επιπτώσεις του νομοσχεδίου περί βασικού μετόχου– φαίνεται ότι έπαιξαν καθοριστικό ρόλο για το μέλλον της. Πριν προχωρήσει στις αποκαλύψεις αυτές, η διεύθυνση της εφημερίδας συζητούσε με τους εκδότες άλλων προβληματικών εντύπων του χώρου διάφορα σενάρια ενοποίησης. Μετά την αποτυχία των σεναρίων εκείνων –ο καθένας ήθελε να έχει εκείνος τον πρώτο λόγο– άρχισε να ακούγεται ότι η εφημερίδα πωλείται –την μια μέρα στην κ. Αγγελοπούλου, την επομένη στον κ. Αλαφούζο, και τις υπόλοιπες στον κ. Μπόμπολα, ενίοτε δε και στον κ. Λιακουνάκο.

Ο πρωταγωνιστικός ρόλος που ανέλαβε η *Απογευματινή* στις επιθέσεις εναντίον των εκπροσώπων του Υψίστου στην Αθήνα και την Ιερουσαλήμ αναχαίτισε προσωρινά τα σενάρια για την πώλησή της, καθώς όλα έδειχναν ότι η εφημερίδα έμπαινε δυναμικά σε μια νέα εποχή. Οι μεγάλες όμως αποκαλύψεις δεν έφεραν τα προσδοκώμενα κυκλοφοριακά αποτελέσματα, ενώ άλλοι (όπως η εφημερίδα *Πρώτο Θέμα* και ο Μάκης Τριανταφυλλόπουλος) που έγραφαν ή έλεγαν τα ίδια, έβλεπαν τις κυκλοφορίες και την ακροαματικότητά τους να ανεβαίνουν κατακόρυφα. Τελικά, εκτός

από τον Ειρηναίο, «πλήρωσε τη νύφη» για τις αποκαλύψεις και η *Απογευματινή*. Ενώ το μεγάλο παιχνίδι που παίχτηκε με αφορμή το νόμο για το βασικό μέτοχο φαίνεται πως έβγαλε εκτός παιχνιδιού και τον κ. Σαραντόπουλο.

Η άρνηση άλλωστε του συγκροτήματος Αλαφούζου να συνεχίσει να επιχορηγεί την έκδοση της *Απογευματινής* με επιταγές άνευ αντικρίσματος για το τυπογραφείο ήταν μάλλον αυτό που οδήγησε τελικά και στην ανάρτηση της αγγελίας «πωλείται» έξω από τα γραφεία της εφημερίδας. Είχε προηγηθεί μια επίσκεψη του διευθυντού της *Απογευματινής* Λάμπρου Σμαίλη στο συγκρότημα Αλαφούζου, η οποία όχι μόνο δεν είχε θετικό αποτέλεσμα, αλλά το αντίθετο: ο εκδότης της *Καθημερινής* διαμήνυσε ότι θα σταματήσει να τυπώνει την *Απογευματινή*, αν δεν πάρει τα χρήματά του. Λέγεται ότι τα 2,5 από τα 8 εκατομμύρια των χρεών της *Απογευματινής* οφείλονται στο συγκρότημα Αλαφούζου και αυτό οδηγεί ορισμένους στην εκτίμηση ότι η *Καθημερινή* ενδιαφέρεται να αποκτήσει μια απογευματινή αδελφή, παρά το γεγονός ότι οι εκδότες των δυο εφημερίδων δεν διατηρούν και τις καλύτερες των σχέσεων. Παράδειγμα η απευθείας επίθεση της *Καθημερινής* την περασμένη Παρασκευή εναντίον του κ. Σαραντόπουλου με σκληρά υπονοούμενα για το βασικό

μέτοχο και τίτλο «Κатаιγίδα στην Παντεχνική». Παρ' όλα αυτά, ορισμένοι κυβερνητικοί παράγοντες επέμεναν στη «λύση Αλαφούζου», επειδή με εξαίρεση τις πρόσφατες ενασχολήσεις της με τα θεία, η εφημερίδα είναι γενικά ήπιων τόνων και «θα ταίριαζε» ως απογευματινή της *Καθημερινής*.

Επειδή όμως ο τόπος αυτός δεν θα πάψει ποτέ να μας εκπλήσσει, ο κ. Αλαφούζος έδωσε πολύ γρήγορα τη θέση του σε ένα όνομα έκπληξη, τον Γιώργο Τράγκα, που εμφανίζεται πλέον ως ο πιθανότερος αγοραστής της *Απογευματινής*. Σύμφωνα με όσα μας έλεγε το Σάββατο το βράδυ κορυφαίο στέλεχος της *Απογευματινής*, η συμφωνία με τον Γ. Τράγκα «είχε ήδη κλείσει» και απέμενε μόνο «η έγκριση του Προέδρου», δηλαδή του Κ. Καραμανλή. Δεν ξέρω αν αυτό το τελευταίο ανταποκρίνεται προς την αλήθεια, αλλά θα ήμουν πολύ περιεργος ν' ακούσω ποια θα είναι η εισήγηση επί του θέματος του κ. Θ. Ρουσόπουλου, υπουργού Επικρατείας και κυβερνητικού εκπροσώπου, στον οποίο ο κ. Τράγκας έσερνε προσφάτως τα εξ αμάξης. Οι επιθέσεις όμως σταμάτησαν όταν αιφνιδίως ο ΟΠΑΠ έπαψε επιτέλους να υπηρετεί το «σύστημα ΠΑΣΟΚ» και οι εφημερίδες του κ. Τράγκα βρέθηκαν στις πρώτες θέσεις των διαφημιστικών επιχορηγήσεων, αν και κάπως δυσανάλογα με τις κυκλοφοριακές επιδόσεις τους. Μολονότι κανείς δεν θα με ρωτήσει, προσωπικά δεν έχω καμία αντίρρηση να αγοράσει ο κ. Τράγκας και την *Απογευματινή*. Αρκεί να μην κληθούμε εμείς οι υπόλοιποι να πληρώσουμε τη σχετική δαπάνη, μέσω του ΟΠΑΠ και της λουπής κρατικής διαφήμισης.

Τι θέλω να πω; Όπως διάβασα τις προάλλες, ενώ η κυκλοφορία της εφημερίδας *Χώρα* του κ. Τράγκα είναι μια από τις χαμηλότερες (λίγο πάνω από τα 4.000 φύλλα πανελλαδικά), βρίσκεται εντούτοις στη δεύτερη θέση των διαφημιστι-

κών επιχορηγήσεων του ΟΠΑΠ με 141.306 ευρώ για το διάστημα Ιανουαρίου-Μαΐου 2005. Η περίπτωση όμως με την οποία ο κ. Τράγκας έσπασε κάθε ρεκόρ είναι εκείνη της εφημερίδας *Financial Box*. Ποια είναι αυτή; Αποκλείεται να την γνωρίζετε, γιατί κυκλοφορεί σε στενό οικογενειακό κύκλο, στον καταπληκτικό αριθμό των 75 φύλλων εβδομαδιαίως ή μηνιαίως – δεν γνωρίζω ακριβώς να σας πω. Ακόμα κι εγώ έμαθα ότι εκδίδεται όταν τη βρήκα στην τελευταία σειρά των επιχορηγήσεων του ΟΠΑΠ, με 33.000 ευρώ παρακαλώ. Πρόκειται για μια εκπληκτική επίδοση. Βγάζεις μια εφημερίδα, την στέλνεις να τη διαβάσει ο στενός οικογενειακός και φιλικός σου κύκλος και ο ΟΠΑΠ σε επιχορηγεί με 11.244.750 δρχ. το τετράμηνο. Πώς γίνονται όλα τούτα, δεν μπόρεσα ποτέ να το καταλάβω.

Έτσι που πάνε τελικά τα πράγματα στον Τύπο της Δεξιάς, βλέπω τον Γ. Τράγκα να γίνεται σε λίγο και εκδότης του *Ελεύθερου Τύπου*. Διότι όπως μαθαίνω ο Μ. Έμπερτ έχει βγει στη γύρα για να την πουλήσει κι αυτή, αλλά μάλλον δεν ενδιαφέρεται κανείς. Τις προάλλες μάλιστα, όταν ο Λ. Σμαϊλς έκλεινε άπραγος τη μία πόρτα του κ. Αλαφούζου, ο Μ. Έμπερτ άνοιγε ευγενικά την άλλη για να προτείνει την αγορά του *Ελεύθερου Τύπου*. Ο κ. Έμπερτ είναι ισόβιο μέλος του «Ιδρύματος Λίλιαν Βουδούρη», όπως και ένας άλλος βαρόνος της ΝΔ, ο Ιωάννης Βαρβιτσιώτης, με τον οποίο μοιράζονται από 50% τις ευθύνες για τη σημερινή κατάσταση της μεγαλύτερης κάποτε εφημερίδας του χώρου. Είχε προηγηθεί μια πρόταση του γηραλέου Παλαιοκρασά (που συνεχίζει να ταλαιπωρεί τον τόπο – άγνωστο για ποιους λόγους) προς το ΔΣ του «Ιδρύματος Λίλιαν Βουδούρη» να ανατεθεί σε ιδιωτική τράπεζα η αποτίμηση της πραγματικής οικονομικής κατάστασης του *Ελεύθερου Τύπου*. Γεγονός που ερμηνεύεται ως προετοιμασία πώλησης και του έτερου εκδοτικού πυλώνα της Δεξιάς, ο οποίος αντιμετωπίζει κι αυτός δισεπίλυτα οικονομικά προβλήματα.

Στο σημείο αυτό δεν μπορεί κανείς παρά να επισημάνει το τραγελαφικό της κατάστασης. Ενώ η κυβέρνηση Καραμανλή είναι πανίσχυρη και αλωνίζει

ανενόχλητη στην πολιτική σκηνή –παρά τις ασυνεννοησίες και ανοησίες ορισμένων στελεχών της–, ο Τύπος της ΝΔ πνέει τα λοίσθια. Με εξαίρεση την *Καθημερινή*, αδυνατεί και να παρενοχλήσει έστω την κυριαρχία του αντιπολιτευόμενου και διαπλεκόμενου Τύπου στα ΜΜΕ. Πρόκειται για μια εικόνα εντελώς διαφορετική από εκείνη που εμφάνιζε ο δεξιός Τύπος την προηγούμενη φορά που η ΝΔ ήταν στην κυβέρνηση. Και όσοι ευθύνονται για την κατάντια του Τύπου της ΝΔ ισχυρίζονται τώρα ότι «για όλα φταίει ο Ρουσόπουλος και η επικοινωνιακή πολιτική του Μαξίμου που ενάμιση μόνο χρόνο μετά τις εκλογές κατάφεραν να ενισχύεται συνεχώς ο Τύπος της αντιπολίτευσης και να αποδυναμώνεται ο Τύπος της παράταξης». Δηλαδή αυτό που πρέπει να κάνει κατά τη γνώμη τους η κυβέρνηση είναι να αυξήσει κι άλλο τα ήδη απαράδεκτα ποσοστά του νεοδημοκρατικού Τύπου στην κρατική διαφημιστική δαπάνη, να εγκρίνει περαιτέρω θαλασσοδάνεια και να δώσει κι από πάνω μερικά έργα και δημόσιες προμήθειες στους βασικούς μετόχους του.

Αν όμως ο Κ. Καραμανλής είναι συνεχής προς τις φιλελεύθερες και αντιδιαπλεκόμενες διακηρύξεις του, αυτό που πρέπει να κάνει είναι να μην εμπλακεί καθόλου και να αφήσει να λειτουργήσουν και στην περίπτωση αυτή οι νόμοι της αγοράς. Ούτως ή άλλως μόνος του παίζει ο άνθρωπος, χωρίς καμιά επεδείξιμα πίσω του. Τι περισσότερο μπορούν να του προσφέρουν οι λίγες δεκάδες χιλιάδες των φιλοκυβερνητικών φύλλων έναντι των εκατοντάδων χιλιάδων των αντικυβερνητικών; Μάλλον «βαρίδια» είναι. Ας μη αναφερθούμε καλύτερα στην πλήρη έλλειψη φανατισμού που διακρίνει την υποστήριξη που προσφέρουν οι εφημερίδες της παράταξής του στον πρωθυπουργό στον αγώνα του εναντίον της διαπλοκής.

Αν ήμουν στη θέση του κ. Ρουσόπουλου –που δεν θα είμαι ασφαλώς ποτέ–, θα πρότεινα στον πρωθυπουργό να γράψει κανονικά τον υπάρχοντα Τύπο της Δεξιάς στα παλαιά του υποδήματα. Και θα φρόντιζα να δημιουργηθεί μια νέα και υγιής κατάσταση. Διότι η διαπλοκή του δεξιού Τύπου αποτελεί και

τη βασική αιτία της σημερινής κατάντιας του. Αρκεί ένα και μόνο παράδειγμα για του λόγου το αληθές. Επί εποχής Μητσοτάκη (θού, Κύριε, φυλακήν τω στόματί μου) ο *Ελεύθερος Τύπος* ήταν όχι μόνο η μεγαλύτερη εφημερίδα της Δεξιάς, αλλά και η πρώτη σε κυκλοφορία εφημερίδα στην Ελλάδα (με περισσότερα από 200.000 φύλλα ημερησίως), επειδή ο Άρης Βουδούρης δεν ενδιαφερόταν μόνο να πάρει κάποιο έργο από το δημόσιο, αλλά είχε πουλήσει επιπλέον τις εταιρείες του για να αφιερωθεί απερίσπαστος στο εκδοτικό του έργο. Έπαιζε παιχνίδια εξουσίας, θα μου πείτε και θα συμφωνήσω. Αλλά τα έπαιζε μακριά από τη διαπλοκή και η απόδειξη για όσα ισχυρίζομαι είναι πού κατάντησαν εκείνη τη μεγάλη εφημερίδα οι «κληρονόμοι» του. Την έκαναν μικρομάγαζο της διαπλοκής και έφτασαν μέχρι του σημείου να πουλήσουν το 10% των μετοχών της στον εθνικό προμηθευτή των Ενόπλων Δυνάμεων, τον κ. Θ. Λιακουνάκο.

Ποιος μπορεί εξάλλου να αγνοήσει ότι η συρρίκνωση της *Βραδυνής* άρχισε με τη δολοφονία του Αθανασιάδη, την αγορά της από τον Κοσκωτά και την τελική πώλησή της (μέσω πάλι του κ. Τράγκα) στο μεγαλοξενοδόχο κ. Μήτση, πρώην συνιδιοκτήτη του... *Αδέσμευτου Τύπου* του Δ. Ρίζου και ιδιοκτήτη σήμερα του έτερου *Αδέσμευτου Τύπου*; Ποιο λόγο, πέραν των επιχειρηματικών του συμφερόντων, έχει άραγε ο κ. Μήτσης να συντηρεί τα ελαχίστης κυκλοφορίας έντυπά του (ο δικός του *Αδέσμευτος* πουλάει... 803 φύλλα) και να υποβάλλει σε καθημερινή δοκιμασία εαυτόν, δημοσιογράφους και εκδότες; Ποιος θέλει να ξεχνά τον ανοικτό πόλεμο που ξέσπασε προ ετών μεταξύ του συγκροτήματος Λαμπράκη και του μεγαλοεπιχειρηματία Δ. Κοπελιούζου (έτερου χορηγού του *Αδέσμευτου Τύπου*) για το ενεργειακό πρόβλημα της χώρας; Πόσο άσχετη είναι η κυκλοφοριακή συρρίκνωση της *Απογευματινής* με την πρόδωσή της στο άρμα της διαπλοκής μετά τη δολοφονία του Μομφεράτου από την 17Ν; Η συρρίκνωση του Τύπου της Δεξιάς άρχισε επί εποχής Κοσκωτά, ολοκληρώθηκε από τη διαπλοκή στα χρόνια του ΠΑΣΟΚ και σήμερα ζούμε το κύκνειο άσμα του.

Γεωστρατηγικά «παιχνίδια» στο ενεργειακό γίνεσθαι

του Κώστα Δέδε

Ξεκίνησαν οι διαδικασίες για την κατασκευή δύο πολύ σημαντικών ενεργειακών δικτύων: του πετρελαιαγωγού Μπουργκάζ-Αλεξανδρούπολης και του αγωγού Καρατσάμπι-Κομοτηνής που θα μεταφέρει φυσικό αέριο από το Αζερμπαϊτζάν μέσω Τουρκίας στην Ελλάδα και στη συνέχεια με υποθαλάσσια σύνδεση στην Ιταλία και την υπόλοιπη Ευρωπαϊκή Ένωση. Τα δίκτυα αυτά θα δώσουν στην Ελλάδα μιαν άλλη σημασία. Το γεγονός, πέραν της τρέχουσας ειδησεογραφικής κάλυψης, δεν απασχόλησε όπως θα έπρεπε τον Τύπο. Η γεωστρατηγική θέση της χώρας μας αναβαθμίζεται καθώς η ύπαρξη αυτού του δικτύου, που ενδιαφέρει και την ΕΕ, θα επιβάλει νέα δεδομένα και στις ελληνοτουρκικές σχέσεις. Ο συνεργάτης μας Κ. Δέδες καταγράφει στις σελίδες που ακολουθούν το χρονικό με την προϊστορία αλλά και τη σημασία των συμβάσεων.

Μολυβιάτης, Καραμανλής, Έρντογάν και Γκιουλ στη γέφυρα των Κήπων στις 3 Ιουλίου.

Το γεγονός ότι η χώρα μας αποτελεί το νοτιοανατολικό σύνορο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την καθιστά σημαντικό παίκτη σε δραστηριότητες γεωοικονομικής σημασίας. Ιδιότητα την οποία δυστυχώς κάπως αργά αντιλήφθηκαν οι πολιτικές ηγεσίες, οι οποίες είτε από άγνοια, είτε από συντηρητισμό, είτε από την επίδει-

ξη καλής συμπεριφοράς και υπακοής, ή οτιδήποτε άλλο, την είχαν θέσει στο περιθώριο των κοντόφθαλμων θεωρήσεων και πολιτικών τους. Φυσικά, το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, οι διεθνείς ανακατατάξεις, ιδιαίτερα στις πρώην Σοβιετικές Δημοκρατίες, οι προθέσεις της σημερινής υπερδύναμης, που με τον ένα ή τον άλλο τρόπο θέλει την πα-

γκόσμια ηγεμονία, μέσω ελεγχόμενων μηχανισμών και προσκείμενων σε αυτήν πολιτικών, έχουν ενισχύσει τον προβληματισμό για την αναζήτηση στόχων που θα αναβαθμίσουν τον ρόλο μας ως χώρα, με απώτερο σκοπό την κοινωνική ευημερία.

Στο πλαίσιο αυτής της προβληματικής εντάσσεται και η αξιοποίηση της γεωγραφικής θέσης της Ελλάδας, όσον αφορά στην μεταφορά ενέργειας. Για την ιστορία να αναφέρουμε ότι θέματα γεωστρατηγικού ενδιαφέροντος είχαν αρχίσει να απασχολούν τον επί κυβερνήσεως Κ. Μητσotάκη, υπουργό Βιομηχανίας και Ενέργειας, νύν επίτροπο στην ΕΕ Σταύρο Δήμα, όπως και συνεργάτη του σε θέματα Τύπου. Ο προβληματισμός αυτός έγινε εντονότερος μετά την επίσκεψη του Προέδρου του Καζακστάν Νασουρλτάν Ναζαρμπάγιεφ στο Υπουργείο Βιομηχανίας. Μάλιστα, ο κ. Δήμας, μετά το τέλος της επίσκεψης, είτε στον συνεργάτη του ότι «ο μεγάλος ορυκτός και ενεργειακός πλούτος στο Καζακστάν έχει τεράστια σημασία». Λίγες μέρες μετά σε συνέντευξη του κ. Δήμα σε ένθετο της εφημερίδας *Εξπρές* διατυπώθηκαν οι πρώτες γεωοικονομικές αναφορές στο περιφερειακό ενεργειακό γίνεσθαι με κεντρικό άξονα-τρίγωνο: «Ελλάς-ΕΕ, Βαλκάνια-Σοβιετική Ένωση, Μέση Ανατολή». Λίγους μήνες μετά ο κ. Δήμας παραιτήθηκε, λόγω των γνωστών γεγονότων, και απεχώρησε ο συνεργάτης του. Τελείωσε έτσι και η προσπάθεια για μία σύγχρονη θεώρηση της διεθνούς πραγματικότητας, όπως εξάλλου την είχαν χαράξει πριν μεγάλοι πολιτικοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως ο τότε Πρόεδρος της Γαλλίας Φρανσουά Μιτεράν, αναφερόμενος στις οικονομικές σχέσεις Κέντρου-Περιφέρειας.

Η ΕΤΕΡΟΧΡΟΝΙΣΜΕΝΗ ΑΝΤΙΛΗΨΗ

Οι επόμενες κυβερνήσεις είναι γεγονός ότι αντιλήφθηκαν και αξιοποίησαν έως ένα βαθμό τα νέα δεδομένα που αφορούν στον ευρύτερο χώρο μας. Έτσι έρχονται στις αρχές Ιουλίου 2005 τα εγκαίνια, από τους πρωθυπουργούς της Ελλάδος Κώστα Καραμανλή και της Τουρκίας Ταγίπ Ερντογάν, της κατασκευής του ελληνοτουρκικού αγωγού φυσικού αερίου.

Συγκεκριμένα ο αγωγός φυσικού αερίου Καρατσαμπέ-Κομοτηνή θα τροφοδοτήσει με 8 δισ. κυβικά μέτρα φυσικού αερίου του Αζερμπαϊτζάν, από το μεγάλο κοιτάσμα «Σαχ Ντενίς» της Κασπίας, την Ελλάδα και μέσω υποθαλασσίας συνδέσεως την Ιταλία και τα δυτικά Βαλκάνια.

Οι ηγέτες της Ελλάδας και της Τουρκίας, σε μία συμβολική τελετή, συναντήθηκαν την Κυριακή 3 Ιουλίου στην γέφυρα των Κήπων, τη γέφυρα που ενώνει τις δύο χώρες.

Κατά την ομιλία του ο κ. Καραμανλής χαρακτήρισε το έργο αυτό ως «ένα πολύ σημαντικό βήμα στην ανάπτυξη και επέκταση της διμερούς συνεργασίας των δύο χωρών», τονίζοντας ότι «οι όμορες χώρες μπορούν να προτάσσουν όλα τις συνδέουν». Ο πρόεδρος της κυβέρνησης σημείωσε επίσης την μεγάλη οικονομική και γεωπολιτική σπουδαιότητα του έργου.

Ο πρωθυπουργός της Τουρκίας δήλωσε ότι η σημερινή «είναι μία ιστορική στιγμή. Είναι ένα από τα βήματα που θα βοηθήσουν στην περαιτέρω ανάπτυξη και εμβάθυνση των σχέσεων μεταξύ των δύο χωρών, που θα βοηθήσουν στο να εξαλειφθούν οι φήμες που κυκλοφορούν καμιά φορά για τις σχέσεις τους».

Τα μηνύματα αυτά πράγματι αποτελούν μία σωστή τοποθέτηση στις σχέσεις μεταξύ των γειτόνων και ταυτοχρόνως ενισχύουν την προσπάθεια για επίλυση του θέματος της υφαλοκρηπίδας των νησιών του Αιγαίου, μέσω του διεθνούς δικαίου και όχι μέσω τσαμπουκά και παλληκαρισμών.

Το δεύτερο βήμα ήταν η υπογραφή του πρωτοκόλλου εκδήλωσης προθέσεων μεταξύ Ελλάδας και Ιταλίας για την κατασκευή του υποθαλάσσιου αγωγού μεταφοράς φυσικού αερίου από την

Η υπογραφή για τον αγωγό Μπουργκάζ-Αλεξανδρούπολης στη Σόφια.

Κασπία στην υπόλοιπη Ευρώπη μέσω Τουρκίας και Ελλάδας. Πρόκειται, φυσικά, για την προέκταση του ελληνοτουρκικού αγωγού.

ΚΙΝΗΣΕΙΣ ΕΝΤΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕ

Το τρίτο βήμα αφορά στην υπογραφή του περασμένο Απρίλιο στην Σόφια της σύμβασης για την κατασκευή του αγωγού πετρελαίου Μπουργκάζ-Αλεξανδρούπολης. Η κατασκευή του αγωγού αυτού εντάσσεται στην προσπάθεια αποσυμφόρησης των Στενών του Βοσπόρου και αποτελεί εναλλακτική οδευση του πετρελαίου που προέρχεται από την Ρωσία και την Κασπία.

Το έργο αυτό επίσης βρίσκεται στην λογική των πολλαπλών εξαγωγικών οδών πετρελαίου και στοχεύει στην εξασφάλιση της ενεργειακής κάλυψης της ευρωπαϊκής αγοράς στο μέλλον.

Η υπογραφή της σύμβασης καθυστέρησε λόγω της εικαζομένης αρνητικής στάσης των ΗΠΑ, που ασκούσαν πιέσεις αντιπροτείνοντας τον αγωγό Μπουργκάζ-Αυλώνος, αλλά και της καλυσιεργίας της Βουλγαρίας και Ρωσίας.

Το θέμα του αγωγού αυτού συνδέεται με εκείνο του αγωγού Μπακού-Νοβο-

ροσίσκ, που είναι ανταγωνιστικός του πετρελαϊκού αγωγού Μπακού-Τιφλίδος-Τζεϊχάν (λιμάνι της νοτίου Τουρκίας). Μέσω του αγωγού Μπακού-Νοβοροσίσκ θα μεταφέρεται αζερικό πετρέλαιο και ενδεχομένως αργό από το Τουρκμενιστάν και Καζακστάν. Εδώ φαίνεται ότι δεν μας καλοβλέπει η Τουρκία και όχι μόνον...

Η μεγάλη γεωστρατηγική σημασία της περιοχής της Κασπίας και του Καζακστάν υπαγορεύει και τις κινήσεις και πολιτικές των ΗΠΑ, εντός και πέριξ. Εξάλλου η διαρκής αμερικανική στρατιωτική παραμονή (π.χ. στο Κιργιζιστάν) και η υποστήριξη προσώπων (ακόμη και δικτατόρων) που δεν φέρνουν αντίρρηση σε ό,τι επιδιώκουν οι ΗΠΑ, καθιστούν τις προθέσεις αυτές «ηλίου φαεινότερες». Για κάθε επιδίωξη όμως υπάρχει μία καλή δικαιολογία. Εν πάση περιπτώσει. Το θέμα είναι, εμείς, ως χώρα της ΕΕ, να μελετήσουμε και να αξιοποιήσουμε τα περιθώρια κινήσεών μας διεθνώς. Και το σημαντικότερο: Να αποκτήσουμε αλλά και να ενισχύσουμε διασυνδέσεις με προοπτική σε όλους τους τομείς της οικονομίας, μέσω των κατάλληλων χειρισμών.

ΒΟΣΝΙΑ ΤΑ ΔΑΚΡΥΑ ΤΑΙΡΙΑΖΟΥΝ ΜΟΝΟ ΣΤΗ ΣΡΕΜΠΡΕΝΙΤΣΑ;

Η υποκρισία σύμπασας της «διεθνούς κοινότητας» –της δυτικής φυσικά– στο αποκορύφωμά της τις ημέρες αυτές, με αφορμή το μνημόσυνο για τους περίπου 8.000 βόσνιους μουσουλμάνους που, πριν από δέκα ακριβώς χρόνια, δολοφονήθηκαν άγρια στη Σρεμπρένιτσα από τις δυνάμεις του φυγόδικου σερβοβόσνιου στρατηγού Ράτκο Μλάντιτς.

Κι ήταν όλοι εκεί –Άγγλοι, Γάλλοι, Ολλανδοί και Αμερικανοί– για να τονίσουν με την παρουσία τους τη σημασία που αποδίδουν και τη θλίψη που αισθάνονται γι' αυτό που όλοι τους αποκάλεσαν «ντροπή της Ευρώπης».

Βεβαίως, η σφαγή των 8.000 μουσουλμάνων υπήρξε ένα άγριο έγκλημα, για το οποίο θα πρέπει όλοι οι υπεύθυνοι να συρθούν ενώπιον της δικαιοσύνης. Όλοι όμως, χωρίς εξαιρέσεις.

Διότι υπεύθυνοι δεν είναι μόνο ο Μλάντιτς και ο πολιτικός αρχηγός του Ράντοβαν Κάρατζιτς, ούτε οι άνδρες που αποτελούσαν τις ειδικές δυνάμεις του στρατού των Σερβοβόσνιων, ούτε και κάποιοι ελληναράδες που είχαν σπεύσει τότε να υπερμαυνθούν τάχα των ιερών και οσίων των «αδελφών» Σέρβων, στην ουσία όμως για να πάρουν τα όπλα ως κοινοί μισοφόροι, προτάσσοντας μάλιστα και την ελληνική σημαία (τι Λισαβόνα, τι Σρεμπρένιτσα; – το ίδιο κάνει!).

Υπεύθυνη για τη σφαγή είναι ολόκληρη η «διεθνής κοινότητα», η οποία την εποχή εκείνη «τα είχε βρει» με τον Σλόμποταν Μιλόσεβιτς, έχοντας συμφωνήσει μαζί του για τη δημιουργία του τριεθνούς εκτρωματικού κράτους της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης. Έτσι, όταν εμφανίστηκε ο Μλάντιτς στη Σρεμπρένιτσα, για μια «ειρηνική ανταλλαγή εδαφών με τους Βόσνιους μουσουλμάνους», τον άφησαν να περάσει, αλλά και όταν αντιλήφθηκαν ποια ήταν τα πραγματικά σχέδιά του άργησαν πολύ να ενεργήσουν για να τον σταματήσουν.

Πέρα απ' αυτό όμως, τα δάκρυα για τη Σρεμπρένιτσα είναι υποκριτικά και για έναν άλλο λόγο: Οι ίδιοι αυτοί δυτικοί

αξιωματούχοι, που εκφράζουν τη θλίψη και την αγανάκτησή τους για τους πριν από δέκα χρόνια δολοφονημένους μουσουλμάνους της Βοσνίας, δεν λένε κουβέντα για τις χιλιάδες μουσουλμάνους του Ιράκ και του Αφγανιστάν που σφαγιάζονται καθημερινά τα τελευταία τρία χρόνια από τις δικές τους δυνάμεις, οι οποίες ενεργούν με βάση τα σχέδια που έχουν εκπονήσει οι ίδιοι.

Είναι φανερό ωστόσο ότι το μνημόσυνο για τους νεκρούς της Σρεμπρένιτσα, σε συνδυασμό με τα πτώματα μουσουλμάνων που δόθηκαν ανακαλύφθηκαν πρόσφατα σε μαζικούς τάφους των Σερβοβόσνιων, αποτελούν ένα καλό εργαλείο για τον αποπροσανατολισμό της διεθνούς κοινής γνώμης απ' όσα ακριβώς συντελούνται στις μέρες μας στο Ιράκ, στο Αφγανιστάν, στο Γκουαντανάμο και όπου αλλού δρουν οι αυτοαποκαλούμενοι «υπερασπιστές της ελευθερίας, της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων».

ΛΙΒΑΝΟΣ: ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΣΤΗ ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ

Κανείς δεν γνωρίζει φυσικά ποιοι ευθύνονται για τη νέα δολοφονική επίθεση –την τελευταία μιας μακράς σειράς επιθέσεων το τελευταίο διάστημα– που σημειώθηκε στις αρχές της εβδομάδας στη Βηρυτό, αυτή τη φορά εναντίον του υπουργού Άμυνας Ελίας Μουρ, γαμπρού του νέου προέδρου της χώρας Εμίλ Λαχούντ, με αποτέλεσμα να σκοτωθούν δύο μέλη της συνοδείας του και να τραυματισθούν περισσότερα από δέκα άτομα, ανάμεσα στα οποία και η σύζυγος του πρεσβευτή του Μεξικού.

Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι η επίθεση είχε ως αίτια το γεγονός ότι ο Μουρ ανήκει στην ομάδα των πολιτικών που πρόσκεινται φιλικά προς τη Συρία, η οποία πριν από μερικούς μήνες υποχρεώθηκε να αποσύρει τις στρατιωτικές δυνάμεις που διατηρούσε στο Λίβανο.

Άλλοι όμως, από το στρατόπεδο εκείνων που πίεζαν για την αποχώρηση των συριακών δυνάμεων, ρίχνουν την ευθύνη της επίθεσης στο φιλοσυριακό κατεστημένο. Μάλιστα, ένας από τους ηγέ-

τες του συνασπισμού κατά της Συρίας, ο Ουαλίντ Τζουμπλάτ, απέδωσε την ευθύνη σε κύκλους που ελέγχουν τις δυνάμεις ασφαλείας της χώρας και επιδιώκουν να αποτρέψουν τη διαλεύκανση της δολοφονίας, πριν από μερικούς μήνες, του πρώην πρωθυπουργού της χώρας Ραφίκ Χαρίρι.

Αναλυτές ωστόσο εκτιμούν ότι οι βομβιστικές ενέργειες και δολοφονικές επιθέσεις που σημειώνονται τον τελευταίο καιρό έχουν ως μοναδικό στόχο την αποσταθεροποίηση της χώρας. Χαρακτηριστικά, το κρατικό ειδησεογραφικό πρακτορείο ΣΑΝΑ μετέδωσε ότι «οι τρομοκρατικές επιθέσεις στρέφονται εναντίον ανθρώπων από όλα τα κόμματα του Λιβάνου, γεγονός που αποδεικνύει ότι πίσω τους κρύβονται εκείνοι που τα συμφέροντά τους δεν εξυπηρετούνται από τη σταθεροποίηση της Μέσης Ανατολής».

Στο μεταξύ, στο γειτονικό Ισραήλ, μια νέα επίθεση αυτοκτονίας παλαιστίνιου μαχητή στο εμπορικό κέντρο της πόλης Νετάνια, με πάνω από τριάντα νεκρούς και τραυματίες, δημιουργεί νέο προ-

ΚΙΡΓΙΣΙΑ «ΝΑ ΦΥΓΟΥΝ ΟΙ ΗΠΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΣΙΑ»

Με ηρεμία διεξήχθησαν τελικά στην Κιργισία την περασμένη Κυριακή οι νέες προεδρικές εκλογές που είχαν προκηρυχθεί μετά την επανάσταση που ξέσπασε στη χώρα πριν από τρεις μήνες, με αποτέλεσμα την αποπομπή του προέδρου Ασκάρ Ακάγιεφ. Εκλογές στις οποίες ο νεοεκλεγείς πρόεδρος Κουρμανμπέκ Μπακίγιεφ, που είχε αντικαταστήσει προσωρινά τον Ακάγιεφ, συγκέντρωσε το... 89% των ψήφων, υποσχόμενος ότι θα καταπολεμήσει την εκτεταμένη διαφθορά που μαστίζει τη χώρα και ότι θα έχει εποικοδομητικές σχέσεις με την αντιπολίτευση.

Η εκλογή του Μπακίγιεφ όμως προκαλεί ήδη πονοκέφαλο στην Ουάσιγκτον, καθώς σε μια από τις πρώτες δηλώσεις του ο Μπακίγιεφ τόνισε μεταξύ άλλων ότι θα πρέπει να επανεξετασθεί το καθεστώς της αμερικανικής στρατιωτικής βάσης που εγκαταστάθηκε στο Κιργιστάν μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις στη Νέα Υόρκη και την Ουάσιγκτον το 2001.

Ο πονοκέφαλος έχει σαν αιτία το γεγονός ότι η παραπάνω δήλωση του Μπακίγιεφ δίνει μια άλλη διάσταση στο θέμα που έχει προκύψει από την αξίωση της Συνθήκης της Σαγκάης, στην οποία συμμετέχει και η Κιργισία, να αποφασίσει η Ουάσιγκτον και να ορίσει χρονοδιάγραμμα αποχώρησης των αμερικανικών στρατιωτικών βάσεων από τις χώρες της Κεντρικής Ασίας, εννοώντας την Κιργισία, το Ουζμπεκιστάν και το Τατζικιστάν.

Η Συνθήκη της Σαγκάης είναι ένας οργανισμός που δημιουργήθηκε σχετικά πρόσφατα με πρωτοβουλία της Ρωσίας και της Κίνας, στον οποίο συμμετέχουν κυρίως χώρες της Κεντρικής Ασίας (πρώην μέλη της Σοσβιετικής Ένωσης), ενώ ενδιαφέρον για συμμετοχή της έχει εκδηλώσει και η Ινδία.

Ουσιαστικά, το θέμα της απομάκρυνσης των αμερικανικών βάσεων είχε τεθεί αρχικά τον περασμένο Μάιο από τον πρόεδρο του Ουζμπεκιστάν Ισλάμ Καρίμοφ, που προφανώς ενοχλήθηκε από το γεγονός ότι οι Αμερικανοί τον άφησαν χωρίς στηρίγματα κατά την εξέγερση των ισλαμιστών που είχε ση-

μειωθεί την περίοδο εκείνη. Αυτό όμως έδωσε το έναυσμα για την αλλαγή στάσης και άλλων χωρών της περιοχής που μέχρι τώρα υποστήριζαν την παραμονή των Αμερικανών.

Χαρακτηριστική για το κλίμα που έχει δημιουργηθεί εδώ και μερικές εβδομάδες είναι μια πρόσφατη δήλωση του εκπροσώπου του κινεζικού Υπουργείου Εξωτερικών Λιου Τζιαντσάο, ο οποίος είπε μεταξύ άλλων: «Η κινεζική πλευρά κατανοεί την επιθυμία των κρατών της Κεντρικής Ασίας και πιστεύουμε ότι η επιθυμία αυτή πρέπει να αντιμετωπισθεί με προσοχή και σεβασμό».

Για το θέμα αυτό, ο αμερικανός πρεσβευτής στην Μόσχα Α. Φέρσμποου έδωσε μια απάντηση, με την οποία ουσιαστικά προσπάθησε να αποδυναμώσει το αίτημα της Συνθήκης, λέγοντας ότι η διατήρηση ή όχι των αμερικανικών βάσεων είναι ένα διμερές ζήτημα που αφορά τις ΗΠΑ και την κάθε κεντροασιατική χώρα χωριστά.

Ωστόσο, η δήλωση του νεοεκλεγέντος προέδρου Μπακίγιεφ θεωρείται ότι εντάσσεται στο πλαίσιο των πιέσεων για τη συντομότερη στρατιωτική αποχώρηση των Αμερικανών από την Κεντρική Ασία.

βληματισμό για την προσπάθεια ειρηνικής επίλυσης του παλαιστινιακού ζητήματος που έχουν ξεκινήσει ο Αριέλ Σαρόν και ο Μαχμούντ Αμπάς, ο οποίος μάλιστα δέχτηκε σφοδρές επιθέσεις τόσο από την ισραηλινή όσο και από την αμερικανική κυβέρνηση, που τον κατηγορήσαν για αδράνεια.

Πάντως ο Αριέλ Σαρόν, όπως δήλωσε μετά και την τελευταία αυτή επίθεση, είναι αποφασισμένος να προχωρήσει μέχρι την πλήρη υλοποίηση του σχεδίου αποχώρησης των ισραηλινών από τις περιοχές των Παλαιστινίων. Από την άλλη πλευρά όμως, οι μαχητικές παλαιστινιακές οργανώσεις φαίνονται αποφασισμένες να μη δεχτούν, μεταξύ άλλων, την παράλληλη συνέχιση της κατασκευής του περίφημου «τείχους» που χτίζουν οι ισραηλινοί, για να χωρίσουν υποτίθεται τα παλαιστινιακά εδάφη από τα δικά τους – στην πραγματικότητα ωστόσο προχωρούν πολύ βαθύτερα, αποσπώντας μεγάλες παλαιστινιακές περιοχές προς όφελός τους.

Οι κάλπες ξανάφεραν τον Σαλί Μπερίσα

Τα χειρότερα αποφεύχθηκαν τελικά στην Αλβανία, όπου οι βουλευτικές εκλογές της 3ης Ιουλίου διεξήχθησαν σε μάλλον ήρεμο κλίμα –αν εξαιρέσει κανείς τη δολοφονία ενός στελέχους του Δημοκρατικού Κόμματος και το θάνατο δύο άλλων ατόμων σε ανταλλαγή πυροβολισμών στα Τίρανα– και σε συνθήκες που, σύμφωνα με την έκθεση των διεθνών παρατηρητών, «μερικώς μόνο εκπλήρωναν τις διεθνείς συμβατικές υποχρεώσεις της χώρας και τις προδιαγραφές δημοκρατικών εκλογών».

Όπως δήλωσε χαρακτηριστικά ευρωπαίος αξιωματούχος, το Συμβούλιο της Ευρώπης παρατηρεί εδώ και δέκα χρόνια τις εξελίξεις στην Αλβανία «και μέχρι τώρα δεν έχει δει τα αποτελέσματα που επιθυμεί».

Για το λόγο αυτό εξάλλου, με βάση τη μέχρι τώρα εμπειρία από τις εκλογικές αναμετρήσεις στη χώρα, αλλά και το κλίμα έντονης πόλωσης που είχε αρχίσει να διαφαίνεται κατά την προεκλογική περίοδο, η διεθνής κοινότητα είχε απευθύνει σαφείς προειδοποιήσεις στις ηγεσίες ιδιαίτερα των δυο μεγάλων κομμάτων –του Σοσιαλιστικού και του Δημοκρατικού– ότι οι εκλογές αυτές θα αποτελούσαν ένα κρίσιμο τεστ για τη μελλοντική αντιμετώπιση της Αλβανίας από τους διεθνείς οργανισμούς και ιδιαίτερα σε σχέση με την ευρωπαϊκή πορεία της χώρας και τη συμφωνία που πρόκειται να υπογράψει μέσα στο χρόνο με την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Παρ' όλα αυτά, οι ηγέτες των Σοσιαλιστών και των Δημοκρατικών, Φατός Νάνο και Σαλί Μπερίσα, έσπευσαν το βράδυ των εκλογών να πανηγυρίσουν τη νίκη των κομμάτων τους, παράλληλα όμως για πάνω από δυο ημέρες προσπάθησαν με διάφορους τρόπους να μπλοκάρουν την καταμέτρηση των ψήφων, εκτοξεύοντας κατηγορίες ενα-

ντίον αλλήλων.

Οι μεθοδεύσεις μάλιστα, για την καθυστέρηση και την αλλοίωση των εκλογικών αποτελεσμάτων συνεχίζονται μέχρι σήμερα, καθώς έχει υποβληθεί μεγάλος αριθμός ενστάσεων εκ μέρους υποψηφίων, κυρίως του Σοσιαλιστικού Κόμματος, που δεν αναγνωρίζουν τα αποτελέσματα που εξέδωσε η Κεντρική Εκλογική Επιτροπή, γεγονός που εμποδίζει το ξεκαθάρισμα της εικόνας των εδρών που καταλαμβάνει το κάθε κόμμα στο Κοινοβούλιο.

Όλα αυτά είναι αποτέλεσμα του γεγονότος ότι το δεξιό Δημοκρατικό Κόμμα, του πρώην προέδρου της χώρας Σαλί Μπερίσα, κάνοντας την έκπληξη, ήλθε πρώτο σε ψήφους, καταφέροντας ένα γερό πλήγμα στους Σοσιαλιστές του Φατός Νάνο, οι οποίοι βρισκόνταν στην εξουσία από το 1997, αν και, με βάση τη μέχρι τώρα εμπειρία, είναι σχεδόν βέβαιο ότι, στην περίπτωση που πρώτο κόμμα ερχόταν πάλι το Σοσιαλιστικό, η αντίδραση του Δημοκρατικού Κόμματος θα ήταν εντονότερη και οι καθυστερήσεις που θα σημειώνονταν θα ήταν μεγαλύτερες και πιο πολύπλοκες. Άλλωστε είναι γνωστό ότι και στις δυο προηγούμενες εκλογικές αναμε-

τρήσεις, ο Σαλί Μπερίσα είχε αρνηθεί πεισματικά να αναγνωρίσει τα εκλογικά αποτελέσματα και για μεγάλα διαστήματα το κόμμα του απείχε από τις εργασίες της Βουλής, προκαλώντας συνεχείς διεθνείς παρεμβάσεις για την εξομάλυνση της κατάστασης, η οποία πολλές φορές έφτανε σε εκρηκτικό σημείο.

Αυτή τη φορά ο Σαλί Μπερίσα άλλαξε τη μέχρι τώρα τακτική του, κάλεσε ξένους –κυρίως αμερικανούς– συμβούλους για να οργανώσουν την προεκλογική του εκστρατεία, και εμφανίστηκε αρκετά μετριοπαθής, παίζοντας ουσιαστικά το τελευταίο του χαρτί για την επιστροφή του στην εξουσία, από την οποία είχε διωχθεί κακήν κακώς μετά την ένοπλη εξέγερση του 1997, εξαιτίας του σκανδάλου των παρατραπεζών.

Είναι βέβαιο όμως ότι η μεταστροφή του εκλογικού σώματος δεν οφείλεται στην εξωραϊσμένη εικόνα του πρώην προέδρου, ο οποίος έχει χρεωθεί μερικές από τις πιο μαύρες σελίδες της τελευταίας δεκαετίας στην Αλβανία, αλλά στην αποτυχία του σοσιαλιστή ηγέτη Φατός Νάνο όχι μόνο να περιορίσει την εκτεταμένη διαφθορά –τη μεγαλύτερη μάλιστα που αντιμετωπίζει η Αλβανία

από 1990 μέχρι σήμερα— αλλά και να κρατήσει τον εαυτό του και το κόμμα του έξω από αυτήν, όπως και να ανταποκριθεί στις ανάγκες της χώρας του για ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις και ανάπτυξη, με στόχο τη μείωση της φτώχειας και τη βελτίωση των συνθηκών ζωής των πολιτών.

Ένα άλλο θέμα που έστρεψε τους αλβανούς ψηφοφόρους εναντίον του Νάνο υπήρξε η στάση του στο εσωτερικό του Σοσιαλιστικού Κόμματος, όπου για μεγάλο διάστημα κυριάρχησαν τα βρόμικα παιχνίδια και οι παραγκωνισμοί, που έπληξαν την ενότητά του, προκαλώντας την απόσχιση μιας μερίδας στελεχών υπό τον πρώην πρωθυπουργό Ιλίρ Μέτα και τη δημιουργία ενός νέου κόμματος που συμμετείχε σ' αυτές τις εκλογές, με μοναδικό αποτέλεσμα τελικά να αφαιρέσει ένα σημαντικό αριθμό ψήφων από τη σοσιαλιστική παράταξη.

Παρά τη νίκη του ωστόσο, ο Μπερίσα αντιμετωπίζει ακόμα προβλήματα, καθώς τα αποτελέσματα δεν του δίνουν περισσότερες από 55 έδρες στο Κοινοβούλιο—έναντι 45 περίπου του Σοσιαλιστικού Κόμματος—γεγονός που δεν του επιτρέπει να σχηματίσει αυτοδύναμη κυβέρνηση: για το σχηματισμό κυβέρνησης πρέπει να συγκεντρώσει τουλάχιστον τις 70 από τις 140 έδρες που έχει συνολικά η Βουλή.

Ένας παραδοσιακός σύμμαχος του Δημοκρατικού Κόμματος, από τις πρώτες ακόμα ελεύθερες εκλογές που διεξήχθησαν στη χώρα το 1991, είναι το επίσης δεξιό Ρεπουμπλικανικό Κόμμα, το οποίο, με τις 8-9 έδρες που έχει συγκεντρώσει, διεξάγει και τώρα συζητήσεις για τη συμμετοχή του στην κυβέρνηση.

Ο Μπερίσα στηρίζεται επίσης στις 3-4 έδρες που έχει εξασφαλίσει το Νέο Δημοκρατικό Κόμμα, ένα κεντροδεξιό κόμμα που είχε σχηματισθεί μετά την ανατροπή του Σαλί Μπερίσα το 1997, από άλλοτε στενούς συνεργάτες του πρώην προέδρου και ηγετικά στελέχη του κόμματός του.

Τέλος, μεταξύ των άλλων, ο Μπερίσα έχει απευθύνει πρόσκληση και στην Ένωση Ανθρώπων Δικαιωμάτων, που εκφράζει την ελληνική μειονότητα

και αφ' ότου δημιουργήθηκε, το 1992, έχει συμμετάσχει σε όλες σχεδόν τις κυβερνήσεις, είτε του Δημοκρατικού Κόμματος είτε των Σοσιαλιστών. (Το ΚΕΑΔ δημιουργήθηκε ουσιαστικά όταν η Βουλή, με ομόφωνη σχεδόν απόφαση, απαγόρευσε τη λειτουργία της μειονοτικής οργάνωσης Ομόνοια ως πολιτικού κόμματος, με βάση ένα νόμο που απαγορεύει τη λειτουργία κομμάτων με εθνικό ή θρησκευτικό προσανατολισμό, αν και ο νόμος αυτός καταστρατηγείται από άλλα αλβανικά κόμματα).

Σύμφωνα με τις μέχρι τώρα ενδείξεις, το ΚΕΑΔ στην καλύτερη περίπτωση εξασφαλίζει τρεις έδρες, καθώς ένας αριθμός ψήφων χάθηκε εξαιτίας των έντονων τριβών που σημειώνονται μόλις σχεδόν στη μειονότητα, αλλά και της απόσχισης μιας μερίδας στελεχών του που δημιούργησαν ένα αυτόνομο πολιτικό κόμμα, με την επωνυμία ΚΑΔΕ, το οποίο μάλιστα συμμάχησε με το Δημοκρατικό Κόμμα του Μπερίσα, αλλά δεν κατάφερε να εξασφαλίσει καμία έδρα στη Βουλή.

Με βάση τα παραπάνω, είναι βέβαιο ότι ο Σαλί Μπερίσα θα καταφέρει να συγκεντρώσει και να ξεπεράσει τον απαραίτητο αριθμό των 70 εδρών που χρειάζεται για το σχηματισμό κυβέρνησης. Το ερώτημα είναι όμως πάνω σε ποια πολιτική πλατφόρμα και με ποια ανταλλάγματα θα εξασφαλίσει τη συνεργασία των άλλων κομμάτων, ώστε να πετύχει το σχηματισμό σταθερής και ισχυρής κυβέρνησης.

Ένα άλλο ερώτημα είναι πώς θα διαχειριστεί την εξουσία, πόσο διδάχθηκε από τη μακρόχρονη παραμονή του στην αντιπολίτευση και αν θα αποφύγει μια επιστροφή στα γνωστά παλιά μονοπάτια, μέσα από τα οποία το μόνο που γνώρισαν οι Αλβανοί ήταν ο άκρατος φανατισμός, το μίσος και η οπισθοδρόμηση. Ιδιαίτερα καθώς η εκλογική του νίκη έρχεται σε μια περίοδο που διαμορφώνονται νέες συνθήκες στα Βαλκάνια, με τη συζητούμενη επίλυση της εκκρεμότητας του Κοσσυφοπεδίου και ό,τι αυτή μπορεί να συνεπάγεται για την ευρύτερη περιοχή.

ΤΑΚΗΣ ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

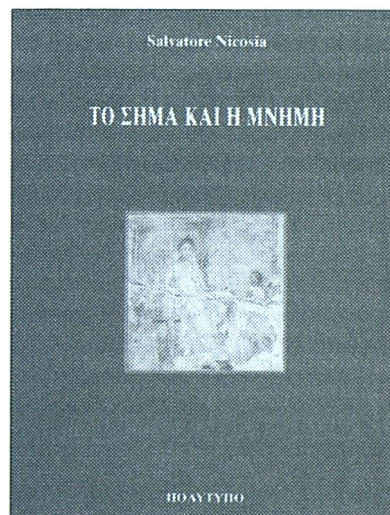
Salvatore Nicosia

ΤΟ ΣΗΜΑ ΚΑΙ Η ΜΝΗΜΗ

Ταφικά επιγράμματα
από την αρχαία Ελλάδα

Μετάφραση:
Ευρυπίδης Γαραντούδης

Από τις χιλιάδες επιγραφές που διασώθηκαν παρουσιάζεται μία σημαντική επιλογή που περιέχει κείμενα από τον 7ο π.Χ. αιώνα μέχρι τον 4ο μ.Χ. Αρχαίο κείμενο, μετάφραση, σχόλια. Έκτενης εισαγωγή του Έλληνα Σαλβατόρε Νικοζία. Τετράχρωμες απεικονίσεις από τις επιτύμβιες στήλες της Δημητριάδος.

Η επιτύμβια επιγραφή διαιωνίζει το όνομα και την ταυτότητα ενός ατόμου, μαρτυρεί τον τρόπο που έζησε και πέθανε, χαράζει την παρουσία του στη μνήμη του κοινωνικού συνόλου, προτείνοντάς τον σαν ήρωικό πολιτικό, ήθικό παράδειγμα και του ξαναδίνει τη μοναδική μορφή ύπαρξης που μπορεί να συνεχίζει ακόμα και μετά το θάνατο.

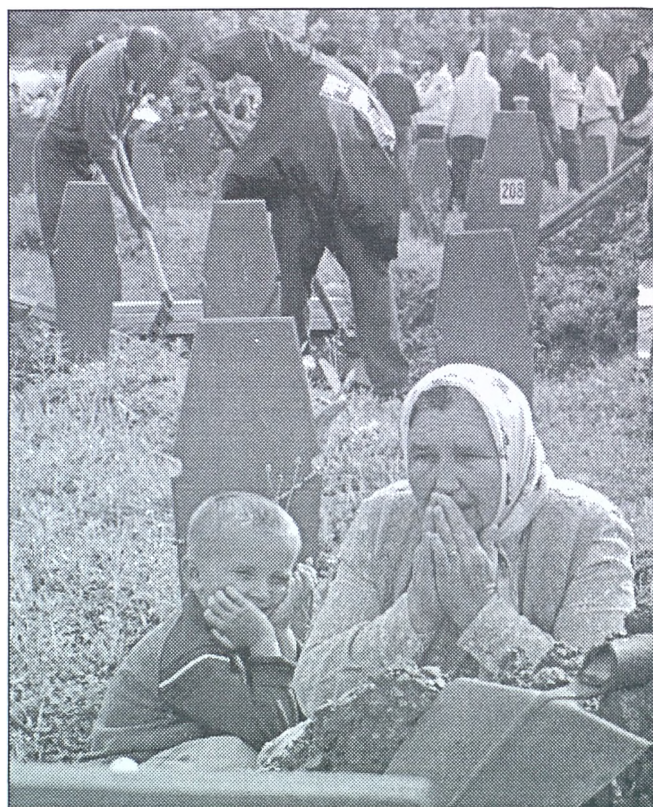
Έκδόσεις
ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Να συμφιλιωθούν με την ιστορία τους καλούνται Σέρβοι και Κροάτες

της Μύρνας Νικολαΐδου

Το καλοκαίρι του 1995 οι Σερβοβοσνιακές δυνάμεις περικύκλωσαν τον θύλακα της Σρεμπρένιτσα, που είχε ανακηρυχθεί από τον ΟΗΕ ασφαλής περιοχή. Στο σημείο αυτό είχαν συγκεντρωθεί χιλιάδες γυναικόπαιδα και πολλοί μουσουλμάνοι πολεμιστές, οι οποίοι παρέδωσαν τον οπλισμό τους στους Ολλανδούς κυανόκρανους. Στις 6 Ιουλίου αρχίζει ο βομβαρδισμός των προσφυγικών καταυλισμών, ενώ τρεις ημέρες αργότερα οι μαχητές του στρατηγού Ράτκο Μλάντιτς συλλαμβάνουν 30 κυανόκρανους ως ομήρους, βομβαρδίζοντας και τα παρατηρητήρια του ΟΗΕ.

Μπροστά στη δίνη των γεγονότων, ο διοικητής των κυανόκρανων στην περιοχή ζητά αεροπορική επίθεση κατά των θέσεων των Σέρβων. Μετά από πολλές παλινωδίες του ΟΗΕ δίδεται η σχετική διαταγή και δύο ολλανδικά μαχητικά εξαπολύουν δύο βόμβες. Στις 11 Ιουλίου οι σερβικές δυνάμεις αρχίζουν να καταλαμβάνουν τη Σρεμπρένιτσα και 23.000 γυναικόπαιδα απομακρύνονται από το χωριό. Όλοι οι άνδρες ηλικίας 12-77 χρονών κρατούνται από τους Σερβοβόσνιους «για ανάκριση»...

Μετά από διαπραγματεύσεις, η σερβοβοσνιακή αρχή επιτρέπει την αποχώρηση των κυανόκρανων, οι οποίοι φεύγουν ενώ διαρρέουν ήδη οι πρώτες ειδήσεις ότι στην περιοχή πραγματοποιείται σφαγή. Υπολογίζεται ότι στις πέντε μέρες που τα στρατεύματα του Μλάντιτς κατείχαν την περιοχή, προχώρησαν στη σφαγή περίπου 8.000 άοπλων ανδρών. Η καταμέτρηση των θυμάτων συνεχίζεται στους μαζικούς τάφους που ακόμη ανακαλύπτονται στην περιοχή.

ΚΥΝΗΓΙ ΜΑΓΙΣΣΩΝ

Δέκα χρόνια μετά, οι χώρες της πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας, στιγματισμένες από τα γεγονότα του εμφυλίου, επιδιώκουν αφενός να κλείσουν τους λογαριασμούς με το παρελθόν αλλά και να σχεδιάσουν τη νέα τους ευρωπαϊκή προοπτική. Οι δύο αυτοί στόχοι είναι αλληλένδετοι, καθώς ο εξευρωπαϊσμός των χωρών αυτών έχει συνδεθεί με την παραπομπή στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης των αντουργών των εθνοκαθάρσεων που έγι-

ναν κατά τη διάρκεια της εμφύλιας διαμάχης. Οι πλέον καταζητούμενοι είναι ο πρώην Πρόεδρος των Σερβοβοσνίων Ράντοβαν Κάρατζιτς και ο τέως αρχηγός του σερβοβοσνιακού στρατού, στρατηγός Ράτκο Μλάντιτς.

Ο υπουργός Εξωτερικών της Βρετανίας Τζακ Στρο κατά τη διάρκεια των εκδηλώσεων της τραγικής επετείου δήλωσε: «Είναι ντροπή για τη διεθνή κοινότητα που σημειώθηκε αυτή η φρόκη μπροστά στα μάτια μας και που δεν κάναμε τίποτα για να την εμποδίσουμε.

Μετανιώνω πικρά και λυπάμαι βαθιά· ενώ ο τέως διαπραγματευτής των ΗΠΑ για την πρώην Γιουγκοσλαβία Ρίτσαρντ Χόλμπρουκ υπερθεμάτισε λέγοντας ότι «η Σρεμπρένιτσα υπήρξε μία αποτυχία του ΝΑΤΟ και της στρατιωτικής δύναμης διατήρησης της ειρήνης του ΟΗΕ και μία τραγωδία που δεν έπρεπε να αφήσουμε να συμβεί». Και κατέληξε: «Η δουλειά δεν θα τελειώσει εάν δεν συλληφθούν οι Ράντοβαν Κάρατζιτς και Ράτκο Μλάντιτς».

ΕΓΚΛΗΜΑ ΚΑΙ ΤΙΜΩΡΙΑ

Η σφαγή της Σρεμπρένιτσα θεωρείται η χειρότερη στην Ευρώπη μετά τη λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και έχει χαρακτηριστεί ως γενοκτονία από το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης. Στο πλαίσιο αυτό, η γενική εισαγγελέας του Διεθνούς Δικαστηρίου Κάρολ Ντελ Πόντε υποστήριξε ότι η ατιμωρησία των Κάρατζιτς και Μλάντιτς υπονομεύει το ρόλο του Ποινικού Δικαστηρίου στην υπόθεση της πρώην Γιουγκοσλαβίας, και η άποψη αυτή δεν είναι αστήρικτη αν αναλογιστεί κανείς ότι το κατηγορητήριο εναντίον των δύο βασιικών καταζητούμενων εκκρεμεί από το 1995. Ο Πρόεδρος της έδρας Θίντορ Μερνόν δήλωσε ενδεικτικά ότι το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο δεν πρόκειται να ολοκληρώσει την αποστολή του μέχρι οι καταζητούμενοι για εγκλήματα πολέμου να παρουσιαστούν ενώπιον της Δικαιοσύνης.

Ειδικοί αναλυτές εκτιμούν ότι Κάρατζιτς και Μλάντιτς ενδέχεται να προστατεύονται από δίκτυο σκληροπυρηνικών υποστηρικτών τους στη Σερβία-Μαυροβούνιο. Μάλιστα θεωρείται ότι ο Μλάντιτς ζούσε στη Σερβία έως το 2002 και το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο της Χάγης έχει επανειλημμένως κατηγορήσει το στρατό και την αστυνομία της χώρας για υπόθαλψη εγκληματία. Το Βελιγράδι ωστόσο αρνείται κατηγορηματικά ότι γνωρίζει πού βρίσκεται ο πρώην στρατηγός. Όσον αφορά στον τόπο διαμονής του Κάρατζιτς, τα ίχνη του φαίνεται να έχουν χαθεί τα τελευταία οκτώ χρόνια, με την κ. Ντελ Πόντε να υποστηρίζει ότι κρύβεται στην ανατολική Βοσνία και στο Μαυροβούνιο.

Ο ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ

Στη λίστα των καταζητούμενων για εγκλήματα πολέμου περίοπτη θέση έχει και ο κροάτης στρατηγός Άντε Γκοτοβίνα, ο οποίος κατηγορείται για αγριότητες που διαπράχθηκαν κατά τη διάρκεια επίθεσης του κροατικού στρατού το 1995 εναντίον σέρβων αυτονομιστών στην περιοχή της Κράινα. Μάλιστα η αποτυχία παράδοσης του καταζητούμενου στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο από τις κροατικές αρχές είχε αρνητικές επιπτώσεις στο ευρωπαϊκό όραμα της χώρας.

Ειδικότερα, η Ντελ Πόντε παρουσίασε στους ευρωπαίους εταίρους στοιχεία που αποδεικνύουν ότι ο φυγόδικος στρατηγός επωφελήθηκε από κρατικά δίκτυα προστασίας και η Κροατία έχασε την ημερομηνία έναρξης των ενταξιακών διαπραγματεύσεων με την Ευρωπαϊκή Ένωση. «Τα κλειδιά για τις πύλες της Ε.Ε. βρίσκονται στα χέρια των κροατικών αρχών», επισήμανε ο υπουργός Εξωτερικών του Λουξεμβούργου Ζαν Ασελμπόρν. Σε επίπεδο διεθνούς δικαίου η στάση της Ε.Ε. κρίνεται αυστηρή αλλά δίκαιη, και πρέπει ν' αποτελέσει μέτρο για μελλοντικές αποφάσεις, καθώς παγκοσμίως σημειώνονται πράξεις εθνικής βίας και είναι βασικό να γίνει κατανοητό σε όλους ανεξαιρέτως ότι τέτοιες ενέργειες δεν

μπορούν να μένουν ατιμώρητες.

Εύλογα συμπεραίνεται ότι η θέση της Σερβίας και της Κροατίας είναι ιδιαίτερα δυσμενής. Οι έντονες πιέσεις της διεθνούς κοινότητας, που συνδέει τη σύλληψη και παράδοση των καταζητούμενων με την ευρωπαϊκή προοπτική των χωρών και την παροχή οικονομικής βοήθειας, δεν αφήνει πολλά περιθώρια ελιγμών στις δύο χώρες.

Επιπλέον, όσο διαιωνίζεται η κατάσταση αυτή τόσο πιο επιζήμια γίνεται για τους απλούς πολίτες της χώρας, που ήδη έχουν αντιμετωπίσει αρκετά δεινά. Οι πολίτες των δύο χωρών καλούνται τώρα ν' αναμετρηθούν με την ιστορική τους συνείδηση και να επιλέξουν από που θ' αποτελέσει τη βάση για το εθνικό τους μέλλον. Οι δε ηγέτες οφείλουν να δείξουν έμπρακτα ότι ενδιαφέρονται ουσιαστικά για την τύχη του λαού τους και να τον απομακρύνουν από το μονοπάτι του άκρατου εθνικισμού και τη λατρεία ξεθωριασμένων εθνικών ειδώλων. Αν οι Κροάτες και οι Σέρβοι δεν έχουν ακόμη συνειδητοποιήσει την αναγκαιότητα της ιστορικής αλλαγής, η ευρωπαϊκή τους προοπτική συνεχώς θα απομακρύνεται και τα Βαλκάνια θα συνεχίσουν ν' αποτελούν αποσταθεροποιημένο σημείο, με τη μαρτυρία της Σρεμπρένιτσα να αιωρείται απλά σαν φάντασμα του παρελθόντος.

Μπορούμε να ζήσουμε ειρηνικά

της Μπουκέτ Ουζουνέρ

Μετά το 1923 για κάθε παιδί (συμπεριλαμβανομένων και των Ρωμιών) που γεννιόταν στην Τουρκική Δημοκρατία, η Θεσσαλονίκη είναι μια ιδιαίτερη πόλη – και αν το πούμε με κεφάτη μεγαλοστομία, μια ιερή πόλη*. Διότι ένα παιδί που γεννήθηκε σ' αυτή την πόλη το 1881 άλλαξε τη μοίρα όχι μόνο ενός έθνους αλλά και ολόκληρου του κόσμου. Γι' αυτό το λόγο «το σεμνό, διώροφο, βαμμένο τριανταφυλλί σπίτι» της Θεσσαλονίκης όπου γεννήθηκε ο Ατατούρκ και το οποίο αναφέρεται με μεγάλη δόση ρομαντισμού στα σχολικά βιβλία, δημιουργεί μια ονειροπόλα συγκίνηση όχι μόνο στα παιδιά αλλά και στους ενήλικες. Θεσσαλονίκη για τους «κατοίκους της ανατολικής πλευράς του Αιγαίου» σημαίνει πριν απ' όλα Ατατούρκ.

Πιθανώς γι' αυτό το λόγο οι καθηγητές πανεπιστημίου, δημοσιογράφοι, συγγραφείς και μουσικοί που ξεκίνησαν από την Πόλη για το φεστιβάλ φιλικίας που διοργάνωσε ο «Ελληνοτουρκικός Σύνδεσμος Δάφνη» στη Θεσσαλονίκη, όταν βρέθηκαν μέσα στον κήπο του «διώροφου, βαμμένου τριανταφυλλί» σπιτιού είχαν στο πρόσωπο την ίδια συγκίνηση και τον ίδιο παιδικό συναισθηματισμό.

Η ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΡΗΝΗ ΕΙΝΑΙ ΚΑΤΙ ΠΟΥ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΘΕΙ

Ένα δεύτερο θέμα που το επαναλάμβαναν όσοι είχαν δει τη Θεσσαλονίκη προηγουμένως, ήταν το πόσο μοιάζει με τη Σμύρνη. Από ιστορική και πολιτι-

σμική σκοπιά αυτή η ομοιότητα είναι φυσιολογική. Πάντως εμένα –που είμαι Σμυρνιακά κατά το ένα τέταρτο– με σαγήνευσε και όσον αφορά τη γεωγραφική της θέση, τις κοινωνικές συνήθειες και ανθρώπινες σχέσεις και το άρωμα της ίδιας της πόλης. Λίγες πόλεις στον κόσμο που τις χωρίζουν πολιτικά και στρατιωτικά όρια μοιάζουν σε τέτοιο βαθμό. Θα μπορούσε να πει κανείς πως θυμίζουν το Δυτικό και Ανατολικό Βερολίνο. Ως εκ τούτου, η προσπάθεια του «Συνδέσμου Δάφνη» να ανακηρύξει τις δύο αυτές πόλεις «δίδυμες πόλεις» έχει το συμβολισμό της. Διότι η κουλτούρα της ειρήνης μπορεί να δημιουργηθεί τονίζοντας τις ομοιότητες και τα κοινά χαρακτηριστικά των ανθρώπων, αλλά και τον πλούτο που δημιουργούν οι ομοιότητες αυτές. Το πόσο όμοιοι είμαστε και το πόσα κοινά έχουμε ίσως να μην είναι το πιο ισχυρό χαρτί με το οποίο μπορούμε ν' αντισταθούμε στον πόλεμο, αλλά σίγουρα είναι ένα από τα σημαντικά. Η ιστορία μάς διδάσκει ότι ανάμεσα σε γειτονικές χώρες που επί χρόνια ήταν εχθρικές, καθώς συγκρούονταν τα εθνικά συμφέροντα, είναι δύσκολο να δημιουργηθεί κουλτούρα ειρήνης. Ναι, είναι δύσκολο ν' αντισταθείς στον πόλεμο, αλλά παρ' όλα αυτά είναι κάτι εφικτό. Φυσικά το κάθε έθνος έχει και θα έχει τα δικά του εθνικά συμφέροντα, αλλά αντί να τα φροντίζουμε με επιθετικό τρόπο, θα μπορούσαμε να προβάλουμε τα ιστορικά, πολιτιστικά, καλλιτεχνικά κοινά που έχουμε επί αιώνες, και μακροπρόθεσμα το όφελος από την ευημερία που θα φέρει η ειρήνη θα μπορούσε να αποφέρει μεγάλα κέρδη στους εξυπνους πολιτικούς. Ξηλώνοντας από τα ιστορικά βιβλία τούς πολέμους με τη γειτονι-

κή χώρα, αυτά τα κέρδη θα είναι πολύ μεγαλύτερα από το βραχυπρόθεσμο κέρδος που φέρνει η γαλούχηση γενεών με μίσος και εχθρότητα. Διότι η ειρήνη είναι μια μεγάλη επένδυση για το μέλλον. Ο πόλεμος δεν φέρνει μονάχα θάνατο, φτώχεια, βάσανα, βίαιη ανταλλαγή πληθυσμών στη γενιά που τον βιώνει, αλλά αφήνει διανοητικά και συναισθηματικά ανάπηρες και τις επόμενες γενιές. Και όμως, χώρες όπως η Δανία, Σουηδία και Νορβηγία, καθώς επίσης Σουηδία, Φινλανδία και Ρωσία, εφαρμόζοντας με επιτυχία την πραγμάτωση της κουλτούρας της ειρήνης, μείωσαν το προαιώνιο επίπεδο μίσους αυξάνοντας το επίπεδο ευημερίας. Έτσι κι εμείς, προφυλάσσοντας τα εθνικά μας συμφέροντα, μπορούμε να ζήσουμε δίχως να είμαστε εχθροί με την Ελλάδα. Εξάλλου η θετική αλλαγή που έγινε καθώς ο ελληνικός λαός ήταν ο πρώτος που έτεινε χείρα βοήθειας μετά το σεισμό της 17ης Αυγούστου του 1999, είχε αμέσως θετικό αποτέλεσμα στον τουρισμό: αυξήθηκαν τα ταξίδια ανάμεσα στις δύο χώρες. Ίσως γι' αυτό να χαμογελούσε ο Πρόξενος της Θεσσαλονίκης όταν μας πληροφορούσε ότι οι επισκέψεις στο σπίτι του Ατατούρκ έγιναν πενταπλάσιες μετά το 1999. Ο μαθηματικός τύπος είναι απλός: Όσο περισσότερη ειρήνη τόσο περισσότερη ευημερία. Όσο περισσότερος πόλεμος τόσο περισσότερα όπλα και βόμβες, όσο μίσος και έχθρα τόσο αίμα και φτώχεια. Η φόρμουλα είναι απλή, αλλά για τους γνωστούς λόγους η εφαρμογή της δεν είναι καθόλου εύκολη. Γι' αυτό είμαστε υποχρεωμένοι χρησιμοποιώντας όλα τα μέσα μαζικής επικοινωνίας να διαδώσουμε την κουλτούρα της ειρήνης – με την ποίηση, τα μυθιστορήματα, τις

Το άρθρο της δημοσιογράφου Μπουκέτ Ουζουνέρ γράφτηκε ειδικά για το *Αντί*. Τη μετάφραση έκανε ο Θάνος Ζαράγκαλης.

μεταφράσεις, τα τραγούδια και τα φαγητά μας, με τις ανοιχτές συζητήσεις στο γυμνάσιο, τα φεστιβάλ και τα συνέδρια. Αδιαφορώντας για όσους μας αποκαλούν ιδεαλιστές ή ρομαντικούς, πρέπει να συνεχίσουμε την πορεία μας προς τη διαμόρφωση της κουλτούρας της ειρήνης.

Το φεστιβάλ της Θεσσαλονίκης, με την εβραϊκή κουζίνα της πόλης, το ελληνικό κρασί και ούζο, τα τραγούδια της ελληνίδας Κλαούντια Ντελιμέρ και του σφυρνιού Εγκέ, το συρτάκι και το τσιφτετέλι, με το μυθιστόρημα *Το Βαλς του Αιγαίου* μεταφρασμένο στα ελληνικά, τα βιβλία της κυρίας Σούλας Μπόζη που αναφέρονται στην κοινή μας κουζίνα, με τις ομιλίες των καθηγητών Εσέρ Καρακάς και Τζενγκίς Ακτάρ, με όλα τούτα, ήταν μια ευκαιρία να δείξουμε στους Έλληνες που συναντήσαμε τις ομοιότητές μας.

ΤΟ ΣΠΙΤΙ

Όσον αφορά το θρυλικό σπίτι της Θεσσαλονίκης, όταν το 1912 η πόλη έγινε ελληνική, η μητέρα του Ατατούρκ μετανάστευσε στην Πόλη. Έτσι το σπίτι άρχισε να κατοικείται από μια ελληνική οικογένεια. Κατά την 10η επέτειο της ίδρυσης της Δημοκρατίας, ο Δήμος της Θεσσαλονίκης κάνοντας μια χειρονομία καλής θέλησης ανάρτησε στον τοίχο του σπιτιού πινακίδα στην οποία αναφερόταν ότι «ο μεγάλος νεωτεριστής του τουρκικού έθνους και αρχιτέκτων της Βαλκανικής Ένωσης Γκαζή Μουσταφά Κεμάλ γεννήθηκε σ' αυτό το σπίτι». Το 1937 ο Δήμος Θεσσαλονίκης αγοράζοντας το κτήριο το χάρισε στον Ατατούρκ. Εκείνος έστειλε επιστολή με την οποία δήλωνε τις ευχαριστίες του. Ο καθηγητής Ενβέρ Ζιγιά Καραάλ και η Φατμά Καραάλ έκαναν μελέτες με σκοπό το κτήριο να λειτουργήσει ως μουσείο. Σ' αυτό το πλαίσιο με-

ρικά έπιπλα των παλατιών Ντολμά-Μπαχσέ και Τοπ-Καπί μεταφέρθηκαν στη Θεσσαλονίκη για να εκτεθούν στο κτήριο. Όμως οι προσπάθειες συνεχίστηκαν μέχρι το 1953, και τότε, την 10η Νοεμβρίου, επέτειο θανάτου του Μουσταφά Κεμάλ, έγινε εφικτό να ανοίξει ως μουσείο. Ο Ατατούρκ, ο οποίος έφυγε το 1911 από την πόλη, ήταν μοιραίο

να μην την ξαναδεί ποτέ.

Κάτι άλλο σχετικό με το κτήριο είναι η κατασκευασμένη είδηση που έγινε ατία να ξεσπάσουν τα θλιβερά και επονειδιστικά γεγονότα της 6-7ης Σεπτεμβρίου του 1955. Είναι γνωστό ότι με τη χαλκευμένη είδηση πως δήθεν πυρπολήθηκε το σπίτι του Ατατούρκ, έγιναν βανδαλισμοί και λεηλασίες των περιουσιών που ανήκαν σε ρωμικούς Πολίτες.

Εμείς με χαρά και θλίψη, αλλά και με την υπερηφάνεια ότι το παιδί που γεν-

νήθηκε σε κείνο το σπίτι άλλαξε το πεπρωμένο μας, διασχίσαμε πατώντας στις μύτες των ποδιών το σεμνό δώροφο, λες και φοβόμασταν μην ξυπνήσουμε το παιδί.

Έτσι λοιπόν, εμείς πήγαμε. Παίρνοντας τις τσάντες, τα βιβλία, τους υπολογιστές, τα χαρτιά και τα μολύβια μας, τις κάμερες και τις κιθάρες, τα τραγούδια και τις αφηγήσεις, τα όνειρά μας για την ειρήνη και τις μνήμες μας, πήγαμε στη Θεσσαλονίκη. Για τρεις ημέρες γίναμε Θεσσαλονικείς. Ξυπνήσαμε τον Θεσσαλονικικό που είχαμε μέσα μας, τον αγκαλιάσαμε. Επί τρεις ημέρες σπέρναμε τον σπόρο της ειρήνης με την ελπίδα ότι μπορεί να στεριώσει. Τώρα η δική τους σειρά. Θα έρθουν κι εκείνοι με τον μουσικό, συγγραφέα, μελετητή, δημοσιογράφο και κάμεραμάν τους, ξηλώνοντας από τα ιστορικά βιβλία τους πολέμους με τη γειτονική χώρα. Και από εκείνους, όσοι πιστεύουν στην κουλτούρα της ειρήνης θα έρθουν στη Σμύρνη. Για να αυξηθούν, να εξαπλωθούν όσοι επιθυμούν ειρήνη κι ευημερία, για να γίνουν περισσότερες συναντήσεις, ομιλίες, περισσότερα τραγούδια, χορός, να υπάρξει περισσότερη βούληση. Αντί να διηγούμαστε το πόσο βάρβαρος και κακός είναι «ο άλλος», να λοικευτούμε ελπίζοντας ότι τον ενδόμυχο φόβο του «άλλου» θα τον εξολοθρεύσουμε

με τις ομοιότητές μας. Πάντοτε ελπίζοντας, Καλημέρα-Μέραχαμπα!

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

* Τα τελευταία 15 χρόνια η ανάπτυξη του πολιτικού Ισλάμ δημιούργησε τη νοσταλγία μιας ισλαμικής δημοκρατίας όπου θα επικρατεί το θεοκρατικό καθεστώς αντί της δημοκρατικής, κοσμικής διοίκησης. Για τους πολιτικούς Ισλαμιστές ο Ατατούρκ και κάθε τι που τον συμβολίζει κατέστη εχθρικό.

Οι υπότροφοι του '45

του Γιώργου Καλπαδάκη

Εξήντα χρόνια κλείνουν φέτος από τότε που απέπλευσε το μεταγωγικό πλοίο «Ματαρόα» από το λιμάνι του Πειραιά. Ένα χρόνο μετά τα Δεκεμβριανά και καθώς η χώρα ολίσθαινε στην εμφυλιακή σύρραξη, το ταξίδι του σημάδεψε μεταπολεμικά την πνευματική ζωή του τόπου. Στο πλοίο επέβαιναν υπότροφοι του Γαλλικού Ινστιτούτου με τελικό προορισμό το Παρίσι: ποιοι ήταν και πώς βρέθηκαν εκεί; Υπήρξε συμπτωματικό ότι στην πλειονότητά τους ήταν αριστεροί και ότι ορισμένοι μάλιστα κινδύνευαν να εκτελεστούν; Οι πολιτικές τους καταβολές επηρέασαν την πνευματική τους εξέλιξη; Δύσκολα ερωτήματα, πολλές εικασίες, συναρπαστικό το ταξίδι. Όπως γράφει ο Φώτης Τερζάκης, «Το κενό που άνοιξε η ρότα του Ματαρόα είναι με πολλές έννοιες δυσαναπλήρωτο και ακόμα αισθητό: για τον μελλοντικό ερευνητή του νεοελληνικού πνευματικού πολιτισμού θα παραμείνει πάντα εκεί, επίμονη και χωρίς να μπορεί να συγκαλυφθεί, μια τρύπα στη ιστορία». Αλλά και η γραμμή που άφηνε πίσω του το –θρυλικό πια– πλοίο στα βραδινά νερά θυμίζει σήμερα «το σημάδι από μια χειρουργική τομή στο σώμα της νεοελληνικής πνευματικής ιστορίας».

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΜΕΡΛΙΕ

Διευθυντής του Γαλλικού Ινστιτούτου από το '36, ο Οκτάβιος Μερλιέ (1897-1976) συνέβαλε καθοριστικά στην μεγάλη έξοδο ενός μεγάλου αριθμού πολλά υποσχόμενων νέων οι οποίοι προέρχονταν από τον αριστερό και αντιστασιακό χώρο. Κατά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, το 1916, ο Μερλιέ διέκοψε τις σπουδές του στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Παρισιών για να καταταγεί στο γαλλικό στρατό. Έχοντας τραυματισθεί, παρασημοφορήθηκε και προαχθεί σε ανθυπολοχαγό, αποστρατεύθηκε το 1919 και εγγράφηκε πάλι στη Σορβόνη, όπου του απονεμήθηκε τέσσερα χρόνια αργότερα το δίπλωμα υφηγεσίας, ενώ το 1925 αποσπάστηκε στο Γαλλικό Ινστιτούτο της Αθήνας. Το 1941 οι δραστηριότητες του Γαλλικού Ινστιτούτου ανακόπηκαν και ο Μερλιέ συνελήφθη από τους Γερμανούς. Κατόρθωσε ωστόσο να εμποδίσει την επίταξη των κτηρίων του Ινστιτού-

του από τις κατοχικές αρχές, οι οποίες εν συνεχεία άσκησαν πίεση στην κυβέρνηση του Βισσύ και πέτυχαν την ανάκλησή του στη Γαλλία. Επί τρία χρόνια ο Μερλιέ έζησε εξόριστος μαζί με τη γυναίκα του Μέλπω στη μικρή επαρχιακή πόλη του Ωριγιάν, όπου έγινε μέλος της Νομαρχιακής Επιτροπής για την Απελευθέρωση και ανέπτυξε σημαντική αντιστασιακή δράση. Τον Μάιο του '44, η Γαλλική Αντίσταση απέρριψε αίτημά του να αποσταλεί στην Ελλάδα εκστρατευτικό σώμα και ο ίδιος να ριφθεί εκεί με αλεξιπτωτο.

Πέντε μήνες αργότερα οι σύντροφοί του τον πρότειναν για το αξίωμα του Νομάρχη αλλά ο ίδιος αρνήθηκε να θέσει υποψηφιότητα, υποστηρίζοντας ότι η αποστολή του βρισκόταν στην Ελλάδα, όπου όφειλε να επιστρέψει όσο το δυνατόν πιο γρήγορα. Επιπλέον, αποφάνθηκε ότι ποτέ του δεν είχε ασχοληθεί ενεργά με την πολιτική.

Το ότι ο Μερλιέ, μυστικός αντιπρόσωπος του Ντε Γκωλ στην Ελλάδα, αντιστασιακός στη Γαλλία και με έκδηλα φιλο-εαμικά αισθήματα, αρνείτο την ανάμειξή του στην πολιτική δεν στερείται λογικής, δεδομένου ότι η ανάγκη διατήρησης μιας φαινομενικής αποστασιοποίησης από τα αριστερά φρονήματα της εποχής¹ αποτελούσε αναγκαία προϋπόθεση για τους σκοπούς του: τη διάδοση του νεοελληνικού πολιτισμού και τον εμπλουτισμό της γαλλικής πνευματικής ζωής σε μια εποχή που εδραιωνόταν η αγγλοσαξονική πολιτική και πολιτιστική ηγεμονία στην Ελλάδα. Πράγματι, οι μεταπολεμικοί ετήσιοι απολογισμοί του Γαλλικού Ινστιτούτου δείχνουν τη διάχυτη ανησυχία για τις προοπτικές εξάπλωσης της αγγλικής γλώσσας στην Ελλάδα: «Η Αγγλία και οι ΗΠΑ είναι οι μεγάλοι νικητές. Τα αγγλικά συναγωνίζονται τα γαλλικά στην ελληνική εκπαίδευση. Όλα μοιάζουν χαμένα. Η Γαλλία δεν έχει πλέον φίλους. Οι ελληνικές διοικητικές αρ-

1. Κατά παρόμοιο τρόπο και ο Νίκος Καζαντζάκης απέφυγε να αναφερθεί στην πολιτική του δράση (την ανάληψη της Γενικής Διεύθυνσης του Υπουργείου Περιθάλψεως το 1919 και το ρόλο του στη μεταφορά του ελληνισμού του Καυκάσου στην Ελλάδα, την προεδρία της Σοσιαλιστικής Εργατικής Ένωσης, και τη θητεία του ως υφυπουργού Παιδείας επί Σοφούλη), αφού, κάπως σαν τον Μερλιέ, έθετε το πνευματικό του έργο πάνω από τα πολιτικά του φρονήματα και τα εμφυλιακά διλήμματα. Ενδεικτικά, στις 31.5.46 ο Καζαντζάκης τελειώνει την επιστολή του στον Μερλιέ με τα λόγια: «Καλή αντάμωση, αγαπητέ κ. Merliet, κι ο Θεός να τα φέρει αριστερά!» [ΑΟΜΜ]. Ένα χρόνο αργότερα, στις 10.9.47, γράφει στον Κακριδή από το Παρίσι: «Κ' η Κυβέρνηση τούτη [του Σοφούλη] είναι μεταβατική... και θάχουμε έπειτα ή δικτατορία δεξιά ή αιματοκύλισμα βίαιο και δικτατορία αριστερή. Κ' η δεξιά δικτατορία θάναι μεταβατική και τότε αν η Αμερική δε θέλει να κινήσει πόλεμο – θάχουμε μοιραία αριστερή δικτατορία». [Νέα Εστία, Χριστούγεννα 1977, τ. 1211, σελ. 282-3].

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κ. Άλκη Ρήγο για τις πολύτιμες συμβουλές του.

χές, όπως και ο πολιτικός κόσμος, έχουν επιλέξει να προκρίνουν τα πιο πλούσια και ισχυρά έθνη. Δημιουργείται αγγλοσαξονικό τμήμα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών» (ΑΟΜΜ). Αλλά και σε επιστολή του το '47 διαφαίνεται η λανθάνουσα ανησυχία του για την εξάπλωση της αγγλοαμερικανικής κυριαρχίας: «Χρειάζεται μια ελληνική λύση στο ελληνικό πρόβλημα. Οι Μεγάλοι δεν πρέπει να παρεμβαίνουν στις εσωτερικές υποθέσεις των Ελλήνων και να προτείνουν λύσεις που δεν μπορούν παρά να οδηγήσουν σε νέες καταστροφές. Αλλά γιατί να μιλάμε για όλα αυτά, εφόσον δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα, αλίμονο!» (17.6.47, ΑΟΜΜ).

ΟΙ ΛΥΤΡΩΤΙΚΕΣ ΥΠΟΤΡΟΦΙΕΣ

Κι όμως, από τις ημέρες της επιστροφής του στην Ελλάδα στις 3 Ιουλίου του '45, ένα ταξίδι το οποίο αναγκάστηκε να καθυστερήσει λόγω των Δεκεμβριανών, ο Μερλιέ έδειχνε αποφασισμένος να κάνει ό,τι του περνούσε από το χέρι προκειμένου να αντισταθμίσει την πολιτική-στρατιωτική αγγλοαμερικανική κυριαρχία, με μια κατά μέτωπον επίθεση στο πνευματικό πεδίο. Επιδόθηκε με αποστολικό ζήλο στη διοργάνωση εκθέσεων και συναυλιών, στη συγγραφή μελετών και τη μετάφραση έργων νεοελλήνων ποιητών και συγγραφέων όπως ο Σικελιανός και ο Καζαντζάκης, στην έκδοση βιβλίων, στη δημοσίευση ενός αναλυτικού δελτίου ελληνικής βιβλιογραφίας, καθώς και στην ίδρυση νέων παραρτημάτων του Ινστιτούτου στις επαρχίες που οδήγησε στην εγγραφή χιλιάδων νέων μαθητών μέσα στα επόμενα χρόνια. Παρόλο που η γαλλική γλώσσα έχασε την πρωτοκαθεδρία της το '45 όταν ψηφίστηκε νόμος για την δευτεροβάθμια εκπαίδευση στην ελληνική βουλή, που εξίσωνε την αγγλική γλώσσα με τη γαλλική, ο Μερλιέ κατάφερε μέσα σε λίγο καιρό να ενισχύσει την πολιτιστική παρουσία της Γαλλίας στην Ελλάδα.

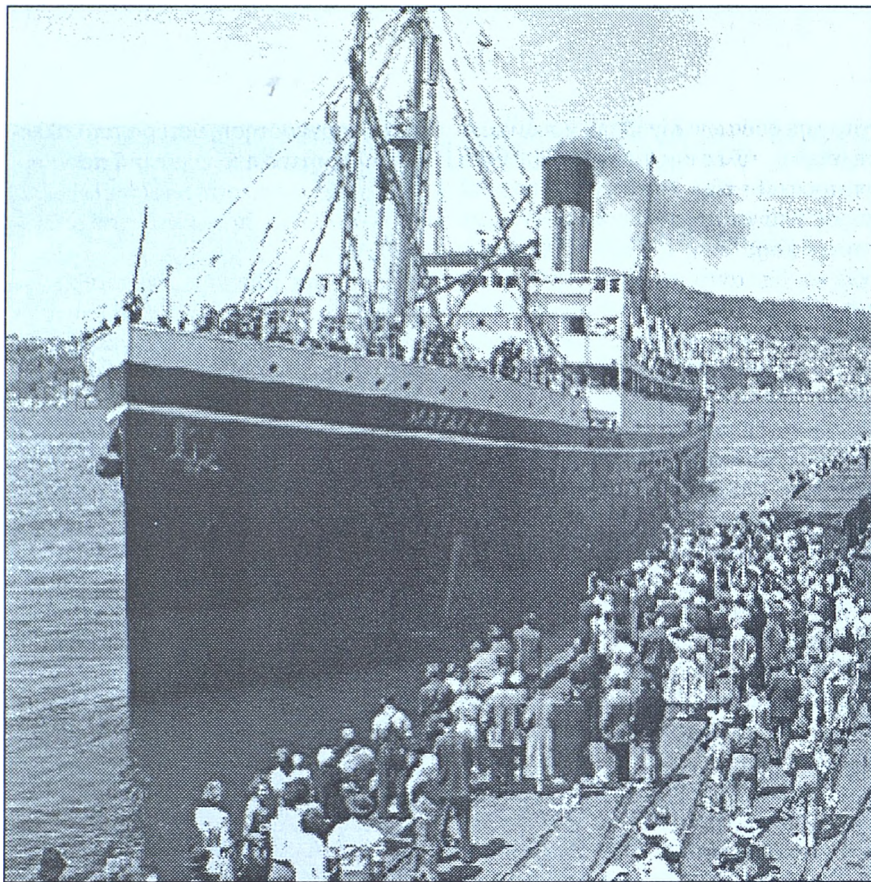
Ήδη από τον Απρίλιο του '45 είχε προβεί σε διαβήματα προς τη Γενική Διεύθυνση Πολιτιστικών Σχέσεων και κατάφερε να πείσει τον επικεφαλής της υπηρεσίας να αυξηθεί ο αριθμός των υποτρόφων, ο οποίος μέχρι το '37 ανερχόταν σε δέκα και λίγο πριν τον πόλεμο σε είκοσι. Ο θεσμός των φοιτητικών υποτροφιών είχε αρχίσει να αποκτά κύρος από τα προπολεμικά χρόνια, με υποτρόφους όπως ο Εμμανουήλ Κριαράς να διαπρέπουν στον τομέα τους, και ο Μερλιέ κατέβαλλε προσπάθειες να συνδέσει τη χορήγηση υποτροφιών με την πνευματική ανασυγκρότηση της χώρας υπό την αιγίδα της γαλλικής κυβέρνησης. Υπέβαλε σχετικό πρόγραμμα στο γαλλικό Υπουργείο Εξωτερικών και πέτυχε την αποστολή ενός πρωτόγνωρου αριθμού σπουδαστών στο Παρίσι με υποτροφίες διάρκειας ενός έτους, τριών και έξι μηνών και όλες με δυνατότητα ανανέωσης. Από 800 περίπου υποψηφίους, οι υπότροφοι επιλέχθηκαν από μια επιτροπή που αποτελείτο μεταξύ άλλων από το διευθυντή του Ελληνικού Ινστιτούτου Παστέρ, το γενικό γραμματέα της Γαλλικής Αρχαιολογικής Σχολής, το διευθυντή και αρχιμηχανικό των Μεταλλείων του Λαυρίου, και μέλη του Ινστιτούτου. Η Επιτροπή επέλεξε υποψηφίους από 60 κλάδους και ειδικότητες: αρχιτέκτονες, ζωγράφους, γλύπτες, ανθρώπους του θεάτρου, μετεωρολόγους, μηχανικούς, ιστορικούς, αρχαιολόγους, νομικούς, γιατρούς, χημικούς, κτηνιάτρους, κτλ. Ανάμεσα στους επιτυγχόντες συγκαταλέγονταν οι πολιτικοί επιστήμονες και φιλόσοφοι Κ. Καστοριάδης, Κ. Παπαϊωάννου και Μ. Κρανάκη, ο ιστορικός Ν. Σβορώνος, οι φοιτητές αρχιτεκτονικής Ι. Ξενάκης, Γ. Κινδύνης, Α. Προβελέγγιος, Γ. Γάττος και Γ. Κανδύλης, ο κινηματογραφιστής Μάνος Ζαχαρίας, οι καλλιτέχνες Μέμος Μακρής, Κ. Βυζάντιος και Μ. Κουλεντιανός, ο μουσικός Δ. Χωραφάς, ο τεχνοκριτικός Ά. Προκοπίου, οι γιατροί Α. Γληνός και Ε. Μπρίκας, οι λογοτέχνες Έ. Αλεξίου και Μ. Χατζηλαζάρου, οι φιλόλογοι Σ. Καρατζάς και Α. Καμπάς, και πολλοί άλλοι που σύντομα θα καταξιωνόνταν στο χώρο τους. Δεν έφυγαν όλοι οι υπότροφοι με το ίδιο καράβι: μερικοί, όπως η Κωνσταντινίδου και ο Ξενάκης, ο οποίος είχε χάσει το ένα του μάτι στα Δεκεμβριανά, διέφυγαν από την Ελλάδα και έφτασαν στο Παρίσι το '47.

Τον Δεκέμβριο του '45 περίπου 140 υπότροφοι, μαζί με άλλους πενήντα

Ο Οκτάβιος Μερλιέ.

(όπως ο Κ. Αξελός) οι οποίοι επρόκειτο να αναλάβουν οι ίδιοι τα έξοδα σπουδών τους, επιβιβάστηκαν στο νεο-ξηλανδικό μεταγωγικό «Ματαρόα» («η-γυναίκα-με-τα-μεγάλα-μάτια» στα Πολυνησιακά) μέσα σ' ένα κλίμα διάχυτης ανησυχίας. Ήδη το ταξίδι τους είχε ακυρωθεί δύο φορές, και αυτή ήταν η τρίτη τους προσπάθεια σε μια περίοδο κατά την οποία η μετακίνηση ήταν έτσι κι αλλιώς δύσκολη λόγω των καταστροφών που είχε επιφέρει ο πόλεμος. Παρόλο που τον Μακρή, τον Σβορώνο και μερικούς άλλους τους κατέβασαν δυο φορές για έλεγχο, τελικά κανείς δεν τους εμπόδισε να φύγουν. Η Μιμίκια Κρανάκη περιγράφει την σκηνή της αναχώρησης στο λιμάνι: «Οι περισσότεροι ταξιδεύουν με μπόγους, τέγκια, κάσες, κασόνια, κασέλες, σάκους, σακίδια, κοφίνια, καπελιέρες, τελοσπάντων, ότι μπόρεσε να σοφιστεί η αγάπη και η φτώχεια κείνων που μείνα-

Το «Ματαρόα».

νε στην αποβάθρα του Πειραιά να κουνάνε τα μαντίλια τους». Η πρώτη τους στάση ήταν στον Τάραντα της Ιταλίας, την οποία διέσχισαν με τρένο (Ρώμη, Μπολόνια, Μιλάνο) προτού φθάσουν στην Ελβετία. Στη Βασιλεία επιβίβαστηκαν σε άλλο τρένο, έχοντας προηγουμένως ραντιστεί με Ντι-Τι-Τι επειδή οι τοπικές αρχές είχαν πληροφορίες ότι στον Τάραντα είχαν σημειωθεί κρούσματα πανώλης, και ξεκίνησαν για τη γαλλική πρωτεύουσα, στην οποία έφθασαν μια παγωμένη ημέρα των Χριστουγέννων. Εκπρόσωποι των πανεπιστημιακών αρχών και της γαλλικής κυβέρνησης υποδέχτηκαν τους υποτρόφους, οδηγώντας τους στα καταλύματα και τους φοιτητικούς ξενώνες στους οποίους θα διέμεναν.

Οι υποτροφίες των περισσότερων ανανεώθηκαν την επόμενη χρονιά, και πολλοί δεν έμελλε να επιστρέψουν στην πατρίδα τους.

ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ

Σύμφωνα με τον γενικό γραμματέα του Ινστιτούτου και φίλο του Μερλιέ, Ροζέ Μιλλιέξ, από την ημέρα που επέστρεψε στην Αθήνα το καλοκαίρι του '45 ο Μερλιέ είχε σκανδαλίσει τα μέλη της γαλλικής κοινότητας της πόλης που πήγαν να τον καλωσορίσουν, κάνοντας δημοσίως μνεία για τις «προλεταριακές αρετές των ανταρτών». Δεν άργησε να συγκροτηθεί μέτωπο εναντίον του, αποτελούμενο από πολιτικούς, πανεπιστημιακούς και δημοσιογράφους, οι οποίοι είχαν δυσανεχτεί από τη στάση του Μερλιέ από την περίοδο της δικτατορίας του Μεταξά έως και το τέλος της γερμανικής κατοχής. Τον Μάιο του '46, όταν άρχισε να διαδίδεται η φήμη ότι προοριζόταν για μορφωτικός ακόλουθος της Γαλλικής Πρεσβείας, ο καθηγητής ανθρωπιστικών σπουδών Απόστολος Δασκαλάκης ισχυρίστηκε σε άρθρο του ότι ο Μερλιέ

ήταν κρυφός υποστηρικτής του ΕΑΜ και ότι ο Αλέξανδρος Σβώλος και ο Ηλίας Τσιριμώκος του είχαν υποδείξει ποιους υποψηφίους να επιλέξει η Επιτροπή. Εάν επιβεβαιωνόταν, αυτό θα δημιουργούσε σκάνδαλο στη συντηρητική πνευματική ζωή της Ελλάδας, ενώ αντέβαινε και προς την αρχή μη-παρέμβασης στις διαδικασίες επιλογής υποτρόφων στο εξωτερικό η οποία εξακολουθούσε να ισχύει από την εποχή που θεσπίστηκε επί δικτατορίας Μεταξά. Στις 4 Ιουλίου ο Στρατής Μυριβήλης έγραψε σε γαλλόφωνη εφημερίδα της Αιγύπτου ότι το Ινστιτούτο είχε έντονες διασυνδέσεις με τους κομμουνιστές, ενώ στις 16 Οκτωβρίου δημοσιεύτηκε άρθρο στην γαλλική εφημερίδα *Étoile de Soir*, με τίτλο «Το Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών: παράρτημα της Σοβιετικής Πρεσβείας στην Ελλάδα», ο συντάκτης του οποίου ισχυριζόταν ότι ο Μερλιέ δεν ήταν απλώς φιλοκομμουνιστής, αλλά όργανο των Σοβιετικών. Οι γάλλοι διπλωμάτες έσπευσαν να τον υπερασπισθούν, παρόλο που ο Μερλιέ είχαζε ότι ορισμένοι από αυτούς βρίσκονταν πίσω από την επίθεση κατά του προσώπου του. Στις αρχές του '46 ο Μερλιέ έθεσε την παραίτησή του στη διάθεση του γαλλικού Υπουργείου Εξωτερικών, το οποίο ωστόσο δεν την αποδέχθηκε λόγω της ευρείας εκτίμησης στο πρόσωπο και το έργο του που έτρεφαν ισχυρές πολιτικές προσωπικότητες (όπως ο Θεμιστοκλής Σοφούλης, ο Κωνσταντίνος Τσάτσος, ο Παναγιώτης Κανελλόπουλος, κ.ά.). Οι προσπάθειες που έγιναν για την ανάκλησή του (αλλά και εκείνη του Μιλλιέξ) δεν καρποφόρησαν² ωστόσο η υπόθεση του στοίχισε τη θέση του ακολούθου, και ο Μερλιέ έμεινε πικραμένος από μια στάση που θεωρούσε ότι προερχόταν από έλληνες και γάλλους φιλομοναρχικούς και συνεργάτες των Γερμανών οι οποίοι τον εκδικούνταν για την αντιστασιακή του δράση.

Παρόλο που ορισμένες από τις εμφανικές δραστηριότητες του Μερλιέ δεν

2. Το 1960 ο Μιλλιέξ στάλθηκε στην Κύπρο ως πολιτιστικός εκπρόσωπος. Ο Μερλιέ παρέμεινε διευθυντής του Ινστιτούτου μέχρι τη συνταξιοδότησή του το 1961, αρνούμενος μάλιστα τρεις

φορές να εγκαταλείψει την Ελλάδα για να αναλάβει την έδρα μετακλασικής και νεοελληνικής γλώσσας και φιλολογίας στη Σορβόνη.

άφηναν μεγάλο περιθώριο παρερμηνείας, όπως η σειρά διαλέξεων που έδωσε στην Αθήνα το μέλος του ΚΚ Γαλλίας Πωλ Ελύαρ στα μέσα του '46 ως προσκεκλημένος του Ινστιτούτου, υπάρχουν ενδείξεις ότι οι κινήσεις του Μερλιέ γύρω από την αποστολή των υποτρόφων ήταν πιο προσεκτικές. Σύμφωνα και με την αφήγηση της Κρανάκη, δεν ήταν όλα τα μέλη της «Υποτροφιάδας» αριστεροί: «Για την ιστορία, για πιο αντικειμενικά, πασπάλισαν από τα πάνω και κάμποσους δεξιούς, νέους και χτυπητούς εμποροβιομήχανους, πασπάλισαν γενναία, τόσο που μερδεύεται πάλι η μερλίνα της Αθήνας, ψυλλιάζεται μην έγινε το αντίστροφο». Μάλιστα οι ελληνικές αρχές είχαν έρθει σε συμφωνία με τον Μερλιέ ώστε κάθε υπότροφος να υποχρεώνεται να υπογράψει μια δήλωση με την οποία δεσμευόταν να μην αναμιχθεί στις εσωτερικές υποθέσεις της Γαλλίας, και να απέχει από οποιαδήποτε πράξη που θα έθετε σε κίνδυνο τα ελληνικά συμφέροντα. Το '46 οι διευθυντές σπουδών στο Παρίσι τον διαβεβαίωναν ότι οι υπότροφοι τηρούσαν «μια απολύτως ορθή στάση, και δεν αναμιγνύονταν διόλου σε αντικυβερνητικές ή αντιεθνικές πράξεις κατά της Ελλάδος». Ωστόσο δύσκολα μπορούσε κανείς να παραβλέψει το γεγονός ότι τριάντα υπότροφοι ήταν στρατευμένα μέλη του ΚΚΕ. Ο Μακρής, λόγω χάρη, ήταν μέλος από το '31 καθώς και γραμματέας της ενιαίας εαμικής οργάνωσης των καλλιτεχνών, ηθοποιών και μουσικών. Ο Σβορώνος είχε πολεμήσει ως λοχαγός στον ΕΛΑΣ, που ήταν και η αιτία για την οποία είχε τεθεί σε διαθεσιμότητα από το Μεσαιωνικό Αρχείο της Ακαδημίας Αθηνών. Άλλοι ήταν αριστεροί, μέλη της ΕΠΟΝ, του ΕΑΜ, ή συμπαθούντες, ενώ ορισμένοι κινδύνευαν ακόμα και να καταδικαστούν σε θάνατο. Ο Έλληνας υπουργός Εσωτερικών έφτασε να εισηγηθεί στον Μερλιέ να επανεξετάσει κάποιες περιπτώσεις, και σε δύο ή τρεις από τους υποτρόφους δεν δόθηκαν οι απαιτούμενες θεωρήσεις διαβατηρίου από το Υπουργείο Εσωτερικών και το Γενικό Επιτελείο του Ελληνικού Στρατού (ΑΓΙΑ).

Ύστερα από το πρώτο μεταπολεμικό

κύμα υποτρόφων του Γαλλικού Ινστιτούτου, οι πύλες της ανοχής έκλεισαν απότομα. Η επόμενη επιτροπή υποτροφιών που συστάθηκε συμπεριέλαβε για πρώτη φορά και ελληνικά μέλη, με ακραιφνείς αντικομμουνιστικές αντιλήψεις. Έφτασαν μάλιστα σε σημείο να απορρίψουν την αίτηση ανανέωσης της υποτροφίας ενός φοιτητή αστρονομίας με το όνομα Κωνσταντίνος Μακρής, επειδή νόμιζαν πως επρόκειτο για τον κομμουνιστή Μέμο Μακρή. Τον Γενάρη του '48, λίγους μόλις μήνες μετά την άφιξη της Κωνσταντινίδου και του Ξενάκη στο Παρίσι, ο εκεί πρόσβης Ραφαήλ απέστειλε τη λίστα των υποτρόφων του Ινστιτούτου εκείνης της χρονιάς στο Γενικό Επιτελείο Στρατού μαζί με ένα σημείωμα στο οποίο αναφέρει ότι οι προσπάθειες της πρεσβείας να εμποδίσουν την ανανέωση των υποτροφιών των «κομμουνιστών» του '45-'46 είχαν τελεσφορήσει. Επισημάνει ότι η κατάσταση είχε πια «ξεκαθαρίσει» αφού οι νέοι υπότροφοι ήταν «υγιώς σκεπτόμενοι Έλληνες» και αφοσιωμένοι στις σπουδές τους.

ΔΙΔΗΜΜΑΤΑ

Παρά τις αναμφίβολα αριστερές ιδεολογικές καταβολές της πλειονότητας των υποτρόφων, μόνο για παραμέληση των σπουδών τους δεν μπορούσαν να κατηγορηθούν. Ο ζήλος με τον οποίο επιδόθηκαν στο αντικείμενό τους ήταν αντάξιος των προσδοκιών του Μερλιέ, σε σημείο ώστε ο γάλλος υπουργός Εξωτερικών να του στείλει επιστολή πληροφορώντας τον ότι οι ξένοι υπότροφοι στη χώρα με την καλύτερη διαγωγή και την πιο ραγδαία πνευματική και επαγγελματική εξέλιξη ήταν οι Έλληνες. Ωστόσο η επιμέλεια των υποτρόφων δεν απέβη προς όφελος του ΚΚΕ και του ΕΑΜ και, καθώς οι διώξεις εντεινόνταν και η ελληνική αριστερά έμπαινε στην τελική ευθεία μιας συντριπτικής και επώδυνης ήττας, άρχισαν αργά αλλά σταθερά να επικρατούν συναισθήματα πικρίας, απογοήτευσης και αποξένωσης παράλληλα με εξατομικευμένες αντιλήψεις επαγγελματικής ανέλιξης. Ενώ μετά το τέλος του πολέμου υπάρχουν ενδείξεις ότι το ΚΚΕ στόχευε στην πνευματική του ενίσχυση

και ανασυγκρότηση, ύστερα από αλληπάλληλες ήττες η πνευματική παραγωγή θεωρήθηκε περιττή πολυτέλεια και η στρατολόγηση προσέλαβε πιο αυστηρούς ρυθμούς.

Όπως είναι φυσικό, τα συναισθήματα των υποτρόφων του Γαλλικού Ινστιτούτου υπήρξαν ανέκαθεν συγκεχυμένα, εναλλασσόμενα μεταξύ της πνευματικής έξαρσης και της ενοχής, μεταξύ της επαγγελματικής προόδου και του χρέους προς την πατρίδα και την αριστερά. Σε επιστολή της προς τον Μερλιέ, η Νίτσα Κωνσταντινίδου γράφει ότι, παρόλο που το Παρίσι ήταν πανέμορφο, «δεν μπορώ να διώξω αυτό που κουβαλάω στην ψυχή: την αγωνία του τόπου μου και του λαού μου, την αγάπη για τους δικούς μου τους φίλους, την αγάπη για τις ασχολίες και τις δουλειές, που έχουν γίνει βραχνάς! Κι έτσι δεν μπορώ να χαρώ την ομορφιά και το καινούργιο: πολύ συχνά αισθάνομαι τύψεις που είμαι μακριά απ' όλους σας, γιατί, όσο κι αν προσπαθεί κανείς να μένει κοντά του, να ζει τον παλμό του τόπου του, η ζωή εδώ είναι τέτοια, που δεν σ' αφήνει: εκείνη έχει την πρωτοβουλία...» (10.6.47, ΑΟΜΜ). Στην επιστολή αυτή διαφαίνεται και η αναδυόμενη συσχέτιση της πολιτικής ευθύνης και της επιστημονικής παραγωγής. Οι ενδοιασμοί και οι προβληματισμοί της Κωνσταντινίδου για την απόσταση που τη χώριζε από το μέτωπο της έδινε το κουράγιο και τη δύναμη για να δει με ποιο τρόπο θα μπορούσε να εκμεταλλευθεί «τον καιρό του χωρισμού πιο γόνιμα [...] Το θέμα [της doctorat d'Université μου στη Σορβόνη, που αφορά τον γαλλικό φιλελληνισμό του '21] το είχε σκεφτεί ο Σβορώνος, που με περίμενε από το Δεκέμβριο... Πάντως το καταπιάστηκα, γιατί είναι υποχρέωσή μας να δουλεύουμε για την αποκατάσταση της Νεοελληνικής Ιστορίας». Πράγματι, στην έκθεσή του για τους αριστερούς Έλληνες φοιτητές του Παρισιού, ο Πιερίδης αναφέρεται επιδοκίμαστικά στο διδακτορικό της Κωνσταντινίδου: «Διάλεξε ένα θέμα δημιουργικό και χρήσιμο από την άποψή μας». Η επιλογή της ήταν ιδεολογικά προκαθορισμένη: «ν' αποδείξει πως πλάι στον φιλελληνισμό των μεγάλων διανοουμέ-

Παρίσι,
Πανεπιστημιού-
πολη (1946).
Από αριστερά:
Μέμος Μακρής,
Γιώργος
Καρούζος,
Κατερίνα
Καχραμάνη,
Κώστας
Παπαϊωάννου,
Ν. Καχραμάνη,
Ντούντα-Ζίζικα,
άγνωστος,
Μέμος
Αλίκουλης.
[Αρχείο Μάνου
Ζαχαρία].

νων, ποιητών, κτλ. υπήρξε κ' ένας φιλελληνισμός λαϊκός, αρκετά μαζικός».

Τον πρώτο καιρό μετά την άφιξή τους στο Παρίσι, η οργανωτική δράση των αριστερών υποτρόφων ήταν σχεδόν δεδομένη. Τον Δεκέμβριο του '45 ο Μακρής είχε διορισθεί από το Πολιτικό Γραφείο του ΚΚΕ ως επικεφαλής της τριμελούς ομάδας (στην οποία ανήκε και ο Σβορώνος, που ήταν μάλιστα επικηρυγμένος) υπεύθυνης για τα μέλη του Κόμματος στο Παρίσι – 32 επί του συνόλου των υποτρόφων του γαλλικού κράτους. Ο έλεγχος του φοιτητικού συλλόγου δεν άργησε να περιέλθει στα αριστερά μέλη. Ωστόσο, λίγοι έμειναν πιστοί στο κομμουνιστικό κίνημα και διατήρησαν τη νομιμοφροσύνη τους προς το Κόμμα. Ακολούθησε μια περίοδος σταδιακής αποξένωσης από την κομματική οργάνωση, γεγονός που ενισχύθηκε και από το ότι οι περισσότεροι παρέμειναν στο Παρίσι και αργά ή γρήγορα διαγράφηκαν από το Κόμμα. Στην έκθεση που συνέταξαν μέλη του ΚΚΕ τον Ιανουάριο του '49 σχετικά με

τη στρατολογία διαφαίνονται οι τεράστιες δυσκολίες που αντιμετώπιζε ο Μακρής στην εφαρμογή της εντολής του Ζαχαριάδη για επιτάχυνση των διαδικασιών στρατολόγησής: «Οι ανάγκες του Δ.Σ.Ε. φαίνεται ότι είναι πολύ μεγάλες, η εντολή του Κόμματος είναι να φύγουν όλοι οι φοιτητές» σε περίπτωση άρνησης, το Κόμμα είναι αποφασισμένο να προβεί σε διαγραφή τους». Αυτή η έκθεση, αλλά και άλλες, όπως εκείνη του Θεοδόση Πιερίδη που συντάχθηκε δύο χρόνια αργότερα κατόπιν σχετικής ανάθεσης από το Μακρή, βρίθουν από δυσμενείς χαρακτηρισμούς κατά των αποδεκατισμένων οργανωμένων αριστερών φοιτητών: «τυπικά προϊόντα της αστικής παρακμής» (για τους Αξελό, Κύρου, Κρανάκη), «ρομαντικός και απροσγείωτος» (για τον Κινδύνη), «βερμπαλιστής και θεωρητικολόγος» (για τον Μπρίκα), «πάσχει από διανοουμενίστικο μπουεμισμό» (για τον Σβορώνο), «αεροβατεί και τον απορροφά πολύ η μουσική» (για τον Ξενάκη), κ.ά. Από τους λίγους

που εργάζονταν για την στρατολογία ήταν ο Μακρής, του οποίου η δράση ως υπεύθυνου διοχέτευσης ανθρώπων και όπλων στο Γράμμο είχε συμβάλει στην απέλασή του στην Ουγγαρία όπου συνέχισε να συμμετέχει ενεργά στην αντίσταση. Παρόλο που μέχρι το '49 πολλοί είχαν αποστασιοποιηθεί από την οργανωμένη αριστερά και παρέμειναν στη Γαλλία, εξακολούθησαν να δηλώνουν ότι εργάζονταν για το καλό του «τόπου» ή του «κινήματος».

ΕΞΟΡΙΑ Ή ΔΙΑΦΥΓΗ;

Σε συνέντευξή του στα *Σύγχρονα Θέματα*, ο Σβορώνος επιβεβαιώνει την αντίληψη περί «στρατευμένης» επιστήμης που επικρατούσε στις τάξεις των υποτρόφων: «Τότε πιστεύαμε ότι ήταν καιρός πλέον, για την ίδια την αποτελεσματική συνέχιση του εργατικού κινήματος, να εξασκήσουμε τα μυαλούδια μας. Να ριζούμε το βάρος στη μελέτη. Να κάνουμε κι εμείς ολίγη επιστήμη». Από την άλλη κυριαρχούσε και η αντίληψη ότι: «Όλα είχαν τελειώσει... Δεν υπήρχε η προοπτική της επανάστασης. Ξαφνιαστήκαμε όταν είδαμε την εξέγερση του '46». Αλλού ο Σβορώνος αναφέρεται στο δίλημά του να κατέβει στην Ελλάδα και να ξαναπάρει τα βουνά: «Να μην εξωραϊζουμε τα πάντα. Δεν είχα καμιά πλέον διάθεση να πάω, ούτε στο βουνό ούτε στις πολιτικές οργανώσεις, γιατί ήμουν βέβαιος ότι δεν θα πρόσφερα τίποτα το ουσιαστικό. Έκανα ένα είδος επιλογής. Ήμουν σίγουρος ότι η επιστημονική δουλειά που θα έκανα στη Γαλλία θα ωφελούσε το όλο κίνημα περισσότερο από την παρουσία μου στην Ελλάδα». Αξίζει βέβαια να σημειωθεί ότι από νωρίς οι έλληνες φοιτητές, και ιδιαίτερα τα μέλη του ΚΚΕ στο Παρίσι, τελούσαν υπό τη στενή παρακολούθηση της γαλλικής αστυνομίας και της Διεύθυνσης Εγχώριας Ασφαλείας, ενώ οι θεωρήσεις των ελληνικών διαβατηρίων γινόντουσαν μόνο με την ταυτόχρονη υποβολή του διαβόητου «πιστοποιητικού κοινωνικών φρονημάτων».

Αλλά η αμφισβήτηση και οι προβληματισμοί δεν προέρχονταν μόνο από τους υπότροφους. Ο τίτλος του αυτοβιογραφικού μυθιστορήματος της Μι-

μίκας Κρανάκης εμπνέεται από τα κυνικά σχόλια ενός μέλους της «χρυσής εμιγκράσις της Αριστεράς»: «Κάθεστε δω, παρείσα, και τρώτε, λέει, το-πικρό-ψωμί-της-εξορίας, εκ του ασφαλούς βέβαια, πιαστήκατε από θέσεις, θεσούλες, τέξεις, γκόμενες και λεφτουδάκια και πότε πότε σας πιάνει το πατριωτικό σας και το αχ και βαχ για το κατακαημένο Μεσολόγγι». Αυτό που πληγώνει βαθιά όμως την Κρανάκη είναι αυτό που λέει ύστερα: «Καλέσεις δεν είσατε πια Έλληνες, γίνετε φιλέλληνες. [...] Φιλέλληνες. Δεν έβγαλα άχνα, τσιμουδιά, αν και με πέτυχε στο μυχό του εαυτού μου, στην αιχμή του πόνου, κει που βγάζεις ένα αχ βουβό όταν ανοίγεις το τηλεγράφημα “Μητέρα απεβίωσε” ή όταν, στο χειρουργείο του στρατού, ξεσκεπάζεις το κρεβάτι, τραβάς την κουβέρτα και βλέπεις το κομμένο σου ποδάρι μες στους επιδέσμους». Άλλοι, που έμειναν πίσω στην Ελλάδα, ήσαν πιο ευθείς: «Αμ βέβαια, εσείς την κοπανίσατε πρώτοι πρώτοι με κείνο το καράβι, μού 'πε μια μέρα ο Ιωάννου ο Θεσσαλονικιός. Όλο κωλόπαιδα της Αθήνας είσατε, δεν πήραν ούτε έναν επαρχιώτη».

Εξορία, κοπάνα, διαφυγή; Ο Σβορώνος τονίζει ότι δεν τίθεται ζήτημα εξορίας. Ο Μερλιέ και ο Μιλλιέξ κατάφεραν να βγάλουν τους υποτρόφους από μια «εξαιρετικά δεινή θέση»: «βλέπο-

ντας τον κίνδυνο που κρεμόταν πάνω από το κεφάλι μιας ολόκληρης γενιάς επιστημόνων και καλλιτεχνών, έσπευσαν να φυγαδεύσουν όσους μπόρεσαν στο εξωτερικό για σπουδές». Όφειλαν οι αριστεροί υπότροφοι να παραμείνουν στην Ελλάδα; Όφειλαν να επιστρέψουν σ' αυτή μετά τον Εμφύλιο; Και τα δύο είναι ερωτήματα τόσο σύνθετα που μόνο σε κυνικά ή εξωραϊστικά συμπεράσματα μιας δίκης προθέσεων μπορούν να καταλήξουν. Χωρίς τις υποτροφίες πολλοί από τους νέους ήταν καταδικασμένοι, και μπορούμε μόνο να υποθέσουμε την κατάληξη όσων απέτυχαν να εξασφαλίσουν μια υποτροφία. Ίσως αυτούς αναλογίζεται ο Μερλιέ όταν, απαντώντας σε ερώτηση για τους νέους που απορρίφθηκαν, κυριεύεται ξαφνικά από συγκίνηση. Χωρίς το υψηλό επίπεδο υλικής και τεχνικής υποδομής που προσέφερε η Γαλλία εκείνη την εποχή, είναι αμφίβολο εάν οι υπότροφοι θα κατάφεραν να διαπρέψουν, ενώ δεν πρέπει να παραβλεφθεί ότι εργάζονταν υπό τη συνεχή απειλή της Δαμοκλείου σπάθης της απέλασης. Συνεπώς η διαφυγή και η παραμονή τους στη Γαλλία αποτελούσε μονόδρομο για την προσωπική σωτηρία αλλά και για την επιστημονική παραγωγή και την επαγγελματική καταξίωση. Αργότερα, κατά τη διάρκεια της Χούντας, πολλοί έλληνες σπουδαστές και διανοούμενοι που κατέφευγαν στο Παρίσι βρέθηκαν κάτω από τον αστερισμό των υποτρόφων του '45 – δικαιώνοντας ίσως έτσι και την αναγκαιότητα ύπαρξης ισχυρών πνευματικών θυλάκων αντίστασης έξω από την ελληνική επικράτεια.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΑΓΙΑ (Αρχείο Γαλλικού Ινστιτούτου Αθηνών), Correspondance avec Consulat, Ambassade, Ministères etc. Description Objective du Voyage des Boursiers du Gouvernement Français, d'Athènes à Paris en 1945, Correspondance avec Boursiers et Étudiants, Paris.

ΑΟΜΜ [Αρχείο Οκτάβιου και Μέλως Μερλιέ, Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών], Ιδιωτική Αλληλογραφία 1942-52, Το Γαλλικό Ινστιτούτο: επίσημοι απολογισμοί

από το 1907 ως το 1959, Σημείωμα για τον κ. Μερλιέ κατά τη διάρκεια του πολέμου (1939-45).

ΑΣΚΙ [Αρχείο Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας] Θάνος Γάππος, Δημήτρης Τζώρτζης, Αντώνης Σολάρος, «Έκθεση σχετικά με τον τρόπο της στρατολογίας μας στο Παρίσι και προτάσεις βελτίωσής του», Βουδαπέστη, 1η Ιουνίου 1949 (Φ 8/13/113).

Κ. Δς. «Οκτάβιος Μερλιέ: Ένας Άνθρωπος Ένα Έργο», *Κερκυραϊκά Νέα*, 13 Φεβρουαρίου 1950.

Κρανάκη Μιμίκι, *Φιλέλληνες, είκοσι τέσσερα γράμματα μιας Οδύσσειας*, εκδ. Ίκαρος, Αθήνα 1992.

Manitakis Nicholas, «Struggling from Abroad: Greek Communist Activities in France during the Civil War», στο Philip Carabott και Thanassis Sfikas (eds.), *The Greek Civil War: Essays on a Conflict of Exceptionalism and Silences*, Λονδίνο 2004, σελ. 101-113.

Μερλιέ Οκτάβ, «Οι γαλλικές υποτροφίες», *Ελευθερα Γράμματα*, αρ. 28-29, 23 Νοεμβρίου 1945, σελ. 9, 15 [φέρει την υπογραφή Μ. Α. Μ.].

Merlier Octave, *Octave Merlier: Un Grand Français, un Ami de la Grèce*, Société d'Édition les Belles Lettres, Παρίσι 1983.

Πιερίδης Θεοδόσης, «Έκθεση πάνω στους αριστερούς (ή πρώην αριστερούς) Έλληνες φοιτητές του Παρισιού», σελ. 109-115 από το «Τρία κείμενα τρεις στιγμές του Θεοδόση Πιερίδη», *Αρχειοτάξιο*, τ. 6, Μάιος 2004.

Σβορώνος Νίκος, «Εβύθισα την σκέψη μου μέσα στην πάσα ώρα...», *Σύγχρονα Θέματα*, Δεκέμβριος 1988, αναδημοσιεύθηκε στο Κ. Θ. Δημαράς και Νίκος Σβορώνος: *Η Μέθοδος της Ιστορίας, Ιστοριογραφικά και Αυτοβιογραφικά Σχόλια*, εκδ. Άγρα, Αθήνα 1995), σελ. 83-168.

Σβορώνος Νίκος, «Σε ένα τόπο εξορίας και σωτηρίας: συνέντευξη στον Τάσο Γουδέλη», *Το Δέντρο*, αρ. 37-38, Μάρτιος-Απρίλιος 1988, σελ. 10-19.

Τερζάκης Φώτης, «Ματαρόα, ή μια τρύπα στην ιστορία» στο *Το πνεύμα της εξορίας: Παπαιωάννου-Καστοριάδης-Αξελός*, εκδ. Εράσμος, Αθήνα 2003, σελ. 9-21.

Φλιτούρης Λάμπρος, «Η Γαλλική πολιτιστική παρουσία στην Ελλάδα τη δεκαετία του 1940», *Ίστωρ*, τχ. 14 (2005), σελ. 151-177.

3. Σύμφωνα με τη Μιμίκι Κρανάκη στο *Φιλέλληνες*, υπάρχουν δυο ειδών εξόριστοι: «η χρυσή εμιγκράσια των πλουσίων και η τενεκεδένια η δικιά μας, της πεντάρας. Οι χρυσοί εξόριστοι, οι άλλοτε λεγόμενοι κοσμοπολίτες, παίρνουν την πατρίδα τους μαζί, στα πορτοφόλια τους, όπου πάνε... Εμείς οι άλλοι, της πενταροδεκάρας, αφήνουμε γεια στον τόπο και βολευόμαστε εδώ με τα δωμάτια υπηρεσίας, τις καντίνες, τα σουσούτια, ό,τι λάχει [...] Η δική μας εμιγκράσια της χρυσής Αριστεράς, μες στον εμφύλιο, έστειλε τις οικογένειες για καλό και για κακό έξω από την Ελλάδα. Πιάσανε σουίτες στο Ριτς κι άρχισαν να γυρίζουν τα νυχτερινά κέντρα της Σεχραζάτ και άλλα κοφτήγια [με την] παρεπιδημούσα χρυσή Δεξιά [στο πλαίσιο τραπέζι]. Παράλληλοι βίον».

Ακούσια νοσηλεία και ανθρώπινα δικαιώματα

του Δ.Ι. Πάλλη

Παρ' όλο που οι νομικές διαδικασίες περί ακούσιας νοσηλείας έχουν ευθυγραμμιστεί με αυτές που υπάρχουν στις άλλες χώρες της Ευρώπης, ένας δυσανάλογα μεγάλος αριθμός ατόμων εξακολουθούν να εγκλείονται παρά τη θέλησή τους στα ψυχιατρικά μας ιδρύματα. Οι νομικοί και οι ψυχίατροι της χώρας μας πρέπει να δώσουν ιδιαίτερη προσοχή στο σοβαρό αυτό θέμα πριν κατηγορηθούν ότι παραβιάζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα πολλών ατόμων που δεν είναι και στην καλύτερη θέση να τα υπερασπιστούν.

Η ακούσια νοσηλεία, έλεγε ο άγγλος ψυχίατρος Τζιμ Μπίρλεχ πριν από τριάντα χρόνια, δεν είναι παραβίαση του ατόμου αλλά «δικαίωμα», και πρόσθετε: «αν χρειαστεί, όλοι μας πρέπει να έχουμε το δικαίωμα να μπούμε σ' ένα πρώτης κατηγορίας ψυχιατρείο παρά τη θέλησή μας»!

Στις μέρες μας, ενώ τα πιο πολλά παραδοσιακά ψυχιατρεία κλείνουν ή είναι ήδη κλειστά, οι ακούσιες εισαγωγές αυξάνονται! Η μεταρρύθμιση των ψυχιατρικών υπηρεσιών που διευκολύνει τη «θεραπεία στην κοινότητα» θεωρείται πρόοδος αλλά, για μερικούς, είναι και ένα βήμα προς τα πίσω. Στην Ελλάδα είναι γενικά παραδεκτό ότι ο σχετικός νόμος περί ακούσιας νοσηλείας (ΝΔ 2071/1992, αρ. 95), που είχε σκοπό να ρυθμίσει το θέμα με βάση τις σύγχρονες αντιλήψεις, την πρόοδο της ψυχιατρικής και την αναγνώριση των δικαιωμάτων των ψυχικώς πασχόντων, εξακολουθεί να έχει πολλά προβλήματα στην πράξη. Γι' αυτό το λόγο, αξίζει να ρίξουμε μια ματιά στη νομική διαδικασία του εγκλεισμού και στις εγγενείς δυσκολίες που παρουσιάζονται στην εφαρμογή του.

Επειδή οι ψυχικές διαταραχές επηρεάζουν την κρίση μας, ένας σημαντικός

αριθμός ατόμων με σοβαρά ψυχικά νοσήματα αρνούνται συχνά να αποδεχθούν την κατάλληλη θεραπεία. Με βάση το δικαίωμα περί προστασίας της υγείας μας, ο νομοθέτης επιτρέπει την προσωρινή στέρηση της ελευθερίας με σκοπό την αναγκαστική παροχή θεραπείας ή τη μεταφορά μας σε νοσοκομείο για την αξιολόγηση του ψυχικού προβλήματος και την κατάλληλη θεραπεία. Παρ' όλα αυτά, η ελευθερία είναι ένα θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα και οποιοσδήποτε περιορισμός της πρέπει να είναι όχι μόνο ιατρικά αναγκαίος αλλά και σύμφωνος με την κρούση νομοθεσία.

Αν και ο νόμος καθορίζει –σε γενικές γραμμές– τους όρους κάτω απ' τους οποίους το δικαίωμα αυτό μπορεί να περιοριστεί, το κατά πόσο οι όροι αυτοί πληρούνται (ύπαρξη ψυχικής διαταραχής, έλλειψη αντικειμενικής κρίσης ως προς το συμφέρον της υγείας, κίνδυνος της ζωής του ατόμου ή των άλλων) βασίζεται αποκλειστικά στην κρίση αυτού που αποφασίζει τον εγκλεισμό, παίρνοντας υπ' όψη του τις γνωματεύσεις δυο ή περισσότερων ψυχιάτρων. Ουσιαστικά, ενώ ο εντεταλμένος νομικός εξετάζει το αν όλοι οι αναγκαίοι όροι πληρούνται στην κάθε περίπτωση, οι ψυχίατροι αξιολογούν τη συμπεριφορά και την εμπειρία του ατόμου και το βαθμό στον οποίο η ψυχική διαταραχή εμπίπτει σε μια από τις ιδιαίτερες νοσολογικές κα-

τηγορίες που περιγράφονται και ταξινομούνται από τη σύγχρονη ψυχιατρική καθώς επίσης και το βαθμό στον οποίο ο κίνδυνος επιδείνωσης της υγείας και ο κίνδυνος βλάβης του πάσχοντος ή άλλων φαίνεται σοβαρός. Οι ψυχίατροι δίνουν τη γνώμη τους με βάση αυτά που ξέρουν από την κλινική εμπειρία τους ή από σχετικές μελέτες – αν τέτοιες μελέτες μπόρεσαν να δώσουν σαφείς και έγκυρες απαντήσεις.

Στις πιο πολλές περιπτώσεις, το αν ένα άτομο πάσχει από ψυχική νόσο ή όχι δεν μπορεί να αποδειχτεί με απόλυτη βεβαιότητα. Η ψυχιατρική διάγνωση δεν έχει την εγκυρότητα που έχει π.χ. η διάγνωση της οξείας σκωληκοειδίτιδας, που μπορεί να επιβεβαιωθεί όταν ο χειρουργός βλέπει τη φλεγμονή. Η *εγκυρότητα* (validity) της διάγνωσης της ψυχικής νόσου δεν μπορεί συνήθως ν' αποδειχτεί και η εμπιστοσύνη μας για το ότι η νόσος όντως υπάρχει βασίζεται στην *αξιοπιστία* (reliability) με την οποία έγινε η αρχική διάγνωση, δηλαδή στο βαθμό που οι ψυχίατροι που εξετάζουν το ίδιο άτομο φτάνουν στο ίδιο συμπέρασμα. Και ακριβώς επειδή τόσο η κρίση του δικαστικού όσο και του ψυχιάτρου βασίζονται στην ερμηνεία του νόμου από τη μια πλευρά και στην ερμηνεία της συμπεριφοράς και εμπειρίας του ατόμου από την άλλη, χρειάζεται να υπάρχουν ορισμένες προφυλάξεις που θα προσφέρουν μια εγγύηση ότι η στέρηση της ελευθερίας ήταν απόλυτα δικαιολογημένη.

Μια ασφαλιστική δικλείδα σ' αυτή τη διαδικασία είναι το δικαίωμα του ατόμου στο οποίο επιβλήθηκε η στέρηση της ελευθερίας του να κάνει ένσταση κατά της νομικής απόφασης εγκλεισμού του σε ψυχιατρικό ίδρυμα. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνεται όχι μόνο στη Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του

Ανθρώπου αλλά και στη νομοθεσία της χώρας μας και ιδιαίτερα στον προαναφερθέντα νόμο περί ακούσιας νοσηλείας. Τέτοιες ενστάσεις μπορεί να υποβληθούν σε δικαστήριο ανώτερο από αυτό που εξέδωσε την αρχική απόφαση εγκλεισμού και προσφέρουν την ευκαιρία στο άτομο να διεκδικήσει νομικά το δικαίωμα της ελευθερίας του αν αυτό έχει παραβιαστεί.

Το εύλογο ερώτημα είναι: Παραβιάζονται ποτέ τα ανθρώπινα δικαιώματα των ψυχικώς ασθενών στη διαδικασία εγκλεισμού τους; Υπάρχουν δηλαδή άτομα σε ψυχιατρικά ιδρύματα που ο εγκλεισμός τους δεν πληροί τα κριτήρια που καθορίζει ο νόμος;

Επειδή στην Ελλάδα δεν υπάρχουν τα κατάλληλα στοιχεία, μια απάντηση στην ερώτηση αυτή μπορεί να δοθεί από τις στατιστικές των αγγλικών ειδικών τριμελών δικαστηρίων (Mental Health Review Tribunals) που εκδικάζουν τις ενστάσεις των ασθενών που νοσηλεύονται παρά τη θέλησή τους. Από τις στατιστικές αυτές προκύπτει πως, κάθε χρόνο, από τους τριάντα χιλιάδες εγκλειστούς άγγλους ασθενείς δέκα περίπου χιλιάδες κάνουν ένσταση που φτάνει στα ειδικά δικαστήρια τα οποία αποφασίζουν ότι χίλιοι περίπου ασθενείς δεν πληρούν τα αναγκαία κριτήρια που δικαιολογούν ότι ο εγκλεισμός τους πρέπει να συνεχιστεί.

Οι ψυχικές νόσοι δεν έχουν σύνορα και, παρ' όλο που ο αγγλικός νόμος διαφέρει από τον ελληνικό, τα νομικά κριτήρια που δικαιολογούν την ακούσια νοσηλεία είναι παρόμοια. Μια νομικά αδικαιολόγητη στέρηση της ελευθερίας χιλίων ατόμων το χρόνο στην Αγγλία μπορεί να φαίνεται υπερβολική αλλά αντισταθμίζεται κάπως από το δικαίωμα που έχουν οι ασθενείς αυτοί και από τη δυνατότητα που τους δίνεται να το εξασκήσουν κάνοντας ένσταση σε ένα ανεξάρτητο νομικό σώμα (Mental Health Review Tribunal) με νομική βοήθεια που τους προσφέρεται δωρεάν.

Στη χώρα μας, πόσα άτομα εγκλείονται σε ψυχιατρικά ιδρύματα που η στέρηση της ελευθερίας τους θα κρίνόταν παράνομη αν είχαν υποβάλει μια τέτοια ένσταση; Πόσο συστηματικά εφαρμόζονται οι σχετικές διατάξεις

του σημερινού νόμου περί εγκλεισμού; Πόσο συχνές είναι οι διαφωνίες στις γνωματεύσεις των ψυχιάτρων και πόσο συχνά επιλύονται ικανοποιητικά; Πόσο συχνά ενημερώνονται οι ίδιοι οι ασθενείς για τη νόμιμη διεκδίκηση των δικαιωμάτων τους και πόσο επαρκείς είναι οι διαδικασίες οι οποίες διασφαλίζουν τα δικαιώματα αυτών που δεν είναι σε θέση να τα υπερασπιστούν;

Αν και δεν είναι δυνατό να απαντήσουμε στις ερωτήσεις αυτές με την ακρίβεια που μας χρειάζεται, από τις εκτιμήσεις έγκυρων μελών της ψυχιατρικής κοινότητας καθώς επίσης και από τις διαπιστώσεις του Συνηγόρου του Πολίτη, υπάρχουν σαφείς ενδείξεις ότι στη χώρα μας το πρόβλημα είναι ιδιαίτερα σοβαρό. Το συμπέρασμα αυτό βασίζεται στο ότι ενώ στις άλλες χώρες της Ευρώπης το ποσοστό ακούσιων εισαγωγών στα ψυχιατρικά νοσοκομεία αντιπροσωπεύει μόνο το 10% του συνόλου των εισαγωγών, στην Ελλάδα το ποσοστό αυτό είναι τουλάχιστον 40-50%, δηλαδή πενταπλάσιο! Οι ενστάσεις που υποβάλλονται είναι ελάχιστες, η νομική βοήθεια σπάνια και η ενημέρωση του αρρώστου για τα δικαιώματά του ελλιπής. Και αφού δεν έχουμε στατιστικά στοιχεία για ολόκληρη τη χώρα, τα οποία θα μπορούσαν να μας δείξουν αν η κατάσταση αυτή βελτιώνεται ή χειροτερεύει, το πρόβλημα –έπισημα τουλάχιστον– δεν υπάρχει!

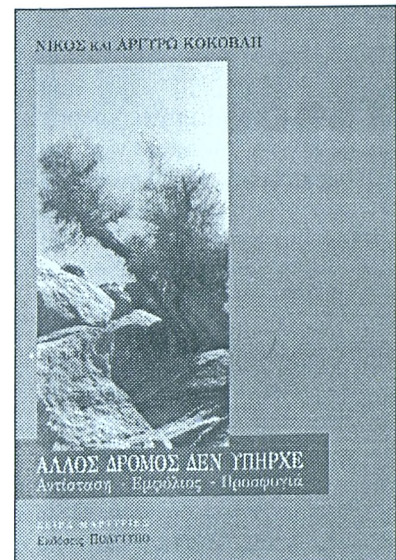
Είναι εμφανές ότι υπάρχει ανάγκη για έγκυρες μελέτες που θα εκτιμήσουν επακριβώς το μέγεθος του προβλήματος, θα εντοπίσουν τους λόγους για τους οποίους εξακολουθεί να υπάρχει σε τέτοια έκταση και θα συστήσουν τρόπους με τους οποίους θα μπορούσε να επιλυθεί. Η ανάγκη υπεράσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των ασθενών στα ψυχιατρικά μας ιδρύματα είναι έντονη και επιτακτική. Βέβαια, οι ψυχικά ασθενείς δεν θα κάνουν αύριο διαδήλωση στο Σύνταγμα για να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους. Οι πόρτες είναι ερμητικά κλειστές. Υπάρχουν άραγε πολλοί που θα διαφωνούσαν με το επιχείρημα πως «το επίπεδο του πολιτισμού μιας χώρας κρίνεται από τον τρόπο με τον οποίο συμπεριφέρεται προς τα πιο ευάλωτά της μέλη»;

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

Νίκος και Αργυρώ Κοκοβλή:

ΑΛΛΟΣ ΔΡΟΜΟΣ ΔΕΝ ΥΠΗΡΧΕ

Αντίσταση - Εμφύλιος - Προσφυγιά

Η ιστορία του Νίκου και της Αργυρώς Κοκοβλή όπως την ζωντανεύουν οι ίδιοι. Ξεκινά από την προσφυγιά της Μικράς Ασίας και συνεχίζει στα χρόνια της Κατοχής και της Αντίστασης στην Κρήτη. Αρχίζουν οι διώξεις, ο Εμφύλιος, το κυνηγητό των διαλυμένων τμημάτων του Δ.Σ. με τη δεκαεξάχρονη παρανομία σε σπηλιές και κρύπτες στα βουνά των Λευκών Ορέων, η δραματική απόδραση στην Ιταλία. Το περιπετειώδες ταξίδι μέσω Ελβετίας, Αυστρίας και Ουγγαρίας μέχρι την ΕΣΣΔ. Η άφιξη στην Τασκένδη. Η αποκάλυψη της σοβιετικής πραγματικότητας. Οι περιορισμοί. Επιστροφή στην πατρίδα ύστερα από 14 χρόνια.

Μια απίστευτη σε δραματικά γεγονότα ανθρώπινη ιστορία που πρέπει να γνωρίζει κάθε πολίτης.

Ένα μάθημα εγκάρτερησης και ανθρωπιάς.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Δημοχάρους 60, Αθήνα 115 21

τηλ: 210-7232819,

φαξ: 210-7226107

e-mail: chprou@otenet.gr

Α, ρε Λάμπρο, παπα-Λάμπρο!

του Α. Ψάλλη

Την Τετάρτη, τις ώρες που έκλεινε την ύλη το περιοδικό, ήρθαν τα χαμπάρια από τα Ιεροσόλυμα: Πληρωμένοι παλαιστίνιοι μπράβοι του τέως Ειρηναίου και πεφιλημένου του δικού μας αρχιεπισκόπου Χριστόδουλου έκαναν εισβολή στο Πατριαρχείο. Η ισραηλινή αστυνομία αρνήθηκε να παρέμβει «σεβόμενη», όπως είπε, τα ειδικά προνόμια του Πατριαρχείου. Τέτοια ρεζιλίκια!

Πριν δυο μήνες παρακολουθήσαμε τα εκκλησιαστικά σκάνδαλα και την παπαδίστικη υποκρισία. Εδώ, στη χώρα της φαιδράς πορτοκαλέας, οι μηχανισμοί του Χριστόδουλου εργάζονται ακαταπρόκλητα και κουκουλώνουν τις ασχημίες. Όπως εκείνες του Μητροπολίτη Θεσσαλιώτιδος Θεόκλητου.

Εγώ του τα 'λεγα του Λάμπρου Σμαίλη, του υπό παραίτηση διευθυντή της *Απογευματινής*, αλλά δεν με άκουγε. Όποιον τα βάζει με την Εκκλησία πέφτει φωτιά και τον καίει. Έτσι την πάτησε κι αυτός. Μετά τις μεγάλες αποκαλύψεις και τα πρωτοσέλιδα που έστελναν τους εν ζωή «αγίους» μας να κρυφτούν στα αμαρτωλά ιερά τους, ψάχνει τώρα για δουλειά ο άνθρωπος και η *Απογευματινή* εκποιείται. Πρέπει να είναι κανείς πολύ μάγκας, ή επιτήδειος, όπως ο Μάκης ή ο Θέμος παραδείγματος χάριν, για να τα βάλει με τους επί Γης εκπροσώπους του Θεού και να μην καεί στο πυρ το εξώτερον. Θυμάται άραγε κανείς τι έγιναν τα «σκάνδαλα» του αντικατασταθέντος για το λόγο αυτό Μητροπολίτη Θεσσαλιώτιδος Θεόκλητου, πρώην, νυν και αεί ευνουσμένου του Χριστόδουλου; Πέντε λεπτά δημοσιότητα ήταν, που θα έλεγε και ο Άντυ, και τώρα πάμε γι' άλλα.

Δεν πέρασαν 24 ώρες από τη διεύθυνση

ση της Νάγιας στην αστυνομία (ή το αντίστροφο, δεν έχω ακόμα καταλάβει τι έγινε ακριβώς) και βγάλαμε το πρώτο λαβράκι. Όπως είναι γνωστό η Ιερά Σύνοδος απάλλαξε τον Μητροπολίτη Θεσσαλιώτιδος Θεόκλητο από την κατηγορία ότι τον Ιανουάριο του 2003 συνελήφθη από αστυνομικά όργανα «σε ανήθικο νυχτερινό κέντρο της οδού Καρδίτσας-Τρικάλων» με έναν φίλο του και τους προσήγαγαν «για αναγνώριση διότι τους θεώρησαν υπόπτους για διακίνηση ναρκωτικών».

Η Νάγια ερεύνησε διεξοδικά το θέμα και διαπίστωσε ότι δεν υπάρχει καμία απολύτως αλήθεια στους προηγούμενους ισχυρισμούς. Οι οποίοι αυτο-διαψεύδονται με την απλή λογική. Γιατί πώς είναι δυνατόν να επιτρέψει ο πανίσχυρος τότε Μητροπολίτης Θεσσαλιώτιδος να τον οδηγήσουν για αναγνώριση στο τμήμα; Δεν έβαλε τις φωνές από το «νυχτερινό κέντρο»; Και πώς γίνεται να μην τον αντιληφθούν τα αστυνομικά όργανα; Είχε μήπως ξυριστεί και δεν τον κατάλαβαν; Πρόκειται για μια τυ-

χαία φυσιογνωμία ή για μια πασίγνωστη στην περιοχή προσωπικότητα; Πού είναι το δελτίο συμβάντων;

Κατόπιν αυτών θέτω τα εξής αμείλικτα ερωτήματα και καλώ όποιον ενδιαφέρεται ή νομίζει πως θίγεται, σε δημόσιο διάλογο:

- Ήταν μόνος του ο Θεόκλητος ή παρέα με τον Σεραφείμ Κολοσούσα;
- Ποιοι τους συνέλαβαν; Αστυνομικά όργανα ή συνοριακοί φρουροί;
- Πού ακριβώς τους συνέλαβαν; Μέσα σε κέντρο ή μέσα σε αυτοκίνητο; Και για ποιο λόγο;
- Γιατί αμέσως μετά το επεισόδιο ο Κολοσούσας αποστέλλεται άρον-άρον στη Μονή Πεττελής, όπου ο Χριστόδουλος τον προβιβάζει αμέσως σε αρχιμανδρίτη και ταυτόχρονα διευθυντή του ιδιαίτερου γραφείου του;

• Γιατί μετά τα τελευταία γεγονότα ο Κολοσούσας εξαφανίστηκε; Πού κρύβεται (ή τον κρύβουν) και γιατί; Τι φοβούνται;

• Ποιο πολιτικό πρόσωπο της Εκκλησίας προσπαθεί τις τελευταίες μέρες να επηρεάσει τοπικούς εκδότες της Καρδίτσας υπέρ του Θεόκλητου;

• Μήπως πρόκειται για τον ίδιο που «καθάρισε» κάποιον πρωτοσύγκελλο, εμπλεκόμενο σε σκάνδαλα του Ταμείου Κληρικών;

• Ποια είναι ακριβώς η σχέση που συνδέει τον Πέτρο τον Αλβανό και τον Βαβύλη με την Ιερά Μητρόπολη Θεσσαλιώτιδος;

• Ποια ακριβώς ήταν η σχέση Γιοσάκη-Κολοσούσα;

• Γιατί δεν πρόσεχε ο Χριστόδουλος πού έβαζε την υπογραφή του;

Δεν ξέρω ποια θα είναι η απάντηση στα ερωτήματα αυτά, αλλά ένα γεγονός με γεμίζει αισιοδοξία για το μέλλον την Εκκλησία: Η *Αυριανή* δημοσιεύει μια φωτογραφία που δείχνει έναν επίσκοπο...

Αυτά!

επισημαίνουμε

Πολύπτυχο

Βομβαρδισμός πολιτιστικών γεγονότων μέσα στον ιουλιανό καύσωνα: Νταλάρας, Γαληνέα, Φασουλής, Λαζόπουλος και Κιμούλης στην Επίδαυρο, Μητσιάς, Μορικόνη, Χατζηνάσιος στο Ηρώδειο, Παπαρίζου στη Σουηδία προσκεκλημένη απ' τη βασιλική οικογένεια, Βανδή στα Γιάννενα, Λάλας και

Ταγματάρχης στην Πινακοθήκη, όπου πλέον θα τελούνται γάμοι και βαφτίσια. Κι όχι μόνο κηδείες. Κατά δήλωση της διευθύντριας. Ωραιότατα φωτογραφημένες σε ρομαντικές πόζες. Στην Εθνική Λυρική Σκηνή είναι μεγάλη απώλεια η παραίτηση του Λουκά Καρυτινού, του καλλιτεχνικού διευθυντή που αναμόρφωσε καλλιτεχνικά το θεσμό, αλλά και η συνεχιζόμενη απεργία των χορωδών που ματαιώνει το ανέβασμα του Οθέλλου. Είναι πάντως αλήθεια πως τα κατώτερα στελέχη του μοναδικού λυρικού μας θεάτρου αμείβονται με μισθούς πείνας και ζουν υπό την απειλή συμβάσεων-λαιμητόμων. Αντίθετα, τα υψηλόβαθμα στελέχη πληρώνονται αδρά. Και το κερασάκι στην τούρτα: Η Μαρία Δαμανάκη υπέβαλε επερώτηση στη Βουλή για την τύχη της Λυρικής και τη στέγασή της. Γιατί δεν ρωτάει απευθείας τον κ. Βενιζέλο που έλυσε το ζήτημα αναμορφώνοντας εκ βάθρων τα παλαιά και ενοικιαζόμενα «Ολύμπια», αγοράζοντας μάλιστα και το πάρκινγκ-μεσοτοιχία επί της Χ.Τρικούπη; Έτσι τον έλυσε το γόρδιο δεσμό ο τεράστιος, εξασφαλίζοντας μάλιστα κοινοτικούς πόρους! (Απ' το χορόδραμα *Όνειρο Θερινής Νυκτός*, όπου ο ίδιος ο υπουργός χόρεψε το ρόλο της «Νύχτας»). Ή, σχετικά με την καινούργια Όπερα και την Ακαδημία Μουσικών Σπουδών, γιατί δεν ρωτάει η ευλογημένη τον κύριο Χρήστο; Ο οποίος ετοίμασε τη δική του στο πιτς φιτίλι. Άμα υπάρχουν βλέψεις τα λεφτά... Τι να σου κάνει κι ο κ. Τατούλης; Ένας απλός υφυπουργούλης είναι. Και μάλιστα με υπουργό την κ. Φάνη. Megaron Plus του λένε, Megaron Plus λέει. Τι να τους πει; «Εγώ δεν πάω Μέγαρο»; Τότε δεν θα ξαναδεί ανασχηματισμό. Με τόσους λαμπράκάνθρωπους που κυκλοφορούν στα υψηλά κλιμάκια του ΥΠΠΟ (όπως λέμε «λυκάνθρωπους» ή όπως λέμε «Το ΠΑΣΟΚ είναι εδώ – η ΝΔ πού είναι;») ο κ. υφυπουργός πρέπει να είναι πολύ προσεκτικός.

Προφορική παραίτηση στον κ. Τατούλη υπέβαλαν μέλη του ΔΣ του ΕΜΣΤ. Πάντως η κ. Καφέστη στην *Ελευθεροτυπία* δηλώνει πως «πρέπει να υπερβούμε τον απομονωτισμό». Κόφτα ποιος μιλάει! Απ' την άλλη προωθείται συντόνως, όπως μαθαίνουμε εξ αρίστων πηγών, η «ιδιωτικοποίηση» – τι ωραία λέξη! – της Εθνικής Πινακοθήκης, για να υπερβεί το μουσείο τα αδιέξοδά του. Μα εμείς νομίζαμε πως πήγαινε περίφημα. Ρωτήστε και τον κ. Λάλα ή τον ερωτευμένο Σαίξπηρ. Για να σοβαρευτούμε όμως, η ΕΠΜΑΣ στοιχίζει πάρα πολλά και παράγει ελάχιστο έργο, λειτουργώντας ως one woman show. Χωρίς εκπαιδευτική πολιτική ή στρατηγική αγορών, χωρίς επιμερισμό αρμοδιοτήτων στους επιμελητές, χωρίς ευέλικτο και πολυεπίπεδο πρόγραμμα, χωρίς παράλληλες εκδηλώσεις, π.χ. συνέδρια. Είναι χαρακτηριστικό ότι το 90% των εκθέσεων της υπογράφονται από curators εκτός Πινακοθήκης! Όπως η έκθεση Σαμαρά (πολύ ενδιαφέρουσα μεν από πλευράς εκθεμάτων, αλλά αμήχανα έως αφελώς στημένη). Και κάτι ακόμη. Ας μάθουμε επιτέλους την αλήθεια. Πόσο στοίχησε ο Ροντέν; 75.000 ευρώ, που δήλωσε στέλεχος από την Πινακοθήκη στον Γενικό Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης, ή 250.000, όπως ισχυρίζονται από την Εθνική Τράπεζα χωρίς όμως να επιδεικνύουν παραστατικά; Τι λέει ο κ. Τατούλης; Εμείς πάντως σε προηγούμενο Αντί (τχ. 842) αποκαλύψαμε ότι ο «Άνθρωπος που περπατά» είναι ρεπλίκα του πρωτότυπου έργου του 1960 και χαλκοχυτεύτηκε από το Μουσείο Ροντέν το 2000 σε 8 αντίτυπα (η ΕΠΜΑΣ αγόρασε το δεύτερο).

Και ο αντίποδας: Στην είσοδο του Μουσείου Μπενάκη έχει στηθεί, εδώ και ένα μήνα, μικρή αναμνηστική έκθεση, σε δύο προθήκες, για τα ογδοντάχρονα του Μανόλη Αγγωνστάκη, με χειρόγραφα, φωτογραφίες, πρώτες εκδόσεις κ.λπ. του ποιητή. Αθόρυβη αλλά ουσιαστική διατήρηση της εθνικής μνήμης και του πολιτιστικού εκείνου αγαθού που δεν συγχέεται με το πυροτέχνημα. Έτσι ο θάνατός του, οδυνηρά επίκαιρος, στο μέτρο της μουσειακής ηθικής ανεστάλη.

Μάνος Στεφανίδης

ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

- «Γιάννης Μόραλης. Θέατρο - Μουσική - Ποίηση» είναι ο τίτλος της μεγάλης έκθεσης που εγκαινιάζεται αύριο, Σάββατο 16 Ιουλίου, στον ιστορικό Πύργο Μπαζαίου στη Νάξο, στο πλαίσιο του Φεστιβάλ Νάξου 2005. Περιλαμβάνει περί τα 200 εκθέματα – ζωγραφική, σκηνικά, εικονογραφήσεις βιβλίων και δίσκων και σπάνιο φωτογραφικό υλικό. Επισκεφθείτε την έως 12/9.

- Στη Χώρα της Τήνου πάλι, ανοίγει σήμερα, Παρασκευή 15 Ιουλίου, μόνιμη έκθεση γλυπτικών έργων του μεγάλου Γιαννούλη Χαλεπά, στο μέγαρο του Ιδρύματος Τηνιακού Πολιτισμού. Τα περισσότερα από τα 21 γλυπτά της έκθεσης, που ως σήμερα βρίσκονταν στο Μουσείο Τηνίων Καλλιτεχνών, χρονολογούνται στην περίοδο 1918-30, οπότε ο Χαλεπάς ζούσε στον Πύργο της Τήνου.

- Έκθεση φωτογραφιών του σημαντικότερου εν ζωή φωτογράφου μας, του Βολιώτη Δημήτρη Λέτσιου, γίνεται στο Μουσείο Φωτογραφίας της Θεσσαλονίκης. Θα παραμείνει ανοιχτή έως τις αρχές Οκτωβρίου. Μην παραλείψετε να την επισκεφθείτε.

- Να θυμίσουμε: Εδώ και έναν περίπου μήνα παρουσιάζεται στο Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο (Βασ. Σοφίας 22) η ωραία έκθεση της Συλλογής Γεωργίου Τσολοζίδη. Περιλαμβάνει έργα της παλαιοχριστιανικής, βυζαντινής και μεταβυζαντινής περιόδου και διαρκεί έως 31 Αυγούστου.

- Τον Σωτήρη Πέτρουλα και τους αγωνιστές των Ιουλιανών τιμούν με εκδήλωση-πολιτική συγκέντρωση η Εταιρεία Μελέτης της Ιστορίας της Αριστερής Νεολαίας και οι «Φίλοι του Σωτήρη Πέτρουλα»: την Πέμπτη 21 Ιουλίου, 8.30 μ.μ., στον υπαίθριο χώρο μπροστά στην Παλιά Βουλή. Θ' ακολουθήσουν τα αποκαλυπτήρια της προτομής του Σ. Πέτρουλα στη γωνία Εδουάρδου Λω & Σταδίου.

Ανοιχτή επιστολή στον Π. Τατούλη για το ΕΜΣΤ

Λάβαμε και δημοσιεύουμε την ανοιχτή επιστολή που απέστειλε προς τον κ. Τατούλη ο Μιχάλης Παπαδάκης, πρόεδρος του ΕΕΤΕ και μέλος του ΔΣ του Εθνικού Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης, για τη μη εύρυθμη λειτουργία του ΕΜΣΤ:

Κύριε Υφυπουργέ,

Επί εννέα μήνες έχετε γίνει μάρτυρας της παρατεταμένης κρίσης που διέπει τις σχέσεις του Δ.Σ. (πλειοψηφία) του Ε.Μ.Σ.Τ. και της Διευθύντριας του κας Α. Καφέτση.

Τα αδιέξοδα που δημιουργεί αυτή η κρίση ώθησαν τον Πρόεδρο του Δ.Σ. κ. Σ. Σόρογκα και κάποια μέλη του Δ.Σ. να σας υποβάλουν προφορικά στις 13/6/2005 τις παραιτήσεις τους, τις οποίες δεν κάνατε δεκτές, επικαλούμενος την ανάγκη να τηρηθούν οι προθεσμίες προκειμένου να υλοποιηθεί το Έργο του Μουσείου.

Οι δύο επιστολές σας, που ακολούθησαν, προς το Δ.Σ. και τη Διευθύντρια (16/6 και 4/7/2005) αγνοήθηκαν επιδεικτικά από την κα Α. Καφέτση. Η διοικητική θέση που αυτή κατέχει στο προσωπικό του Μουσείου, είναι αυτή και μόνον που της δίνει τη δυνατότητα να παρεμποδίζει τη λειτουργία του Δ.Σ.; Δεν το πιστεύω πλέον.

Επίσης έχετε ήδη λάβει γνώση ότι η κα Α. Καφέτση από αυτή της τη διοικητική θέση παρεμποδίζει συστηματικά επί έξι μήνες το Δ.Σ., να ελέγξει εμπεριστατωμένα την καθόλου συμφέρουσα για το Ε.Μ.Σ.Τ. σύμβαση υλοποίησης του Έργου, με ορατό πλέον τον κίνδυνο οικονομικών υπερβάσεων και προστίμων για το Δημόσιο.

Παρ' όλα αυτά η κα Καφέτση δεν δίστασε να κατηγορήσει ευθέως (με επιστολή που σας έχει κοινοποιηθεί) τον Πρόεδρο του Δ.Σ., και εμμέσως τέσσερα μέλη του, ότι παρεμποδίζει την πορεία του Έργου του Μουσείου. Μέχρι τώρα δεν έχει υπάρξει δική σας αντίδραση.

Κύριε Υφυπουργέ,

Πρέπει να αναγνωρίσετε ότι η σύννομη λειτουργία του Δ.Σ. είναι πλέον αδύνατη.

Σε σας εναπομένει να προασπίσετε τη νομιμότητα, παίρνοντας μέτρα ενάντια στην αυθαίρετη οικειοποίηση του Εθνικού Μουσείου, που, όπως εσείς επισημάνετε: «δεν είναι ενός ανδρός ή μιας γυναικός αρχή, αλλά ένας θεσμός που χρειάζεται την πείρα, τις ιδέες και τις διοικητικές ικανότητες όλων σας (μας)»

Η αθλιότητα, φίλοι μας, κυκλοφορεί σε όλη την Ευρώπη. Στο Παρίσι, λόγω χάριν, απ' όπου ο Νικολάκης Gosiny μάς στέλνει το μήνυμα.

Εικαστική έκθεση στο Ευρωκοινοβούλιο

Μεγάλο ήταν το ενδιαφέρον που προκάλεσε στις Βρυξέλλες, στην Αίθουσα Γεχούντι Μενουχίν του Ευρωκοινοβουλίου, η έκθεση «Παρίου Φωτός Αντίδωρο» (29 Ιουνίου-5 Ιουλίου 2005) που οργανώθηκε από τον Δήμο Πάρου και τους Φίλους της Πάρου στις Βρυξέλλες, υπό την αιγίδα του

προέδρου της Επιτροπής Πολιτισμού και Παιδείας του Ευρωκοινοβουλίου κ. Ν. Σηφουνάκη.

Παρέστησαν ο Δήμαρχος Πάρου κ. Ι. Ραγκούσης, ευρωβουλευτές, η ελληνική διπλωματική αντιπροσωπεία στις Βρυξέλλες, και πλήθος προσκεκλημένων.

Στην έκθεση, την επιμέλεια της οποίας είχε η Ντόρα Ηλιοπούλου-Ρογκάν, πήραν μέρος έλληνες και ξένοι καλλιτέχνες που εμπνεύστηκαν από την Πάρο. Σημειώνουμε, μεταξύ πολλών άλλων, τους: Ρ. Κοψίδη, Π. Πρέκα, Θ. Πανταλέων, Α. Βαριά, Ρ. Seibt, R. King.

Η θερινή κινηματογραφική σεζόν άνοιξε με δυο πολύ –για διαφορετικούς λόγους– ενδιαφέρουσες γαλλικές ταινίες, επικυρώνοντας την εκτίμησή μας για την ιστορική αυτή εθνική κινηματογραφία, μέσα στα ευρωπαϊκά όρια, γιατί ανδίσταται μόνη αυτή στην αμερικανική κινηματογραφική κυριαρχία με εντυπωσιακό όγκο παραγωγής και με υψηλό ποιοτικό δείκτη, έχοντας πείσει το γαλλικό κοινό (ζητούμενο και των άλλων ευρωπαϊκών χωρών) να δίνει πρώτη προτίμηση στις δικές του ταινίες. Σας προτείνουμε ανεπιφύλακτα το ολόφρεσκο ντεμπούτο του Αλαίν Γκιροντί *Καμία ανάπαυση για τους γενναίους* και το ύψιστης θερμότητας ψυχολογικό δράμα του Φρεντερίκ Φοντέιν *Η γυναίκα του Ζυλ*, με την συνταρακτική ερμηνεία της Εμμανουέλ Ντεβός.

Γαλλική υπεροχή!

Τόσο ο ίδιος ο Αλαίν Γκιροντί ως άποψη δημιουργού όσο και ετούτη η πρώτη μεγάλου μήκους ταινία του (προηγήθηκαν, από το 1990 και μετά, τρεις μικρού μήκους και δύο μεσαίου) αποτελούν έναν από τους –σπάνιους φέτος– αυθεντικούς αιφνιδιασμούς στον κορεσμό του ευθύγραμμου αφηγηματικού κινηματογράφου, μιας σίγουρα μεγάλης ρεαλιστικής παράδοσης. Αλλά είναι η κινηματογραφική τέχνη που αποζητά αυτές τις ζειδωρες για την ίδια ανατροπές. Πρέπει να πούμε ότι το *Καμία ανάπαυση για τους γενναίους* είναι μια ταινία που μόνο ένα γραπτό κινηματογραφικό δοκίμιο μπορεί να συναντηθεί αποτελεσματικά μαζί της και όχι ένα συμπιεσμένο κριτικό σημείωμα. Είναι ένα κερδισμένο ραντεβού του ορθόδοξου, του σινεμά βεριτέ, με τη λογοτεχνία. Άλλωστε και ο ίδιος ο Γκιροντί δηλώνει ότι στις προθέσεις του είναι πάντοτε η συγγραφή ενός ολοκληρωμένου λογοτεχνήματος, που όμως πάντοτε καταλήγει σε ταινία, όπως ετούτο το σινεφιλικό αμάλγαμα «μιας ρουστίκ, πολυσεξουαλικής φαντασίωσης και μιας σχεδόν ολόκληρης γκανγκστερικής roadmonie» αφήγησης, όπως έγραψε ο Ντένις Πιμ, με τη συνδρομή –προσθέ-

Η κορυφαία Εμμανουέλ Ντεβός ανεβάζει κατακόρυφα με την ερμηνεία της την αξία της ταινίας *Η γυναίκα του Ζυλ*.

τουμε εμείς–του αλά Μπονιουέλ σουρεαλισμού και της λογοτεχνίας, προελεύσεως από το «Oulipo», το γνωστό «Εργαστήριο Δυνητικής Λογοτεχνίας» των Ζωρζ Περέκ, Ρεμόν Κενώ, Ίταλο Καλβίνο κ.ά. Τελικά, μια κωμωδία ύμνος στην τεμπελιά, κατάσταση όμως που σου δίνει όλο το χρόνο να σκέφτεσαι το θάνατο. Κεντρική, άλλωστε, θέση που κυριαρχεί στην ταινία.

Ο νεαρός Μπαζιλ, βλέπει στον ύπνο του τον Φαφτάο Λούντο, μια ονειρική φιγούρα, που του αποκαλύπτει ότι την επομένη φορά που θα κοιμηθεί θα πεθάνει. Έντρομος ο Μπαζιλ αποφασίζει να μην ξανακοιμηθεί, αρχίζοντας την περιπλάνησή του στον κόσμο. Ο «κολλητός» του Ιγκόρ τον αναζητεί περιπλανώμενος κι αυτός. Το τρίγωνο θα κλείσει με τον λίγο μεγαλύτερό τους

Τζόνι Γκοτ, κάτι μεταξύ μικροαπατεώνα και δημοσιογράφου. Τοπία γαλήνια και άδειας επαρχίας στη νοτιοδυτική Γαλλία. Κάθε πλάνο και μια κινηματογραφική απόλαυση από τον αυτοδίδαχτο (μελλοντικό;) καινούργιο Γκοντάρ. Χαλαρή, γεμάτη ποικιλίες χώρων, συμπεριφορών και υπονοουμένων.

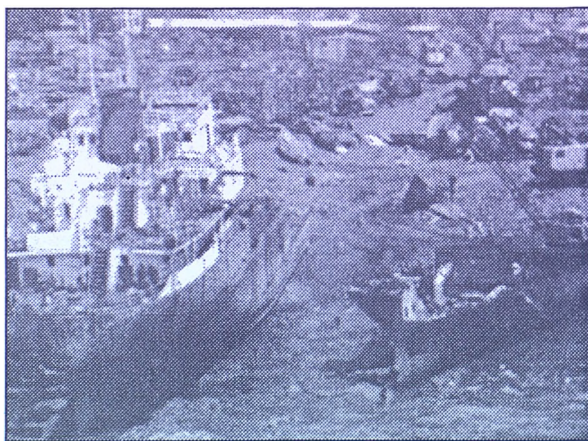
Τον Φρεντερίκ Φοντέιν, σκηνοθέτη της ταινίας *Η γυναίκα του Ζυλ*, το αθηναϊκό κοινό τον θυμάται από την προηγούμενη ταινία του *Μια πορνογραφική σχέση*. Βασίζεται στο ομότιτλο μυθιστόρημα της Μαντελέν Μπουρινού και διαδραματίζεται λίγο πριν ή λίγο μετά τον μεγάλο πόλεμο (1939-1945). Η Ελίζα, η γυναίκα του Ζυλ, είναι έγκυος στο τρίτο της παιδί. Ο άντρας της δουλεύει σε εργοστάσιο άλλοτε μέρα και άλλοτε νύχτα. Ζουν σε αγροικία στα περίχωρα μιας πόλης που δεν κατονομάζεται. Η Ελίζα είναι το αυθεντικό δείγμα αφοσιωμένης μητέρας, συζύγου, νοικοκυράς, απεριόριστα καρτερικής. Το ζευγάρι είναι ακόμα νέο στην ηλικία, όμως η Βικτορίν, η αδελφή της Ελίζας, είναι μικρότερη και όμορφη, αισθησιακή, και ξεμυαλίζει τον άντρα της αδελφής της. Στην αρχή η Ελίζα το υποψιάζεται και αργότερα βεβαιώνεται. Υπομένει, προσπαθεί να κρατήσει τον άντρα της χωρίς να αποκαλύπτει ότι γνωρίζει, όμως το πάθος του άντρα της για τη μικρή παραμένει αθεράπευτο. Η ουσία και το βάρος της ταινίας πέφτει στην Ελίζα. Είναι η ιστορία των τρόπων αντιμετώπισης του «τριγώνου». Το αποδεικτικό αυτό μέρος το αναλαμβάνει ερμηνευτικά η Εμμανουέλ Ντεβός. Σαστίζει τον θεατή η απεριόριστη γκάμα του υποκριτικού της οπλοστασίου. Οι κινήσεις του σώματός της, και οι αμυδρές, οι πλούσιες αλλά το ίδιο αμυδρές συσπάσεις του προσώπου της, των χειλιών της και πάνω απ' όλα οι χρήσεις του βλέμματός. Αναμφίβολα η σπουδαιότερη γυναικεία ερμηνεία της χρονιάς. Δεν γνωρίζουμε το μυθιστόρημα, αλλά η ταινία είναι ένα επίτευγμα δυνατής αποτύπωσης του ψυχολογικού δράματος, σε πιστό ύφος εποχής και στην πιο μικρή λεπτομέρεια, μέσα από έξοχη αναστατάση και υψηλής αισθητικής εικονοποίηση. Όλοι οι μαιτρ του γαλλικού μπρεσιονισμού «επί της οθόνης». Ασφαλώς η καλύτερη γαλλική ταινία της χρονιάς.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ

Πανόραμα της απόγνωσης αλλά και της ελπίδας

Κι έτσι, το Ecocinema έγινε (για καλό της διοργάνωσης) Ecofilms. Η... «μετονομασία» και οι σπουδαίες ταινίες που προβλήθηκαν ήταν, ίσως, τα πιο αξιοσημείωτα συμβάντα της 5ης διοργάνωσης του «Διεθνούς Φεστιβάλ Κινηματογράφου και Εικαστικών Τεχνών Ρόδου». Αυτό το «Εικαστικών Τεχνών» είναι καινούργιο. Σχεδόν όλα τα φεστιβάλ κινηματογράφου πραγματοποιούν παράλληλες εκδηλώσεις, αλλά δεν τις τσοντάρουν στον τίτλο της ταυτότητάς τους. Αντίθετα, στην προκειμένη περίπτωση της Ρόδου «αποφεύγονται» οι κύριες, προσδιοριστικές του χαρακτήρα λέξεις: ντοκιμαντέρ και περιβάλλον. Στα δετικά της φετινής διοργάνωσης, το Ecofilms έφερε μαζί του και το ανθρωπινό και φιλικότατο πρόσωπο του Σπύρου Κουβέλη, καινούργιου προέδρου του Φεστιβάλ. Άξιος. Στο επίκεντρο όλων αυτών η Λουκία Ρικάκη. Δικαίως. Να μην ξεχάσουμε τον αεικίνητο Νίκο Νικολαΐδη, υπεύθυνο για την οργάνωση και τον συντονισμό.

Φέτος λοιπόν από τις 21 έως και 26 Ιουνίου στις δύο γνωστές αίθουσες (μια χειμερινή και μια θερινή) προβλήθηκαν 103 ταινίες: από αυτές οι 24 ελληνικές. Πολλές για μια –επί του παρόντος– περιφερειακή κινηματογραφική εκδήλωση, έστω και, όπως το δηλώνει, διεθνή, η οποία όμως δεν έχει τη δυνατότητα (υποδομής) επαναληπτικής προβολής τουλάχιστον των ταινιών που διαγωνίζονται κι έχουν κατά –έστω μαχητό– τεκμήριο

Από το Καταστροφείς καραβιών του Michael Kot.

το μεγαλύτερο ενδιαφέρον. Βασικά, κάθε φεστιβαλική διοργάνωση είναι διαχείριση χρόνου, του οποίου η λαστιχοποίηση δεν είναι και ορθολογική κατάκτηση. Να πούμε π.χ. ότι οπωσδήποτε υπήρχαν ταινίες που με ένα συνεπέστερο κριτήριο δεν θα είχαν θέση στο διαγωνιστικό πρόγραμμα (κάτι που φανταζόμαστε ότι αφορά και τις κριτικές επιτροπές) και κάποιες άλλες ούτε και στο «Ενημερωτικό Τμήμα». Ακόμα περισσότερο το ίδιο ισχύει και για τις ελληνικές – αρκετές από αυτές ήταν σε θέση να μας εκθέσουν (όχι άδικα) στον αξιόλογο αριθμό ξένων (με ση-

μαντικούς κινηματογραφικούς τίτλους) που φιλοξένησε το Φεστιβάλ στη Ρόδο. Άλλωστε αυτοί ήταν και οι πιο τακτικοί θαμώνες της χειμερινής αίθουσας.

Θα ήταν λάθος να εκληφθούν οι παρατηρήσεις αυτές ως μικρόχαρες, στενόκαρδες γκρίνιες. Αντίθετα. Διότι από την πρώτη στιγμή που η διοργάνωση μεταφέρθηκε στη Ρόδο, η στήλη ετούτη υπερθεμάτισε –και μάλιστα μετά και το «απεταξάμην» του «Ecocinema» (sic)– ότι έχει τις υποδομικές προϋποθέσεις, και τις έμψυχες παρουσίες, διαρκούς αναβάθμισης, οι οποίες μπορούν να οδηγήσουν

στο (μελλοντικό)... «Διεθνές Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Ρόδου για το περιβάλλον και τις ουμανιστικές αξίες». Εννοείται, με τον καιρό. Κανένας δεν βιάζεται. Η Ρόδος παραμένει διεθνής κράχτης. Ακόμα και «κρουαζέτ» μπορεί να αποκτήσει, αφού, εξυπακούεται, προηγουμένως κερδηθεί η αστική ροδίτικη κοινωνία σε πιο αισθητούς αριθμούς, όπως π.χ. συνέβη με το απροσδόκητο αλλά συνταρακτικό harpening με τους Katarina Peters και τον Boris Baberkoff και την ταινία τους Εγκεφαλικό. Και τι δεν θα έδινε, ας πούμε, η Δέσποινα Μουζάκη, να της λάχαινε κάτι τέτοιο. Εκείνο που αισθητά λείπει είναι η ευρύτερη δημοσιότητα: αφίσες και αφισέτες στις βιτρίνες, πανό και λάβαρα στους χώρους υποδοχής (αεροδρόμιο, λιμάνι, παλιά πόλη), προκειμένου να δοθεί η (προπαγανδιστική) αίσθηση του μεγαλύτερου απ' ό,τι συμβαίνει. Η εξίσωση θα έρθει. Δύσκολη, είναι αλήθεια, προσπάθεια να πείσεις μια κοινωνία αλλοτριωμένη από την τουριστική ορθοδοξία ότι ο κινηματογράφος δεν είναι μόνο ο Μπραντ Πιτ, η Αντζελίνα Τζολί και οι fiction ταινίες. Αλλά αν ετούτη η προσπάθεια υποχρεωθεί να εγκλωβιστεί σε παραλλαγές επαναλήψεων, τότε υποψιάζεται κανείς την τύχη του... Όραμα το λένε και είναι μεν νωρίς ακόμα αλλά, επιμένουμε, όραμα το λένε.

Να πούμε, με την ευκαιρία αυτή, ότι το φετινό πρόγραμμα των μαθητικών προβολών ήταν το σωστό βήμα. Προπαρασκευή του αυριανού, ενήμερου κοινού. Αντίθετα, για να μην ξεχάσουμε και τη διαλεκτική, θα πρέπει να αυτονομηθούν οι ελληνικές ταινίες σε δικό τους τμήμα και να επιβραβεύονται γενναιόδωρα αυτές που αξίζουν. Όχι φυσικά μυθοποιητικές ταινίες και «ταινίες» χαβαλεδισμού. Επιτέλους, ο ελληνικός κινηματογράφος χρειάζεται –επειγόντως– λιγότερη επιείκεια και περισσότερη σοβαρότητα. Διαφορετικά να τελειώσει η διοργάνωση, αυτής της επιδίωξης, και να βγούμε, στη Ρόδο πάντοτε, από το πλάι στο Λας Βέγκας, διοργανώνοντας Hard Core φεστιβάλ. Εκεί να δεις... «ροζ» δόξες ο Αλευράς!

Παρ' όλο που γενικά οι ταινίες του προγράμματος, τις οποίες διάλεξε (και) φέτος η Λουκία Ρικάκη, καλλιτεχνική διευθύντρια (και ψυχή) του Φεστιβάλ της Ρόδου, είχαν και μερίδιο στην τρέχουσα έννοια της ψυχαγωγίας καθώς και σ' εκείνες με ελπιδοφόρα μηνύματα, αυτές που υπερείχαν και δίνουν την αξία σε τούτη τη διοργάνωση ήταν τα ντοκιμαντέρ που

Από το *Μια κραυγή για τον Madiom* του Erez Yanuv Barzilay.

Από το *Εγκεφαλικό* της Katarina Peters.

αναφέρονται στην αθέατη, για τις εν αποχωνώσει κοινωνίες μας, πλευρά του φεγγαριού. Ταινίες που καταγράφουν και αποκαλύπτουν παρεμβάσεις και εκμεταλλεύσεις που υποθηκεύουν το μέλλον όχι μόνο του ανθρώπου αλλά όλου του φυσικού συστήματος, αν όχι και ολόκληρου του πλανήτη. Και επειδή δεν υπάρχει μέλλον αποσυνδεδεμένο από το παρόν, σ' αυτό το παρόν λένε οι ταινίες που είδαμε πόση δυστυχία υποχρεώνεται να βιώνει πολύ μεγάλος αριθμός, πληθυσμοί ολόκληροι, ανθρώπων από την οργανωμένη βουλμία των μεγάλων επιχειρηματικών τραστών ή τη στείρα από σε βάθος χρόνου όραμα διαχείριση των πολιτικών, ανεξάρτητα από πολιτικές. Είδαμε τις απελπισμένες ακτιβιστικές προσπάθειες, τα κέρδη και τις απώλειες. Εν πάση περιπτώσει, είδαμε τις με νύχια και με δόντια αντιδράσεις, είδαμε την ανάγκη της συνειδητοποίησης, γιατί δρόμος προς τα πίσω δεν υπάρχει. Αυτό είναι ένα καθήκον του ροδίτικου Φεστιβάλ: γιατί υπάρχει ο (όχι αδικαιολόγητος) φόβος να μπλοκαριστεί από ηθογραφικές πολιορκίες, βλέπε προβολές για Κάρπαθο, Νίσυρο κ.λπ., χωρίς γι' αυτό να είναι υπαίτιοι οι σκηνοθέτες των σχετικών ταινιών.

Η άλλη εκδοχή, αυτή στην οποία δίνουμε τον πρωτεύοντα ρόλο, είναι εκείνη των ταινιών όπως το *Καταστροφείς καραβιών* (*Shipbreakers*) του Καναδού Michael Kot. (Μπράβο στην κριτική επιτροπή για την απονομή του βραβείου). Εδώ η λέξη συνταρακτική κυριολεκτείται. Πόσο ανυποψίαστοι είμαστε εμείς οι χορτάτοι από πλησμονή και πλήξη. Και πάλι ο Καναδός με το (ναι, και πάλι συνταρακτικό) *Μια κραυγή για τον Madiom* (*A cry for Madiom*) του Εβραιοκαναδού Erez Yanuv Barzilay, το άγριο πρόσωπο της φρίκης στο Νότιο Σουδάν. Συγγενή αισθήματα βγάζουν και

οι *Χαρτοσυλλέκτες* (*Dias de Carton*) από Αργεντινή, της Veronica Santo. Μετά έρχεται το δίλημμα και η απογοήτευση σε ό,τι αφορά το αναδυόμενο θαύμα της καινούργιας Κίνας. Μεγάλης αξίας ταινίες όπως *Η επανάσταση του τσιμέντου* (*Concrete revolution*) της Xiaolu Guo, ή το *Ένα σοβαρό εργοστάσιο* (*Decent Factory*) του Γάλλου Thomas Balmes (θέμα η Nokia στην Κίνα, ενώ της προηγούμενης η ανάληψη προετοιμασία των Ολυμπιακών στο Πεκίνο, όπου ο δικός μας Σχινιάς είναι παρωνυχίδα), όπως και *Η μεγάλη λίμνη* (*A big lake*), βελγική παραγωγή των Olivier Meys και Liping Weng (το δικό μας *Σώμα της καταστροφής* του Κώστα Βρεττάκου στην απειρονοστή δύναμη. Ενάμισι εκατομμύριο χωρικοί χάσανε την εύφορη γη και τα σπίτια τους). Κοντά στο ίδιο κλίμα και τα *Κινέζικα παπούτσια* (*Chinese shoes*) της Γερμανίδας Tamara Wyss. Το *Bhopal, έρευνα για τη δικαιοσύνη* (*Bhopal, the search for justice*) του Καναδού Perer Raymond, περσινή μεν ταινία αλλά ανάγεται στο 1984 και τους χιλιάδες νεκρούς από τη διαρροή δηλητηριώδους αερίου από το εργοστάσιο της Union Carbide στην Ινδία. Τέλος δεν έχουν αυτά...

Εντοπίσαμε μια σειρά από ταινίες που αναδεικνύουν υπαρξιακά προβλήματα, πνευματικές αξίες και ηθικές προβολές στο σύγχρονο αφυδατωμένο κόσμο. Το *Εγκεφαλικό* (*Stroke*) της Γερμανίδας Katarina Peters, ένα κράμα video art και ακραίας ρεαλιστικής καταγραφής, έκλεψε, όχι άδικα, την προτίμηση του κοινού. Κατάθλιψη αλλά και άγγελμα ελπίδας και πίστης στη ζωή. Σπουδαία προσφορά. Το ίδιο θα λέγαμε και για το ντοκιμαντέρ της Καλλιόπης Λεγάκη *Ηλίας Πετρόπουλος: Ένας υπόγειος κόσμος*. Αξιολογικά βέβαια υπερέχει το *Monte Grande – Τι είναι*

η ζωή; (*Monte Grande – What is life?*) του Βέλγου Franz Reichle, για τον πολυτάλαντο, καίτοι αμφιλεγόμενο, λατινοαμερικανό διανοούμενο Francisco Varela. Και βέβαια το αλά Ρού Άντερσον και Μπέργκμαν *Παιδί στο χρόνο* του Φινλανδού Kai Nordberg. Μάθημα διαδρομής από τη ζωή στο θάνατο. Την ελεγκτική αίσθηση του χρόνου, τις αλλοιώσεις που προκαλεί, ή αντίθετα τη συνδρομή του στην πικρή –με τρόπους fake κωμωδίας– παραμυθία αφηγούνται δύο εξάισιες ταινίες: *Η πόλη των φωτογραφιών* (*City of Photos*) της Ινδής Nishtha Jain και *Κόκκινος πυραυλος* (*Red Rocket*) της Φινλανδής Marja Pensala. Και στις δύο τους συμπαραστάθηκε η ποίηση. Δεν υπάρχουν καλά πολιτικά ντοκιμαντέρ που να είναι απολιτικά και τέτοια υπήρχαν πολλά και στη φετινή διοργάνωση. Ενδεικτικά (πλέον όσων ήδη αναφέρθηκαν): *Battaglia* της Ιταλίδας Daniela Zanrotto, *Κατακλυσμός στο Μπάαθ του ουρολιβανικής εθνικότητας Omar Amiralay*, *Η θεωρία της Αφροδίτης* του Φινλανδού Pasi Toivanen, το *Μόλις μια τσεκουριά μακριά* των Ινδών P. Baburaj και C. Saratchandran. Και πώς να μην αναφερθείς σε ταινίες όπως *Ο Κιράν στη Μογγολία*, *Καρπάθια*, *Όμπρας*, *Reminiscencia*, *Connection*, *Ο Κύκλος*, *Μια μέρα ένας χρόνος* και βέβαια σχεδόν όλες τις ταινίες του προγράμματος Ramsar-medwet.

Στα όρια του ελάχιστου οι θετικής υποδοχής ελληνικές ταινίες: *Φωνή Αιγαίου* της Λυδίας Καρρά, *Ο Όλυμπος*, το *χωρίς των Θεών* του Γιάννη Λάμπρου, *Για πέντε διαμερίσματα* και *ένα μαγαζί* του Γιάννη Σκοπετέα, και το *Ξυπόλυτο Σαββατοκύριακο* του Γεράσιμου Βάκρου. Να λέμε την αλήθεια: η σύγκριση γενικά των ελληνικών ντοκιμαντέρ με το διεθνές πρόγραμμα είναι οδυνηρή. Τι να γίνει;

Η παράσταση του *Οιδίποδα* πρόσφερε δύο θεάματα στην τιμή του ενός: από τη μια, την παράσταση του Γιώργου Κιμούλη στο έργο του Σοφοκλή και, από την άλλη, τη συναυλία του Γιώργου Νταλάρα στη μουσική του Γκόραν Μπρέγκοβιτς. Λογικό είναι λοιπόν ο πολύς κόσμος να προσέλθει μαζικά για να παρακολουθήσει τούτη τη διπλή προσφορά. Και επόμενο είναι ο ίδιος αυτός κόσμος να αντιδράσει αρνητικά σε μια συνεργασία που εξαρχής κιόλας γεννούσε υποψίες για ανίερη «συναυλοποίηση» της Επιδαύρου.

Παράσταση δύο-σε-ένα

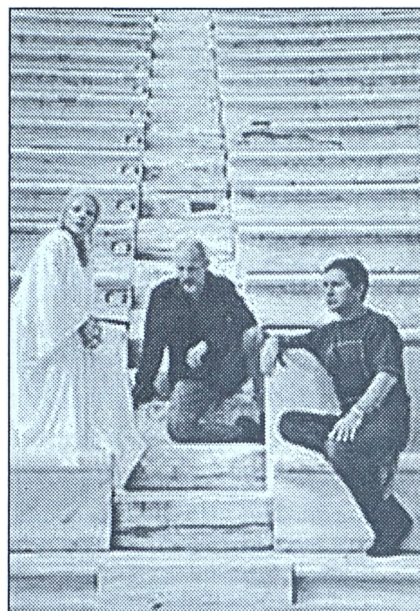
Νομίζω δεν θα πέφταμε έξω αν λέγαμε ότι ο παράγοντας που επέδρασε περισσότερο στη διαμόρφωση της παράστασης ήταν το ύψος της μεγάλης παραγωγής. Σπάνια πράγματι έχουμε δει τόσο χρήμα να επενδύεται στο αρχαίο στάδιο με τόσο αφειδώλετο τρόπο, ακόμη και από πολύ πιο εύρωστους θεατρικούς οργανισμούς. Το όλο πράγμα θύμιζε περισσότερο εμπορική επένδυση, με προδιαγραφές και απαιτήσεις, ποιότητες και μεγέθη άλλα από εκείνα που έχουμε συνηθίσει για την αρχαία τραγωδία: «Ρίξε λεφτά από το παράθυρο για να σου 'ρθουν διπλά από την πόρτα»... Από τους βασικούς συντελεστές και το τεράστιο καστ μέχρι τα εντυπωσιακά φώτα, τα κοστούμια και σκηνικά, όλα φανέρωναν μια παραγωγή που δε λυπήθηκε κόπο και χρήμα, ακόμη και εκεί που η σπατάλη ή η υπερβολή ήταν φανερό ότι δεν της προσέφερε κάποιο θετικό αποτέλεσμα. Αυτός ο *Οιδίποδας* είχε αδικαιολόγητο σκηνικό φόρτο και μια διάθεση εντυπωσιασμού που αρμόζουν σε μιούζικαλ και όχι σε αρχαίο θέατρο.

Πού είναι όμως μέσα σ' όλα αυτά ο ίδιος ο *Οιδίποδας*; Γιατί όσο και να αντιδρούμε –φυσικό είναι– σε μια προσπάθεια που αν μη τι άλλο αντιβαίνει την ίδια τη σεμνότητα που η τραγωδία διδάσκει, θα πρέπει να παραδεχθούμε ότι δεν έλειπε από την προσπάθεια του Γιώργου Κιμούλη το ενδιαφέρον. Υπήρχαν στιγμές που η συγκίνηση ήταν γνήσια και η ερμηνεία του πρωταγωνι-

στή σημαίνουσα. Κάποια στοιχεία, όπως η χρήση του ραβδιού στο οποίο στηρίζεται ο *Οιδίποδας* και που λειτουργεί σαν αντιστροφή του γνωστού αινίγματος της Σφίγγας, ή η καθηλωτική εμφάνιση του Τειρεσία θύμισαν παλιότερες συναντήσεις του θιασάρχη με τον Σοφοκλή. Και κάποια άλλα πάλι, μαρτυρούσαν μια κίνηση προς τα μπρος. Για παράδειγμα, το ότι ο Κρέων του Τάσου Χαλκιά εμφανίζεται σαν περισσότερο ένοχος από ό,τι και ο ίδιος θέλει να παραδεχθεί είναι ένα εξαιρετικά γόνιμο σημείο της παράστασης.

Από την άλλη βέβαια δεν λείπουν και τα αδικαιολόγητα λάθη: Είναι λόγου χάρη μυστήριο πώς λημονείται από την ερμηνεία ενός ηθοποιού, όπως του Άρτο Απαρτιάν, ότι ο Τειρεσίας είναι τυφλός. Και αυτό το coup de théâtre στο τέλος της παράστασης, όπου ο *Οιδίποδας* της Θήβας καθρεφτίζεται στον Κολωνό, είναι φανερά μελοδραματικό και μένει μετέωρο. Για μια ακόμη φορά ο Κιμούλης έδωσε μια ιδιαίτερα εγκεφαλική ερμηνεία –πολύ προσωπική–, που γνωρίζω ότι κερδίζει τόσους με το βάθος της, όσους χάνει με την εξαρθρωτική λειτουργία της πάνω στο λόγο. Δίπλα του η Νόνικα Γαληνέα ήταν μεν γοητευτική παρουσία, αλλά δυστυχώς φωνητικά ανεπαρκής για την απαιτητική ακουστική του ανοιχτού χώρου.

Είναι θαυμάσια η μουσική του Μπρέγκοβιτς και τραγουδιέται άριστα από τον Γιώργο Νταλάρα. Ομολογώ ότι τα *ιντερμέδια* (δεν θα τα πω *χορικά*) της παράστασης τα διασκέδασα ιδιαίτερα

από μόνα τους, ακόμη και όταν το ύψος τους ήταν περισσότερο πεταχτό απ' ό,τι επιβάλλουν τα μέτρα του Σοφοκλή, αλλά και οι στίχοι της Λίνας Νικολακοπούλου. Πολύ καλή μουσική λοιπόν, αλλά για άλλο έργο.

Μια παρατήρηση για το διπλό σκηνικό του Πάβελ Ντομπρίσκι, που ταιριάζει το ίδιο καλά σε γοτθικό μυστήριο και σε ποπ συναυλία. Πριν από οποιαδήποτε αισθητική αποτίμησή του, ας υπενθυμίσουμε στους υπευθύνους ότι κάθε σκηνικό που εφαρμόζει στην Επίδαυρο πρέπει να υπολογίζεται καταρχήν σύμφωνα με το βάρος του. Και αυτό το επικλινές σκηνικό του *Οιδίποδα* βάραινε επικίνδυνα όχι μόνο πάνω στη ψυχή μας –αυτό μπορεί τελικά να είναι και το λιγότερο– όσο, κυρίως, πάνω στα επιβαρυμένα σκηνικά του αρχαίου κτίσματος.

Για να συνοψίσουμε: Το όλο πράγμα δεν είναι τελικά τίποτα περισσότερο από μια ποπ, μουσικοθεατρική απόδοση του Σοφοκλείου έργου. Φοβούμαι όμως ότι ακόμη και έτσι το εγχείρημα δύσκολα πείθει: δεν μπορείς να παρουσιάσεις συναυλία του Νταλάρα σε παράσταση της Επιδαύρου· το κοινό που θα έλθει για τον δημοφιλή τραγουδιστή θα είναι και το πρώτο που θα φύγει δυσαρεστημένο από το θέατρο, νιώθοντας ότι κάποιιοι προόδωσαν τον Σοφοκλή του.

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Είχα την ευκαιρία να παρακολουθήσω την παράσταση του *Οιδίποδα* με ένα καλό μου ιρλανδό φίλο, βαδυστόχαστο θεατράνθρωπο και φανατικό διασώτη του αρχαίου θεάτρου. Μου ήρθε μετά η ιδέα να τον βάλω να διατυπώσει τις απόψεις του. Το πράγμα είχε σίγουρα πολλαπλό ενδιαφέρον: σ' αυτόν βέβαια τα κλισέ του δικού μας καθημερινού πολιτισμού δεν «περνάνε» εύκολα. Και έχει πάντα ενδιαφέρον ν' ακούει κανείς για πράγματα που η ρουτίνα της θεατρικής του ζωής κρύβει πίσω από τα πέπλα της. Τέλος, ευκαιρία ήταν να διαβάσει κανείς τις σκέψεις ενός σύγχρονου εκπρόσωπου της μεγάλης παράδοσης της αγγλόφωνης κριτικής και να δει πόσο στοχασμό μπορεί να συνδυάζει η κατάθεση μιας γραφής που, σύμφωνα με τούτη την παράδοση, οφείλει να ξεκινά πάντα από την εμπειρία και να επιστρέφει σ' αυτή. Ας συγχωρέσουν οι φίλοι το επιπόλαιο της μετάφρασης. Οι γνωρίζοντες δείχνουν κατανόηση στην ελλιπή μεταφορά του ιρλανδικού φλέγματος και χιούμορ στη δική μας γλώσσα.

Τι είδε ένας Ιρλανδός

Σαν συχνός επισκέπτης στο Φεστιβάλ της Επιδαύρου που είμαι, και σαν πρακτικός και ακαδημαϊκός μελετητής του αρχαίου ελληνικού δράματος, πάντα νιώθω ενθουσιασμό όταν έρχομαι σε επαφή με μια παράσταση του αρχαίου θεάτρου. Συνήθως η πρώτη μου εντύπωση για την παραγωγή σχετίζεται με την έκταση (ή, αντίστοιχα, με την έλλειψη) του σκηνικού. Η φετινή παράσταση του *Οιδίποδα Τύραννου*, σε σκηνοθεσία του Γιώργου Κιμούλη και με τον ίδιο ως πρωταγωνιστή, κρινόμενη και μόνο από το σκηνικό και το φωτισμό της, όφειλε να είναι τουλάχιστον εντυπωσιακή. Η λίστα των συντελεστών της παράστασης συμβάδιζε με τη διάχυτη μεγαλοπρέπεια: Ο Γιώργος Κιμούλης ως Οιδίποδας και η Νόνικα Γαληνέα ως Ιοκάστη, η μουσική του Γκόραν Μπρέγκοβιτς και –ίσως ο κύριος λόγος που το θέατρο ήταν γεμάτο στην παράσταση του Σαββάτου 2 Ιουλίου– ο Γιώργος Νταλάρας ως κορυφαίος του χορού.

Με το εντυπωσιακό σκηνικό, το μεγάλο καστ και την αναγνωριστικότητα των συντελεστών της, αυτή η παραγωγή έμοιαζε σε μένα (παναπεί σε ένα μη έλληνα θεατή) να προδιαγράφεται σαν ένα συναρπαστικό γεγονός. Η δράση του έργου ξεκίνησε σε αργούς ρυθμούς, με τα διάφορα μέλη του Χορού να συναθροίζονται μαζί με ένα μικρό αγόρι πάνω στη σκηνή. Γρήγορα ο Νταλάρας ξεπρόβαλε μέσα

από τον Χορό (χωρίς μάλιστα, σαν δεύτερος Θέσπις, να δείχνει διάθεση να επιστρέψει σ' αυτόν), και έκανε γενικά σαφές ότι ένα μεγάλο μέρος του κοινού βρισκόταν εκεί μόνο για να τον ακούσει να τραγουδάει, ακόμη και παραβλέποντας το ίδιο το έργο.

Καθώς οι ικετίσες, μια ομάδα νέων γυναικών με έναν ηλικιωμένο άνδρα, άνοιγαν το έργο του Σοφοκλή, με την εμφάνισή τους στη σκηνή και με τις προσφορές τους σε ένα πηγάδι που έστεκε μπροστά από το πολυεπίπεδο, πολυσύνθετο σκηνικό του Πάβελ Ντομπρίσκι, ένα αναπάντεχος άνεμος φύσηξε έξαφνα στην ορχήστρα άμμο και σκόνη. Αυτό, μαζί με το ακατέργαστο κίτρινο φως που έπεφτε από τις σκαλωσιές πάνω στη μαύρη, κατεστραμμένη και γερτή σκηνή, έδωσαν μια θαυμάσια εντύπωση της αρρώστιας και της απόγνωσης που πλήττουν τη Θήβα του Οιδίποδα. Ωστόσο, ήταν αυτή η τυχαία, συμπτωματική σκηνή, που με έκανε να συνειδητοποιήσω ότι το θέατρο της Επιδαύρου νικά πάντα όσους προσπαθούν να το υπερβούν ή να μειώσουν την ακτινοβολία του. Παρά το εντυπωσιακό σκηνικό της παράστασης (που δεν παρέλειπε να βάλει ακόμη και μικρές λίμνες νερού πάνω στη σκηνή!), η πιο συνταρακτική στιγμή της προέκυψε τελικά χωρίς τη βοήθεια αυτής της υπερβάλλουσας σκηνογραφίας.

Στο σκηνικό της Επιδαύρου, είναι δύ-

σκολο να μη φέρει κανείς στο νου του άλλες παραστάσεις αρχαίου δράματος ή να μη συγκρίνει μεταξύ τους διαφορετικές παραγωγές του ίδιου έργου. Μετά από το νεανικό και δραστήριο Οιδίποδα και την Ιοκάστη του περσινού Ηρωδείου –όπου υπήρχε τουλάχιστον μια αίσθηση της καταστροφής και μια αμεσότητα στην τραγική πτώση των πρωταγωνιστών– ο Κιμούλης και η Γαληνέα έμοιαζαν πάρα πολύ μεγάλοι για τους ρόλους τους. (Ας σημειώσω βέβαια ότι δεν γνωρίζω σε βάθος τις ελληνικές συμβάσεις και τη σκηνική παράδοση, όπου ίσως αυτοί οι ρόλοι επιφυλάσσονται για περισσότερο ώριμους ηθοποιούς). Ο Τειρεσίας πάλι, ήταν ακόμη μια αφορμή για να θυμηθεί κανείς μια άλλη ιαπωνική παραγωγή: Στον *Οιδίποδα* του Σουζούκι το 2002 ο Τειρεσίας εμφανιζόταν και εκείνος πάνω σε μια αναπηρική καρέκλα στην Επίδαυρο – σε αντίθεση ωστόσο με τον Τειρεσία του Άρτο Απαρτιάν, εκείνος δεν εγκατέλειπε ούτε την καρέκλα ούτε την αξιοπρέπειά του.

Όμως, ο πραγματικός σταρ της παράστασης ήταν ασφαλώς ο εξαιρετικά ταλαντούχος μα εκτός τόπου, Νταλάρας. Ο Κορυφαίος του ήταν σε βάρος της συμμετρίας ακόμη και του ίδιου του έργου και της ισορροπίας του όλου σόου της παράστασης. Ήταν ντυμένος διαφορετικά από κάθε άλλον πάνω στη σκηνή και, αν και «αρχηγός», έμοιαζε αρκετά διαφοροποιημένος από τον Χορό. Η μουσική του Μπρέγκοβιτς –πολύ «βαλκανική» και θαυμάσια από μόνη της– έμοιαζε τελείως εκτός τόπου· θα ταίριαζε ίσως καλύτερα σε κωμωδία. Μετά τα πρώτα λεπτά της παράστασης μου πέρασε από το νου η ιδέα ότι πιθανόν όλα αυτά τα διαφορετικά σημειολογικά συστήματα –η μουσική, τα κοστούμια, το σκηνικό, ο φωτισμός, η υποκριτική και ο σταρ τραγουδιστής– είχαν το καθένα και από ένα δικό του ξεχωριστό ρόλο και από μια δική του μάταιη αποστολή να εκπληρώσουν. Αυτό το είδος παράστασης –πολύς θόρυβος και φασαρία για το τίποτα– επισημαίνει γενικά πού βρίσκεται το λάθος με τις σημερινές παραγωγές του αρχαίου ελληνικού δράματος. Η «αρρώστια» που ανάφερα πρωτίτερα φαίνεται ότι πλήττει όχι μόνο τη Θήβα, αλλά και τις σύγχρονες παραστάσεις και, όπως αναφέρει ο Σοφόκλειος χρησμός, μέχρι να απομακρυνθεί η ύβρις και το μόλυσμα, η ζωή και η αγνότητα δεν μπορούν να επανέλθουν.

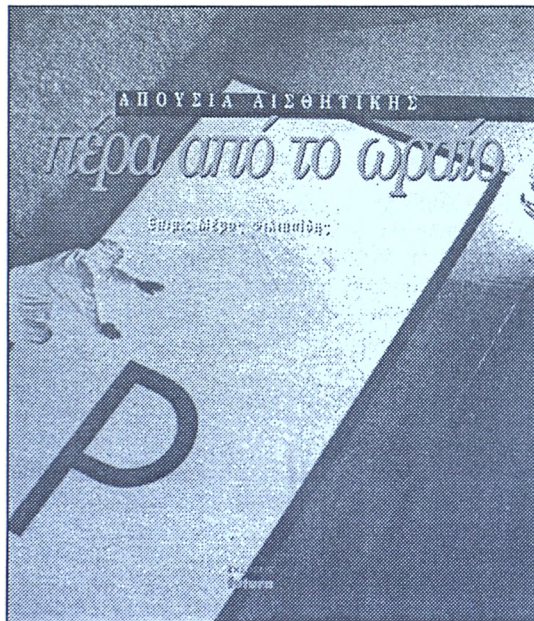
CONOR HANRATTY
(μετάφραση: Γρηγόρης Ιωαννίδης)

Η προηγούμενή μας ενασχόληση με την μεταπολεμική παραγωγή
μανιφέστων για την ελληνική αρχιτεκτονική διέγραψε με αδρές
γραμμές την (πιθανή) πορεία μετάβασης από την «επανάσταση»
στην «αντίδραση», σαν μια γιγαντιαία κίνηση του εκκρεμούς της
Ιστορίας. Το σχήμα ήταν ίσως γοητευτικό αλλά συνάμα, με κάποιο
τρόπο, και παραμορφωτικό. Για να προκύψει, χρειάστηκε να
αποσιωπηθούν μερικά ενδιάμεσα γεγονότα, που μπορεί να
εμπλούτιζαν ή και να αλλοίωναν την τελική εικόνα. Καιρός είναι να
αποκατασταθεί η αλήθεια, χωρίς αυτό να σημαίνει πως (πάλι)
κάποια πράγματα δεν θα έχουν σκόπιμα παραλειφθεί. Αναγκαστικά
κινούμαστε προσεγγιστικά.

Επιστροφές δεν γίνονται

Ας αναφερθούμε λοιπόν
σ' εκείνη την «ενδιάμε-
ση» ζώνη, τη σχετικά
άγνωστη ιστορία, που
παρεμβάλλεται σαν πα-
ράσιτο και συνοδεύει όσα
επακολούθησαν και έχουν ήδη
περιγραφεί. Πρόκειται για την
εμφάνιση στη σκηνή του πε-
ριοδικού *Τεύχος* (1989), σαν
ένας ορμητικός αέρας ανανέ-
ωσης που συνοδεύει την απευ-
θείας εισβολή του διεθνούς
στοιχείου στην ελληνική σκη-
νή. Η πενταμελής συντακτική
του επιτροπή ξεκινά μια πρω-
τοφανή για τα ελληνικά δεδο-
μένα διασύνδεση με σύγχρο-
νες εξελίξεις της αρχιτεκτονι-
κής σκέψης στο εξωτερικό, με
ανταποκρίσεις, συνεντεύξεις,
και αναδημοσιεύσεις. Πέρα από αυτό
υπάρχει και μια ζωντανή παρεμβολή
καλλιτεχνών, που δημοσιεύουν ισότιμα
δικά τους κείμενα. Το καινούργιο αυτό
περιεχόμενο συνοδεύεται από την αντί-
στοιχα καινοτόμο εμφάνιση του έντυ-
που.

Ύστερα από 25 ολόκληρα χρόνια,
έχουμε, με τα ελληνικά δεδομένα, ένα
καινούργιο μανιφέστο. Ανάμεσα στους
νεωτερισμούς που εισάγει το *Τεύχος* θα
δίνουμε ιδιαίτερη προσοχή στην προβο-
λή «νέων» αρχιτεκτόνων, ως ευκρινή
ομάδα με κοινά χαρακτηριστικά. Κοινό
τους χαρακτηριστικό είναι η νεαρή ηλι-
κία, και εκεί υπάρχει ριζική διαφορά

από την ομάδα που είχε παλιότερα συ-
γκροτήσει ο Ο. Δουμάνης.

Δεν θα κρατήσει πολύ η πλουραλιστι-
κή διεύθυνση του περιοδικού, η ομάδα
θα διασπαστεί και ο Γ. Σημαιοφορίδης
θα μείνει μόνος, το περιοδικό θα αραιώ-
σει την κυκλοφορία του ώσπου να κλεί-
σει (1995). Παρ' όλα αυτά, για όσο διά-
στημα κράτησε (μια εξαετία δεν είναι
διδόλου λίγο), το *Τεύχος* λειτούργησε ως
νέος δυναμικός παίκτης ριγμένος στο
άγριο ελληνικό ριγκ. Παράλληλα θα
άφηνε μια άλλου τύπου διαρκέστερη
κληρονομιά, τις διεθνείς εκθέσεις – το
1996 (*τοπία του οικείου*) και το 1999
(*τοπία εκμοντερνισμού*). Ας σημειώσω

ότι δεν έχει ακόμα αξιολογηθεί με πλη-
ρότητα η συμβολή ειδικά του Γ. Σημαιο-
φορίδη – που θα χαρακτηρίζα αφοριστι-
κά ένα πρωτεύικό, «ανθρώπινο μανιφέ-
στο» αφαιρού.

Όπως είναι φυσικό, όσο πλησιάζουμε
στο παρόν, τα χρονικά διαστήματα
ώσπου να εμφανιστεί η επόμενη καινο-
τόμος κίνηση, ικανή να θεωρηθεί «μανι-
φέστο», διαρκώς θα μειώνονται. Η πο-
ρεία του *Τεύχους* έδειξε πόσο δύσκολη
είναι η τέχνη κυκλοφορίας ενός περιο-
δικού στην Ελλάδα. Έτσι, οι επόμενες
κινήσεις αναγκαστικά θα κάλυπταν άλ-
λες περιοχές: έκδοση βιβλίων και (πάλι)
οργάνωση εκθέσεων.

Στα βιβλία, είναι εντυπωσιακό το μέ-
γεθος της απόστασης ανάμεσα σε τρεις
εκδόσεις που συνολικά απέχουν έξι μό-
λις χρόνια μεταξύ τους. Η πρώτη, με επι-
μελητή τον Μ. Φιλιππίδη, συγκεντρώνει
8 νέους Έλληνες αρχιτέκτονες που συν-
γράφουν το διπλό (διαβάζεται μπρος-
πίσω με προωθημένο τρόπο παρουσία-
σης) *απουσία αισθητικής. πέρα από το
ωραίο – απουσίας αισθητική. η απουσία
στην πόλη* (futura 1998). Η δεύτερη, με
επιμελητές τους Τ. Κουμπή, Θ. Μουτσό-
πουλο και R. Scoffier, συγκεντρώνει 14
κείμενα Ελλήνων και ξένων στον κατά-
λογο για τη ρηξικέλευθη ελληνική συμ-
μετοχή στην Biennale Βενετίας, με τίτλο
Αθήνα 2002: απόλυτος ρεαλισμός
(ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ 2002). Η τρίτη αποτελεί
συλλογική έκδοση (δεν αναφέρεται επι-
μελητής) 17 συμμετεχόντων αρχιτεκτό-
νων με τίτλο *Αρχιτεκτονική. Ιδέες που*

συναντιούνται - ιδέες που χάνονται (Πα-
πασωτηρίου, 2004), και περιλαμβάνει,
όπως σημειώνεται, «14 θέματα αρχιτε-
κτονικής, 9 κείμενα, 2 παρουσιάσεις ζω-
γραφικών έργων».

Έχει ίσως ενδιαφέρον, ό,τι και αν ση-
μαίνει αυτό, ότι από τις τρεις αυτές εκ-
δόσεις μόνο η τελευταία αξιώθηκε, πριν
λίγο μάλιστα καιρό, μιας παρουσίασης
στον καθημερινό τύπο (Τ. Κουμπής),
ενώ η κριτική της δεύτερης πνίγηκε μέ-
σα στην έντονη κατακραυγή που ξέσπα-
σε εκ των υστέρων από τους σκανδαλι-
σμένους για την έκθεση που είχε συνο-
δέψει στη Βενετία. Με άλλα λόγια, τρία
σπουδαία, το καθένα για διαφορετικούς
λόγους, βιβλία ως προς το περιεχόμενό
τους «παραμερίστηκαν» ή, έστω, αντι-
μετωπίστηκαν με αισθητή αμηχανία.

Κάτι θα πρέπει να σημαίνει αυτό, γιατί
υποτίθεται πως δεν βρισκόμαστε στο
ακόμα «μουδιασμένο» θεωρητικά '60,
αλλά στο ελπιδοφόρο 2000, με τόσους
δραστήριους θεωρητικούς σε πλήρη
ανάπτυξη. Δεν θα περιμέναμε βέβαια
να αποδοθεί σ' αυτά τα βιβλία ο χαρα-
κτηρισμός του «μανιφέστου» έτσι εύκο-
λα: για πολλούς, αυτός ο όρος έχει πια
αποκλειστικά ιστορική σημασία. Και
όμως, ακόμα και αν το πρώτο βιβλίο
ξάφνιαζε με την ασυνήθιστη πρωτοτυ-
πία του, τουλάχιστον το δεύτερο μπο-
ρούσε να συσχετιστεί με τα οράματα και
τη φιλολογία για αυθαίρετη (και ανώνυ-
μη) δόμηση που ήταν στο φόρτε της το
'60 (δεν έχει περάσει τόσος καιρός από
τότε), ενώ το τρίτο παρέπεμπε με τον
τρόπο του στις προσπάθειες ανάκτησης
της ηρωικής αίγλης του τοπικού μοντέρ-
νου, πάλι του '60 (από άλλη όμως σκο-
πιά).

Ιδωμένα διαφορετικά, τα τρία παραπά-
νω τυπωμένα «μανιφέστα» εκφράζουν
ορισμένες από τις θεωρητικές τάσεις
που αναγνωρίζονται στην ελληνική σκη-
νή σήμερα, αλλά σε συγκριτικά πολύ μι-
κρότερο ποσοστό τις τάσεις που κατεν-
θύνουν την τοπική παραγωγή χτισμένου
έργου. Πάλι μπλέκουμε με μειοψηφίες...

Θα μπορούσε μάλιστα κανείς να πει ότι
μπροστά στον κατακλυσμό από δημοσι-
εύσεις και άλλους τρόπους προβολής της
αρχιτεκτονικής σήμερα στην Ελλάδα,
αυτά τα τρία κείμενα προορίζονταν να
έχουν μικρή τελικά απήχηση στο «ευρύ
κοινό». Μια απαισιόδοξη πρόβλεψη θα
ήταν πως στην έτσι κι αλλιώς περιορι-

σμένη τοπική αγορά αρχιτεκτονικού
έντυπου, τέτοια βιβλία θα εμφανίζονταν
ολοένα και σπανιότερα, καθώς το πρό-
σταγμα έχουν πια τα χορταστικά λευκά-
ματα, οι αφιερωματικές μονογραφίες
των μεγάλων σταρ από διεθνή περιοδι-
κά, και οι απίστευτα φτηνές εκδόσεις ξέ-
νων εκδοτικών κολοσσών.

Εδώ θα μπορούσε κανείς να υποψια-
στεί ότι ήδη βρισκόμαστε αρκετά μα-
κριά από τις πατροπαράδοτες μεθόδους
διακήρυξης ενός ριζοσπαστικού-ουτο-
πικού προγράμματος για την αρχιτεκτο-
νική. Κάτι, για παράδειγμα, που μόνος ο
Τ. Ζενέτος θα μπορούσε να υποστηρί-
ξει, τότε, τώρα, και για πάντα.

Τέρμα τα (έτσι κι αλλιώς ξεπερασμέ-
να) μανιφέστα, καλώς ορίσατε στον κό-
σμο της αρχιτεκτονικής ως συμμετοχής
στο υπέρτατο θέαμα, με «εκδηλώσεις»,
«παραστάσεις», και (εντυπωσιακά ανα-
βαθμισμένες) θεματικές εκθέσεις. Η
απήχηση που είχαν οι δύο εκθέσεις, για
παράδειγμα, που επιμελήθηκε ο Μ. Φι-
λιππίδης με χρήση πολυμέσων (ΕΜΣΤ
2002, ΔΕΣΤΕ 2005) δείχνουν το βαθμό
ανταπόκρισης του σημερινού, κυρίως
νεανικού κοινού. Ίσως λιγότερο ρηξι-
κέλευθες, αλλά παραδειγματικές, ήταν
οι προηγούμενες εκθέσεις και παραστά-
σεις διαφόρων κατηγοριών που οργα-
νώθηκαν στη Θεσσαλονίκη το 1997. Δεν
είναι διόλου μικρότερος άλλωστε ο ρό-
λος που έπαιξε ο σταθερός θεσμός των

Μπιενάλε νέων αρχιτεκτόνων, καθιε-
ρωμένος από το ΕΙΑ (Ελληνικό Ινστι-
τούτο Αρχιτεκτονικής) από το 1995.

Νομίζω πως, ακόμα κι αν κατηγορηθώ
για απροσημάτιστο νεποτισμό (ευ-
πρόσδεκτος και αυτός), η νευρική, ξε-
τρελαμένη βελόνα της πυξίδας σήμερα
δείχνει πως η ελληνική αρχιτεκτονική
που σχεδιάζεται από νέους κάτω των
σαράντα διαθέτει αναντίρρητη ευρω-
στία, ότι αυτή η αξιόμαχη αρχιτεκτονική
παράγεται ερήμην των γνωστών τοπι-
κών αγκυλώσεων (ας μην επαναλάβου-
με τα προηγούμενα), και ότι η νέα γενιά
δημιουργεί χωρίς τα συμπλέγματα που
μας «βάραιναν» παλιότερα. Ίσως κάπο-
τε ασχοληθούμε ειδικά με τους οριζο-
ντές της.

Παραδέχομαι πάντως πως δεν είναι
(ακόμα) εύκολο σ' αυτόν τον τόπο να
απαλλαγούμε εντελώς από τις αυτοκα-
ταστροφικές εκείνες εκδηλώσεις εσω-
στρέφειας, που κάθε φορά απαιτούν
διακηρύξεις απελευθερωτικών μανιφέ-
στων για να βγούμε από αδιέξοδα. Κυ-
ρίως, χωρίς να κοιτάμε μόνιμα προς τα
πίσω, σαν τη γυναίκα του Λοτ. Ας δοκι-
μάσουμε τουλάχιστον να θάψουμε τελε-
τουργικά το '60, ξεορκίζοντας τα φαντά-
σματα, κι ας ασχοληθούμε με το ζωντα-
νό παρόν, που μας ενώνει με τον τόπο
και τον ανοιχτό κόσμο κάτω από ίσους
όρους. Άμποτε.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ

Μια πρόσφατη επίσκεψη στα εξωτερικά ιατρεία ενός νοσοκομείου, που δεν παύει ποτέ να κινείται μεταξύ φρικιάσσης και νοσηρής (τόχει το μέρος) περιέργειας, στάθηκε αφορμή για μια αμυντική φαντασίωση. Δεν ήταν, λέει, ανθρώπινα όντα αυτά που κυκλοφορούσαν γύρω μου αλλά μηχανές, κάτι μεταξύ αυτοκινήτου και αρχιτεκτονήματος (φετίχ της εποχής μας), και δεν βρίσκονται στα ανήλιαγα έγκατα ενός «νοσηλευτικού ιδρύματος» αλλά μέσα σε ένα σύγχρονο «συνεργείο» για πάσης φύσεως μηχανές. Έτσι αφέθηκα να ονειροπολώ για να περάσει η ώρα.

Νοσοκομείο

Συνεργείο λοιπόν. Πώς αλλιώς, όταν κανείς ανακαλύπτει ότι «δεν τραβάει», ότι τα πράγματα έχουν φτάσει στο απροχώρητο, κι έρχεται εδώ αναγκαστικά για επισκευή. Μπροστά στον κίνδυνο «να μείνει», ωθείται σ' αυτή τη δυσάρεστη, ταπεινωτική ρουτίνα να τον ψάχνουν, να τον χώνουν διάφορα εργαλεία, να τον ποτίζουν χρωματιστά υγρά για να δουν αν λάμπει. Ακόμα κι αν βγει ζωντανός από αυτή τη δοκιμασία, δεν θα είναι ποτέ ο ίδιος άνθρωπος. Το ίδιο και τα κτίσματα. Αν πάρουν την άγουσα για συνεργείο συντήρησης-αποκατάστασης, πολύ λίγο θα θυμίζουν τον παλιό τους εαυτό άμα τελειώσει η διαδικασία. Η φράση «έγινε αγνώριστο(ς)» είναι ευφημισμός που πίσω του κρύβει κάτι μακάβριο, τη νεκρανάσταση.

Το ξαναζωντάνεμα, με μαθηματική ακρίβεια, είναι ευτελισμός. Το αποδοτικό συνεργείο πρέπει καθημερινά να

διεκπεραιώσει μεγάλο αριθμό «περιστατικών». Να, όλοι αυτοί που τριγυρνούν σαν χαμένοι, κανονικά ντυμένοι ή με ρόμπες και παντούφλες, από πόρτα σε πόρτα, με χαρτιά και ποτήρια στο χέρι, βρίσκονται σε διάφορα στάδια επισκευής. Τους «βρήκαν» ή «θα τους βρουν» κάτι: η ανακάλυψη των αιτιών είναι αρχή του θανάτου. Στα κτίσματα, η διαγνωστική ξεγυμνώνει όλη τη γοητεία και το μυστήριο που κρύβεται πίσω από πεσμένους σοβάδες και ύποπτες υγρασίες. Μόλις στηθούν οι σκαλωσιές της επισκευής, το «πνεύμα» του κτηρίου έχει κάνει φτερά.

Όσοι περνούν το κατώφλι του συνεργείου έχουν αποδεχτεί ότι κάτι δεν πάει καλά μαζί τους, ότι είναι «ασθενείς». Ο χαρακτηρισμός είναι καίριος για την αυτονομία τους, καθώς θεωρείται επικίνδυνο να κυκλοφορούν μεταξύ των υγιών, των «κανονικών». Κάτι τους λείπει. Άρα μετατρέπονται σε εξαρτήματα της ιατρι-

κής επιστήμης, της ενδεδειγμένης «θεραπευτικής αγωγής». Υποχρεωμένοι να πειθαρχούν απόλυτα, αλλιώς. Μέσα στην πόλη συναντάμε θαυμάσια πληγωμένα κτήρια από το χρόνο και την εγκατάλειψη, χωρίς φανερά σημάδια εξωραϊσμού και παλινόρθωσης. Αριστοκρατικά στον ξεπεσμό τους. Μερικές φορές τούς βάζουν ταμπέλες, «κίνδυνος για τους διερχόμενους». Ο ίδιος ρατσισμός, η ίδια μανία εξομοίωσης.

Το συνεργείο δουλεύει ρολόι. Οι υπάλληλοι φοράνε όλοι τους λευκές φόρμες, μερικοί με στηθοσκοπία περασμένα στο λαιμό, άλλοι κινούνται συνοδευόμενοι από μαθητευόμενους και κατώτερο προσωπικό. Αθόρυβοι και αποτελεσματικοί. Βρίσκονται εδώ για να καλμάρουν τα τεντωμένα νεύρα, να καθυσχύσουν, να συμβουλευθούν. Είναι χαλαροί, καταναλώνουν τυρόπιτες και συζητάνε ανέμελα μεταξύ τους, σε αντίθεση με την «πελατεία» που διαβάξεις στα μάτια τους κάθε μορφής αγωνία. Οι «ειδικοί» που ασχολούνται με αναβίωση κτηρίων έχουν αντιστοιχη άνεση καθώς αντικρίζουν απογυμνωμένους τοίχους, ξεκοιλιασμένα πατώματα, τρύπες που χάσκουν. Βαδίζουν βάσει σχεδίου, διαθέτουν υπευθυνότητα. Τους εμπιστεύονται για το θάψμα.

Μετρήσεις. Όλα ανάγονται σε μετρήσεις στο καλώς συγκεκριμένο συνεργείο. Το προσωπικό διαθέτει μια επισημονική αύρα, εγγύηση αντικειμενικότητας και προφητικής ικανότητας. Καθώς όλοι συμβιβάζονται με το παρόν αλλά τρέμουν το μέλλον, το προσωπικό τους παρέχει «συγχωροχάρτια» έναντι καθορισμένης τιμής, που ευγνώμονες οι «ασθενείς» θα πληρώσουν όσο-όσο για να παραλάβουν. Είναι εγγυητικές επιστολές για την καλή εκτέλεση έργου. Το τι θα σου συμβεί βγαίνοντας από το συνεργείο, μόνο ο θεός το ξέρει, βέβαια. Η υπόθεση είναι να περάσεις το κατώφλι. Στα κτίσματα που ανακαινίζονται προβλέπονται νέες χρήσεις με αυτοπεποίθηση, προβάλλεται η μελλοντική εικόνα ως χειροπιαστό όραμα. Αν εκείνο που ήταν, πριν πάει συνεργείο, διατηρούσε ίχνη μόλις της παλιάς ζωής, με την ανακαίνιση αυτά εξαφανίζονται οριστικά και αμετάκλητα. Ζωή, ποια ζωή; Πάπαλα. Τα υπόλοιπα είναι φιλολογία.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ

Η δύναμη της εικόνας στις μέρες μας μετατρέπεται σε βία της εικόνας ή σε προπαγάνδα του αυτονόητου. Κι αυτό είναι ένα μεγάλο ζήτημα κουλτούρας, ένα τεράστιο πρόβλημα των σύγχρονων κοινωνιών. Το θέμα δεν είναι να διεκπεραιώσουμε συντεταγμένα την ελάχιστο κλίμακα, αλλά ν' απελευθερώσουμε τη μείζονα σ' όλη τη δυναμική της ακαταστασίας της.

Σύγκρουση ίσον τέχνη

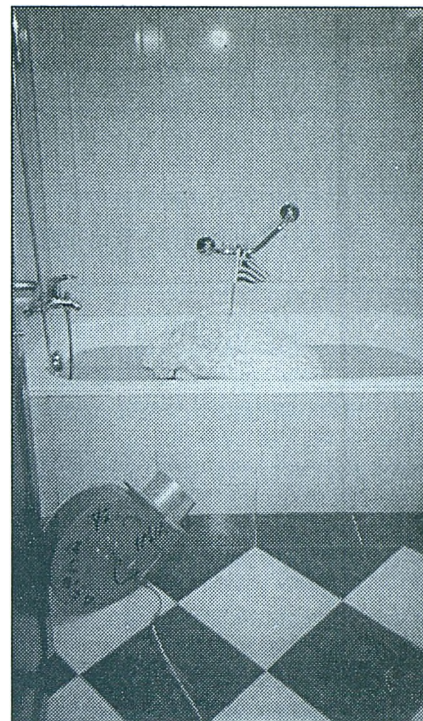
Γίνεται πόλεμος, άρχισε ο Γ' Παγκόσμιος, για πολλοστή φορά, και μόνο οι αφελείς ή οι έχοντες συμφέροντα επ' αυτού, σαν τη Μάνα Κουράγιο του Μπρεχτ, δεν θέλουν να το αντιληφθούν. Ο ποιητής το είπε καλά όταν θρηνούσε τους νικητές περισσότερο απ' τους νικημένους στρατιώτες. Κι όταν προφήτευε πως οι αόρατες φυλακές θα είναι πολύ πιο τρομερές απ' τις ορατές. Ο πόλεμος λοιπόν μαίνεται σε κάθε επίπεδο: οικονομικό, στρατιωτικό, πολιτικό· στην Ασία, την Ευρώπη, την Αμερική. Το δολάριο πολεμάει το ευρώ, τα πετρέλαια της Κασιπίας αντιστέκονται στην Τεχάσο, οι τοπικές γλώσσες προσπαθούν να δαγκώσουν τα international english και βγάζουν γλώσσα στη lingua franca, η νέα μεγάλη μετανάστευση των λαών έχει αρχίσει καθώς οι πεινασμένοι όλης της γης πολιορκούν τα κέντρα ευημερίας όπου και όπως μπορούν. Οι νάρκες του Έβρου και τα ψάρια της Αδριατικής ή του Αιγαίου έχουν πολλά να πουν.

Ο πόλεμος μαίνεται λοιπόν κι ως μην τον δείχνουν οι τηλεοράσεις. Ο άξονας Παρισιού-Βερολίνου τριζει από τις πιέσεις της κόκκινης γραμμής Νέας Υόρκης-Λονδίνου και η ΕΕ αποφασίζει ερήμην της ιστορίας της να περιλάβει και την Τουρκία αλλά όχι τη Ρωσία. Οι ΗΠΑ, βλέπετε, προτού στραφούν εναντίον της Κίνας, θέλουν να υποτάξουν τη γηραιά ήπειρο όπως οι αρχαίοι Ρωμαίοι τη Γαλατία. Οι νεκροί της Νέας Υόρκης, της Μαδρίτης, της Κωνσταντινούπολης, του Λονδίνου μοιράζονται τις χοές με τα θύματα της Καμπούλ, της Φαλούτζα, της Βαγδάτης, της Καρμπάλα. Ο Γ' Παγκόσμιος μαίνεται...

Σ' αυτή τη διαμάχη θα ήταν τρελό να μην μετέχει και η τέχνη κι η αγορά της, η κουλτούρα και τα συμφραζόμενά της, οι ιδέες και οι συνέπειές τους. Θα ήταν παράλογο να μην συγκρουόταν το καλλιτεχνικό Παρίσι με τη Νέα Υόρκη, οι δημιουργοί του Βερολίνου με τους ανταγωνιστές τους στο Σικάγο, όπως πριν από αιώνες συνέβαινε ανάμεσα στον Ρούμπενς και τον Λεμπρέν ή τον Ντύρερ και τον Μπελλίνι.

Μόνο οι ψοφοδεείς εν Ελλάδα δεν τ' αντιλαμβάνονται αυτά και γίνονται ομοθυμωσ γιουσουφάκια στην όποια εφήμερη μόδα, μπερδεύοντας σ' ένα μίξερο μίξερ λαϊκισμό, νοσηρότητα και βαρεμάρα. Όποιος δεν αντιλαμβάνεται ότι ο Μπολτάνσκι και οι ιδιωτικές μνήμες του αντιμάχονται τον Κοοπς και τα παπάκια του, ζει εκτός τόπου και χρόνου. Κι όποιος δεν καταλαβαίνει ότι το φετινό βραβείο της Biennale στην Annette Messager δεν είναι παρά μια απάντηση της ευρωπαϊκής παράδοσης απέναντι στην αμερικάνικη ισοπέδωση, τότε είναι εσκεμμένα τυφλός.

Η τέχνη λοιπόν παραμένει δόξα τω θεώ και ταξική και φυλετική και βαθύτατα ιστορική. Και ο κάθε καλλιτέχνης ή curator, ακόμη και ο πιο τυχοδιώκτης, σαν τους εγγώριους αρχιτεκτονοκριτικούς, τους αυτοκτονικούς λουκαοιτίστες με τις ψευδώνυμες συζύγους, υπηρετεί αναγκαστικά μια στρατηγική και ακολουθεί μια πολεμική. Ο Κεσσανλής λάτρευε τον Broodthaers και τον Filliou – αντιλαμβάνομαι γιατί. Όπως επίσης αντιλαμβάνομαι γιατί οι Gina Pane και Marina Abramovic είναι τόσο κοντά στις νεότερες δημιουργίες μας που κάνουν περφόρμανς.

Γιάννη Σκαλτσά: *Αέρα... να πάρουμε τα Όλα* (2005). Έργο μπάνιου από τα Rooms του Καππάτου στη Θεσσαλονίκη.

Αρκεί ο διάλογος να μην καταντήσει μίσηση. Όπως συνέβη στη φετινή Biennale όπου είδαμε ένα αμάλγαμα «Art and Language» και Boltanski με φιγούρες της Louise Bourgeois. Κι από πλευράς της υπαλληλοποιημένης ούτως ή άλλως κριτικής μας, η σιωπή των αμνοεριφίων.

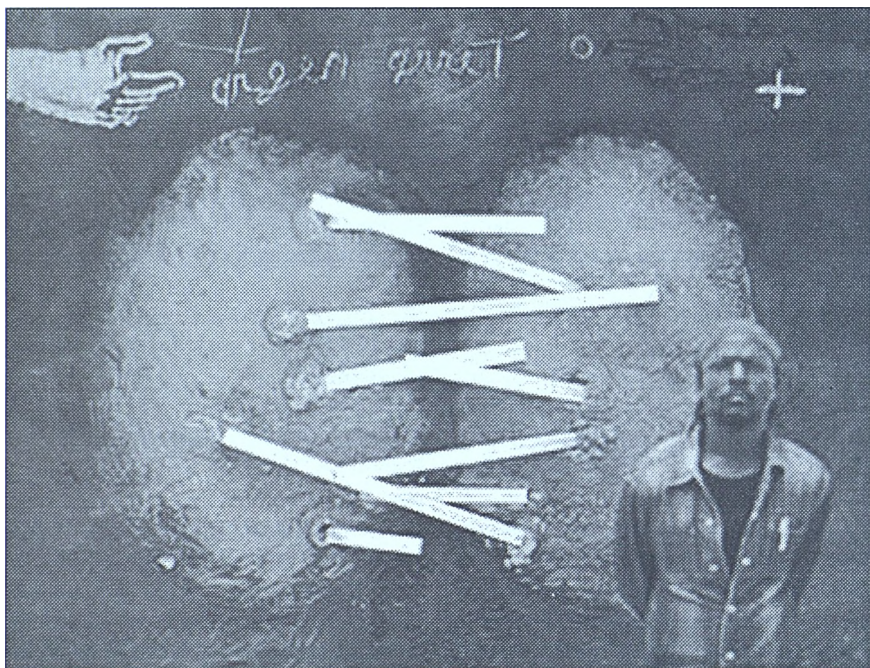
Η αποπολιτικοποίηση της τέχνης και του πολιτισμού που τεχνηέντως προωθούν συγκεκριμένοι φορείς στη χώρα μας, δεν προδιαγράφει τίποτε το θετικό για τις ζωντανές καλλιτεχνικές δυνάμεις του τόπου. Οι άνθρωποι του Λαμπράκη κυριαρχούν ακόμη, πουλώντας φύκια για μεταξωτές κορδέλες και ποζάροντας στο φακό του Λάλα με τη δήλωση «θα έκανα στην Πινακοθήκη γάμους και βαφτίσια». Προς το παρόν γίνονται κηδείες! Δυστυχώς.

Ακόμη λοιπόν οι δήθεν και οι τυχοδιώκτες χωρίς άποψη αλλά με σαφή οικονομικά δούναι και λαβείν με τους managers της εξουσίας, μοιράζουν χαρτιά και κάνουν παιχνίδια. Οι αστείες επιτροπές τους που αρχίζουν και τελειώνουν με την κ. Βάσια Γεωργίου –αθώα κατά τ' άλλα– δεν συνετίζουν κανένα. Οι απανωτές αποτυχίες στη Βενετία είναι το αποτέλεσμα της α-πολιτικής τους κι ενός παιχνιδιού που ενδιαφέρεται μόνο για τη διατήρηση κοσμικοκοινωνικών ισορροπιών. Ως τότε;

ΜΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ

Στις αρχές του '60 ο Charles Asnavour τραγουδούσε τη θλιμμένη Βενετία, προφανώς τη Βενετία του φθινοπώρου, γιατί η Βενετία του καλοκαιριού είναι η ανυπόφορη Βενετία, του ιδρώτα και της υγρασίας, των αμερικανών και γιαπωνέζων τουριστών που κάνουν βόλτα με τις γόνδολες στα λασπόνερα των καναλιών πίνοντας σαμπάνια.

Η 51η Μπιενάλε

Terra Negra του Antoni Tàpies.

Τα μονά καλοκαίρια, όπως το φετινό, η Βενετία αφήνεται, εδώ και έναν αιώνα, στους χαρούμενους φιλότεχνους, στους καλλιτέχνες και τους συλλέκτες, τους κάθε λογής παράγοντες της τέχνης, που τη διασχίζουν κάθιστροι, οριζοντίως και καθέτως, με ένα χάρτη στο χέρι οι καινούργιοι, με τη σιγουριά στο μάτι οι πεπειραμένοι.

Στη φετινή Μπιενάλε, την 51η κατά σειρά, όλα ήταν στη θέση τους και όλα ήταν όπως κάθε φορά, πιο υποτονικά βέβαια, αλλά υποτονική και χλιαρή είναι πλέον η σχέση με την εποχή μας. Οι

επισκέπτες, οι καλλιτέχνες, οι μεγάλες εκθέσεις, τα εθνικά περίπτερα, το πολύχρωμο πλήθος που συνωστίζεται στις αποβάθρες, οι περιπλανώμενοι φιλότεχνοι στα στενά σοκάκια της πόλης. Στη θέση της ήταν και η Ελλάδα. Όπως τη μάθαμε τόσα χρόνια, απόμακρη στη σκιά των πεύκων, και όχι όπως θα μπορούσε λαμπερή στο περιθώριο. Αντίθετα, το ξάφνιασμα ήταν εκεί που δεν μπόρεσε να φτάσει το μακρύ χέρι της εξουσίας και των μηχανισμών του κράτους, στην ελληνική παρουσία στους χώρους της Αρσενάλε.

Αλλά ας πιάσουμε το κουβάρι από την

άκρη. Δηλαδή από τη γενική εικόνα και την εντύπωση της Μπιενάλε στον γράφοντα, που προσπαθεί να τινάξει από πάνω του ό,τι απέμεινε από τη σκόνη των Eighties.

Ύστερα από καιρό, συνάντησα μια – καλύτερα δύο, προτάσεις ξεκάθαρες, έντιμες και σαφείς, που σε ένα μεγάλο βαθμό σκέπασαν την αναμενόμενη πολυλογία των εθνικών συμμετοχών. Πρόκειται για τις προτάσεις των δύο γυναικών της 51ης Μπιενάλε: της Maria De Corral και της Rosa Martinez. Η πρώτη, με την έκθεση «Η εμπειρία της τέχνης» (The experience of Art) που προσκάλεσε γνωστούς αλλά ετερόκλητους καλλιτέχνες (Tàpies, Bacon, Holzer, Munoz, Kruger, Whitehead, Kendridge, Schütte, Guston, Dumas, Balka, Dean, Nauman, Graham, κ.ά.), προσπάθησε να συντονίσει όχι μόνο διαφορετικές μεταξύ τους καλλιτεχνικές «γλώσσες» αλλά και διαφορετικές γενιές και αντιλήψεις σε μια ομαδική έκθεση που διαπραγματεύτηκε εκείνο που μας έλειψε για πολλά χρόνια. Την κατάθεση μιας πρότασης ως οπτικής γωνίας για τη σύγχρονη τέχνη, την ποιητική και τα οράματά της με πολύ καλά έργα. Ανεξάρτητα από το αν κανείς θα συμφωνήσει ή όχι με τις επιλογές της Corral, θα πρέπει να αναγνωρίσει τη διαύγεια και την εντιμότητα των προτάσεών της, που πέτυχαν να οδηγήσουν σε ένα ζωντανό και ουσιαστικό διάλογο πολύ σημαντικούς καλλιτέχνες (και όχι έργα), πέτυχαν να καθηλώσουν το θεατή ανάμεσα σε καλλιτέχνες που δύσκολα βλέπουμε να εκθέτουν μαζί σε ομαδικές εκθέσεις.

Πέτυχε, τέλος, να φέρει σε ισότιμο διάλογο διαφορετικούς κόσμους, ιδέες, αισθητικές αντιλήψεις, σε αντίθεση με τις ισοπεδωτικές ανοησίες που διεκδικούν τη θέση μιας κυρίαρχης λειτουργικής ιδεολογίας ή μιας κοσμοαντίληψης. Ταυτόχρονα όμως, με αυτή τη μεγάλης έκτασης έκθεση η Corral προτείνει και κάτι ακόμα, με πολύ πειστικό τρόπο, που για καιρό είχε μείνει στο περιθώριο της διεθνούς σκηνής. Ότι δηλαδή η πολυφωνία μπορεί να αποτελέσει το θέμα μιας μεγάλης έκθεσης, αρκεί βέβαια οι προτάσεις να είναι έντιμες και διαυγείς. Στις μέρες μας, και βέβαια από τότε που ολοκλη-

ρώθηκε η «πτώση» των ιδεολογιών και η σύγχρονη τέχνη κινείται πέρα και έξω από τις αντιλήψεις του μοντέρνου, ακόμα και του μεταβατικού σταδίου που ακολούθησε, αναζητούμε διαρκώς κάποιον ή κάποιους κώδικες ανάγνωσης φαινομένων και καλλιτεχνικών προτάσεων (ολοένα και περισσότερο σπανίζουν) που αναφύονται. Στον κυκλώνα των καλλιτεχνικών εκδηλώσεων ωστόσο, οι θέσεις και οι προτάσεις είναι πάρα πολύ λίγες σε σχέση με τον απίστευτο όγκο των απόψεων που κατακλύζουν τη διεθνή σκηνή, με αποτέλεσμα τη «βαβελοποίηση» του τοπίου, μέσα στο οποίο το «θέαμα» προτείνεται ως τέχνη, η ευκολία γίνεται μέθοδος και η γκλαμουριά πνευματικό περιβάλλον.

Αλλά και η πρόταση της Rosa Martinez με τίτλο «Πάντοτε λίγο πιο πέρα» (Always a little further) δεν διέφερε ουσιαστικά στις βασικές της δομές από την προηγούμενη έκθεση που φιλοξενήθηκε στο ιταλικό περίπτερο στα Giardini.

Η πρόταση της Martinez, περισσότερο περίπλοκη, κινήθηκε σε δύο παράλληλες τροχιές, επάνω όμως στο ίδιο επίπεδο, και παρουσιάζεται στους χώρους της Αρσενάλε.

Πέρα από αιτιάσεις και αναλύσεις της ίδιας της Martinez, που με εξαιρετική πειστικότητα καταθέτει στον κατάλογο της έκθεσής της, ο θεατής εντοπίζει άμεσα και εύκολα τους κώδικες ανάγνωσης της έκθεσης που κινείται στο διάνυσμα από την αναγκαιότητα έως τη δράση. Έτσι, είτε «δει» την πρόταση μέσα από την οπτική των αντιλήψεων του Μπέκετ (*Το τέλος του παιχνιδιού, Ω οι ωραίες μέρες*) είτε μέσα από την οπτική της «γυναικείας κουλτούρας», το ζήτημα παραμένει το ίδιο και εξίσου επιτακτικό. Η επαλήθευση του ονείρου.

Ποιου ονείρου; Ποιος ονειρεύεται; Γιατί ονειρεύεται;

Η Martinez επέλεξε καλλιτέχνες με λιγότερο «βαριά» ονόματα από τη συμπατριώτισσά της. Οι επιλογές της αντανakλούν περισσότερο την επικαιρότητα των τελευταίων 15-20 χρόνων το πολύ, καθώς και τον πολυπολιτισμικό χαρακτήρα αυτών των δεκαετιών, δίνοντας έμφαση σε εκείνες τις περιο-

χές οι οποίες για διάφορους λόγους πιέζονται ώστε να κρατηθούν σε ένα περιθώριο. (σεξιστικό, κοινωνικό, ιδεολογικό, πολιτισμικό κ.λπ.).

Είναι επίσης σημαντικό ότι η Ισπανίδα κατά την επεξεργασία της πρότασής της επέλεξε το πρίσμα του Μπέκετ μέσα από το *Τέλος του Παιχνιδιού* στο οποίο έχουμε την τέλεια κατάρρευση ενός μηχανισμού έως το τελικό του στάτημα. Ωστόσο το έργο αυτό μπορεί θαυμάσια να ερμηνευτεί σε πάρα πολλά επίπεδα και ένα από αυτά επιχειρεί με τις επιλογές της η Martinez, που είναι, για παράδειγμα, ένα πλαίσιο ηθικής μέσα στο οποίο οι δομικοί συντελεστές της υπόθεσης συνδέονται με ένα κρίκο αμοιβαίας αλληλεξάρτησης, όπου το ένα σκέλος θέλει να εγκαταλείψει το άλλο, βρίσκονται σε εμπόλεμη κατάσταση μεταξύ τους και ωστόσο δεν παύουν να εξαρτώνται το ένα από το άλλο. Πόσο κοντά βρίσκεται αυτή η κατάσταση με την καλλιτεχνική σκηνή και το ευρύτερο τοπίο μέσα στο οποίο περιέχεται η τέχνη!

Στην έκθεση υπάρχουν αρκετά πολύ καλά έργα καλλιτεχνών, όπως οι Vasconcelos, Gupta, Sikander, Hatoum, Galino, Belem, αλλά και ο Νίκος Ναυρίδης, που άφησε άριστες εντυπώσεις με δύο εξαιρετικά έργα. Το πρώτο, είναι ένα μικρό φιλάκι που διαρκεί όσο μια ανάσα. Έξι κοπέλες ψεαίζουν με το στόμα τους σταγονίδια νερού, τα οποία στην ουσία οπτικοποιούν την αναπνοή τους σχηματίζοντας ένα σύννεφο που ιριδίζει στην ατμόσφαιρα.

Το δεύτερο έργο του καλλιτέχνη, με σαφείς αναφορές στις *Ωραίες Μέρες* του Μπέκετ, είναι η προβολή ενός κινούμενου σκουπιδιότοπου από την οροφή στο πάτωμα, ο οποίος κινείται καθώς ο θεατής περνάει μέσα στον χώρο του έργου, με αποτέλεσμα να διαταραχθεί η σχέση του με το έδαφος καθώς το αισθάνεται να κινείται κάτω από τα πόδια του σε αντίθετη κατεύθυνση απ' ό,τι ο ίδιος. Η συμμετοχή του έλληνα καλλιτέχνη στην έκθεση της Rosa Martinez άρεσε ιδιαίτερα και είναι αποκαλυπτική των δυνατοτήτων του Νίκου Ναυρίδη.

Από τις εθνικές συμμετοχές πολύ λίγες μπορούν να ξεχωρίσουν και να προσελκύσουν την προσοχή που θεατή,

μετά την πρώτη εντύπωση που θα του προκαλέσει το έργο. Όλα, σχεδόν, φαίνονται οικεία και γνωστά. Είναι το μόνο συναίσθημα που συντροφεύει εδώ και χρόνια το θεατή μεγάλων ομαδικών εκθέσεων. Η ομογενοποίηση της εικόνας μπορεί να βοήθησε τους μέτριους να συνταχθούν ως μόνιμη πλέον παρουσία στις μεγάλες και απρόσωπες εκδηλώσεις της σύγχρονης τέχνης, ωστόσο έχει πλέον κουράσει. Ο σημερινός θεατής, αμήχανος τις περισσότερες φορές, προσπαθεί να προσεγγίσει την ουσία του έργου υπερνικώντας πρώτα εκείνο το ισοπεδωτικό συναίσθημα ότι αυτό που βλέπει, μόλις χθες το συνάντησε είτε σε κάποιο περιοδικό, είτε σε μιαν άλλη έκθεση, με ένα διαφορετικό τίτλο και όνομα καλλιτέχνη. Πρέπει επίσης να περάσει μέσα από τις συμπληγάδες της λαίλαπας των τεχνολογικών μέσων, που τις περισσότερες φορές είτε ωραιοποιούν ανόητες προτάσεις, είτε καταστρέφουν μια καλή ιδέα.

Πρέπει επίσης να οπλιστεί με υπομονή –και στην προκειμένη περίπτωση της Μπιενάλε στη Βενετία τα όποια αποθέματά της νικήθηκαν από τον υδράργυρο, που μόνιμα είχε σκαρφώσει στους 34ο C–, και να παρακολουθήσει δεκάδες έργα και προβολές που η διάρκειά τους ξεπερνούσε συχνά τα 5 και 10 λεπτά. Η σύγχρονη τέχνη πλέον φλερτάρει επικίνδυνα με το θέαμα μέσα από συνθήκες που δεν την ευνοούν, και κυρίως δεν είναι απότοκος αισθητικών και καλλιτεχνικών ζυμώσεων αλλά η εύκολη λύση που πάντα κολακεύει.

Οι συμμετοχές στα εθνικά περίπτερα ήταν Ψυχάχιστον δύο ειδών. Εκείνες που πρότειναν καθιερωμένους καλλιτέχνες, αναγνωρισίμους, με διεθνές έργο το οποίο έχει τη δική του θέση στην πορεία της τέχνης (Μ. Βρετανία: Gilbert & George· Ην. Πολιτείες: Ed Ruscha· Ισπανία: Ant. Muntadas· Γαλλία: Annette Messager· Γερμανία: T. Scheibitz-T. Sehgal), και εκείνες που επέλεξαν να προτείνουν καλλιτέχνες των οποίων το έργο μπορεί να χρησιμοποιεί την καλλιτεχνική διάλεκτο της εποχής μας χωρίς ωστόσο να καταφέρουν να αρθρώσουν κάτι ουσιαστικό και διαφορετικό. Κάτι που θα μπορού-

σει να ξεπεράσει το κέλυφος της κοινοτυπίας, της επανάληψης, και να ξεκολλήσει από την αδιαφορία.

Στην πρώτη περίπτωση, ξεκινώντας από το έργο της Annette Messenger η απορία έχει να κάνει με τον μεγάλο θόρυβο για το έργο της καλλιτέχνης. Γιατί η Messenger όχι μόνο έχει πολύ καλύτερα έργα από αυτά που παρουσίασε στη φετινή Μπιενάλε, αλλά και οι προτάσεις της ήταν μάλλον φαντασμαγορικές λύσεις ουσιαστικών ζητημάτων που δεν τέθηκαν εικαστικά αλλά θεαματικά.

Οι Gilbert & George, πληθωρικοί και γοητευτικοί, γεμάτοι ενέργεια και ανατρεπτικό θράος, που τόσο μας έλειψε από τη σύγχρονη τέχνη. Μέσα στο βρετανικό περίπτερο τα σχόλια των θεατών είχαν εξαιρετικό ενδιαφέρον. Στη μεγάλη αίθουσα μια παρέα νεαρών κοιτάζει με θαυμασμό τα μεγάλα έργα του καλλιτεχνικού διδύμου, πιο δίπλα ένα ηλικιωμένο ζευγάρι βρετανών αναποδοκκινισμένο κοιτάζει μια τα έργα και μια την παρέα των νεαρών μουρμουρίζοντας με αποστροφή. Στην έξοδο τους ακούσαμε να σχολιάζουν: *Είναι προκλητικά σιχαμεροί... ντροπιάζουν την Αγγλία...*

Εξίσου καλό ήταν και το αμερικανικό περίπτερο που παρουσίαζε τη διαχρονική αξία του Ed Ruscha.

Το γερμανικό περίπτερο ήταν αντιφατικό, με μια εγκατάσταση να δεσπόζει στο κέντρο του περιπτέρου και μια εξαιρετική performance από τρεις ηθοποιούς οι οποίοι ακινητοποιούσαν τον έκπληκτο επισκέπτη χορεύοντας γύρω του με τη λογική της *comedia del arte* και τραγουδώντας σε ρυθμό jazz τα λόγια «*Oh! This is contemporary... is this contemporary?*». Πιο κάτω, σ' ένα λευκό, άδειο δωμάτιο μια άλλη ηθοποιός σταματούσε τον επισκέπτη προτείνοντάς του την επιστροφή του κόστους του εισιτηρίου με αντίτιμο μια συζήτηση για τη σύγχρονη τέχνη.

Οι υπόλοιπες συμμετοχές ήταν όπως τις συνηθίσαμε τα τελευταία χρόνια. Πού και πού ανάμεσα στις στάχτες ο θεατής ανακαλύπτει διαμάντια, βρίσκει έργα που δεν κουράζουν, δεν εξοργίζουν και δεν είναι αδιάφορα. Όπως για παράδειγμα της Miyako Ishiuchi (Ιαπωνία) «Για την μητέρα

2000-2005. Ίχνη του μέλλοντος», με μια ενόχτητα φωτογραφιών. Πρόκειται για εξαιρετες από τεχνικής και αισθητικής σκοπιάς εικόνες, για εικαστικές καθαρά προσεγγίσεις ρούχων και γυναικείων αξεσουάρ που αποκαλύπτουν την ουσία και την ταυτότητά τους ως αντικείμενα. Δηλαδή σαν περιβλήμα σώματος αφενός και σαν κέλυφος μνήμης αφετέρου. Ταυτόχρονα, με διφυγή ματιά, διαπεραστική και απόλυτη, η Ishiuchi ξαναδιαβάει την προβληματική της pop art μέσα από δικούς της προσωπικούς κώδικες.

Ενδιαφέρουσα είναι επίσης η συμμετοχή της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας, τόσο με την πολύ μεγάλη κατασκευή από μπαμπού στις εγκαταστάσεις της Αρσενάλε όσο και με την πρόταση των Sun Yuan και Peng Yu. Οι δύο κινέζοι καλλιτέχνες, εστίασαν την πρότασή τους στη φαντασία απλών χωρικών, οι οποίοι σχεδίασαν ιπτάμενες μηχανές οραματιζόμενοι ταξίδια στο διάστημα. Οι μηχανές αυτές παρουσιάστηκαν με ένα τρόπο που υπογραμμίζει με έμφαση το όνειρο του ταξιδιού που ξεθώριασε, του πόθου που ξέφτισε, του προορισμού στον οποίο δεν θα φτάσουν ποτέ.

Ενδιαφέρουσα επίσης ήταν και η συμμετοχή του Λουξεμβούργου με τον Antoine Prum – μια ταινία 30 περίπου λεπτών, με υπέροχες εικόνες και έξυπνο σενάριο. Ίσως όμως θα ταίριαζε περισσότερο στη γειτονική μόστρα παρά στην 51η Μπιενάλε.

Η ελληνική συμμετοχή είναι εκείνη που περισσότερο από άλλες μας έβαλε σε πολλές σκέψεις. Και αυτό γιατί ένας καλός καλλιτέχνης, ο Γ. Χατζημιχάλης, παρουσιάστηκε με ένα έργο σαφώς πολύ κατώτερο εκείνου που μπορεί. Η ελληνική συμμετοχή έδειξε πρόχειρη, βιαστική, ασυντόνιστη, έδειξε να καταφεύγει σε ευκολίες, γενικεύσεις και επικοινωνιακά τεχνάσματα (ο Ερμούθης Σταυρός και η Ημισέληνος, τα περί αιμοδοσίας), που δεν δικαιολόγησε ούτε το έργο αλλά ούτε και η εικαστική του προσέγγιση.

Το «Νοσοκομείο», ένα θέμα από τη φύση του ευαίσθητο και συνάμα γοητευτικό, διαγράφεται σε τελική ανάλυση αφάνταστα δύσκολο στην υλοποίησή του. Ξυπνά στον καθένα μας βιώμα-

τα, φοβίες, αγωνία, ακόμα και ερωτήματα που δεν έχουν και τόσο μεγάλη σχέση με την τέχνη. Υπάρχει πάντοτε ο κίνδυνος, και πολύ μεγάλος, να κινηθεί ο καλλιτέχνης στην επιφάνεια με ρηχό και περιγραφικό τρόπο ή και το αντίθετο, να ανασύρει βιώματα και φοβίες με τέτοιο τρόπο ώστε το προσωπικό στοιχείο, η προσωπική προσέγγιση να εξακολουθήσει να είναι προσωπική, εγκλωβισμένη σε μια καλλιτεχνική και αισθητική γλώσσα που δεν σπάει το περιβλήμα της υποκειμενικότητας και δεν μπορεί να καταστεί διυποκειμενική και επομένως διαλεκτική. Το «Νοσοκομείο», ζήτημα που διαπραγματεύτηκε ο Χατζημιχάλης χρησιμοποιώντας όλα εκείνα τα εκφραστικά μέσα τα οποία ο καλός καλλιτέχνης χρησιμοποίησε στη διεθνή του πορεία, είναι ως μέγεθος, ως σύμβολο, ως αξία και σε τελική ανάλυση ως καλλιτεχνική πρόταση πολύ διαφορετικό από τα ζητήματα που διαπραγματεύτηκε μέχρι στιγμής. Η «φύση» λοιπόν ενός τέτοιου ζητήματος ίσως να είναι «ασύμβατη» με τη φύση της εικαστικής γλώσσας του καλλιτέχνη. Γιατί η κατασκευή με τους μακρόστενους σωλήνες μέσα από τους οποίους ο θεατής ανακαλύπτει τις μορφές των στίλπνων υπόλευκων διαδρόμων, τον υποχρεώνει σε μια αποσπασματική και σπασμωδική διαδικασία διαλόγου με το έργο, με αποτέλεσμα το επιμέρους με το σύνολο (ο σωλήνας μέσα από τον οποίο πρέπει κανείς να «δει» εικόνα και η συνολική συσσώρευση των σωλήνων στη μέση του χώρου) να μη συνεργάζονται στη συνολική πρόσληψη του καλλιτεχνικού αντικειμένου από τον θεατή. Αντίθετα, διαφορετικά είναι τα πράγματα στις δύο άλλες πτέρυγες του «Νοσοκομείου», όπου ο καλλιτέχνης δείχνει πολύ περισσότερο βέβαιος με το υλικό που διαπραγματεύεται.

Πολύ μεγάλο ενδιαφέρον είχαν επίσης ορισμένες παράλληλες εκθέσεις, από τις οποίες ξεχώρισαν η μεγάλη έκθεση του L. Freud και η πάρα πολύ καλή πρόταση της Kiki Smith στο Ινστιτούτο Guerini Stampalia.

ΧΑΡΗΣ ΣΑΒΒΟΠΟΥΛΟΣ

Κριτικός Τέχνης
Επ. Καθηγητής Α.Π.Θ.

ΧΟΡΟΣ

«Το ταξίδι στον κόσμο του χορού συνεχίζεται με την ίδια πάντα πίστη στο πνεύμα της εξερεύνησης», μας υπόσχονται οι διοργανωτές του Διεθνούς Φεστιβάλ Χορού Καλαμάτας. Για ενδέκατη συνεχόμενη χρονιά το Διεθνές Κέντρο Χορού, με Πρόεδρο τον Δήμαρχο Καλαμάτας κ. Γεώργιο Κουτσούλη και Καλλιτεχνική Διευθύντρια την κ. Βίκυ Μαραγκοπούλου, διοργανώνει το Διεθνές Φεστιβάλ Χορού Καλαμάτας από τις 15 έως τις 24 Ιουλίου 2005.

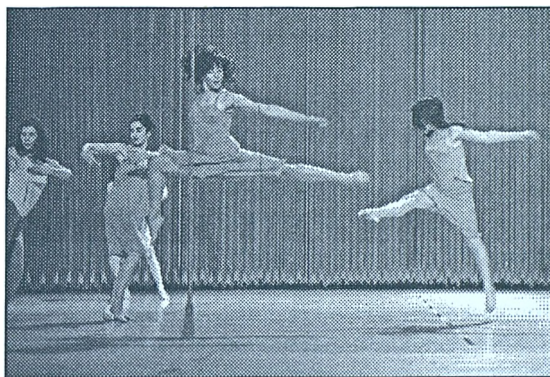
Στην αφετηρία της δεύτερης δεκαετίας της ζωής του

Στην 11χρονη πορεία του το Φεστιβάλ απέδειξε ότι παραμένει ανοιχτό σε νέες ιδέες. Με πολυσυλλεκτικό προσανατολισμό και εκτεταμένη γεωγραφία όπως το απαιτεί ο ίδιος ο χαρακτήρας του σύγχρονου χορού, με σταθερή όμως προσήλωση στην αυθεντικότητα της δημιουργίας, κατάφερε να γίνει φωτεινός πόλος έλξης στα πολιτισμικά μας δρώμενα αποκτώντας ένα στενό πυρήνα φίλων, όσο και ένα ολοένα διευρυνόμενο κοινό.

Στα δέκα αυτά χρόνια, 48 ξένες ομάδες και 24 ελληνικές έχουν συμμετάσχει σε αυτό. Έχουν πραγματοποιηθεί 88 ξένες παραστάσεις και 42 ελληνικές. Έχουν γίνει 37 πρώτες παρουσιάσεις ξένων ομάδων, καθώς και 7 παραγωγές και 2 συμπαραγωγές ελληνικών.

Το Φεστιβάλ καλωσορίζει, συχνά για πρώτη φορά στην Ελλάδα, ιστορικές μορφές του σύγχρονου χορού, εξέχοντες καλλιτέχνες, αλλά και πρωτοποριακούς, πειραματικούς δημιουργούς απ' όλο τον κόσμο, που έρχονται να συναρπάσουν αλλά και να προκαλέσουν με το έργο τους.

«Κανείς δεν πρόκειται να μείνει αδιάφορος, το εγγύεται και ο φετινός προγραμματισμός»: Το 11ο Διεθνές Φεστιβάλ Χορού Καλαμάτας συνεχίζει τη διερεύνηση στη χορογραφική γραφή της εποχής μας, προσκαλώντας για

πρώτη φορά στην Ελλάδα δύο από τους πρωταγωνιστές της Βελγικής Σχολής Χορού, την ιδρύτρια των Rosas, Anne Teresa de Keersmaecker, και την ομάδα Les Ballets C. de la B. Συνεχίζει έτσι το αφιέρωμα σε μια μικρή χώρα της δυτικής Ευρώπης που έχει αποδειχθεί αληθινό χρυσωρυχείο για το χορό.

Αναλυτικά το πρόγραμμα έχει ως εξής:

Παρασκευή 15/7 και Σάββατο 16/7
Στο Αμφιθέατρο Κάστρου Καλαμάτας στις 22:00, ROSAS:
Rain της Anne Teresa De Keersmaecker.

Σάββατο 16/7 και Κυριακή 17/7
Στο Γυμναστήριο πρώην Πολυκλαδικού Λυκείου Καλαμάτας στις 20:00,
ANNAHUBER.COMPAGNIE:
unsichtbarst της Anna Huber (σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Γκαίτε).

Κυριακή 17/7, Δευτέρα 18/7 και Τετάρτη 20/7
Στο Δημοτικό Πνευματικό Κέντρο Καλαμάτας στις 22:00,
ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΑΝΤΑΦΟΥΝΗΣ-
ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΣΚΙΑΔΑ: *Προβάλλοντας τη σκιά*
Και ΠΕΛΜΑ: *Eye to I* της Λίας Χαράκη.

Τρίτη 19/7
Στο Αμφιθέατρο Κάστρου Καλαμάτας στις 22:00, SINEQUANON:
Μυστικός δείπνος.

Πέμπτη 21/7 στις 22:00, **Παρασκευή 22/7 και Σάββατο 23/7** στις 20:00, στο Γυμναστήριο πρώην Πολυκλαδικού Λυκείου Καλαμάτας, PRUE LANG: *Fiftyfourville* της Prue Lang (σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Γκαίτε).

Παρασκευή 22/7 και Σάββατο 23/7
Στο Αμφιθέατρο Κάστρου Καλαμάτας στις 22:00, LES BALLETS C. DE LA B.: *bach* των Koen Augustijnen, Steve Dugardin, Guy Van Nueten.

Κυριακή 24/7
Στο Αμφιθέατρο Κάστρου Καλαμάτας στις 21:00, ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ: *Black Box*.

Σεμινάριο Σύγχρονου Χορού: 14-24 Ιουλίου 2005 με τον Jeremy Nelson.

Οι ομάδες χορού Rosas, Les Ballets C. de la B., annahuber.compagnie. και Prue Lang εμφανίζονται για πρώτη φορά στην Ελλάδα.

ΟΛΓΑ Ι. ΦΩΤΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

● **Στιγκ Ντάγκερμαν** (1923-1954), γέννημα θρέμμα της εποχής των μεγάλων συγκρούσεων, ζει βιώνοντας τη μελαγχολία της εποχής και της ύπαρξης. Μέσα από τη μοναχική του πορεία συντάσσει ένα κείμενο συναρπαστικό μέσα στην αντινομία του: αγάπη για τη ζωή και συνάμα απελπισία απ' τη ζωή. Το βιβλίο αυτό περικλείει το καταστάλαγμα μιας κορυφαίας συγγραφικής και υπαρξιακής αναζήτησης και ανήκει σε κείνα τα μετρημένα κείμενα που προστρέχουμε πάντα: *Η ανάγκη μας για παρηγοριά...* (πρόλογος: **Ηλίας Μαγκλίνης**, μετάφραση: **Μαργαρίτα Μέλμπεργκ**, εκδ. Μελάνι, 2005). Η μετάφραση και η επιμέλεια της έκδοσης είναι υποδειγματική.

Πάνω στο έργο του Μακρυγιάννη γράφτηκαν και ειπώθηκαν πολλά. Ωστόσο το βιβλίο του **Λουκά Κούσουλα**, *Ο Μακρυγιάννης και το σκάνταλο* (εκδ. Νεφέλη, 2005) φανερώνει πως μένουν ακόμη πολλά να ειπωθούν, καθώς η κριτική του ματιά και ο τρόπος με τον οποίο διαλέγεται με το κείμενο αλλά και με όσα κείμενα σχολιάζουν τα *Απομνημονεύματα*, διατηρεί το χάρισμα του αναστοχασμού σε όσα και αν έχουν ως τώρα διατυπωθεί.

Ριζοσπαστική η τοποθέτηση του **Κωνσταντίνου Ι. Δεσποτόπουλου** κατά της χρήσης του όρκου

ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΡΙΤΙΚΗ

Ο «αγαπητός μαιτρ» της ποίησής μας

Μιλτιάδης Μαλακάσης,
Ποιήματα,
Εισαγωγή-φιλολογική επιμέλεια:
Γιάννης Παπακώστας,
εκδ. Πατάκη, Αθήνα 2005, σελ. 729.

Επί τα ίχνη της ποιητικής πορείας του Μιλτιάδη Μαλακάση (1869-1943) βαδίζει το νέο εκδοτικό εγχείρημα του Γιάννη Παπακώστα, καθηγητή της Νεοελληνικής Φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Ο Παπακώστας διευθύνει και επιμελείται με φιλολογικό μεράκι την επιτυχημένη σειρά των εκδόσεων Πατάκη «Επί τα ίχνη». Μια σειρά με ουσιαστικό λόγο ύπαρξης, καθώς φωταγωγεί άγνωστες και ερεβώδεις πτυχές της λογοτεχνικής δημιουργίας της περιόδου 1880-1930, που αποτελεί άλλωστε και πυρήνα των επιστημονικών ενδιαφερόντων του Παπακώστα. Ο τόμος με τα *Ποιήματα* του Μαλακάση είναι –αισίως– ο έκτος της σειράς. Έχουν προηγηθεί οι εκδόσεις των επιστολών του Βιζυηνού, δύο τόμων με ταξιδιωτικές εντυπώσεις του Μιχαήλ Μητσάκη, μια συλλογή *Ελληνικών Διηγημάτων*, όπως την είχε εκδόσει ο Γεώργιος Κασδόνης της Εστίας το 1896, και δύο αθησαύριστα πεζογραφήματα της Κωνσταντινουπολίτισσας Αλεξάνδρας Παπαδοπούλου.

Φιλολογος-ερευνητής από το –δυστυχώς– σπάνιο εκείνο είδος που εκλείπει, της σύγχρονης φιλολογικής επιστήμης, ο Γιάννης Παπακώστας επανεκδίδει σαράντα χρόνια μετά (το 1964, η έκδοση του Γιώργου Βαλέτα ήταν η πρώτη και τελευταία συγκεντρωτική) τα ποιητικά άπαντα του Μεσολογγίτη ποιητή της πρώτης μεταπαραμικής περιόδου Μιλτιάδη Μαλακάση. Αντλώντας πολύ-

τιμο υλικό, λογοτεχνικό και εξωλογοτεχνικό, από το αρχείο του ποιητή (αλληλογραφία, αποκόμματα εφημερίδων, περιοδικών, προσωπικές σημειώσεις κ.ά.) ο επιμελητής συμβάλλει στην ανατοποθέτηση του Μαλακάση στην εξελικτική πορεία της νεοελληνικής ποίησης και στην επανεκτίμηση της ποιητικής του παρουσίας στα ελληνικά γράμματα.

Στο βιβλίο εμπεριέχονται μια κατατοπιστική εισαγωγή του επιμελητή και βέβαια οι 6 ποιητικές συλλογές που εκδόθηκαν όσο ζούσε ο ποιητής (*Συντρίμματα*, *Ώρες*, *Πεπρωμένα*, *Ασφόδελοι*, *Αντίφωνα* και *Το ερωτικό*) καθώς και η συλλογή *Τα Μεσολογγίτικα* που δημοσιεύτηκε μετά το θάνατό του και περιλαμβάνει τα κατά τον ίδιο τον ποιητή αλλά και την κριτική αξιολογότερα και πιο αντιπροσωπευτικά ποιήματα. Τέλος περιλαμβάνεται και η μεταφρασμένη από τον Μαλακάση ποιητική συλλογή *Stances* (Στροφές) του Jean Moreas (Ιωάννη Παπαδιαμαντόπουλου) που ο Μαλακάσης θαύμαζε και θεωρούσε δάσκαλό του.

Στην εκτενή και διαφωτιστική του εισαγωγή ο Παπακώστας υπογραμμίζει τη σταθερή προσηλωση του Μαλακάση προς τις αισθητικές αρχές και την τεχνοτροπία του συμβολισμού, επισημαίνοντας την αισθητή διάσταση από την παλαμική παράδοση αλλά και ανιχνεύοντας επιδράσεις από τον ρομαντισμό, τον παρνασσισμό και τη σολωμική ποίηση. Με καίριες και διεισδυτικές παρατηρήσεις εμφιλοχωρεί και στα ερμηνευτικά μονοπάτια της ποιητικής του Μαλακάση, αναδεικνύοντας την προδρομικότητα των αισθητικών του αντιλήψεων και τον πρώιμο μοντερνισμό που φέρει με την ποίησή του.

Σημαντικά τεκμήρια προσπορίζονται και για τη σχέση αμοιβαίας εκτίμησης που

υπήρχε μεταξύ του Μαλακάση και των Καβάφη και Καζαντζάκη. Χαρακτηριστική είναι εξάλλου μια επιστολή του Καβάφη προς τον Μαλακάση με την χρονολογική ένδειξη 6 Οκτωβρίου 1929, όπου ο Αλέξανδρινός ποιητής εκφράζει τον «θαυμασμό για τους λεπτούς και όμορφους στίχους» του «αγαπητού μαίτρη», όπως τον αποκαλεί, και εξαίρει την «υπέροχη συμβολή του στην νεοελληνική τέχνη». Αλλά και ο Μαλακάσης αισθανόταν θαυμασμό και ιδιαίτερη αδυναμία για κάποιον συγγραφέα. Πρόκειται για τον Αλέξανδρο Παπαδιαμάντη, τον «μεγαλύτερο ποιητή» μας, όπως δήλωσε σε μια συνέντευξή του εξηγώντας: «είναι περισσότερο ποιητής από όλους εμάς τους ποιητές!»

Ο Παπακώστας εμβαθύνει την ερμηνευτική του προσέγγιση επισημαίνοντας την ερωτική πτυχή της ποίησης του Μαλακάση, όπως αυτή εμφανίζεται στο έργο του, είτε ως απλή ερωτική διάθεση είτε με την άμεση ή έμμεση γυναικεία παρουσία. Ένας ερωτισμός πνευματοποιημένος και εξιδανικευμένος σε μεγάλο βαθμό. Στην ποίηση του Μαλακάση ξεχωρίζει η πρωτοπρόσωπη γραφή με τον έντονα εξομολογητικό χαρακτήρα και αποτυπώνεται η ευαισθησία και το κλίμα απαισιοδοξίας μιας εποχής παρακμής. Ο Μαλακάσης με την παρουσία του προοικονομεί την είσοδο του Καρυωτάκη, του Βάρναλη και των ελασσόνων νεορομαντικών και νεοσυμβολιστών ποιητών του Μεσοπολέμου. Σηματοδοτεί, αυτός και η γενιά του (Πορφύρας, Γρυπάρης, Παπαντωνίου κ.ά.), το πέρασμα από μια ποίηση οραματική, υψηλών ιδανικών και συλλογικών αξιών, σε μια ποίηση που κυριαρχούν οι χαμηλοί τόνοι, ο εγωκεντρισμός και η συνειδητοποίηση της αδυναμίας των συλλογικών οραμάτων να στέρξουν τα βάσανα της ζωής του ανθρώπου. Πολλοί στίχοι του

αποδίδουν έναν βιοθεωρητικό προβληματισμό με οξυμμένο το αίσθημα του μοιραίου και της τραγικότητας, όπως έγκυρα επισημαίνει ο επιμελητής στην εισαγωγή.

Εν τέλει, το βιβλίο με τα ποιητικά άπαντα του Μαλακάση επαναφέρει στο προσκήνιο μια ποίηση παραδοσιακή, που την απορρίψαμε μετά βδελυγμίας επηρεασμένοι από την ηγεμονική κυριαρχία των αισθητικών αρχών της «νέας ποίησης», όπως αυτή εκφράστηκε από τους ποιητές της «γενιάς του '30» και δώθε. Μπορεί να ακούγεται παλιομοδίτικη και εκτός εποχής, όμως κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει ότι αυτή η ποίηση εμπεριέχει στοιχεία που τόσο πολύ λείπουν από τη σύγχρονη πεζομορφή και εν πολλοίς στεγνή ποιητική παραγωγή. Έμμελη και ρυθμική, με μια γλώσσα που αναβρύζει ολόδροση και πεντακάθαρη και με έναν δημοτικισμό συνειδητά εκπεφρασμένο, η ποίηση αυτή είναι μια πρόσκληση να απαγκιστρωθούμε από τα μοντερνιστικά μας αγκυλώματα και να επικοινωνήσουμε χωρίς προκαταλήψεις με τις λησμονημένες και παρεξηγημένες πτυχές της παράδοσής μας.

Κλείνοντας θέλω να επισημάνω την ποιότητα της φιλολογικής δουλειάς του επιμελητή, που ξέρει τους τρόπους να ανορύσσει χαμένους θησαυρούς της φιλολογίας μας. Σε καιρούς ερευνητικής ανομβρίας ο Παπακώστας συνεχίζει μια ερευνητική παράδοση που τελευταία τείνει να εξαφανιστεί υπέρ μιας ανιστορικής θεωρητικοποίησης των φιλολογικών σπουδών, ενός μεταμοντέρνου υπερ-ερμηνευτισμού, ενός ορυμαγδού ερμηνευτικής αυθαιρεσίας. Με την επιστημονική του εργασία και την εμβρίθεια των γνώσεών του καλύπτει ένα κενό ερευνητικής ένδειας στο χώρο των φιλολογικών σπουδών.

Κώστας Καραβίδας

στα δικαστήρια, διατυπωμένη ήδη από το 1962, αποτελεί σημείο αναφοράς και έναρξη μιας συζήτησης που διαρκεί ως τις μέρες μας. Περιλαμβάνεται στο βιβλίο του *Μελετήματα φιλοσοφίας του δικαίου* (εκδ. Παπαζήση, 2004), όπου συγκεντρώνονται άρθρα που προορίζονται κυρίως για όσους έχουν νομικά, φιλοσοφικά και ιστορικά ενδιαφέροντα.

Στη Διαθήκη του Auguste Rodin

(μετάφραση:

Αλέξανδρος

Αδαμόπουλος, εκδ.

Άγρα, 2005)

διαβάζουμε: «Να δέχετε τις σωστές κριτικές. Θα τις αναγνωρίσετε εύκολα: Είναι αυτές που σας ενισχύουν μέσα σε μιαν αμφιβολία που σας τριγυρνάει. Μην κλονίζεστε από κριτικές που δεν τις δέχεται η συνείδησή σας. Μην τρομάζετε από άδικες κριτικές. Οι φίλοι σας θ' αγανακτήσουν μ' αυτές. Θα τους κάνουν να σκεφτούν τη συμπάθεια που νιώθουν για σας και να τη φανερώσουν πιο αποφασιστικά, όταν αντιληφθούν καλύτερα τα κίνητρά της».

Το έργο του Γιώργου Θεοτοκά ως κριτικού της λογοτεχνίας είναι πλέον διαθέσιμο σε μια συγκεντρωτική έκδοση που επιμελήθηκε ο **Δημήτρης Τζιόβας** και στην οποία περιλαμβάνεται το μεγαλύτερο μέρος των κριτικών του Θεοτοκά της περιόδου από το τέλος της δεκαετίας του 1920 ως τις αρχές της

Περιβάλλον και τυπική εκπαίδευση

Κ. Σχορδούλης και Μ. Σωτηράκου,
Περιβάλλον, Επιστήμη και Εκπαίδευση,
εκδ. Leader Books, Αθήνα 2005.

Α. Γεωργόπουλος (επιμέλεια),
Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Ο νέος πολιτισμός που αναδύεται,
εκδ. Gutenberg, Αθήνα 2005.

Ως γνωστόν η περιβαλλοντική επιστήμη μελετά τις σχέσεις αλληλεξάρτησης των

κοινοτήτων εντός του περιβάλλοντος στο οποίο διαβιούν και αναπαράγονται, την επίδραση της ανθρώπινης δραστηριότητας στο φυσικό περιβάλλον και τα περιβαλλοντικά προβλήματα. Η περιβαλλοντική επιστήμη διδάσκεται από τα τέλη της δεκαετίας του εβδομήντα στα πανεπιστήμια, κυρίως της Δύσης, γεγονός που συνδέεται με την όξυνση των περιβαλλοντικών προβλημάτων, την άνοδο των πράσινων κομμάτων και της επιρροής που ασκούσαν, και φυσικά την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης από τα ΜΜΕ που είτε πρόβαλλαν ακτιβι-

δεκαετίας του 1960 που δεν είχαν συμπεριληφθεί στον συγκεντρωτικό τόμο *Πνευματική πορεία*, που ο ίδιος ο Θεοτοκάς συγκρότησε το 1961: *Αναζητώντας τη διαύγεια. Δοκίμια για τη νεότερη ελληνική και ευρωπαϊκή λογοτεχνία* (εκδ. Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», 2005). Η έκδοση συμπληρώνεται με την εμπεριστατωμένη εισαγωγή του επιμελητή της.

Υφος αναγνωρίσιμο, γλώσσα διανγής και αφήγηση που διεισδύει από την επιφάνεια των πραγμάτων στην εσωτερική ζωή του μοναχικού ήρωα είναι τα κύρια χαρακτηριστικά της νουβέλας του **Χριστόφορου Μηλιώνη**, *Το μοτέλ* (εκδ. Κέδρος, 2005). Ωστόσο αυτό που αρτιώνει την αφήγηση είναι η λεπτή ισορροπία που τηρείται ανάμεσα στην αστυνομικού τύπου εξέλιξη της ιστορίας και την ψυχολογικής υφής περιγραφή και ανάδειξη του κύριου ήρωα. Μια λεπτή ισορροπία που κατορθώνεται με ευελιξία και λιτότητα μέσων.

Φραγμός στην κριτική παρανόηση του Κ.Γ. Καρυωτάκη το βιβλίο του **Νάσου Βαγενά**, *Η παραμόρφωση του Καρυωτάκη* (εκδ. Ίνδικτος, 2005): μέσα από σειρά επιφυλλίδων που συγκεντρώνονται και αναδημοσιεύονται στην παρούσα έκδοση, συμπυκνώνει τα επιχειρήματα που τεκμηριώνουν την πολεμική του σε απόψεις που επιχειρούν να τοποθετήσουν τον

στικές ενέργειες οικολογικών ομάδων, είτε καταστροφικά σενάρια, με στόχο, φυσικά, το κέρδος κι όχι το ενδιαφέρον τους για το περιβάλλον...

Στη χώρα μας η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (Π.Ε.) εμφανίζεται με την εκπόνηση και την εφαρμογή προγραμμάτων σε εθελοντική βάση από εκπαιδευτικούς και μαθητές στα τέλη της δεκαετίας του ογδόντα, ενώ σήμερα υποτίθεται ότι βρήκε (;) ρόλο στο ολοήμερο σχολείο και την ευέλικτη ζωή με κύρια στόχευση την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση των μαθητών, χωρίς ιδιαίτερη οργάνωση, ολοκληρωμένη άποψη και κυρίως παρέμβαση. Κάτι σαν πασπαρτού σ' ένα αναλυτικό πρόγραμμα το οποίο ούτως ή άλλως φέρει σωρεία αναπηριών παρά τις εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις (ή απορρυθμίσεις) που επιχειρήθηκαν (και επιχειρούνται) την τελευταία εικοσαετία. Και στο γυμνάσιο η Π.Ε. ουσιαστικά υλοποιείται εντός της ευέλικτης ζώνης και στηρίζεται στη φιλοπατρία κάποιων εκπαιδευτικών με λιγότερες ή περισσότερες, αλλά σε καμία περίπτωση συστηματικές γνώσεις, με ό,τι μπορεί να σημαίνει αυτό ως προς το τελικό αποτέλεσμα παρόμοιων εγχειρημάτων. Τέλος, στο λύκειο τα κατ' επιλογήν μαθήματα «Αρχές Περιβαλλοντικών Επιστημών» και «Διαχείριση των Φυσικών Πόρων» καλούνται να περισώσουν την τιμή των όπλων, υπονομευόμενα ούτως ή άλλως από το προσανατολισμένο στις εξετάσεις εκπαιδευτικό σύστημα.

Με δεδομένο το παραπάνω τοπίο και σε συνδυασμό με την έλλειψη ενδιαφέροντος για τα περιβαλλοντικά προβλήματα (εκτός της ύπαρξης ειδικών τοπικών ιδιαιτεροτήτων) ή ορθότερα την κατάταξή τους στις χαμηλότερες βαθμίδες της αξιολόγησης εκ μέρους των πολιτών της χώρας μας, όπως αποδεικνύεται από πολλές έρευνες –κάτι απολύτως φυσιολογικό, αν σκεφτούμε τα προβλήματα της αποβιομηχάνισης, της συρρίκνωσης του αγροτικού τομέα, της φτώχειας, της ανεργίας κ.ά., που συνθλίβουν καθημερινά τους πολίτες–, η ενασχόληση με τα περιβαλλοντικά ζητήματα περιορίζεται στους χώρους του πανεπιστημίου, σε μερικές δεκάδες οικολογικών οργανώσεων και ευαισθητοποιημένους πολίτες που έχουν τη δυνατότητα να διακρίνουν ότι η υπεράσπιση και η βελτίωση του περιβάλλοντος δεν είναι «πολυτέλεια» αλλά πρώτιστη αναγκαioτητα.

Αφορμή για τις παραπάνω σκέψεις αποτέλεσαν δύο πρόσφατες εκδόσεις οι οποίες όχι απλά εμπλουτίζουν την ελληνική βιβλιογραφία, αλλά και απαντούν στις υπάρχουσες ανάγκες τόσο στο χώρο του πανεπιστη-

μίου όσο και στους εκπαιδευτικούς που εξακολουθούν να ασχολούνται με την Π.Ε. χωρίς τα απαραίτητα εφόδια. Στο *Περιβάλλον, Επιστήμη και Εκπαίδευση* οι συγγραφείς διευκρινίζουν από την αρχή ότι το βιβλίο γράφτηκε για τη χρήση των φοιτητών τους. Χωρίς βερμπαλισμούς και ακρότητες που συχνά συναντάμε σε παρόμοια εγχειρήματα, κατορθώνουν να παρουσιάσουν όλα όσα θα πρέπει να γνωρίζουν καταρχήν οι ενασχολούμενοι με το περιβάλλον στο σχολείο. Οι αναγνώστες του βιβλίου αυτού είναι βέβαιο ότι θα ανατρέξουν και σε άλλα βιβλία, μια και πολλά ζητήματα «ανοίγονται» και δεν «κλείνουν». Η πλούσια εικονογράφηση και η πληθώρα στατιστικών στοιχείων συμβάλλει στην κατανόηση όχι μόνο της υπάρχουσας κατάστασης και της κρίσιμότητάς της ή των μηχανισμών της φύσης, αλλά και των αιτιών και κυρίως του «τι μπορούμε να- κάνουμε». Ως άτομα και ως κοινωνία.

Το δεύτερο βιβλίο, με την επιμέλεια του Α. Γεωργόπουλου, ο οποίος είναι γνωστός από προηγούμενες εξαιρετικές εργασίες, όπως *Γη – ένας μικρός και εύθραυστος πλανήτης* και *Περιβαλλοντική Ηθική*, είναι ογκωδέστατο –ξεπερνά τις 900 σελίδες– και συμμετέχουν σ' αυτό με κείμενά τους πάνω από 40 πανεπιστημιακοί, ερευνητές και εκπαιδευτικοί. Ο υπότιτλος ενδεικτικός και άκρως αισιόδοξος: «Ο νέος πολιτισμός που αναδύεται». Αν και η δήλωση τόσης αισιοδοξίας μάλλον είναι παρακινδυνευμένη –με δεδομένη την υπάρχουσα πραγματικότητα στη χώρα μας, αλλά και διεθνώς– από μια άλλη οπτική η μοιρολατρία και η εμμονή ότι τίποτα δε γίνεται ή δεν μπορεί να γίνει είναι λανθασμένη και ναρκοθετεί τις όποιες απόπειρες παρέμβασης. Μικρές ή μεγάλες. Οι μεθοδολογίες της Π.Ε., η πολιτική και η θεωρία της, η σχέση της με την τέχνη και την ηθική, όπως και η αξιολόγηση της Π.Ε. είναι ορισμένες από τις ενότητες του τόμου, από τις οποίες φυσικά δεν απουσιάζει και η αντίστοιχη για την *αιεφορία*. Μια αμφιλεγόμενη έννοια, εξ ου και η αμηχανία ως προς την ποσότητα και την ποιότητα κειμένων σε παρόμοια εγχειρήματα. Ίσως κάποτε πρέπει να γίνει μια συλλογική εργασία όπου να κατατεθούν διαφορετικές απόψεις και κυρίως να διευκρινισθούν πλήθος ερωτημάτων που παραμένουν αναπάντητα και κυρίως κατά πόσο είναι εφικτή η υιοθέτησή της εντός του υπάρχοντος οικονομικού μοντέλου το οποίο ακολουθείται διεθνώς.

Νίκος Αναστασάτος

Βιβλία που λάβαμε **Βιβλία που λάβαμε** Βιβλία που λάβαμε

Ανδρέας Καπαρδής, *Ψυχολογία και Δίκαιο* (εκδ. Μεσόγειος, 2004).

Σωτήρης Χτούρης, *Ορθολογικά συμβολικά δίκτυα. Global states και εθνικά Χόμπιτ* (εκδ. νήσος, 2004).

Αριστείδης Βαρριάς, *Περιθωριακότητα και εκκλησία* (εκδ. Π. Πουρνάρα, Θεσσαλονίκη 2004).

Αστέριος Τσίκρας, *Το χρονικό ενός αδικημένου ποιητή* (εκδ. Πατάκη, 2004).

Μαρία Παπαδημητρίου, *Ένας ήσυχος φόνος* (εκδ. Αλεξάνδρεια, 2004).

Κώστας Δέτσικας, *Καραϊσκάκης, ο γιος της καλογριάς* (εκδ. Ηλιοτρόπιο, 2004).

Τζέρερντ Ντόνοβαν, *Το τηλεσκόπιο του Σοπενχάουερ* (εκδ. Κέδρος, 2004).

Ρόαν Γκουναράτνα, *Αλ Κάιντα, το παγκόσμιο δίκτυο του τρόμου* (εκδ. Σύγχρονοι Ορίζοντες, 2004).

Στάθης Μπάλιας, *Τα ανθρώπινα δικαιώματα στην εποχή της δημοκρατίας* (εκδ. Παπαζήση, 2004).

Ιωάννα Κωνσταντάκου, *Ένταση* (εκδ. Ροές, 2004).

Π.Δ. Μπαλτάκος, *Το Τέλος του Εφιάλτη* (εκδ. Libro, 2004).

Χαράλαμπος Κ. Παπαστάθης, *Το χρονικό της Ορμύλιας* (εκδ. University Studio Press, Θεσσαλονίκη 2004).

Αρχοντούλα Διαβάτη, *Στη μάνα του νερού* (εκδ. Το Ροδακί, 2004).

9 Έλληνες συγγραφείς επιστημονικής φαντασίας (εκδ. Χ.Κ. Τεγόπουλος Εκδόσεις Α.Ε., 2004).

Πιερ Μισόν, *Αββάδες* (εκδ. Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», 2004).

Νίκος Α. Καβαδιάς, *Θα σας τηλεφωνώ* (Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», 2004).

Stephen Leacock, *Η νήσος των πειρασμών ή οι ναυαγοί του έρωτα* (εκδ. Άγρα, 2004).

Ηρώ Διαμαντούρου, *Η μαγική συγχωρδιά* (εκδ. Αλεξάνδρεια, 2004).

Λευτέρης Μαυρόπουλος, *Ο θανατοναύτης* (εκδ. Ίνδικτος, 2004).

Πιέρο Μελνίνι, *Η Αγία των ιλίγγων* (εκδ. Ελληνικά Γράμματα, 2004).

Ουμπέρτο Έκο, *Η μυστηριώδης φλόγα της βασίλισσας Λόανα* (εκδ. Ελληνικά Γράμματα, 2004).

Σπύρος Π. Ράσης, *Τα πανεπιστήμια χθες και σήμερα* (εκδ. Παπαζήση, 2004).

M.L. West, *Αρχαία ελληνική μουσική* (εκδ. Παπαδήμα, 2004).

Νόμος+Φύση, *Τα πορίσματα του κύκλου ποιότητας ζωής του Συνήγορου του Πολίτη 1998-2003* (εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2004).

Ζαν-Μπατίστ Εβέτ, *Οδός Ακέφαλης Γυναίκας* (εκδ. Ελληνικά Γράμματα, 2004).

Βίκτορ Αλεξέγιεβιτς Βαζιούλιν, *Η λογική της ιστορίας* (εκδ. Ελληνικά Γράμματα, 2004).

Νικόλας Σεβαστάκης, *Κοινότοπη χώρα* (εκδ. Σαββάλας, 2004).

Νανά Ησσία, *Διαχωριστική γραμμή* (εκδ. Κέδρος, 2004).

Αννέτα Ρίζου, **Σοφία Ριζοπούλου**, *Συμβολικά φυτά των Ολυμπιακών Αγώνων* (εκδ. Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», 2004).

Ζαν Ζιγκλέρ, *Η ιδιωτικοποίηση του κόσμου και οι νέοι κοσμοκράτορες* (εκδ. Σύγχρονοι Ορίζοντες, 2004).

Ιάκωβος Δ. Μιχαηλίδης, *Τα πρόσωπα του Ιανού* (εκδ. Πατάκη, 2004).

Γιώργος Τσεμπελής, *Εμφωλευμένα παίγνια* (εκδ. Παπαζήση, 2004).

Γιώργος Θ. Πρίντζιπας, *Οι μεγάλες κρίσεις στην Εκκλησία* (εκδ. Προσκήνιο - Άγγελος Σιδεράτος, 2004).

Ναθάνιελ Χάθορν, *Το Άλικο Γράμμα* (μετάφραση: Ξενοφών Κομνηνός, εκδ. Ίνδικτος, 2004).

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

❖ Μία αθέατη πλευρά του Εμφυλίου έρχεται και πάλι στο προσκήνιο με το βιβλίο του **Γεώργιου Δ. Γκακούλια**, *«Παιδομάζωμα»*. Τα παιδιά στη θύελλα του Εμφυλίου Πολέμου και μετά (εκδ. Ιωλκός, 2004). Ο συγγραφέας του βιβλίου υπήρξε δάσκαλος αυτών των ελληνοπαίδων που έγιναν αντικείμενο της πιο αντιδραστικής αντικομμουνιστικής προπαγάνδας. Μέσα από την προσωπική του μαρτυρία, καθώς πρωταγωνίστησε στη μόρφωση και τη διαπαιδαγώγηση αυτών των παιδιών, συμβάλλει με την αφήγησή του αυτή στην αποκατάσταση της αλήθειας.

❖ Αν και η *Φάλαйна*, το μυθιστόρημα του **Γιάννη Βατζιά** (εκδ. Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», 2005), στηρίζεται σε μια ιδιότυπη συσχέτιση του βιβλικού Ιωνά και του Λεβιά-

θαν, το τελικό αφηγηματικό του σχέδιο κατορθώνει να μας μεταφέρει από την κοιλιά του δημοσιούπαλληλικού βίου στα ανοιχτά της συνεχούς περιήγησης που είναι η αλήθεια της ζωής: οι τόποι, οι συναντήσεις, οι συμπτώσεις.

❖ Η **Μαρία Κέντρου-Αγαθοπούλου** ξέρει να αφηγείται αληθινές ιστορίες που κινούνται στην καθημερινή μικροκλίμακα αλλά κατορθώνει συγχρόνως να μας οδηγήσει από την ειδική περίπτωση στη γενικότερη αίσθηση της ζωής των ανθρώπων. Στα διηγήματα που περιλαμβάνονται στο βιβλίο της που τιτλοφορείται *Οι μικρές χαρές* (εκδ. Μεταίχμιο, 2005), με απλό και άμεσο ύφος, ερχομαστε σε επαφή με την κοινή μοίρα των ανθρώπων, που ζουν πλάι μας αλλά και μέσα μας.

Καρυωτάκη στην πρωτοπορία και στην Αριστερά. Είναι ενδιαφέρον επίσης ότι οι παρατηρήσεις του για την παρανόηση του Καρυωτάκη σχετίζονται με την παράλληλη και συσχετισμένη παρανόηση του Σεφέρη.

Χάρη στον Παναγιώτη Μουλλά διαθέτουμε μια πληρέστερη εικόνα για τον **Εμμανουήλ Ροΐδη**. Η πρόσφατη έκδοση *Αθησαύριστα κείμενα 1882-1885* (φιλολογική επιμέλεια, προλεγόμενα: **Παναγιώτης Μουλλάς**, εκδ. ΜΙΕΤ, 2005) φέρνει στο προσκήνιο τη συνεργασία του Ροΐδη με τον *Ραμπαγά* και τα δημοσιεύματά του άλλοτε ως *Lucifer* και άλλοτε ως *Λυγξ*. Κείμενα που συνδυάζουν τον επικαιρικό χαρακτήρα της επιφυλλιδιογραφίας με τους μονιμότερους θεωρητικούς προβληματισμούς του Ροΐδη, υπογραμμίζοντας την ικανότητά του να συνδυάζει αντιθετικά στοιχεία, να σχολιάζει με χαρακτηριστική ειρωνεία πολιτικά και κοσμικά γεγονότα και να οδηγείται αβίαστα από το μερικό στο γενικό και από το εφήμερο στο διαρκές.

ο χαρτοκόπτης

Τάκης Καρβέλης

Κατάθεση

[1956-2002]

εκδ. Γαβριηλίδης, 2004

Η συγκεντρωτική έκδοση των ποιημάτων του Τάκη Καρβέλη αναδεικνύει την ιδιαίτερη ποιότητα της ποίησής του, όπως αυτή με σταθερότητα αναπτύχθηκε μέσα στο χρόνο. Οι χαμηλοί τόνοι, η καθαρή φωνή, κυριαρχούν και αναπτύσσονται με τη μορφή ενιαίας γραφής, που αναπλάθει τον εσωτερικό βίο, το πραγματικό και το φανταστικό, σε μία ενιαία και συνεχή αλληλουχία.

«Μπορεί η φωνή της να πήρε κάτι / απ' το σύρσιμο του ανέμου μες στο δάσος. / Μπορεί να ήταν το είδωλο του ονείρου μας / κι άδειο μπαλόνι ανεμίζει τώρα. / Μπορεί το ίδιο τ' όνομά της / να ραγίζει το ψυχρό μέταλλο του χρόνου / κι ό,τι είδαμε ό,τι αγγίξαμε / να ξεφλουδίζει μες στο λίγο φως της μνήμης / στάλα τη στάλα μέσα μας να χύνει / την πικρή γεύση σαπισμένου φρούτου».

Μάρκος Καλεώδης

Νυκτιφανή

εκδ. Αρμός, 2005

Ο Μάρκος Καλεώδης με την πρώτη κιόλας συλλογή του αφήνει το ευδιάκριτο στίγμα του, την διεισδυτική του παρουσία. Τα ποιήματά του συχνά διερευνούν αυτό ακριβώς που είναι το αιφνίδιο και ακαριαίο της ποίησης και όχι απλώς τις λέξεις που την κατασκευάζουν· τη στιγμή που γεννιέται το ποίημα και το θαύμα της, όχι το γράμμα της: «“Ποίηση”; Ποίηση φώναζαν μια χορεύτρια / που δεν έκρυβε, αν θυμούμαι, τίποτα: εχόρευε / με χωρίς ούτ' ένα πέπλο. Το απροκαλύπτως όμως / Φανερό – νά ποιο θαρρώ ήταν της χορεύουσας / το πέπλο».

Νατάσα Χατζιδάκι

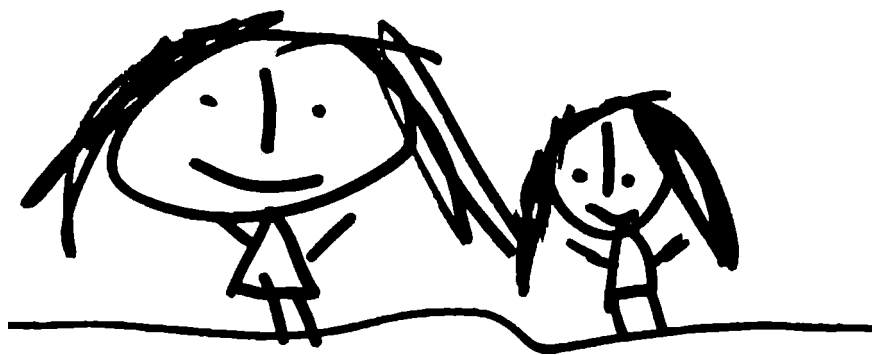
Βαθυέρυθρο

Γιάννης Στεφανάνικς

«Τρία χαρακτηριστικά»

εκδ. Χειροκίνητο, Νέο Επίπεδο, 2005

Μία συλλεκτική έκδοση με την ξεχωριστή φροντίδα στην τυπογραφική επιμέλεια ανανεώνει τη σχέση μας με το έργο

της σημαντικής ποιήτριας Νατάσας Χατζιδάκι, καθώς αρθρώνεται μέσα από επιλεγμένα ποιήματά της των συλλογών «Ακρυλικά», «Δυσσαρέσκεια», «Άλλοι» και δημιουργεί μια νέα σύνθεση:

«Ύπνο υπόκωφο μη δώσει / σ' όσες κεντάνε τραγουδώντας / το γλιστερό. // Ήρεμες / κάτω από ξένες πασχαλιές / μάτια τυφλού / γάτες που κύλησαν βαριές σε θάμνους / αγκαθών και εσωρούχων. / Οι αποκτήσαντες την όψη τους / μην τη μαράνουν / σε παύσεις να μπορούν να καταφύγουν πριν / εισχωρήσει στο γραμμένο τέρας τους βαθύς / χείμαρρος που στεγνά ή / γέλιο επικήδειο γευμάτων. // Μην ελπίσουν πως μόλις τα κεντήματα τελειώσουν / το απόγευμα της πόλης θα τις πάρει / με κέτσαπ κόκκινο / με φτερωτό πιπέρι / να τις ράνει. // Ως μαύρες γάτες που γεννούν να τις ξεκάνει».

Richard Burns

Μαύρο φως

Ποιήματα εις μνήμην Γιώργου Σεφέρη

μετάφραση:

Νάσος Βαγενάς, Ηλίας Λάγιος

εκδ. Τυπωθήτω, 2005

Χειρονομία μεταξύ ποιητών και πράξη δικαιοσύνης για την ποίηση είναι καταρχήν το βιβλίο του Ρίτσαρντ Μπερνς, ο οποίος αποτίει φόρο τιμής στον Σεφέρη και δι' αυτού στον ελληνικό λαό, στο ελληνικό τοπίο και φως, όπως ο ίδιος λέει. Η απάντηση έρχεται από δύο ποιητές, που ανταποδίδουν τη χειρονομία με μία εξαιρετική μετάφραση και μοιράζονται τα αντίδωρα. Η συναρμογή του ποιητικού λόγου διαφορετικών ποιητικών ιδιοσυγκρασιών είναι θαυμαστή και υπακούει στην αγάπη για την ποίηση και στην φιλία:

«Μαύρο το φως πίσω απ' τη λάμψη της ημέρας. / Με καθαρό λαρύγγι ο άγγελος σε προστάζει / Τ' άλογα του ήλιου δεί-

χνουν την εσπέρα. // Όσο αν αστράφτει της αυγής το χρυσό δέρμα, / που με το θείο του χέρι άπλωσε ο Ποιητής, / μαύρο το φως πίσω απ' τη λάμψη της ημέρας. // Όσο αν των σύννεφων φοράδες περιφέραν / –με ουράνια τόξα χαίτες– χίλια χρώματα, / τ' άλογα του ήλιου δείχνουν την εσπέρα. // Οι σπλές τους θα ξεσκίσουν πέρα ως πέρα / τους μετέωρους ίσκιους του μεσημεριού / Μαύρο το φως πίσω απ' τη λάμψη της ημέρας. / Το άρμα της νύχτας πλησιάζει – αχνή γαλέρα / Πέραν την πύλη της δύσης. Μην αργείς. / Τ' άλογα του ήλιου θα σε πάρουν στην εσπέρα. // Ακούς τις ρόδες; Νιώθεις στον αιθέρα / τους τέλειους ήχους που έρχονται από αλλού; / Μαύρο το φως πίσω απ' τη λάμψη της ημέρας. Τ' άλογα του ήλιου χλιμιντρώοντας σε καλούν».

Harold Pinter

Ποιήματα

[1948-2004]

μετάφραση: Νίκος Φένεκ Μικελίδης

εκδ. Κέδρος, 2005

Ποιητής, ηθοποιός, δραματογράφος ο Χάρολντ Πίντερ, γνωστός για την πολιτική του στάση και το υψηλό ήθος των επιλογών του, μας προσφέρεται μέσα από μια προσεγμένη μετάφραση, που δείχνει σεβασμό στην αλήθεια των ποιημάτων:

«Μην κοιτάς. / Έτοιμος είν' ο κόσμος να διαλυθεί. / Μην κοιτάς. / Ο κόσμος τα φώτα του ετοιμάζεται να σβήσει / και στου σκοταδιού του το πηγάδι να μας μαντρώσει, / εκείνο το μαύρο και χοιτρό κι αποπνικτικό χώρο / όπου θα σκοτώσουμε ή θα πεθάνουμε ή θα χορέψουμε ή θα κλάψουμε / ή θα φωνάξουμε ή θα κλαψουρίσουμε ή θα τσιρίξουμε σαν ποντίκια / για να διαπραγματευτούμε ξανά την αρχική τιμή μας».

ο συλλέκτης

Κ Υ Κ Λ Ο Φ Ο Ρ Η Σ Ε

ΝΙΚΟΣ ΚΑΙ ΑΡΓΥΡΩ ΚΟΚΟΒΛΗ

ΑΛΛΟΣ ΔΡΟΜΟΣ ΔΕΝ ΥΠΗΡΧΕ
Αντίσταση - Εμφύλιος - Προσφυγιά

ΣΕΙΡΑ ΜΑΡΤΥΡΙΩΝ
Εκδόσεις ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Η ιστορία του Νίκου και της Αργυρώς Κοβοκλή όπως την ζωντανεύουν οι ίδιοι. Ξεκινά από την προσφυγιά της Μικράς Ασίας και συνεχίζει στα χρόνια της Κατοχής και της Αντίστασης στην Κρήτη. Αρχίζουν οι διώξεις, ο Εμφύλιος, το κυνηγητό των διαλυμένων τμημάτων του Δ.Σ. με την δεκαεξάχρονη παρανομία σε σπηλιές και κρύπτες στα βουνά των Λευκών Όρεων, η δραματική απόδραση στην Ιταλία. Το περιπετειώδες ταξίδι μέσω Ελβετίας, Αυστρίας και Ουγγαρίας μέχρι την ΕΣΣΔ. Η άφιξη στην Τασκένδη. Η αποκάλυψη της σοβιετικής πραγματικότητας. Οι περιορισμοί. Επιστροφή στην πατρίδα ύστερα από 14 χρόνια. Μια απίστευτη σε δραματικά γεγονότα ανθρώπινη ιστορία που πρέπει να την γνωρίσει κάθε πολίτης. Ένα μάθημα εγκαρτέρησης και ανθρωπιάς.

Νίκος και Αργυρώ Κοκοβλή:
ΑΛΛΟΣ ΔΡΟΜΟΣ ΔΕΝ ΥΠΗΡΧΕ
Αντίσταση - Εμφύλιος - Προσφυγιά

**ΠΟΛΥ
ΤΥΠΟ**

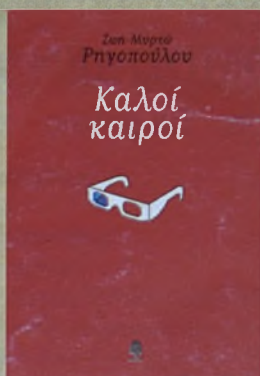
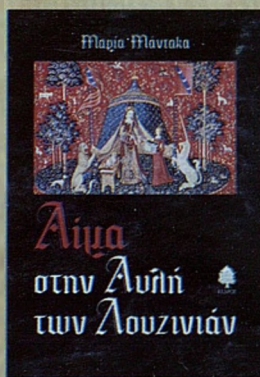
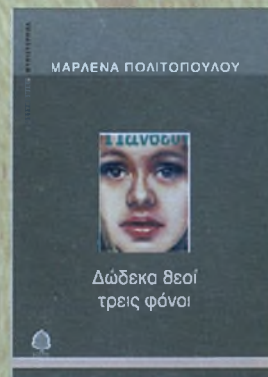
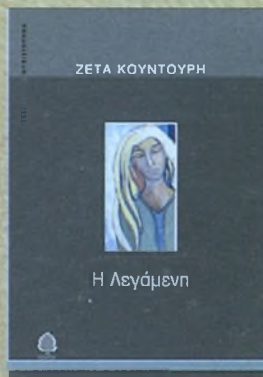
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Δημοχάρους 60, Αθήνα 115 21
τηλ: 210-7232819, φαξ: 210-7226107, e-mail: chrapou@otenet.gr

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΚΕΔΡΟΣ

Γ. Γενναδίου 3, τηλ. 210 3809712
www.kedros.gr / books@kedros.gr

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ